

เทียบรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ - ๒๕๕๐
ร่างรัฐธรรมนูญฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ
และ
ร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น (ปี ๕๙)

กลุ่มงานประธานรัฐสภา
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เรื่อง

เทียบรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ - ๒๕๕๐ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับเสนอ
สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ และร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น (ปี ๕๙)

ปีที่พิมพ์

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

จำนวนหน้า

๔๒๑ หน้า

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ที่ปรึกษาผู้จัดทำ

นายคุณวุฒิ ตันตระกูล

ผู้จัดทำ

นายนาถ ดวงวิชัย

ผู้ตรวจทาน

๑. ว่าที่ร้อยตำรวจโท เสกสรรค์ เอกวิริยะวิทย์
๒. นายวีรวัฒน์ เปรมนิธิวัฒน์
๓. นางสาวภริมย์พร สุดใจ
๔. นางพรหมพักตร์ ศรีสมุทร
๕. นางสาวอรอุมา ประเสริฐ

ผู้ออกแบบปก

นางสาวกัญญาณัฐ เรืองสูงเนิน

กลุ่มงานประธานรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๔๙๗, ๐ ๒๒๔๔ ๑๒๔๘ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๒๔๘

พิมพ์ที่

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

สารบัญ

	หน้า
ข้อมูลทั่วไปของหนังสือ	ก
สารบัญ	ค
หมวด ๑ บททั่วไป (มาตรา ๑ - ๕)	๑
หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ (มาตรา ๖ - ๒๔)	๒
หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย (มาตรา ๒๕ - ๔๖)	๑๑
หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย (มาตรา ๔๗)	๓๗
หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๔๘ - ๕๙)	๔๖
หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ (มาตรา ๖๐ - ๗๓)	๖๓
หมวด ๗ รัฐสภา	๘๗
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป (มาตรา ๗๔ - ๗๗)	๘๗
ส่วนที่ ๒ สภาผู้แทนราษฎร (มาตรา ๗๘ - ๑๐๑)	๙๐
ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา (มาตรา ๑๐๒ - ๑๐๘)	๑๑๘
ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง (มาตรา ๑๐๙ - ๑๕๐)	๑๒๘
ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา (มาตรา ๑๕๑ - ๑๕๒)	๑๘๑
หมวด ๘ คณะรัฐมนตรี (มาตรา ๑๕๓ - ๑๗๘)	๑๘๕
หมวด ๙ การขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๑๗๙ - ๑๘๒)	๒๐๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
หมวด ๑๐ ศาล	๒๒๒
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป (มาตรา ๑๘๓ – ๑๘๘)	๒๒๒
ส่วนที่ ๒ ศาลยุติธรรม (มาตรา ๑๘๙ – ๑๙๑)	๒๒๙
ส่วนที่ ๓ ศาลปกครอง (มาตรา ๑๙๒ – ๑๙๓)	๒๓๗
ส่วนที่ ๔ ศาลทหาร (มาตรา ๑๙๔)	๒๔๑
หมวด ๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๙๕ – ๒๑๐)	๒๔๑
หมวด ๑๒ องค์การอิสระ	๒๖๐
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป (มาตรา ๒๑๑ – ๒๑๗)	๒๖๐
ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (มาตรา ๒๑๘ – ๒๒๓)	๒๘๐
ส่วนที่ ๓ ผู้ตรวจการแผ่นดิน (มาตรา ๒๒๔ – ๒๒๗)	๒๙๒
ส่วนที่ ๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (มาตรา ๒๒๘ – ๒๓๓)	๒๙๖
ส่วนที่ ๕ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (มาตรา ๒๓๔ – ๒๔๑)	๓๑๓
ส่วนที่ ๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๒๔๒ – ๒๔๔)	๓๒๑
หมวด ๑๓ องค์การอัยการ (มาตรา ๒๔๕)	๓๒๖
หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๒๔๖ – ๒๕๑)	๓๒๘
หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๕๒ – ๒๕๓)	๓๔๘
บทเฉพาะกาล (มาตรา ๒๕๔ – ๒๗๐)	๓๕๕
รายนามคณะผู้จัดทำ	๔๑๗

เทียบรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ - ๒๕๕๐ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ และร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น (ปี ๕๙)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หมวด ๑ บททั่วไป	ไม่มีการแก้ไข	บททั่วไป	หมวด ๑ บททั่วไป
มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็น ราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้	มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวง ชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และ ศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงาน ของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้ อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไป ตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อ ประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความ ผาสุกของประชาชนโดยรวม
มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่า กำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความ คุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๕ ปวงชนชาวไทยไม่ว่าเหล่า กำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครอง แห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน	มาตรา ๔ ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความ คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน
มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมาย สูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๕ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้			ข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้น เป็น อันใช้บังคับมิได้
		ภาค ๑ รากฐานของระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	
หมวด ๒ พระมหากษัตริย์	ไม่มีการแก้ไข	หมวด ๑ พระมหากษัตริย์	หมวด ๒ พระมหากษัตริย์
มาตรา ๘ องค์พระมหากษัตริย์ทรง ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใด จะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้อง พระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๖ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงเป็น พุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๗ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงดำรง ตำแหน่งจอมทัพไทย	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๘ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่ง พระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ มาตรา ๒๒๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ ซึ่งพระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดร ศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์	มาตรา ๑๑ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑๙๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่ง พระราชอำนาจในการถอดถอนฐานันดรศักดิ์ และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์	มาตรา ๑๑ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑๘๕ ตรงกับมาตรา ๑๙๒ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระ ราชอำนาจที่จะสถาปนาและถอดถอนฐานันดร ศักดิ์ และพระราชทานและเรียกคืน เครื่องราชอิสริยาภรณ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็นคณะองคมนตรี คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็นคณะองคมนตรี คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้	มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่นอีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็นคณะองคมนตรี คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๓ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีหรือการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองคมนตรีหรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีอื่นหรือให้องคมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๑ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๔ องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง	มาตรา ๑๔ องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการ	มาตรา ๑๔ องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการ	มาตรา ๑๒ องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือ สมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และ ต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ	ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ข้าราชการซึ่งมี ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือสมาชิก หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่ แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ	ทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้ตรวจการแผ่นดิน ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่น ของรัฐ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรค การเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรค การเมืองใด ๆ	ของรัฐ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรค การเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรค การเมืองใด ๆ
มาตรา ๑๕ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อ พระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้ “ข้าพพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอ ถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพพระพุทธเจ้าจะ จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติ หน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และ ปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยทุกประการ”	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๓ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๖ องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการ ให้พ้นจากตำแหน่ง	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๔ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๗ การแต่งตั้งและการให้ ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์ พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราช อัยยาศัย	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๕ การแต่งตั้งและการให้ ข้าราชการในพระองค์และสมุหราชองครักษ์พ้น จากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอัยยาศัย การจัดระเบียบราชการและการบริหารงาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			บุคคลของราชการในพระองค์ ให้เป็นไปตามพระ ราชอัธยาศัยตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกา
มาตรา ๑๘ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะ ไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรง บริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดคนหนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลง นามรับสนองพระบรมราชโองการ	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๘ เมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระ ราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใด คนหนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราช โองการ	มาตรา ๑๖ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหาร พระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้ทรง แต่งตั้งผู้ใดคนหนึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับ สนองพระบรมราชโองการ
มาตรา ๑๙ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา ๑๘ หรือในกรณีที่ พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติ ภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรี เสนอชื่อผู้ใดคนหนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่ง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อ ขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความ เห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศใน พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้น เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้อุบัติสภาทำ	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๗ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตาม มาตรา ๑๖ หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดคนหนึ่งซึ่งสมควร ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อ รัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความ เห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระ ปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็น ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในระหว่างที่ไม่มีสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่า ด้วยเหตุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ สภาผู้แทน ราษฎรถูกยุบ หรือเหตุอื่นใด ให้อุบัติสภาทำหน้าที่ รัฐสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตาม วรรคหนึ่ง			
มาตรา ๒๐ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ให้ประธาน องคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็น การชั่วคราวไปพลางก่อน ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๘ หรือ มาตรา ๑๙ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็น ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ เป็นประธานองคมนตรีมิได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้น ทำหน้าที่ประธานองคมนตรีเป็นการชั่วคราว ไปพลางก่อน	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๘ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่ง ได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรี ทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการ ชั่วคราวไปพลางก่อน ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือใน ระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง ประธาน องคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธาน องคมนตรีมิได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะองคมนตรี เลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธาน องคมนตรีเป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน
มาตรา ๒๑ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตาม	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๙ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้ “ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ” ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้อำนาจสภาทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรานี้			มาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้ “ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ” ให้นำความในมาตรา ๑๗ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม
มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายเถยรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถยรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายเถยรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถยรบาลเดิมขึ้น ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระ	ไม่มีกรณีแก้ไข	มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายเถยรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถยรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายเถยรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถยรบาลเดิมขึ้น ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธาน	มาตรา ๒๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎหมายเถยรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถยรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใด ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายเถยรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถยรบาลเดิมขึ้น ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้อุบัติสภาทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคสอง		รัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้อุบัติสภาทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคสอง	ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ ให้นำความในมาตรา ๑๗ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม
มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบและให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา ๒๒ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อ	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบ และให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา ๒๐ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบ ในการนี้ จะเสนอพระนามพระ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
รัฐสภาให้ความเห็นชอบ ในการนี้ จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคหนึ่งหรือให้ความเห็นชอบตามวรรคสอง			ราชธิดาก็ได้ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ ให้นำความในมาตรา ๑๗ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม
มาตรา ๒๔ ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ตามมาตรา ๒๓ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น ๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป ทั้งนี้ จนกว่าจะได้ประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๒๒ ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ตามมาตรา ๒๑ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น ๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป ทั้งนี้ จนกว่าจะได้ประกาศอัญเชิญองค์พระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน ในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวตามวรรคสองให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคสาม มาใช้บังคับ			ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไว้และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคหนึ่ง ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อน ในกรณีที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่ง หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราวตามวรรคสองให้นำมาตรา ๑๘ วรรคสาม มาใช้บังคับ
มาตรา ๒๕ ในกรณีที่คณะองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๒๓ วรรคสอง หรือประธานองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา ๒๔ วรรคสอง และอยู่ในระหว่างที่ไม่มีประธานองคมนตรีหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่เลือกองคมนตรีคนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ประธานองคมนตรี หรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือตามมาตรา ๒๔ วรรคสาม แล้วแต่กรณี	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๒๓ ในกรณีที่คณะองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๒๑ วรรคสอง หรือประธานองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือมาตรา ๒๒ วรรคสอง และอยู่ในระหว่างที่ไม่มีประธานองคมนตรีหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่เลือกองคมนตรีคนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ประธานองคมนตรี หรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือตามมาตรา ๒๒ วรรคสาม แล้วแต่กรณี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		มาตรา ๒๖ การถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายพระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้กระทำต่อพระรัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วหรือต่อผู้แทนพระองค์ ก็ได้	มาตรา ๒๔ การถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายพระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้กระทำต่อพระรัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วหรือต่อผู้แทนพระองค์ก็ได้ ในระหว่างที่ยังมิได้ถวายสัตย์ปฏิญาณตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ซึ่งต้องถวายสัตย์ปฏิญาณปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนได้
		หมวด ๒ ประชาชน	
หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย	ไม่มีการแก้ไข	ส่วนที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล	หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย
	ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	ตอนที่ ๑ บททั่วไป	
มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา ๒๖ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย	มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง มาตรา ๒๖ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๒๗ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตาม	มาตรา ๔ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๓๐ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้อำนาจของรัฐบาล และการตีความกฎหมายทั้งปวง การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร	มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำกรานั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ โดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้	รัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้	ต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ย่อมมีเสรีภาพที่จะกระทำการใด และย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง ในกรณีที่ใช้สิทธิหรือเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิหรือเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่หากเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองสิทธิหรือเสรีภาพให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มี การตรากฎหมายดังกล่าว บุคคลก็ย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลได้โดยตรง การตรากฎหมายเพื่อกำหนดการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลตามวรรคสาม จะกระทบต่อ	ประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		สาระสำคัญแห่งสิทธิหรือเสรีภาพ หรือเป็นอุปสรรค ต่อการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเกินสมควรตามหลักความ ได้สัดส่วน มิได้ รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครอง ส่งเสริม และ ช่วยเหลือให้การใช้สิทธิและเสรีภาพเป็นไปอย่าง เหมาะสม	
		มาตรา ๓๑ สิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญนี้ รับรองไว้ ก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐและหน่วยงานของ รัฐในการดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ ให้รัฐ ดำเนินการดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามความสามารถ ทางการคลังของรัฐ	
มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความ คุ้มครอง มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำ มิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะ กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและ เสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่	มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อม ได้รับความคุ้มครอง มาตรา ๒๙ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนด ไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือน สาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณี ใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการ	มาตรา ๔ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๓๓ ตรงกับมาตรา ๒๙ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็น การจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไป ตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมาย ดังกล่าวต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระ หรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควร แก่เหตุ หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของบุคคลมิได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็น ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับ เป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็น การเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย นั้นด้วย บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้ นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม	เจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้ นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม		กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการ เจาะจง
	ส่วนที่ ๒ ความเสมอภาค		
		ตอนที่ ๒ สิทธิมนุษยชน	
มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันใน กฎหมายและได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อ บุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่น กำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทาง กายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ	มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันใน กฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย เท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทาง กายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะ	มาตรา ๓๕ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อ ชาติ ภาษา เพศ เพศสภาพ อายุ ความพิการ สภาพ ทางกาย สุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา อบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้ บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการซึ่งมี	มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันใน กฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความ คุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างระหว่างบุคคล เพศ ความพิการ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรค หรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรือ อำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ หรือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม มาตรา ๖๔ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจรรยาบรรณ	กระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม มาตรา ๓๑ บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมายหรือกฎ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม	ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายหรือกฎ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม	ผู้ด้อยโอกาส ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม
	ส่วนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล		
มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความใน	มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความใน	มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม	มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
วรรคนี้ การจับ คุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการ กระทำได้อันกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพตาม วรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย	วรรคนี้ การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำ มิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุ อย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำได้อัน กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะ กระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและ เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงาน อัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของ ผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือ เพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนด วิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหาย ที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้	การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำได้อันกระทบ ต่อสิทธิหรือเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ	ร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่ กฎหมายบัญญัติ การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษ ด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำ มิได้
	ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม		
มาตรา ๓๒ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษ อาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคล นั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ มาตรา ๓๓ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐาน	มาตรา ๓๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษ ไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำ ความผิดมิได้ ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า	มาตรา ๓๗ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้น แต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่จะทำ นั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษ ที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือ จำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด	มาตรา ๒๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำ ความผิดมิได้ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ มาตรา ๒๓๙ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร มาตรา ๒๔๓ บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชื้อ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้	ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้ (๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว	แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด มิได้ บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้ถูกบังคับให้ให้ถ้อยคำซึ่งอาจทำให้ตนเองต้องรับผิดทางอาญา มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้ (๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย และพยานในคดี ไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ หรือสถานะใด ย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม (๕) ในคดีอาญา ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยาน มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานที่ชัดเจน ผู้ต้องหาและจำเลยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางคดีจากทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ การได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นหลักเว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ และรับทราบเหตุผลประกอบการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ	ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้			
มาตรา ๕๑ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก	มาตรา ๓๘ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก	มาตรา ๕๖ วรรคสาม การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพัตติของผู้กระทำความผิด	มาตรา ๓๐ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะหรือในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม
มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำ	มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ	มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมิควรได้	มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
การใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น	อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น	เพราะเหตุที่นับถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น	
มาตรา ๓๔ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน	มาตรา ๓๔ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๓๘ สิทธิของบุคคลในครอบครัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง การจำกัดสิทธิดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องตนตามที่กฎหมายบัญญัติ การแสวงประโยชน์จากการเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลโดยผ่านระบบต่าง ๆ จะกระทำมิได้เฉพาะเพียงเท่าที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิในความ เป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำ ข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่ จำเป็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ
มาตรา ๓๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้น	มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้น	มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน และย่อมได้รับความคุ้มครองในการอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มี	มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เคหสถานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย	เคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่ มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ	คำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่ กฎหมายบัญญัติ	หมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมาย บัญญัติ
	ส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล และสื่อมวลชน		
มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาใน	มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือ	มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ความคิดเห็นของตนโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน มาตรา ๕๑ เสรีภาพในทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อม	มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่เป็นการขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือ วิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้ มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน	บางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้ มาตรา ๕๐ ตรงกับมาตรา ๔๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การวิเคราะห์หรือวิจารณ์คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งของศาล และการเผยแพร่การวิเคราะห์หรือวิจารณ์ดังกล่าวที่ได้กระทำโดยสุจริตตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง	
มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำ	มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม	มาตรา ๔๘ เสรีภาพของสื่อมวลชนในการประกอบวิชาชีพตามจริยธรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และรอบด้าน รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อสังคม ย่อมได้รับความคุ้มครอง	มาตรา ๓๕ บุคคลซึ่งประกอบอาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐ	บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย	การสั่งปิดกิจการสื่อมวลชนเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ การห้ามสื่อมวลชนเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในสื่อมวลชน จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม และจะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสาม เจ้าของกิจการสื่อมวลชนต้องเป็นพลเมือง และพลเมืองไม่อาจเป็นเจ้าของกิจการสื่อมวลชน หรือผู้ถือหุ้น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หลายกิจการ ในลักษณะที่อาจมีผลเป็นการครอบงำหรือผูกขาดการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือความคิดเห็นต่อสังคม หรือมีผลเป็นการขัดขวางการรับรู้ข้อมูล	สื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ การให้นำข่าวสารหรือข้อความใด ๆ ที่ผู้ประกอบการอาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้น ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ หรือสื่อใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชน ไม่ว่าเพื่อประโยชน์ในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือเพื่อการอื่นใดในการทำนองเดียวกัน ต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบตามระยะเวลาที่กำหนด และให้ประกาศให้ประชาชนทราบด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง แต่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
จะกระทำมิได้ มาตรา ๔๑ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง	การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้ มาตรา ๔๖ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ และมีสิทธิจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องสิทธิ เสรีภาพและความเป็นธรรม รวมทั้งมีกลไกควบคุมกันเองขององค์กรวิชาชีพ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง การกระทำใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการ อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของบุคคลตาม	ข่าวสาร หรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายของประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชน มิได้ ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ที่จะทำให้สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการดังกล่าว รัฐจะให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดเพื่ออุดหนุนกิจการสื่อมวลชนของเอกชนมิได้ การซื้อโฆษณาหรือบริการอื่นจากสื่อมวลชนโดยรัฐ จะกระทำได้ก็แต่เฉพาะโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อการนั้น โดยให้เปิดเผยการจัดสรรงบประมาณให้แต่ละรายด้วย มาตรา ๔๙ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนซึ่งประกอบกิจการสื่อมวลชน ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐหรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	วรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ	และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่เสื่อมเสียย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง การกระทำใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการ อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอข้อมูลข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่เป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ให้มีกฎหมายว่าด้วยองค์การวิชาชีพ สื่อมวลชนซึ่งประกอบด้วยบุคคลในวิชาชีพ สื่อมวลชนและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งผู้แทนองค์การภาคประชาสังคมและผู้บริโภค เพื่อปกป้องเสรีภาพและความเป็นอิสระของสื่อมวลชนตามมาตรา ๔๘ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ พิจารณาคำร้องขอความเป็นธรรมของผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้เสรีภาพตามมาตรา ๔๘ และคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง	
มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย	มาตรา ๓๖ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย	มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่ง สื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการ กระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึง ข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่ ถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษา ความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบ เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน		การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสาร ที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วย ประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสาร ทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้น แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษา ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน	การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูล ที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วย ประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูล ที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่ กฎหมายบัญญัติ
	ส่วนที่ ๕ สิทธิในทรัพย์สิน		
มาตรา ๔๘ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไป ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๔๙ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะ กระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็น สาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกัน ประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผัง เมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	มาตรา ๔๑ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สิน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและ การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ย่อมเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๔๒ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะ กระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะกิจการของรัฐเพื่อการอันเป็น สาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การ	มาตรา ๔๓ สิทธิในทรัพย์สินย่อมได้รับความ คุ้มครอง แต่การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินต้อง คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะด้วย ขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ การสืบทอดย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิ ในการสืบทอดย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกิจการของรัฐเพื่อประโยชน์ในการจัดทำ บริการสาธารณะหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่าง อื่น หรือเพื่อประโยชน์ในการจัดที่ดินทดแทนให้แก่ผู้ ถูกเวนคืนเพื่อความเป็นธรรม โดยในกฎหมายนั้น	มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สิน และการสืบทอด ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่า นี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่ง ทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ อย่างอื่น และต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิ บรรดาที่ได้รับความเสียหายจากการเวนคืน โดย คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติสมมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับ ความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่ง ต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคา ที่ซื้อขายกันตามปกติ การได้มา สภาพ และที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์และความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้ของสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิม หรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	พัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งทางประวัติศาสตร์ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับ ความเสียหายจากการเวนคืนนั้น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การกำหนดค่าทดแทนตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดให้อย่างเป็นธรรมโดยคำนึงถึงราคา ที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน และประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้ของสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท การคืนอสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าของเดิม หรือทายาทตามวรรคสาม และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้ของสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งต้องมีการชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรมภายในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับ ความเสียหายจากการเวนคืนนั้น และในการกำหนดค่าทดแทนต้องคำนึงถึงราคา ที่ซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาด การได้มา สภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ความเสียหายของผู้ถูกเวนคืน และประโยชน์ที่รัฐและผู้ถูกเวนคืนได้รับจากการใช้สอยอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนและส่วนที่เหลือจากการถูกเวนคืน ค่าทดแทนนั้นอาจรวมถึงทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นก็ได้ ในกรณีที่มีได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด ต้องคืนให้เจ้าของเดิมหรือทายาท ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	เวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการที่บัญญัติไว้ในวรรคสาม เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนดระยะเวลาการเข้าใช้ของสังหาริมทรัพย์ไว้ให้ชัดเจน ถ้ามิได้ใช้เพื่อการนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ และเจ้าของเดิมหรือทายาทประสงค์จะได้คืน ให้คืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาท ระยะเวลาการขอคืนและการคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนที่มีได้ใช้ประโยชน์ หรือที่เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ชดใช้ไป ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ การตราพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยระบุเจาะจงอสังหาริมทรัพย์หรือเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามความจำเป็น มิให้ถือว่าเป็นการขัดต่อมาตรา ๒๖ วรรคสอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		มาตรา ๔๕ บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยจะมีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเพียงใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่รัฐจัดให้ เพื่อเอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี	
มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์ การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้	มาตรา ๓๔ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์ การเนรเทศผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้	มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน การผังเมือง หรือเพื่อรักษาสถานภาพของครอบครัว หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์
มาตรา ๓๖ วรรคสาม การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้	มาตรา ๓๔ วรรคสาม ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๔๗ วรรคสาม การเนรเทศผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้	มาตรา ๓๙ การเนรเทศบุคคลสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙) ผู้จัดทำ
			การถอนสัญชาติของบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย โดยการเกิด จะกระทำมิได้
	ส่วนที่ ๖ สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ		
มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือขัดขวางการแข่งขัน มาตรา ๕๑ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตาม	มาตรา ๔๓ ตรงกับมาตรา ๑๙๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๘ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก	มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการ อาชีพ หรือวิชาชีพ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุข โภค การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การจัดระเบียบการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพซึ่งต้องไม่ก่อให้เกิดการผูกขาดเกินความจำเป็น การคุ้มครองผู้บริโภค การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อป้องกันการผูกขาด หรือขัดขวางการแข่งขัน การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาเป็นการฉุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่าง	มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
บทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก		เวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้กระทำได้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้กระทำความผิด	
มาตรา ๖๐ บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๖๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันสมควร ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๖๒ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน มาตรา ๕๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว มาตรา ๖๐ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น	มาตรา ๖๒ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตน รวมทั้งได้รับแจ้งผลการพิจารณาในเวลาอันรวดเร็ว บุคคลย่อมมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากรัฐ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชน และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว	มาตรา ๕๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และฟ้องหน่วยงานของรัฐ ขอบเขตแห่งสิทธิและการใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำความคิดเห็นนั้นไปประกอบการพิจารณา	
มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ	มาตรา ๖๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ	มาตรา ๕๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การภาคเอกชน องค์การภาคประชาสังคม หรือหมู่คณะอื่น ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐย่อมมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มกัน แต่ต้องไม่กระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการให้บริการสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดในทางเศรษฐกิจ	มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์การชุมชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ส่วนที่ ๑๒ สิทธิชุมชน		
มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๕๖ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพออยู่ได้อย่างปกติ และต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง	มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษหรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา ๖๗ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพออยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง	มาตรา ๖๓ ชุมชนย่อมมีสิทธิปกป้อง พื้นฟูอนุรักษ สืบสาน และพัฒนาขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาอันดีงามของชุมชน ของท้องถิ่น และของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพและทางวัฒนธรรมอย่างสมดุลและยั่งยืน บุคคลย่อมมีสิทธิร่วมกับชุมชนหรือร่วมกับรัฐในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ตลอดจนพัฒนา ด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน มาตรา ๖๔ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน ในการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเป็นธรรม และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพออยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ดีและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำ	มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิดำเนินการหรือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐ ในการอนุรักษ พื้นฟู หรือส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ย่อมได้รับความคุ้มครอง	และสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง	มีได้ เว้นแต่จะได้รับการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน ซึ่งต้องกระทำโดยอิสระ เป็นกลาง และตามหลักวิชาการ และในกรณีที่มีการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกันด้วย ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้คณะกรรมการอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ สิทธิของบุคคลและชุมชนซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามมาตรานี้ที่จะฟ้องรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง	
	หมวด ๗ การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน	ส่วนที่ ๓ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชนชาวไทย	
		มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีสิทธิรับรู้และแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการจัดทำและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนด	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		นโยบายสาธารณะในแต่ละเรื่อง มีหน้าที่ต้อง ดำเนินการให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความ คิดเห็นตามวาระหนึ่ง วิธีดำเนินการเพื่อให้บุคคลได้ใช้สิทธิตาม มาตรานี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	
มาตรา ๓๐๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้า หมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอน บุคคลตามมาตรา ๓๐๓ ออกจากตำแหน่งได้ คำ ร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่า ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ วุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธาน วุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวาระหนึ่ง ให้ เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต	มาตรา ๑๖๔ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้อง ขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตาม มาตรา ๒๗๔ ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๒๗๐ ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอตามวาระหนึ่งต้องระบุ พฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว กระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวาระหนึ่ง ให้เป็นไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต	มาตรา ๗๒ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่ น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอด ถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ได้ตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ส่วนที่ ๑๑ เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม		
มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก	มาตรา ๖๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก	มาตรา ๕๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะในกรณีการชุมนุมสาธารณะและเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ความปลอดภัยด้านการสาธารณสุข หรือการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น	มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น
มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการและข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี	มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการและข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น	มาตรา ๕๕ บุคคลย่อมมีสิทธิทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญนี้ และมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของพลเมือง และเพื่อดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้	มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการเมืองปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามีมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป	ประมุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามีมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป		ชี้แนะโดยบุคคลใดซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น
	ส่วนที่ ๑๓ สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ		
มาตรา ๖๓ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการ	มาตรา ๖๘ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครอง	มาตรา ๓๔ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดการล้มล้างการปกครอง	มาตรา ๔๖ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้ ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้	ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้ ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองตามวรรคสาม ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบในขณะที่กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งดังกล่าว	ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้ ในกรณีที่บุคคล กลุ่มบุคคล หรือพรรคการเมืองใด กระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้ทราบการกระทำดังกล่าวย่อมมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดได้ แต่มิให้ถือว่าการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของพรรคการเมือง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของสมาชิกวุฒิสภา หรือขององค์กรอื่น เป็นการกระทำตามมาตรานี้ ในการนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งให้เลิกการกระทำดังกล่าวและสั่งการอื่นได้ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้นได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ แต่การใช้สิทธิเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว	อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้ ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง
มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อให้	มาตรา ๖๙ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๖๘ ไม่มีการแก้ไข	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดย วิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญนี้			
หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย	ไม่มีการแก้ไข	ส่วนที่ ๑ ความเป็นพลเมืองและหน้าที่ของชนชาวไทย	หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย
		มาตรา ๒๗ ประชาชนชาวไทยพึงมีสำนึก และพฤติกรรม รวมทั้งได้รับการส่งเสริมให้เป็น พลเมือง ดังนี้ (๑) เคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและ กฎหมาย เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เคารพ หลักความเสมอภาค ยึดมั่นในความถูกต้องชอบ ธรรม มีค่านิยมที่ดี มีวินัย ตระหนักในหน้าที่ มีส่วน ร่วมและความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม รู้ รักสามัคคี มีความเพียร และพึ่งตนเอง (๒) ไม่กระทำการที่ทำให้เกิดความเกลียดชัง กันระหว่างกลุ่มคนในชาติหรือศาสนา หรือไม่ช่วยเหลือ ให้เกิดการเลือกปฏิบัติ การเป็นปฏิปักษ์ หรือการใช้ ความรุนแรงระหว่างกัน รัฐมีหน้าที่ต้องปลูกฝังให้ประชาชนเป็น พลเมืองที่ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีวัฒนธรรม ประชาธิปไตย ตลอดจนจัดให้มีการศึกษาอบรมใน	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ทุกระดับ ทุกประเภท และทุกกลุ่มอายุ เพื่อสร้าง ความเป็นพลเมืองตามมาตรานี้	
มาตรา ๖๖ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ มาตรา ๖๗ บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตาม กฎหมาย มาตรา ๖๘ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอัน สมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสีย สิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง และการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๖๙ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิตักษัย ปกป้อง และสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๗๐ บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษา ไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหา กษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ มาตรา ๗๑ บุคคลมีหน้าที่ป้องกัน ประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติ ตามกฎหมาย มาตรา ๗๒ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่ แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมาย บัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและ การอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้ เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๗๓ บุคคลมีหน้าที่ รับราชการ ทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัย พิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิตักษัย ปกป้อง และสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น	มาตรา ๒๘ ประชาชนชาวไทยมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ปกป้องและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร รักษา ผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมายโดย เคร่งครัด (๓) เสียภาษีอากร (๔) ใช้สิทธิทางการเมืองโดยสุจริตและมุ่งถึง ประโยชน์ส่วนรวม (๕) ป้องกัน ปฏิเสธ และต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ (๖) ช่วยเหลือราชการ ช่วยเหลือในการ ป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ รับการศึกษา อบรม ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพโดยสุจริต ปกป้อง พิตักษัย อนุรักษ์ และสืบสาน ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งสงวนและ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เว้นแต่เป็น กรณีตามมาตรา ๑๐๕ วรรคสอง และผู้ซึ่งไม่ไปใช้	มาตรา ๔๗ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) พิตักษัยรักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข (๒) ป้องกันประเทศ และรักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของ แผ่นดิน (๓) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (๔) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษา ภาคบังคับ (๕) รับราชการทหารตามที่กฎหมาย บัญญัติ (๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจ ก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม (๗) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติ อย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของ ประเทศเป็นสำคัญ (๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์ และ คุ้มครองสิ่งแวดล้อม (๙) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปณารูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	และอนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้ สิทธิได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ	(๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริต และประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ
		มาตรา ๒๙ เพื่อประโยชน์ในการสร้างและ ส่งเสริมความเป็นพลเมือง ให้มีกระบวนการที่ ประชาชนมาร่วมกันเป็นสมัชชาพลเมืองระดับพื้นที่ และระดับอื่น เพื่อมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการ จัดการชุมชน การบริหารท้องถิ่น ท้องที่ และการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	
มาตรา ๗๐ บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของ ราชการส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อ รักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และ ให้บริการแก่ประชาชน	มาตรา ๗๔ บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษา ประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และ ให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลของการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	มาตรา ๑๔๗ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของ รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงต่อ รัฐสภา เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม ปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักธรรมาภิบาล อำนวยความสะดวกและ ให้บริการแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องวางตนเป็นกลางทางการ เมืองในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติกรอื่นที่ เกี่ยวข้อง	
ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติการ อื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน บุคคลตามวรรค หนึ่งต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง	ในการปฏิบัติหน้าที่และในการปฏิบัติการ อื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน บุคคลตามวรรค หนึ่งต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง	ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งไม่ ดำเนินการตามคำสั่งใดที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือ กฎหมาย ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมาย บัญญัติ	
ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งละเลย หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหน้าที่ตามวรรค หนึ่งหรือวรรคสอง บุคคลผู้มีส่วนได้เสียย่อมมี สิทธิขอให้บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือ ผู้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าวชี้แจง แสดง	ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งละเลย หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง บุคคลผู้มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิ ขอให้บุคคลตามวรรคหนึ่งหรือผู้บังคับบัญชา ของบุคคลดังกล่าว ชี้แจง แสดงเหตุผล และ	ให้มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชน ต่อการให้บริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เหตุผล และขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตาม บทบัญญัติในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้	ขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติใน วรรคหนึ่งหรือวรรคสองได้	รวมทั้งข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ	
		ภาค ๒ ผู้นำการเมืองที่ดีและสถาบันการเมือง	
		หมวด ๑ ผู้นำการเมืองที่ดีและระบบผู้แทนที่ดี	
		มาตรา ๗๓ ผู้นำการเมืองทั้งระดับชาติและ ระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้สามารถปฏิบัติหน้าที่ สาธารณะ ย่อมต้องเป็นพลเมืองที่ดี มีความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อตำแหน่งหน้าที่ ต่อประเทศชาติและประชาชน ดำรงตนเป็น แบบอย่างอันดีงามของสังคม ยึดมั่นในจริยธรรม และธรรมาภิบาล จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรับใช้ประชาชนอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ โดยผู้นำการเมืองดังกล่าวได้แก่ บุคคลดังต่อไปนี้ (๑) ผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครเข้ารับการ สรรหาเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุกประเภท และทุกระดับ (๒) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่นทุกตำแหน่ง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ผู้นำอื่นในภาครัฐย่อมต้องปฏิบัติตน เช่นเดียวกับผู้นำการเมืองตามวรรคหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	
		มาตรา ๗๔ มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำ การเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย และเจ้าหน้าที่ ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวล จริยธรรมที่กำหนดขึ้น โดยจะต้องมีกลไกและระบบ ในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับให้เป็นไปตาม ประมวลจริยธรรมนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความ ร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทาง จริยธรรมตามวรรคหนึ่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ถือ ว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย และให้ผู้บังคับบัญชา ดำเนินการทางวินัยต่อไป ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตาม รัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย ฝ่า ฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตาม วรรคหนึ่ง ให้มีการไต่สวนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ ตามดังกล่าวโดยเร็ว และให้รายงานต่อสภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะรัฐมนตรี สภาท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ ซึ่งเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ย่อมเป็นเหตุแห่งการถอดถอนตามมาตรา ๒๓๘ การเลือก การสรรหา การพิจารณา หรือการแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่งที่ใช้อำนาจอรัฐไม่ว่าตำแหน่งใด รวมทั้งการย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน หรือการลงโทษบุคคลใด ต้องใช้พฤติกรรมการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นมาเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งในการพิจารณาด้วย ให้มีกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมภาครัฐที่มีกลไกเพื่อบังคับให้เป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้	
		มาตรา ๗๕ บุคคลตามมาตรา ๗๓ (๑) ผู้เข้ารับการสรรหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และบุคคลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ต้องแสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		(๑) บุคคลตามมาตรา ๗๓ (๑) ให้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้เข้ารับการสรรหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ให้แสดงต่อคณะกรรมการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ส่วนบุคคลอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้แสดงต่อหน่วยงานที่กฎหมายบัญญัติ และให้ผู้รับสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ส่งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ของผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหาให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (๒) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจขอให้กรมสรรพากรตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้ของผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรรหาให้ดำรงตำแหน่งตาม (๑) ได้ (๓) ในกรณีที่มีการตรวจสอบตาม (๒) แล้วปรากฏว่าผู้นั้นไม่ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังตามที่กำหนด ปกปิดหรือแสดงหลักฐานดังกล่าวอันเป็นเท็จ หรือจงใจเสียภาษีเงินได้โดยไม่ถูกต้อง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป แล้วรายงานให้ผู้รับสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ตาม (๑) และแจ้งให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะรัฐมนตรี	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		สภาท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือดำรง ตำแหน่งอยู่ในองค์กรนั้น ทราบเพื่อดำเนินการตาม อำนาจหน้าที่ต่อไป	
มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ รวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้าง เจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อ ดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ การจัดตั้งพรรคการเมือง การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้อง สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิก ของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของ พรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมือง ตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่า มติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมือง ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและ การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	มาตรา ๖๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการ รวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสร้าง เจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อ ดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์นั้นตามวิถีทางการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ การจัดตั้งพรรคการเมือง การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้อง กับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิก ของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรค การเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวน ที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามติหรือข้อบังคับ ในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือ	มาตรา ๗๖ พรรคการเมืองต้องจัดองค์กร ภายใน ดำเนินกิจการ และออกข้อบังคับ ให้ สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข ไม่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะที่เป็นผู้แทนปวง ชนชาวไทย และมีหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติ และประชาชน คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ ดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตาม รัฐธรรมนูญ กฎหมาย และข้อบังคับพรรคการเมือง ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และซื่อสัตย์สุจริต ต้องส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง และไม่ยอมให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดครอบงำหรือ ชี้นำโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อประมวล จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินกิจกรรม การพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และแบบบัญชีรายชื่อ ต้องมีการหยั่งเสียงสมาชิก พรรคการเมืองในเขตเลือกตั้ง และต้องมีเงื่อนไขว่า	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป	ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป	ในกรณีที่บัญญัติรายชื่อของพรรคการเมืองใดมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเพศใดมากกว่าอีกเพศหนึ่งแล้วอย่างน้อยในบัญชีรายนามนั้นต้องมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นเพศตรงข้ามกับเพศนั้นไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง การรับบริจาค การใช้จ่ายเงินในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมือง ย่อมอยู่ในความควบคุมและรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งต้องกระทำด้วยความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การมีมติของพรรคการเมืองให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรลงมติใด ๆ ในสภาผู้แทนราษฎร จะกระทำได้อีกแต่โดยที่ประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสังกัดพรรคการเมืองมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดคนหนึ่ง หรือ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		สมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เห็นว่าการจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ ข้อบังคับพรรคการเมือง หรือมติใดไม่เป็นไปตามมาตรานี้ มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองให้ปรับปรุงแก้ไขการนั้นให้เป็นไปตามมาตรานี้ได้ ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือดำเนินการไม่เป็นไปตามที่ร้องขอ ให้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ ข้อบังคับพรรคการเมือง หรือมติใดไม่เป็นไปตามมาตรานี้ ให้การนั้นเป็นอันสิ้นผล และให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองปฏิบัติให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญโดยพลัน	
			หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ
	ส่วนที่ ๒ แนวนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ		
มาตรา ๗๑ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต	มาตรา ๗๗ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มี	มาตรา ๗๘ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดนและเขตอำนาจรัฐ ความมั่นคงของรัฐ	มาตรา ๔๘ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๗๒ รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ	กำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอ เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ	การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และผลประโยชน์ของชาติ รวมทั้งต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเหมาะสม และเพียงพอแก่ความจำเป็นเพื่อดำเนินการดังกล่าว และเพื่อการพัฒนาประเทศ	อธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐพึงจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ตามความเหมาะสม
	ส่วนที่ ๕ แนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม		
มาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คัมครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน	มาตรา ๘๑ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมดังต่อไปนี้ (๑) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย	มาตรา ๘๖ วรรคสอง รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเคร่งครัด รวดเร็ว และเป็นธรรม คัมครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมิให้เกิดการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยบุคคลอื่น	มาตรา ๘๙ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด
	ส่วนที่ ๘ สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๔๓ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๔๐ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ มาตรา ๔๑ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้	มาตรา ๔๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครอง และส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา ๔๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (๑) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษাপฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้	มาตรา ๕๒ บุคคลย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพและหลากหลายอย่างทั่วถึง เพื่อการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ความถนัด และศักยภาพของแต่ละบุคคล ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น รัฐมีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาอบรมและส่งเสริมการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชนเพื่อให้ประชาชนเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาทางเลือก และการศึกษาประเภทอื่นที่หลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีศีลธรรม มีการพัฒนาจิตใจ และปัญญา มาตรา ๔๓ รัฐต้องจัด ส่งเสริม และทำนุบำรุงการศึกษาอบรมทุกระดับและทุกรูปแบบ โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาคนให้เกิดความรู้ มีศีลธรรม มีการพัฒนาจิตใจ ปัญญา และทักษะชีวิตที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและ	มาตรา ๕๐ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษาก่อนวัยเรียนที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล และดำเนินการให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ มาตรา ๘๒ รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	(๒) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย (๓) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วน	สังคมของประเทศและของโลก โดยมีนโยบายการศึกษาที่มีความต่อเนื่องและมีการจัดสรรค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่เพียงพอ (๒) มีการพัฒนาหลักสูตรทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่น เพื่อให้มีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับภูมิสังคมและพัฒนาการของโลก ส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และสื่อสารณะด้านการศึกษา และมีระบบการทดสอบและประเมินผลการศึกษาที่ทดสอบการเรียนรู้ ความถนัด และคุณลักษณะผู้เรียน ที่ครบทุกมิติ (๓) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งจัดระบบการให้ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่พึงได้อย่างเหมาะสม และพัฒนาปราชญ์ชาวบ้าน (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย และพัฒนาทุกด้าน โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งการคุ้มครองภูมิปัญญาและสิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้น	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐาน คุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (๕) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย ในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการ ศึกษาวิจัยจากรัฐ (๖) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รัก สามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น		
	ส่วนที่ ๙ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและ สวัสดิการจากรัฐ		
มาตรา ๕๒ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้ มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการ รักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุข ของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ การบริการทางสาธารณสุขของรัฐต้อง เป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดย	มาตรา ๕๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการ รับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้ มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการ รักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการ สาธารณสุขจากรัฐซึ่งต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมี ประสิทธิภาพ	มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิในด้าน สาธารณสุขตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังต่อไปนี้ (๑) ดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี (๒) รับบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมอย่าง ทั่วถึง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และได้รับสิทธิ ประโยชน์ด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานอันจำเป็นอย่าง เท่าเทียมกัน	มาตรา ๕๑ รัฐต้องดำเนินการให้ ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มี ประสิทธิภาพและคุณภาพได้มาตรฐานอย่าง ทั่วถึง และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิ ปัญหาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
จะต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมด้วยเท่าที่จะกระทำได้ การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๘๒ รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง	บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐอย่างเหมาะสมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและทันต่อเหตุการณ์ มาตรา ๘๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (๒) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย	(๓) ได้รับข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้องและทันสมัยจากรัฐ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการรับบริการสาธารณสุขและผู้ให้บริการสาธารณสุขซึ่งได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ตามจริยธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ ย่อมได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๘๕ รัฐต้องจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่เหมาะสม ทั่วถึง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และได้รับสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานอันจำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมการนำการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทยมาใช้ในการให้บริการ พัฒนาระบบสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน พัฒนาการบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพ รวมถึงการเงินการคลังของกองทุนสุขภาพ ให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน และเป็นธรรม และให้มีการพัฒนากลไกการกำกับดูแลระบบสุขภาพและการให้บริการสุขภาพ ในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่เป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรบริหารท้องถิ่น ชุมชน และเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดทำบริการและพัฒนาระบบการสาธารณสุข	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		รัฐต้องส่งเสริมสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ให้ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอ รวมทั้งต้องกระจายบุคลากรทางการแพทย์อย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะในชนบท	
	มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้ (๑๐) จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องมีให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในความผูกขาดของเอกชนอันอาจก่อความเสียหายแก่รัฐ	มาตรา ๙๐ รัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน รัฐต้องจัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และต้องมีให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานดังกล่าวอยู่ในการผูกขาดของเอกชน อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือทำให้ประชาชนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเกินสมควร หรือปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงของประชาชน การดำเนินการใดที่เป็นเหตุให้โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน หรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน หรือทำให้รัฐเป็นเจ้าน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ด จะกระทำได้	มาตรา ๕๒ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
	ส่วนที่ ๘ แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม		
มาตรา ๗๙ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสว่น	มาตรา ๘๕ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และ	มาตรา ๙๑ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ รัฐต้องบริหาร	มาตรา ๕๓ รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าไม้ ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดการมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน	สิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้ (๑) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึง ความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย (๒) กระจ่ายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร (๓) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (๔) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ	จัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์สูงสุดของ รัฐ ประชาชน และชุมชน ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และต้องบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมและหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รัฐต้องส่งเสริม บำรุงรักษา คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม และควบคุมกำจัดการมลพิษโดยมีมาตรการที่มีประสิทธิผล จัดหาเครื่องมือและกลไกต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี และปลอดภัย และมีความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม รัฐต้องอนุรักษ์ สงวน และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยจัดให้มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ ทะเล ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ยั่งยืน และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยให้สอดคล้องกับหลักการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น รัฐต้องจัดให้มีการผังเมือง การพัฒนาเมือง และชนบทในลักษณะบูรณาการให้ครอบคลุมทั้งประเทศโดยคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และการใช้การผังเมืองเป็นแนวทาง	ให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชน และชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล (๕) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครอง คุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดการสะสมพิษที่มีผลต่อ สุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของ ประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการ กำหนดแนวทางการดำเนินงาน	และมาตรฐานในการพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการใช้พื้นที่อย่างเหมาะสมและ ยั่งยืน รวมทั้งจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ ที่ดินอย่างเหมาะสม และกระจายการถือครองที่ดิน อย่างเป็นธรรม รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรบริหารท้องถิ่น เข้ามามี ส่วนร่วมในการดำเนินการตามมาตรานี้	
	มาตรา ๘๖ รัฐต้องดำเนินการตาม แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีทางปัญญา และพลังงาน ดังต่อไปนี้ (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทน ซึ่งได้จากธรรมชาติและเป็นคุณค่าสิ่งแวดล้อม อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ	มาตรา ๙๒ รัฐต้องสร้างความมั่นคงทาง พลังงาน กำกับดูแลให้มีการประกอบการและการ ใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทนอย่าง ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการผลิตและการ ใช้พลังงานหมุนเวียนทุกประเภทให้เต็มศักยภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และการใช้ ประโยชน์จากพลังงานทุกประเภทอย่างต่อเนื่องและ เป็นระบบ รวมทั้งต้องสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน องค์กรบริหารท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบายพลังงาน การอนุรักษ์พลังงาน และ การผลิตพลังงานเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่าย	
มาตรา ๕๙ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผล จากหน่วยราชการ	มาตรา ๕๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงาน	มาตรา ๖๒ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราว ร้องทุกข์ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณา	มาตรา ๕๔ การดำเนินการใดของรัฐหรือ ที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ	ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืน อสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ	ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตน รวมทั้งได้รับแจ้งผลการพิจารณาในเวลาอันรวดเร็ว บุคคลย่อมมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากรัฐ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชน และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การเวนคืน อสังหาริมทรัพย์ การผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำความคิดเห็นนั้นไปประกอบการพิจารณา	ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุข วิถีชีวิตหรือสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ น้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน		
มาตรา ๕๘ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๖๒ บุคคลย่อมมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง	มาตรา ๖๑ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในความครอบครองของรัฐ เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนที่ ๔ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของชนชาวไทย มาตรา ๖๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ และมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อดำเนินการดังกล่าวตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๗๐ หน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม หรือองค์กรใด ที่ดำเนินกิจกรรมโดยใช้เงินแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวต่อสาธารณะ เพื่อให้บุคคลได้ติดตามและตรวจสอบ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เว้นแต่เป็นข้อมูล	มาตรา ๕๕ รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวโดยสะดวก ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นข้อมูลที่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้เปิดเผย มาตรา ๗๑ เพื่อประโยชน์แห่งการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ บุคคลย่อมมีสิทธิร้องขอข้อมูลรวมทั้งติดตามและตรวจสอบ ในเรื่องดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (๑) การดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ (๒) การใช้จ่ายเงินแผ่นดินหรือการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ (๓) การรับบริจาคและการใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งในทุกระดับ (๔) การใช้จ่ายเงินของบุคคลที่มีธุรกรรมกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าจะมีส่วนร่วมในการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ โดยร้องขอให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยหรือหน่วยงานของรัฐที่ควบคุม กำกับ หรือรับจัดแจงหรือจดทะเบียนบุคคลดังกล่าว เป็นผู้ดำเนินการ การเปิดเผยข้อมูลตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ ถ้าข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลและสื่อมวลชนซึ่งให้ข้อมูลโดยสุจริตแก่องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย หน่วยงานของรัฐ หรือต่อสาธารณะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ผู้ซึ่งใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งโดยไม่สุจริต ย่อมต้องมีความรับผิดชอบตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๑๙๘ บุคคลย่อมมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินดังต่อไปนี้ (๑) ให้ข้อมูลและความคิดเห็นในการบริหารราชการต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ (๒) มีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดินตามที่กฎหมายบัญญัติ (๓) ตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๙๗ ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่พบว่ามี การละเลยหรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๑๙๗ ย่อมมีสิทธิขอให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้บังคับบัญชาของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ชี้แจง แสดงเหตุผล และขอให้ดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เสนอเรื่องราวร้อง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ทุกซ์ หรือฟ้องคดีต่อศาล ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย	
มาตรา ๔๐ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม	มาตรา ๔๗ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์สาธารณะอื่น และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ การกำกับการประกอบกิจการตามวรรคสองต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันมิให้มีการครอบงำรวม การครอบงำสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการ	มาตรา ๕๐ คลื่นความถี่ที่ใช้ในกิจการกระจายเสียง กิจการวิทยุโทรทัศน์ กิจการวิทยุคมนาคม และกิจการโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่งและกำกับการประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการวิทยุโทรทัศน์ กิจการวิทยุคมนาคม และกิจการโทรคมนาคม โดยต้องคำนึงถึงความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น คำนึงถึงบุคคลด้อยโอกาสทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนและชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การดำเนินการตามวรรคสองต้องให้ความสำคัญกับการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และการเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการดังกล่าว ต้องให้ความสำคัญกับการให้บริการที่ทั่วถึง ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ สามารถตรวจสอบได้ และให้ประชาชนโดยทั่วไปเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด	มาตรา ๕๖ รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในวงโคจรของดาวเทียมอันเป็นทรัพยากรของชาติ ให้เป็นประโยชน์ของชาติและประชาชน การจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่หรือสิทธิในวงโคจรตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะใช้เพื่อส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะ รวมตลอดทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ใช้ประโยชน์ด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐต้องจัดให้มีองค์กรที่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อรับผิดชอบและกำกับการดำเนินการเกี่ยวกับคลื่นความถี่ให้เป็นไปตามวรรคสอง ในการนี้ องค์กรดังกล่าวต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือสร้างภาระแก่ผู้บริโภคเกินความจำเป็น ป้องกันมิให้คลื่นความถี่รบกวนกัน รวมตลอดทั้งป้องกันการกระทำที่มีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้หรือปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตามความเป็นจริง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	รับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือปิดกั้นการได้รับข้อมูล ข่าวสารที่หลากหลายของประชาชน	ภายใต้บังคับหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ว่าด้วยการเปิดเสรีทางการค้าหรือการลงทุนภายใต้ กรอบองค์การการค้าโลกหรือการรวมกลุ่มทาง เศรษฐกิจ เจ้าของกิจการตามมาตรา ๖๓ ต้องเป็นบุคคล สัญชาติไทย และต้องไม่ดำเนินการในลักษณะที่อาจ มีผลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๘ ด้วย ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ	ของประชาชน และป้องกันมิให้บุคคลหรือกลุ่ม บุคคลใดใช้ประโยชน์จากคลื่นความถี่โดยไม่ คำนึงถึงสิทธิของประชาชนทั่วไป รวมตลอดทั้ง การกำหนดสัดส่วนขั้นต่ำที่ผู้ใช้ประโยชน์จากคลื่น ความถี่จะต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ
		มาตรา ๕๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเข้าถึงและ ได้รับบริการสาธารณะของรัฐที่จัดให้อย่างต่อเนื่อง ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน โดยต้องมีการปรับปรุงให้มี ประสิทธิภาพ ปลอดภัย และทันสมัยอยู่เสมอ	
มาตรา ๕๗ สิทธิของบุคคลซึ่งเป็น ผู้บริโภคมีย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มี องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนด มาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค	มาตรา ๖๑ สิทธิของบุคคลซึ่งเป็น ผู้บริโภคมีย่อมได้รับความคุ้มครอง ในการได้รับ ข้อมูลที่เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งมี สิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็น อิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อ ประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการ ตราและการบังคับใช้กฎหมายและกฎ และให้ ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อ คุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงาน	มาตรา ๖๐ สิทธิของผู้บริโภคมีย่อมได้รับ ความคุ้มครอง ให้มีองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็น อิสระซึ่งมีใช้หน่วยงานของรัฐ ประกอบด้วยตัวแทน ผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการ พิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการ บังคับใช้กฎหมายและกฎ ให้ความเห็นในการ กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการ ละเลยไม่กระทำการอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค และเสนอทางแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภค ได้รับ สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีความรู้	มาตรา ๕๗ รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือ กลไกในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค และ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภครวมกลุ่มกันเพื่อ ปกป้องสิทธิของตน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	การกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการ คุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วย	และทักษะที่จำเป็นด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ตลอดจนดำเนินคดีที่เป็นประโยชน์สาธารณะเพื่อ คุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	
	มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตาม แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้ (๓) ควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงิน การคลังเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความ มั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความ เป็นธรรมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	มาตรา ๘๘ รัฐต้องดำเนินนโยบายการเงิน การคลัง และงบประมาณภาครัฐ โดยยึดหลักการ รักษาวินัยและความยั่งยืนทางการเงิน การคลัง และ การใช้จ่ายเงินแผ่นดินอย่างคุ้มค่า จัดให้มีระบบ การเงินการคลังเพื่อสังคม มีระบบภาษีอากรที่มี ความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อประชาชน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจและสังคม จัดสรรงบประมาณโดย คำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศและความเสมอภาค ด้านอื่น มีกลไกป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่ มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความ เสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและ ประชาชนในระยะยาว และมีกลไกตรวจสอบและ เปิดเผยการใช้จ่ายเงินของรัฐที่มีประสิทธิภาพ มาตรา ๑๘๙ การดำเนินนโยบายการคลัง และงบประมาณของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิ บาล หลักประสิทธิภาพและความคุ้มค่า หลักการ รักษาวินัยทางการเงินการคลัง และหลักความเป็นธรรมใน สังคม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณ ภาครัฐ	มาตรา ๕๘ รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการ คลังอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ฐานะทางการเงินการ คลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตาม กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		เพื่อป้องกันการดำเนินนโยบายที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาชนในระยะยาว การอนุมัติ นโยบาย มาตรการ หรือโครงการใด ๆ ให้มีการวิเคราะห์ภาระงบประมาณและภาระทางการคลัง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม และให้ระบุปริมาณและแหล่งที่มาของเงินในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายดังกล่าว มาตรา ๑๙๐ การจัดเก็บภาษีอากรเพื่อเป็นรายได้แผ่นดินจะต้องจัดเก็บจากฐานภาษีต่าง ๆ ให้ครบถ้วน ทั้งจากฐานรายได้ ฐานการซื้อขาย และจากฐานทรัพย์สิน การกำหนดนโยบายและอัตราภาษีตามวรรคหนึ่ง ต้องคำนึงถึงหลักการความเป็นกลาง ความเป็นธรรมในสังคม ความทั่วถึง ตลอดจนความยั่งยืนทางการคลัง และข้อผูกพันระหว่างประเทศ ให้มีการจัดระบบภาษีเป็นสองระดับ คือ ภาษีระดับชาติและภาษีระดับท้องถิ่น การตรากฎหมายให้หน่วยงานของรัฐจัดเก็บและจัดสรรเงินจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีหรืออากรตามกฎหมายให้แก่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งมีใช้การจัดสรรภาษีหรืออากรให้องค์กรบริหารท้องถิ่น	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		หรือมิใช่การจัดสรรให้พรรคการเมืองตามกฎหมาย จะกระทำมิได้	
			มาตรา ๕๙ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจาก การทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและ ภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มี ประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและ ประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด
หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ	ไม่มีการแก้ไข	หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ	หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ
	ส่วนที่ ๑ บททั่วไป		
มาตรา ๘๘ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและ การกำหนดนโยบายในการบริหารราชการ แผ่นดิน ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาตาม มาตรา ๒๑๑ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหาร ราชการแผ่นดินต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดแจ้ง ว่าจะดำเนินการใดเพื่อบริหารราชการแผ่นดิน ให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ และต้องจัดทำ	มาตรา ๗๕ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็น เจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและ กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน ต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดแจ้งว่าจะดำเนินการใด ในระยะเวลาใด เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้ เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และต้อง จัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้ง ปัญหาและอุปสรรคเสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง	มาตรา ๗๗ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อ เป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมาย กำหนด ยุทธศาสตร์ชาติ และจัดทำนโยบายการบริหาร ราชการแผ่นดิน	มาตรา ๖๐ บทบัญญัติในหมวดนี้เป็น แนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและ กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
รายงานแสดงผลการดำเนินการรวมทั้งปัญหา และอุปสรรค เสนอต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง			
	มาตรา ๗๖ คณะรัฐมนตรีต้องจัดทำ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อแสดงมาตรการ และรายละเอียดของแนวทางในการปฏิบัติราชการใน แต่ละปีของการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจะต้อง สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องจัดให้มีแผนการตรากฎหมายที่ จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบายและ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน	มาตรา ๗๗ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อ เป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมาย กำหนด ยุทธศาสตร์ชาติ และจัดทำนโยบายการบริหาร ราชการแผ่นดิน	มาตรา ๖๑ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาของประเทศและเป็น กรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและ บูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกัน ไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุ เป้าหมาย การจัดทำ และสาระที่พึงมีใน ยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องมีบทบัญญัติ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความ คิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราช กิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้
	ส่วนที่ ๖ แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ		
มาตรา ๗๔ รัฐต้องส่งเสริม สัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ และพึงถือ หลักในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค	มาตรา ๘๒ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรี และความร่วมมือกับนานาประเทศ และพึงถือหลัก ในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค ตลอดจนต้อง ปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้งตามพันธกรณีที่ได้ กระทำไว้กับนานาประเทศและองค์การระหว่าง	มาตรา ๘๐ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีและ ความร่วมมือกับนานาประเทศและองค์การระหว่าง ประเทศ และปฏิบัติตามสนธิสัญญาและพันธกรณีที่ ทำไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศและประชาชน บนพื้นฐานของการเคารพอธิปไตยและบูรณภาพ แห่งดินแดน ความเสมอภาค ผลประโยชน์ร่วมกัน	มาตรา ๖๒ รัฐพึงส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีกับ นานาประเทศโดยถือหลักความเสมอภาคในการ ปฏิบัติต่อกัน และไม่แทรกแซงกิจการภายในของ กันและกัน ให้ความร่วมมือกับองค์การระหว่าง ประเทศ และคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติและ ของคนไทยในต่างประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ประเทศ รัฐต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการ ท่องเที่ยวกับนานาชาติประเทศ ตลอดจนต้องให้ความ คุ้มครองและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยใน ต่างประเทศ	และเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้ง เสริมสร้างศักยภาพของประเทศในประชาคมโลก	
	ส่วนที่ ๔ แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การ สาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม		
มาตรา ๗๓ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และ คุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ส่งเสริม ความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศา สนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำ หลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้าง คุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต	มาตรา ๗๙ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และ คุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและ ศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและ ความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต	มาตรา ๘๐ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และ คุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชน ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน และศาสนาอื่น ส่งเสริมให้ศาสนิกชนเข้าใจและเข้าถึงหัวใจของ ศาสนาของตน ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความ สมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม พัฒนาจิตใจ และปัญญา	มาตรา ๖๓ รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครอง พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ในการคุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็น ศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิ ให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าใน รูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมี ส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไก ดังกล่าว
มาตรา ๒๓๗ ในคดีอาญา การจับและ คุมขังบุคคลใด จะกระทำได้ เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความ ผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้ จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา	มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิใน กระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้ (๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง (๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่ง อย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการ	มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการ ยุติธรรม ดังต่อไปนี้ (๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง เท่าเทียมกัน และ เสียค่าใช้จ่ายน้อย (๒) สิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณา	มาตรา ๖๔ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงาน ในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชน เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
และรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า กับ จะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ (๑) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ (๒) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ด้วย มาตรา ๒๓๘ ในคดีอาญา การค้นในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	ได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง (๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม (๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง (๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่าง	อย่างถูกต้องตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานที่ชัดเจน โดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม (๓) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการคัดหรือทำสำเนาคำพิพากษาคำวินิจฉัย หรือคำสั่งอันเป็นการชี้ขาดคดี (๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย และพยานในคดี ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ หรือสถานะใด ย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม (๕) ในคดีอาญา ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยาน มีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานที่ชัดเจน ผู้ต้องหาและจำเลยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางคดีจากทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญ การได้รับการ	ในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัดปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และพึงเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายในคดีอาญา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๓๙ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลผู้ถูกควบคุม คမ်းขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควร มาตรา ๒๔๐ ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคลในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด ผู้ถูกคุมขังเอง พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง มีสิทธิร้องต่อศาลท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นที่พอใจ	เหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ (๓) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว (๔) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ มาตรา ๔๑ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมดังต่อไปนี้ (๑) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย (๒) คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและ	ปล่อยตัวชั่วคราวเป็นหลักเว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ และรับทราบเหตุผลประกอบการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ (๖) ได้รับการเยียวยาในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๔๖ รัฐต้องจัดให้มีการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม จัดให้มีการประเมินผลกระทบของร่างกฎหมายที่เสนอ รวมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบในการตรากฎหมายและกฎ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเคร่งครัด รวดเร็ว และเป็นธรรม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมิให้เกิดการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยบุคคลอื่น รัฐต้องจัดระบบงานของรัฐและกระบวนการยุติธรรมให้อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั่วถึง เท่าเทียม และเสียค่าใช้จ่าย	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการขบถด้วยกฎหมาย ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที มาตรา ๒๔๑ ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตน เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสีย ย่อมมีสิทธิขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๔๒ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่	โดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน (๓) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญโดยต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายนั้นประกอบด้วย (๔) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม (๕) สนับสนุนการดำเนินการขององค์กรภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว	น้อย ป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากประชาชนโดยมิชอบ รวมทั้งส่งเสริมการให้ความรู้ทางกฎหมายและการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน จัดให้มีกลไกการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนและกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และสนับสนุนให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว ในคดีแพ่ง บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๔๓ บุคคลย่อมมีสิทธิไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ มาตรา ๒๔๔ บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๔๕ บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำ			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วน เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มี โอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทาง อื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับ ความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและ วิธีการที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๔๖ บุคคลใดตกเป็นจำเลยใน คดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณา คดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด คดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้ เป็นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำของ จำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิ ได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสิทธิที่เสียไปเพราะการนั้น ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมาย บัญญัติ มาตรา ๒๔๗ บุคคลใดต้องรับโทษอาญา โดยคำพิพากษาอันถึงที่สุด บุคคลนั้น ผู้มีส่วนได้ เสีย หรือพนักงานอัยการ อาจร้องขอให้มีการรื้อ ฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ และหากปรากฏตาม คำพิพากษาของศาลที่รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ว่าบุคคลนั้นมีได้เป็นผู้กระทำความผิด บุคคลนั้น หรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและ ค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสิทธิที่เสีย			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วจึงเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน			
มาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ	มาตรา ๘๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (๕) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ ส่วนที่ ๙ แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพย์สินทางปัญญา และพลังงาน	มาตรา ๘๓ รัฐต้องจัด ส่งเสริม และทำนุบำรุงการศึกษาอบรมทุกระดับและทุกรูปแบบ โดย (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัยและพัฒนาทุกด้าน โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งการคุ้มครองภูมิปัญญาและสิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้น	มาตรา ๖๕ รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาศิลปวิทยาการให้เกิดความรู้ การพัฒนาการ และนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	มาตรา ๘๖ รัฐต้องดำเนินการตาม แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพยากรพลังงาน และพลังงาน ดังต่อไปนี้ (๑) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่าง ๆ โดยจัดให้มี กฎหมายเฉพาะเพื่อการนี้ จัดงบประมาณสนับสนุน การศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้มีสถาบันการศึกษา และพัฒนา จัดให้มีการใช้ประโยชน์จากผลการศึกษา และพัฒนา การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม รวมทั้งเผยแพร่ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ และ สนับสนุนให้ประชาชนใช้หลักด้านวิทยาศาสตร์ใน การดำรงชีวิต (๒) ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิด เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิ ปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ ความคุ้มครองทรัพยากรพลังงาน (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทน ซึ่งได้จากธรรมชาติและเป็นคุณต่อสิ่งแวดล้อม อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ		
	ส่วนที่ ๑๐ แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๗๖ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ	มาตรา ๘๗ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้ (๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น (๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น (๔) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่ (๕) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชน		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน		
มาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวินาชีพรู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ	มาตรา ๘๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (๖) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาตรา ๘๖ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพยากรพลังงาน และพลังงาน ดังต่อไปนี้ (๒) ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพยากรพลังงาน	มาตรา ๘๒ รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นในทุกด้าน โดยเฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้ (๑) มีส่วนร่วมกับส่วนราชการและองค์กรบริหารท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย แผน และงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น (๒) สงวน ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างยั่งยืน (๓) คุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีทางเศรษฐกิจ สังคม และความรู้รักสามัคคีของบุคคลในชุมชนนั้น และกับชุมชนอื่น (๔) ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาอันดีงามของชุมชน ของท้องถิ่น และของชาติ (๕) คุ้มครองชนพื้นเมืองและชนชาติพันธุ์ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับรัฐ ชุมชน และองค์กร	มาตรา ๖๖ รัฐพึงอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และพึงจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		บริหารท้องถิ่น ในการดำเนินการตามมาตรานี้ มาตรา ๙๓ รัฐต้องส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปะโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมในทุกมิติเพื่อให้เป็นรากฐานเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น บริหารจัดการวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีคุณภาพ และเปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ โดยต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรบริหารท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามมาตรานี้	
			มาตรา ๖๗ รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย
		ตอนที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย	
มาตรา ๕๓ เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม	มาตรา ๕๒ เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพใน	มาตรา ๔๖ ครอบครัวย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือจากรัฐให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นปึกแผ่นและเป็นสุข และมีสิทธิได้รับปัจจัยพื้นฐานใน	มาตรา ๖๘ รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของสังคม รวมตลอดทั้งส่งเสริมและ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๕๔ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี บริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๕๕ บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา ๕๓ บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี บริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา ๕๔ บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ	การดำรงชีวิตที่มีมาตรฐานที่เหมาะสม ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มารดาย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษและได้รับสวัสดิการตามควรจากรัฐและนายจ้าง ก่อนและหลังการให้กำเนิดบุตร ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เด็กและเยาวชนย่อมมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมทั้งได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์ใด ๆ ที่เป็นภัยต่อจิตใจหรือสุขภาพหรือขัดขวางพัฒนาการตามปกติของเด็กและเยาวชน โดยให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัว ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม รวมทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว การจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อ	พัฒนาการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาไปสู่ความเป็นเลิศและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ยากไร้ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัดฟื้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	บุคคลวิกลจริตย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา ๘๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (๑) ค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ (๒) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย	สงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะและความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน หรือเพื่อประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และได้รับสวัสดิการและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๘๕ รัฐต้องค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว สงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก และพัฒนาระบบหลักประกันรายได้และสวัสดิการอื่นสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งตนเองได้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรบริหารท้องถิ่น ชุมชน และเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวด้วย มาตรา ๘๕ รัฐต้องจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่เหมาะสม ทั่วถึง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และได้รับสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานอันจำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมการนำการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทยมาใช้	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ในการให้บริการ พัฒนาระบบสุขภาพและ สิ่งแวดล้อมที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุข ภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน พัฒนาการบริหาร จัดการระบบหลักประกันสุขภาพ รวมถึงการเงินการ คลังของกองทุนสุขภาพ ให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน และเป็นธรรม และให้มีการพัฒนากลไกการกำกับ ดูแลระบบสุขภาพและการให้บริการสุขภาพ ใน ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่เป็นธรรม รวมทั้ง ส่งเสริมให้องค์กรบริหารท้องถิ่น ชุมชน และเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดทำบริการและพัฒนาระบบการ สาธารณสุข รัฐต้องส่งเสริมสถาบันการศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชน ให้ผลิตและพัฒนาบุคลากรทาง การแพทย์ให้เพียงพอ รวมทั้งต้องกระจายบุคลากร ทางการแพทย์อย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะในชนบท มาตรา ๙๔ รัฐต้องส่งเสริมให้มีการ พัฒนาการกีฬาเพื่อพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิต ของประชาชน และต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาการ กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในทุกระดับ รวมทั้งจัดให้มี การบริหารจัดการด้านการกีฬาที่เป็นระบบ ทันสมัย และมีมาตรฐาน อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งนี้ โดย ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และ องค์กรบริหารท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการตามมาตรานี้	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		มาตรา ๙๕ ให้มีคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติทำหน้าที่ประเมินผลองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และองค์กรอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ องค์กรประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่ และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการประเมินผลแห่งชาติ	
มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรวมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร	มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้ (๘) ค้ำครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสหภาพเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร (๑๔) ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจ	มาตรา ๘๗ วรรคสาม รัฐต้องยกระดับความสามารถในการแข่งขันในทุกภาคเศรษฐกิจตามมาตรฐานสากลอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์อย่างบูรณาการ พัฒนาผู้ประกอบการ และส่งเสริมภาคเกษตรเกษตรแปรรูป ภาคอุตสาหกรรม การค้า การบริการ และการท่องเที่ยว ตลาดเงิน และตลาดทุน	มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่ช่วยให้เกษตรกรประกอบเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพสูง มีความปลอดภัย โดยใช้ต้นทุนต่ำ และสามารถแข่งขันในตลาดได้
มาตรา ๘๖ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ ค้ำครองแรงงานโดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม	มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๕๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม มีหลักประกันความปลอดภัย อาชีวอนามัย สวัสดิภาพ และสวัสดิการในการทำงาน ที่เหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งมีหลักประกันในการดำรงชีวิตทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้น	มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และพึงค้ำครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยในการทำงาน โดยได้รับสวัสดิการ รายได้ และสิทธิประโยชน์อื่นที่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตาม แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้ (๗) ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี จัดระบบแรงงาน สัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือก ผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้ง คุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับ ค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็น ธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ	ภาวะการทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๘๙ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนวัย ทำงานและสูงวัยมีงานทำที่เหมาะสม คุ้มครอง แรงงานเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือ ทุพพลภาพ แรงงานซึ่งเป็นผู้ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ และ แรงงานที่มีปัญหาอื่นทำนองเดียวกัน มีหลักประกัน ความปลอดภัยในการทำงาน จัดระบบแรงงาน สัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือก ผู้แทนของตน การประกันสังคม การพัฒนา สมรรถนะของแรงงาน รวมทั้งต้องให้ผู้ทำงานได้รับ ค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็น ธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ รัฐต้องจัดให้มีระบบบำนาญแห่งชาติที่มีความ ยั่งยืน เพื่อให้ครอบคลุมประชาชนทุกภาคส่วน โดย จัดให้มีระบบการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชรา ภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีความรู้ ทางการเงินและสามารถบริหารการเงินของ ครัวเรือนได้อย่างเหมาะสม	เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือ ส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัย ทำงาน
	ส่วนที่ ๗ แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ		
มาตรา ๘๓ รัฐต้องดำเนินการให้มีการ กระจายรายได้อย่างเป็นธรรม มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระบบการถือครอง	มาตรา ๘๓ รัฐต้องส่งเสริมและ สนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	มาตรา ๘๗ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในทุกระดับอย่าง	มาตรา ๗๑ รัฐพึงจัดระบบเศรษฐกิจให้ ประชาชนมีโอกาสได้รับประโยชน์จากความ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อมกันอย่างทั่วถึง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร มาตรา ๘๕ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ มาตรา ๘๖ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานโดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม มาตรา ๘๗ รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความ	มาตรา ๘๕ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้ (๑) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค (๒) สนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ (๓) ควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม (๔) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง (๕) กำกับให้การประกอบกิจการมีการ	สมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน รัฐต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด พัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้ มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของประเทศ คุ้มครองส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน รวมทั้งต้องป้องกันการผูกขาดและการใช้อำนาจเหนือตลาดโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม รัฐต้องยกระดับความสามารถในการแข่งขันในทุกภาคเศรษฐกิจตามมาตรฐานสากลอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์อย่างบูรณาการ พัฒนาผู้ประกอบการ และส่งเสริมภาคเกษตร เกษตรแปรรูป ภาคอุตสาหกรรม การค้า การบริการและการท่องเที่ยว ตลาดเงิน และตลาดทุน รัฐต้องดำเนินนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และส่งเสริมให้เอกชนมีบทบาทในการวิจัย พัฒนา และใช้ประโยชน์	เป็นธรรม และยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประชาชนและประเทศ รัฐต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดให้มีสาธารณูปโภค หรือการจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค	แข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม และคุ้มครองผู้บริโภค (๖) ดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม คุ้มครอง ส่งเสริมและขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ และการประกอบอาชีพ (๗) ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี จัดระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ (๘) คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสภาเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร (๙) ส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระ และการรวมกลุ่มการ	จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างความสามารถของประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว รัฐต้องส่งเสริมระบบสหกรณ์ วิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม ส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาประโยชน์สาธารณะ การจัดทำบริการสาธารณะ หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตลอดทั้งการรวมกลุ่ม ของประชาชนเพื่อดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจ (๑๐) จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอัน จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเพื่อประโยชน์ ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องมีให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็น ต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในความผูกขาด ของเอกชนอันอาจก่อความเสียหายแก่รัฐ (๑๑) การดำเนินการใดที่เป็นเหตุให้ โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการ ดำรงชีวิตของประชาชน หรือเพื่อความมั่นคงของรัฐ ตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน หรือทำให้รัฐเป็น เจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ด จะกระทำมิได้ (๑๒) ส่งเสริมและสนับสนุน กิจการ พาณิชยนาวิ การขนส่งทางราง รวมทั้งการ ดำเนินการตามระบบบริหารจัดการขนส่งทั้ง ภายในและระหว่างประเทศ (๑๓) ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กร ภาคเอกชนทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและ ระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง (๑๔) ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ในทางเศรษฐกิจ		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ส่วนที่ ๓ แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน		
มาตรา ๗๗ รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ มาตรา ๗๘ รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น มาตรา ๒๓๐ การจัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ โดยมีการกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้น ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ การรวมหรือการโอนกระทรวง ทบวง กรม ที่มีผลเป็นการจัดตั้งเป็นกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ หรือการรวมหรือการโอน	มาตรา ๗๘ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดินดังต่อไปนี้ (๑) บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ (๒) จัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้มีขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ และสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ (๓) กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้ง	มาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดระบบการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารงานของรัฐอย่างอื่นดังต่อไปนี้ (๑) บริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล (๒) พัฒนาและสร้างโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน (๓) กระจายอำนาจ และจัดการกิจ อำนาจหน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจนระหว่างราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาพื้นที่ที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรบริหารท้องถิ่นรูปแบบพิเศษโดยปรับบทบาทของราชการส่วนภูมิภาคให้เหมาะสมและคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในพื้นที่นั้นตลอดจนประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐเป็นสำคัญ (๔) มีกลไกป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน (๕) มีกลไกในการกำกับและควบคุมให้ใช้อำนาจรัฐเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชนอย่างแท้จริง (๖) คุ้มครองให้ประชาชนมีความปลอดภัยใน	มาตรา ๗๒ รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินและงานของรัฐอย่างอื่น รวมตลอดทั้งการบริการประชาชน ให้มีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจหรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กระทรวง ทบวง กรม ที่มีได้มีการจัดตั้งเป็น กระทรวง ทบวง กรม ขึ้นใหม่ ทั้งนี้ โดยไม่มีการกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการ หรือลูกจ้างเพิ่มขึ้น หรือการยุบกระทรวง ทบวง กรม ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ภายในสามปีนับแต่วันที่มีการรวมหรือ การโอนกระทรวง ทบวง กรม ตามวรรคสอง จะกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการ หรือลูกจ้างเพิ่มขึ้นในกระทรวง ทบวง กรม ที่ จัดตั้งขึ้นใหม่ หรือในกระทรวง ทบวง กรม ที่ถูกรวมหรือโอนไป มิได้ พระราชกฤษฎีกาตามวรรคสอง ให้ระบุ อำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม ที่ จัดตั้งขึ้นใหม่ การโอนอำนาจหน้าที่ตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งหน่วยราชการหรือ เจ้าพนักงานที่มีอยู่เดิม การโอนข้าราชการ และลูกจ้าง งบประมาณรายจ่าย รวมทั้ง ทรัพย์สินและหนี้สิน เอาไว้ด้วย การดำเนินการตามวรรคสองกับ กระทรวง ทบวง กรม ที่มีพระราชบัญญัติ จัดตั้งขึ้นแล้ว ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยให้ถือว่าพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นนั้น มี ผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่มีผลใช้บังคับ	พัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึง เจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น (๔) พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้น การพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบ และวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการ แผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริม ให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ (๕) จัดระบบงานราชการและงานของรัฐ อย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการ สาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (๖) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่ มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ ตามกฎหมายและตรวจสอบการตรากฎหมายของ รัฐ ดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อให้การบริหาร ราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม (๗) จัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง รวมทั้ง จัดให้มีสภาพพัฒนาการเมืองที่มีความเป็นอิสระ เพื่อติดตามสอดส่องให้มีการปฏิบัติตามแผน ดังกล่าวอย่างเคร่งครัด	ชีวิตและทรัพย์สิน และให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง สะดวก และรวดเร็ว (๗) ส่งเสริมและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรม การจัดทำบริการสาธารณะใดที่องค์กรบริหาร ท้องถิ่น ชุมชน หรือบุคคล สามารถดำเนินการได้โดย มีมาตรฐาน คุณภาพ และประสิทธิภาพ ไม่น้อยกว่า รัฐ รัฐต้องกระจายภารกิจดังกล่าวให้องค์กรบริหาร ท้องถิ่น ชุมชน หรือบุคคลดังกล่าว ดำเนินการ ภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสมจากรัฐ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ได้ดั่งเช่นพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย	(๘) ดำเนินการให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสม		
	มาตรา ๘๑ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมดังต่อไปนี้ (๓) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญโดยต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายนั้นประกอบด้วย	มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง รัฐต้องจัดให้มีการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม จัดให้มีการประเมินผลกระทบของร่างกฎหมายที่เสนอ รวมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบในการตรากฎหมายและกฎ	มาตรา ๗๓ รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และพึงยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพที่ไม่จำเป็นโดยเร็ว เพื่อไม่ให้เป็นการละเมิดประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปณีสถาปณีสถาปณีสถา	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หมวด ๖ รัฐสภา	ไม่มีการแก้ไข	หมวด ๓ รัฐสภา	หมวด ๗ รัฐสภา
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๙๐ รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ มาตรา ๙๕ บุคคลจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้	มาตรา ๘๘ รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้	มาตรา ๙๖ รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระ ความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีเลขาธิการหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้รับผิดชอบขึ้นตรงต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๗๔ รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ บุคคลจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้
มาตรา ๙๑ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่	มาตรา ๘๙ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๙๗ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่	มาตรา ๗๕ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และดำเนินการกิจการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ ประธานรัฐสภาและผู้ที่ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย		สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน ในกรณีที่ไม่มีทั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภา หรือทั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน ตามลำดับ ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และดำเนินการกิจการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ ประธานรัฐสภาและผู้ที่ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องวางตนเป็นกลางทางการเมือง รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย	สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน ในระหว่างที่ประธานวุฒิสภำต้องทำหน้าที่ประธานรัฐสภาตามวรรคสอง แต่ไม่มีประธานวุฒิสภา ให้รองประธานวุฒิสภำทำหน้าที่ประธานรัฐสภา ถ้าไม่มีรองประธานวุฒิสภา ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีอายุมากที่สุดขณะนั้นทำหน้าที่ประธานรัฐสภา และให้ดำเนินการเลือกประธานวุฒิสภาโดยเร็ว ประธานรัฐสภามีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ และดำเนินการกิจการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ ประธานรัฐสภาและผู้ที่ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ รองประธานรัฐสภามีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ และตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย
มาตรา ๙๒ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา	มาตรา ๙๐ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา และเมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยหรือถือเสมือนว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธยตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้	มาตรา ๙๘ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๗๖ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๐ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้บังคับเป็น กฎหมายต่อไป		แล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้ บังคับเป็นกฎหมายได้
มาตรา ๙๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มี สิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็น สมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง แห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๘ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๓๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๑๐) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้อง นั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิก ภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธาน แห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง มาตรา ๙๗ การออกจากตำแหน่งของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาล รัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิก คนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือน กิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำให้ไปหน้าที่สมาชิก	มาตรา ๙๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มี สิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้น สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๑๙ (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อ วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลง หรือไม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธาน แห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็น ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตาม วรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้ นั้นเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภานั้นส่ง เรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรค	มาตรา ๙๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มี สิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็น สมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง แห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) หรือ (๑๓) หรือ มาตรา ๑๒๕ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำ ร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาล รัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่ง สภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตาม วรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้ นั้นเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งเรื่องไป ยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งต่อไป	มาตรา ๗๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มี สิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็น สมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง แห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๙๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) หรือ (๑๓) หรือมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และ ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้น ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพ ของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุ อันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร ้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้อง หยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำ วินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยัง ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง ใน กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของ สมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือ ประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้น ออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้ นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออก จากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งมา โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและ ประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมา เนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว	หนึ่งและวรรคสอง มาตรา ๙๒ การออกจากตำแหน่งของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาล รัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิก คนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือน กิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจาก ตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็น สมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่ง เพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งหรือสรรหามาโดยไม่ ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและ ประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจาก การดำรงตำแหน่งดังกล่าว	มาตรา ๑๐๐ การออกจากตำแหน่งของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาล รัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิก คนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือน กิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก รวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจาก ตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็น สมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่ง เพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งหรือได้รับการสรร หามาโดยไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงิน ประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว	นับแต่วันที่ยุติปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อ กิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตาม วรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อ วินิจฉัยตามวรรคหนึ่งได้ด้วย
ส่วนที่ ๒ สภาผู้แทนราษฎร	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๙๘ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สมาชิกจำนวนห้าร้อยคน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมา จากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อตามมาตรา ๙๙	มาตรา ๙๓ วรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนห้าร้อยคน โดยเป็น สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต	มาตรา ๑๐๑ วรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าสี่ร้อยห้า สิบคนแต่ไม่เกินสี่ร้อยเจ็ดสิบคน โดยเป็นสมาชิก	มาตรา ๗๘ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนห้าร้อยคน ดังนี้ (๑) สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปณิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
จำนวนหนึ่งร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ จำนวนสี่ร้อยคน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ มาตรา ๑๐๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๙ (๑) ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกซึ่งได้รับเลือกตั้งจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยคน ให้สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่	เลือกตั้งจำนวนสามร้อยเจ็ดสิบห้าคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวนหนึ่งร้อยยี่สิบห้าคน วรรคสี่ ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ วรรคห้า ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐๙ (๒) ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยยี่สิบห้าคน ให้สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ (มาตรา ๙๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔)	ซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสามร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยห้าสิบคนแต่ไม่เกินหนึ่งร้อยเจ็ดสิบคน วรรคห้า ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด อันทำให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมีจำนวนน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง และยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ วรรคหก ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยห้าสิบคน ให้สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่	เขตเลือกตั้งจำนวนสามร้อยห้าสิบคน (๒) สมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวนหนึ่งร้อยห้าสิบคน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังไม่มีการเลือกตั้งหรือประกาศชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ ในกรณีมีเหตุใด ๆ ที่ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อมีจำนวนไม่ถึงหนึ่งร้อยห้าสิบคน ให้สมาชิกแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่
	มาตรา ๙๓ วรรคหก ในกรณีที่มีเหตุการณ์ใด ๆ ทำให้การเลือกตั้งทั่วไปครั้งใดมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ถึงห้าร้อยคน แต่มีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ให้ถือว่าสมาชิกจำนวนนั้นประกอบเป็นสภาผู้แทนราษฎร	มาตรา ๑๐๑ วรรคสี่ ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้การเลือกตั้งทั่วไปครั้งใดมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ถึงสี่ร้อยห้าสิบคน ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีอยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบของจำนวนสี่ร้อยห้าสิบคน ให้ถือว่าสมาชิกจำนวนนั้นประกอบเป็นสภา	มาตรา ๗๙ ในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกตั้งถึงร้อยละเก้าสิบห้าของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดแล้ว หากมีความจำเป็นจะต้องเรียกประชุมรัฐสภา ก็ให้ดำเนินการเรียกประชุมรัฐสภาได้โดยให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	แต่ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ครบตามจำนวนที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน และให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่ (มาตรา ๙๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔)	ผู้แทนราษฎร แต่ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้มาในภายหลังนี้ อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎร	สมาชิกเท่าที่มีอยู่ แต่ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ครบตามจำนวนตามมาตรา ๗๘ โดยเร็ว ในกรณีเช่นนี้ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่
มาตรา ๑๑๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เขตละหนึ่งคน มาตรา ๑๐๔ วรรคสาม การเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ วรรคสี่ ในแต่ละเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการนับคะแนนทุกหน่วยเลือกตั้งรวมกันและประกาศผลการนับคะแนนโดยเปิดเผย ทั้งนี้ ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งแต่เพียงแห่งเดียวในเขตเลือกตั้ง	มาตรา ๙๓ วรรคสอง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบละหนึ่งใบ วรรคสาม หลักเกณฑ์และวิธีการการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เขตละหนึ่งคน วรรคหก ให้ดำเนินการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง และให้ส่งผลการนับคะแนนของ	มาตรา ๑๐๑ วรรคสอง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละแบบแยกกันโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีอื่น วรรคสาม หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนผสมระหว่างแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เขตละหนึ่งคน	มาตรา ๘๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละหนึ่งคน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งได้คนละหนึ่งคะแนน โดยจะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใด หรือจะลงคะแนนไม่เลือกผู้ใดเลยก็ได้ ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนสูงกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสมัครรับเลือกตั้ง การออกเสียงลงคะแนน การนับคะแนน การรวมคะแนน การประกาศผลการเลือกตั้ง และการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
นั้นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา วรรคห้า การนับคะแนนและการประกาศคะแนนที่บัญชีรายชื่อแต่ละบัญชีได้รับในแต่ละเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๓ ให้นำบทบัญญัติวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม	หน่วยเลือกตั้งนั้นไปรวมที่เขตเลือกตั้ง เพื่อนับคะแนนรวม แล้วให้ประกาศผลการนับคะแนนโดยเปิดเผย ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งแต่เพียงแห่งเดียวในเขตเลือกตั้งนั้นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดให้นับคะแนน รวมผลการนับคะแนนและประกาศผลการนับคะแนนเป็นอย่างอื่นก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๙๓ และมาตรา ๙๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔)		เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งเมื่อตรวจสอบเบื้องต้นแล้วมีเหตุอันควรเชื่อว่าผลการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของเขตเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องตรวจสอบเบื้องต้นและประกาศผลการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหกสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง ทั้งนี้ การประกาศผลดังกล่าวไม่เป็นการตัดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะดำเนินการสืบสวน ไต่สวน หรือวินิจฉัยกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำการทุจริต หรือไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ไม่ว่าจะได้ประกาศผลการเลือกตั้งแล้วหรือไม่ก็ตาม
มาตรา ๑๐๒ วรรคสอง การคำนวณเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้คำนวณจากจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสี่ร้อยคน วรรคสาม จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้นำจำนวนราษฎรต่อ	มาตรา ๙๔ วรรคสอง การคำนวณเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้คำนวณจากจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งเฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามร้อยเจ็ดสิบห้าคน วรรคสาม จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้นำจำนวน	มาตรา ๑๐๒ วรรคสอง การคำนวณเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน ให้คำนวณโดยการนำจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามร้อยคน วรรคสาม การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้	มาตรา ๘๑ การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมี และการแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการตามวิธีการ ดังต่อไปนี้ (๑) ให้ใช้จำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในที่สุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามร้อยห้าสิบคน จำนวนที่ได้รับให้ถือว่าเป็นจำนวนราษฎรต่อ

[illegible]

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน มาตรา ๑๐๔ วรรคหนึ่ง ในการเลือกตั้งทั่วไป ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้นเพียงบัญชีเดียว และมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน วรรคสอง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งว่างลงตามมาตรา ๑๑๙ (๒) ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน	เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมี โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน และในกรณีที่จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน (มาตรา ๙๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔)	เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ในจังหวัดนั้น โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ในกรณีที่จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งมากกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องให้จำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน	
มาตรา ๑๐๘ พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด จะส่งได้คนเดียวในเขตเลือกตั้งนั้น	มาตรา ๑๐๓ พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น และจะส่งเกินจำนวนดังกล่าวมิได้	มาตรา ๑๐๙ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ในกรณีที่พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พรรคการเมืองนั้นต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าผู้สมัครรับ	มาตรา ๘๒ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องเป็นผู้ซึ่งพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกส่งสมัครรับเลือกตั้ง และจะสมัครรับเลือกตั้งเกินหนึ่งเขตมิได้ เมื่อมีการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองจะถอนการสมัครรับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนตามวรรคหนึ่งแล้ว แม้ภายหลังจะมีจำนวนลดลงจนไม่ครบจำนวน ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนแล้ว เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พรรคการเมืองนั้นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น จะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้	เลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อด้วย เมื่อมีการสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นหรือพรรคการเมืองที่ส่งบุคคลนั้นเข้าสมัครรับเลือกตั้งจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้ง มิได้	เลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ เฉพาะกรณีผู้สมัครตายหรือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม และเป็นกรณีที่เปลี่ยนแปลงก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง
			มาตรา ๘๓ ในการเลือกตั้งทั่วไป ให้พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แจ้งรายชื่อบุคคลซึ่งพรรคการเมืองนั้นมีมติว่าจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ไม่เกินสามรายชื่อ ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครเลือกตั้ง และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อบุคคลดังกล่าวให้ประชาชนทราบ และให้นำมาตรา ๘๒ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม พรรคการเมืองจะไม่เสนอรายชื่อบุคคลตามวรรคหนึ่งก็ได้
			มาตรา ๘๔ การเสนอชื่อบุคคลตามมาตรา ๘๓ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			(๑) ต้องมีหนังสือยินยอมของบุคคลซึ่งได้รับการเสนอชื่อ โดยมีรายละเอียดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด (๒) ผู้ได้รับการเสนอชื่อต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามที่จะเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๕๕ และไม่เคยทำหนังสือยินยอมตาม (๑) ให้พรรคการเมืองอื่นในการเลือกตั้งคราวนั้น การเสนอชื่อบุคคลใดที่มีได้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าไม่มีการเสนอชื่อบุคคลนั้น
มาตรา ๙๙ วรรคหนึ่ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้เลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว และให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง	มาตรา ๙๕ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว และให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง (มาตรา ๙๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔)	มาตรา ๑๐๓ วรรคหนึ่ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว และอาจจะระบุด้วยว่าต้องการให้ผู้ใดที่มีชื่อในบัญชีนั้นหนึ่งคนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วรรคสอง ในกรณีที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดได้คะแนนเป็นสัดส่วนที่ทำให้ได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการจัดสรรให้พรรคการเมืองนั้นเป็นจำนวนตาม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		สัดส่วนนั้น โดยให้ผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อที่ประชาชนเลือกซึ่งได้รับคะแนนมากที่สุดเรียงไปตามลำดับ เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อตามบัญชีรายชื่อที่ได้มีการเรียงลำดับแล้วของพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	
มาตรา ๙๙ วรรคสอง บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้พรรคการเมืองจัดทำขึ้นพรรคการเมืองละหนึ่งบัญชี ไม่เกินบัญชีละหนึ่งร้อยคน และให้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนวันเปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง วรรคสาม รายชื่อของบุคคลในบัญชีรายชื่อตามวรรคหนึ่งจะต้อง (๑) ประกอบด้วยรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม (๒) ไม่ซ้ำกับรายชื่อในบัญชีที่พรรคการเมืองอื่นจัดทำขึ้น และไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ และ (๓) จัดทำรายชื่อเรียงตามลำดับหมายเลข	มาตรา ๙๖ บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๕ ให้พรรคการเมืองจัดทำขึ้นพรรคการเมืองละหนึ่งบัญชี ไม่เกินบัญชีละหนึ่งร้อยยี่สิบห้าคน และให้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนวันเปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองใดที่ได้ยื่นไว้แล้ว ถ้าปรากฏว่าก่อนหรือในวันเลือกตั้งมีเหตุไม่ว่าด้วยประการใดที่มีผลทำให้บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อไม่ครบตามจำนวนที่พรรคการเมืองนั้นได้ยื่นไว้ ให้ถือว่าบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเท่าที่มีอยู่ และในกรณีนี้ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่	มาตรา ๑๐๓ วรรคสาม การจัดทำบัญชีรายชื่อ การยื่นบัญชีรายชื่อ และการอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	มาตรา ๘๕ พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้ การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชี โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละพรรคต้องไม่ซ้ำกัน และไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง การจัดทำบัญชีรายชื่อตามวรรคสอง ต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	มาตรา ๙๗ การจัดทำบัญชีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ของพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องประกอบด้วยรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม และต้องคำนึงถึงโอกาส สัดส่วนที่เหมาะสมและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย (๒) รายชื่อในบัญชีต้องไม่ซ้ำกับบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองอื่นจัดทำขึ้น และไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๙๔ และ (๓) จัดทำรายชื่อเรียงตามลำดับหมายเลข (มาตรา ๙๖ และมาตรา ๙๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔)		
มาตรา ๑๐๐ บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชื่อนั้นได้รับเลือกตั้ง และมีให้นำคะแนนเสียงดังกล่าวมารวมคำนวณเพื่อหา	มาตรา ๙๘ การคำนวณสัดส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองที่จะได้รับเลือกตั้ง ให้นำคะแนนที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้งมารวมกันทั้งประเทศแล้วคำนวณเพื่อแบ่งจำนวนผู้ที่ได้รับ	มาตรา ๑๐๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๐ การคิดคำนวณเพื่อหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีได้ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ให้นำคะแนนจากบัญชีรายชื่อที่ทุก	มาตรา ๘๖ การคำนวณหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (๑) นำคะแนนรวมทั้งประเทศที่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง วิธีคำนวณสัดส่วนคะแนนเสียงที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองแต่ละพรรคได้รับ อันจะถือว่าบุคคลซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีของพรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งตามสัดส่วนที่คำนวณได้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมือง ได้รับเลือกตั้งเรียงตามลำดับจากหมายเลขต้นบัญชีลงไปตามจำนวนสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คำนวณได้สำหรับบัญชีรายชื่อนั้น	เลือกของแต่ละพรรคการเมือง เป็นสัดส่วนที่สัมพันธ์กันโดยตรงกับจำนวนคะแนนรวมข้างต้น โดยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีรายชื่อในบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองได้รับเลือกตามเกณฑ์คะแนนที่คำนวณได้เรียงตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๔ วรรคหก มาใช้บังคับกับการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อด้วยโดยอนุโลม ทั้งนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจกำหนดให้มีการรวมผลการนับคะแนนเบื้องต้นที่จังหวัดก่อนก็ได้ (มาตรา ๙๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔)	พรรคการเมืองได้รับมาคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามสัดส่วนที่แต่ละพรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ทั่วประเทศ (๒) ให้นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเทียบกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (๑) เพื่อคำนวณให้ได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นทั้งหมดตาม (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี (๓) ในกรณีที่จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีได้ตาม (๑) มีจำนวนมากกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขตรวมกัน ให้เพิ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นจนเท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คำนวณได้ตาม (๑) หากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่คำนวณได้ดังกล่าว รวมกันไม่เกินหนึ่งร้อยเจ็ดสิบคน ให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองเป็นไปตามที่คำนวณได้นั้น (๔) ในกรณีที่จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีได้ตาม (๑) มี	บัญชีรายชื่อได้รับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหารด้วยหาร้อยอันเป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร (๒) นำผลลัพธ์ตาม (๑) ไปหารจำนวนคะแนนรวมทั้งประเทศของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ได้รับจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขต จำนวนที่ได้รับให้ถือเป็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ (๓) นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองจะพึงมีได้ ลบด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมดที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้ง ในทุกเขตเลือกตั้ง ผลลัพธ์คือจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองนั้นจะได้รับ (๔) ถ้าพรรคการเมืองใดมีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเท่ากับหรือสูงกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะพึงมีได้ตาม (๒) ให้พรรคการเมืองนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่ได้รับจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง และไม่มีสิทธิได้รับการจัดสรรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ และให้นำจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		จำนวนเท่ากันหรือน้อยกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทุกเขตรวมกัน ให้พรรคการเมืองนั้นมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะที่ได้รับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง (๕) ในกรณีที่จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่คำนวณได้ตาม (๓) รวมกันมากกว่าหนึ่งร้อยเจ็ดสิบคน ให้ปรับลดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองลงตามสัดส่วนให้รวมกันเป็นหนึ่งร้อยเจ็ดสิบคน หลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณตามวรรคหนึ่ง และการคำนวณโดยวิธีอื่นในกรณีที่มีการจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือในกรณีอื่น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	รายชื่อทั้งหมดไปจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองที่มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต่ำกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นจะมีตาม (๒) ตามอัตราส่วน แต่ต้องไม่มีผลให้พรรคการเมืองใดดังกล่าวมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินจำนวนที่จะพึงมีตาม (๒) (๕) เมื่อได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองแล้ว ให้ผู้สมัครตามลำดับหมายเลขในบัญชีรายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดตายภายหลังวันปิดรับสมัครรับเลือกตั้ง แต่ก่อนเวลาปิดการลงคะแนนในวันเลือกตั้ง ให้นำคะแนนที่มีผู้ลงคะแนนให้มาคำนวณตาม (๑) และ (๒) ด้วยการนับคะแนน หลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณ การคิดอัตราส่วน และการประกาศผลการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
		มาตรา ๑๑๐ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อ จะเป็นผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็น	มาตรา ๘๗ เขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งหรือแบบบัญชีรายชื่อ ต่อเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นหรือบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีนั้นได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่เลือกบัญชีใด ในกรณีที่ไม่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดได้คะแนนมากกว่าคะแนนเสียงที่ไม่เลือกผู้ใด ให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ ในการเลือกตั้งครั้งหลังนี้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จะเป็นผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต่อเมื่อได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของคะแนนเสียงของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ในกรณีที่ไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งตามจำนวนดังกล่าว ให้ดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา การคิดคำนวณเพื่อหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองจะพึงมีได้ตามพรรคหนึ่งและพรรคสอง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง	ราษฎรในเขตเลือกตั้งนั้น ให้จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ และมีให้นับคะแนนที่ผู้สมัครแต่ละคนได้รับไปใช้ในการคำนวณตามมาตรา ๘๖ ในกรณีเช่นนี้ ผู้สมัครทุกรายนั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนั้นอีก และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการให้มีการรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งใหม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการเมือง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิก วุฒิสภา	
			มาตรา ๘๘ ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปที่ ต้องมีการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ใน บางเขตหรือบางหน่วยเลือกตั้งก่อนประกาศผล การเลือกตั้ง หรือการเลือกตั้งยังไม่แล้วเสร็จหรือ ยังไม่มีผลการประกาศผลการเลือกตั้งครบทุกเขต เลือกตั้งไม่ว่าด้วยเหตุใด การคำนวณจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมือง พึงมี และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบ บัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองพึงได้รับ ให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่ผลการคำนวณตามวรรคหนึ่งทำ ให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชี รายชื่อของพรรคการเมืองใดลดลง ให้สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรค การเมืองนั้นในลำดับท้ายตามลำดับพันจากตำแหน่ง แต่ไม่กระทบต่อกิจการใดที่ผู้นั้นได้ทำไปแล้ว
			มาตรา ๘๙ ภายในหนึ่งปีหลังจากวัน เลือกตั้งอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ถ้าต้องการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดขึ้นใหม่ เพราะเหตุที่การเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้นำมาตรา ๘๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างไม่ว่าด้วยเหตุใดภายหลังพ้นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้งทั่วไป มิให้มีผลกระทบกับการคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคการเมืองจะมีตามมาตรา ๘๖
มาตรา ๑๐๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ (๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๓ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน	มาตรา ๙๙ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ (๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตาม	มาตรา ๑๐๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันเลือกตั้ง (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ (๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ซึ่งได้ลงทะเบียนแสดงความจำนงว่าจะใช้สิทธิออก	มาตรา ๙๐ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีในวันเลือกตั้ง (๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร จะลงทะเบียนเพื่อออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้ง ณ สถานที่ และตามวันเวลา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา บัญญัติ	หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา	เสียงลงคะแนน ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน เลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดย มิได้แจ้งเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกจำกัดสิทธิบาง ประการตามที่กฎหมายบัญญัติ
มาตรา ๑๐๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ เลือกตั้ง คือ (๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (๒) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือ โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง	มาตรา ๑๐๐ บุคคลผู้มีลักษณะ ดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ ใช้สิทธิเลือกตั้ง (๑) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือ โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (๔) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่ สมประกอบ	มาตรา ๑๐๖ ซึ่งเป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช ในวันเลือกตั้ง ต้องห้ามมิให้ ใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (๑) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (๒) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดย คำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (๓) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ	มาตรา ๙๑ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ เลือกตั้ง (๑) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือ โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย (๔) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
มาตรา ๑๐๗ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวัน เลือกตั้ง	มาตรา ๑๐๑ บุคคลผู้มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวัน เลือกตั้ง	มาตรา ๑๐๗ บุคคลผู้มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวัน เลือกตั้ง	มาตรา ๙๒ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวัน เลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา (๔) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน (๕) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ด้วย คือ (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง (ข) เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในจังหวัดนั้น (ค) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง (ง) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปีการศึกษา (จ) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสองปี	(๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง (๔) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง (ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง (ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา (ง) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี (๕) ยกเลิก (๖) คุณสมบัติอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ	(๓) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง (ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง (ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสี่ปีการศึกษา (ง) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี (๔) ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี (๕) มีคุณสมบัติอื่นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	(๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคการเมืองเดียว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ระยะเวลาเก้าสิบวันดังกล่าวให้ลดลงเหลือสามสิบวัน (๔) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง (ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง (ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา (ง) เคยรับราชการหรือปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ หรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี (๕) ไม่เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา ๑๓๙ หรือมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา (มาตรา ๑๐๑ (๕) ยกเลิก โดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔)		
มาตรา ๑๐๙ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ (๑) ติดยาเสพติดให้โทษ (๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้ พ้นจากคดี (๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้ สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๖ (๑) (๒) หรือ (๔) (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขัง อยู่โดยหมายของศาล (๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สอง ปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวัน เลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดย ประมาท (๖) เคยถูกล้อออก ปลดออก หรือให้ออก จากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการ	มาตรา ๔๘ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือ โทรคมนาคม มิได้ ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะ ดำเนินการโดยวิธีการอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือ ทางอ้อมที่สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ใน ทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้น ในกิจการดังกล่าว มาตรา ๑๐๒ บุคคลผู้มีลักษณะ ดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑) ติดยาเสพติดให้โทษ (๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็น บุคคลล้มละลายทุจริต (๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้ สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๐ (๑) (๒) หรือ (๔)	มาตรา ๔๘ วรรคหก ผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นใน กิจการสื่อมวลชน มิได้ ไม่ว่าในนามของตนเอง หรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่น ไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม ที่จะทำให้สามารถบริหารกิจการ ดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของ กิจการหรือถือหุ้นในกิจการดังกล่าว มาตรา ๑๐๘ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑) ติดยาเสพติดให้โทษ (๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคล ล้มละลายทุจริต (๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้ สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๖ (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขัง	มาตรา ๙๓ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๑) ติดยาเสพติดให้โทษ (๒) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคล ล้มละลายทุจริต (๓) เป็นเจ้าของหรือถือหุ้นในกิจการ หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ (๔) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ เลือกตั้งตามมาตรา ๙๑ (๑) (๒) หรือ (๔) (๕) อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับ เลือกตั้งเป็นการชั่วคราว หรือถูกเพิกถอนสิทธิ สมัครรับเลือกตั้งตามคำพิพากษาหรือตามคำ วินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (๖) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขัง อยู่โดยหมายของศาล (๗) เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายัง ไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (๗) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (๘) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง (๙) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (๑๐) เป็นสมาชิกวุฒิสภา (๑๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (๑๒) เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (๑๓) อยู่ในช่วงต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๙๕ (๑๔) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง	(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล (๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (๖) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (๗) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (๘) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง (๙) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (๑๐) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกินสองปี (๑๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (๑๒) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการ	อยู่โดยหมายของศาล หลบหนีคดีที่อยู่ในระหว่างพิจารณา หรือหลบหนีคดีที่มีโทษตามคำพิพากษาหรือกระทำการดังกล่าวจนขาดอายุความ ดำเนินคดีหรืออายุความลงโทษ แล้วแต่กรณี (๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสามปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (๖) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (๗) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (๘) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ขอบด้วยกฎหมายว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ หรือกระทำการอันทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม (๙) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง (๑๐) เป็นผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น (๑๑) เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็น	ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (๘) เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ (๙) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (๑๐) เคยต้องคำพิพากษานถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือกระทำความผิดฐานทุจริตหรือประพฤติมิชอบ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในฐานะเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนัน ในฐานะความผิดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (๑๑) เคยต้องคำพิพากษานถึงที่สุดว่า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	การเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (๑๓) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๖๓ (๑๔) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๗๔ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง	สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกินสองปีในวันเลือกตั้ง (๑๒) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (๑๓) เป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการ กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน (๑๔) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งอื่น เพราะจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ หรือถูกถอดถอนเพราะ سوءว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (๑๕) เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง เพราะเหตุที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไป	กระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง (๑๒) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง (๑๓) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (๑๔) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกินสองปี (๑๕) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (๑๖) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ (๑๗) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ระดับเสนาอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม (๑๖) ลักษณะต้องห้ามอื่นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	
มาตรา ๑๑๔ อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง	มาตรา ๑๐๔ อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร จะมีการควมรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้	มาตรา ๑๑๑ อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้งหรือจนถึงวันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุตามมาตรา ๑๖๕ วรรคสอง ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร จะมีการควมรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มิได้	มาตรา ๙๔ อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง ในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร จะมีการควมรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้
มาตรา ๑๑๗ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง	มาตรา ๑๐๕ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๑๒ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๙๕ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๑๘ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗ (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๔	มาตรา ๑๐๖ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๑ (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๒	มาตรา ๑๑๓ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ถึงคราวออกเมื่อสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุตามมาตรา ๑๑๑ วรรคหนึ่งหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗	มาตรา ๙๖ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙๒ (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๓

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔) (๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๐ หรือมาตรา ๑๑๑ (๗) ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี (๘) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติคัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย (๘) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้น	(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖ (๗) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ คัดค้านว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมิได้มีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติดังกล่าวมีลักษณะตามมาตรา ๖๕ วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย (๘) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้น	(๕) ไม่ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ยื่นหลังเป็นเวลาสามปีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ปกปิดหรือแสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ดังกล่าวอันเป็นเท็จ หรือจงใจเสียภาษีเงินได้โดยไม่ถูกต้อง เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ (๗) มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี (๘) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๓๗ (๘๘) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (๑๐) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิกและไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น (๑๑) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๙ หรือถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๔๐ หรือศาลมีคำสั่งให้	(๖) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๙ หรือมาตรา ๑๘๐ (๗) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (๘) พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก เพราะพรรคการเมืองนั้นมิตีด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ (๙) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มิคำสั่งยุบพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
การเมืองอื่นได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย (๙) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในกรณีศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น (๑๐) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี (๑๑) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาน้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร (๑๒) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน	เป็นสมาชิก และไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น (๙) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๗๔ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๑ หรือศาลฎีกามีคำสั่งตามมาตรา ๒๓๙ วรรคสอง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง แล้วแต่กรณี (๑๐) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาน้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร (๑๑) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท	มีการเลือกตั้งใหม่หรือให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ถูกลดถอนหรือวันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง แล้วแต่กรณี (๑๒) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุม หรือไม่ลงมติในที่ประชุมสภาเกินจำนวนที่กำหนด ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (๑๓) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท	(๑๐) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๓๙ หรือมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม (๑๑) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาน้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร (๑๒) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (๑๓) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ราษฎรตาม (๗) ให้มีผลในวันถัดจากวันที่ครบ สามสิบวันนับแต่วันที่ให้มีพระบรมราชโองการ แต่งตั้ง			
มาตรา ๑๑๕ เมื่ออายุของสภา ผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้ง ทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในสี่สิบห้า วันนับแต่วันที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุด ลง และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวัน เดียวกันทั่วราชอาณาจักร	มาตรา ๑๐๗ เมื่ออายุของสภา ผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรง ตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้อง กำหนดวันเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง และวัน เลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่ว ราชอาณาจักร	มาตรา ๑๑๔ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรสิ้น อายุ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราช กฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งคณะกรรมการการ เลือกตั้งต้องประกาศกำหนดวันเลือกตั้งภายในสี่ สิบห้าวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่ว ราชอาณาจักร ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้การลงคะแนน เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใดไม่สามารถกระทำใน วันเดียวกันได้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการ เลือกตั้งประกาศกำหนดวันลงคะแนนในหน่วย เลือกตั้งนั้นใหม่ หรือดำเนินการประการอื่นเพื่อให้ มีการลงคะแนนเลือกตั้งได้ ในกรณีเช่นนี้จะ เปิดเผยผลการนับคะแนนในเขตเลือกตั้งที่หน่วย เลือกตั้งนั้นตั้งอยู่ได้ต่อเมื่อได้มีการลงคะแนนใน ทุกหน่วยเลือกตั้งแล้ว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิก วุฒิสภา ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ตามที่กำหนดใน	มาตรา ๙๗ เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราช กฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ภายในสี่สิบห้า วันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ การเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นวัน เดียวกันทั่วราชอาณาจักร ตามที่คณะกรรมการ การเลือกตั้งประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา ทำให้การเลือกตั้งไม่สามารถกระทำ ในวันเดียวกันได้ตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการ เลือกตั้งอาจประกาศให้งดการเลือกตั้งตามพระ ราชกฤษฎีกาดังกล่าว แล้วให้นายกรัฐมนตรี ดำเนินการให้มีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนด วันเลือกตั้งขึ้นใหม่เมื่อเหตุอันผ่านพ้นไปแล้ว ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอ แต่ทั้งนี้ไม่ กระทบกระเทือนถึงกิจการที่คณะกรรมการการ เลือกตั้งได้ดำเนินการไปก่อนแล้ว	
มาตรา ๑๑๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่ง พระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดย พระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้ง ทั่วไปภายในหกสิบวัน และวันเลือกตั้งนั้นต้อง กำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียง ครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน	มาตรา ๑๐๘ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่ง พระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดย พระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้ง ทั่วไปภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันแต่ ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันยุบสภาผู้แทนราษฎร และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกัน ทั่วราชอาณาจักร การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้ เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน	มาตรา ๑๑๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่ง พระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระ ราชกฤษฎีกา ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้อง ประกาศกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในเวลาไม่ เกินหกสิบวันนับแต่วันยุบสภาผู้แทนราษฎร และวัน เลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่ว ราชอาณาจักร และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๔ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียง ครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน	มาตรา ๙๘ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระ ราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการ เลือกตั้งทั่วไป การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระ ราชกฤษฎีกา และให้กระทำได้เพียงครั้งเดียวใน เหตุการณ์เดียวกัน ภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกา ตามวรรคหนึ่งใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการ เลือกตั้งประกาศกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปในราช กิจจานุเบกษา ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันแต่ไม่ เกินหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			ดังกล่าวใช้บังคับ วันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็น วันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร
			มาตรา ๙๙ ในกรณีที่มิได้มีเหตุจำเป็นอันมิ อาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดการ เลือกตั้งตามวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศกำหนดตามมาตรา ๙๗ หรือมาตรา ๙๘ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดวันเลือกตั้ง ใหม่ก็ได้ แต่ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่เหตุดังกล่าวสิ้นสุดลง
มาตรา ๑๑๙ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราว ออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมี การยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่ตำแหน่งที่ว่างเป็นตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในบัญชีรายชื่อที่พรรค การเมืองได้จัดทำขึ้นตามมาตรา ๙๙ ให้ประธาน สภาผู้แทนราษฎรประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง ให้ผู้มี ชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นใน ลำดับถัดไปเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรแทน (๒) ในกรณีที่ตำแหน่งที่ว่างเป็นตำแหน่ง	มาตรา ๑๐๙ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึง คราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมี การยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เลือกตั้ง ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่าง เว้นแต่อายุของสภา ผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน (๒) ในกรณีที่ตำแหน่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบ บัญชีรายชื่อ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อ	มาตรา ๑๑๖ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราว ออกเมื่อสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภา ผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต เลือกตั้ง ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ ตำแหน่งนั้นว่าง เว้นแต่อายุของสภาผู้แทน ราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่ ดำเนินการเลือกตั้งเพื่อแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้ และมีให้นำความในมาตรา ๑๐๔ มาใช้บังคับ (๒) ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้	มาตรา ๑๐๐ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึง คราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือ เมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดให้มี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทน ตำแหน่งที่ว่าง และให้นำมาตรา ๙๗ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม (๒) ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ประธานสภา ผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่าง เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๑) ให้เริ่มตั้งแต่วันถัดจากวันที่ผู้เข้ามาแทนนั้นได้รับการประกาศชื่อ ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๒) ให้เริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่	ของพรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๑) ให้เริ่มนับแต่วันเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๒) ให้เริ่มนับแต่วันถัดจากวันประกาศชื่อในราชกิจจานุเบกษา และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่ (มาตรา ๑๐๙ (๒) แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๔)	ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่อซึ่งได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดในลำดับถัดไปซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศตามมาตรา ๑๐๓ วรรคสอง เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีนั้นที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๑) ให้เริ่มนับแต่วันเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๒) ให้เริ่มนับแต่วันถัดจากวันประกาศชื่อในราชกิจจานุเบกษา และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่	ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง หากไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๑) ให้เริ่มนับแต่วันเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ส่วนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตาม (๒) ให้เริ่มนับแต่วันถัดจากวันประกาศชื่อในราชกิจจานุเบกษา และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่ การคำนวณสัดส่วนคะแนนของพรรคการเมืองสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเมื่อมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างให้เป็นไปตามมาตรา ๘๙
มาตรา ๑๒๐ ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกในสังกัดของพรรคตนมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวน	มาตรา ๑๑๐ ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกในสังกัดของพรรคตนมิได้ดำรงตำแหน่ง	มาตรา ๑๑๗ ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่สมาชิกในสังกัดของพรรคของตนมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี	มาตรา ๑๐๑ ภายหลังที่คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด และสมาชิกมิได้ดำรงตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งผู้มาฝ่ายค้านใน สภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง	
ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๐๙ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ (๑) ดิถยาเสพติดให้โทษ (๒) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี (๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๖ (๑) (๒) หรือ (๔) (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล (๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท (๖) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ	มาตรา ๑๑๑ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนรวมหนึ่งร้อยห้าสิบคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ในกรณีที่มีการเพิ่มหรือลดจังหวัดในระหว่างวาระของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งหรือสรรหาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง แล้วแต่กรณี ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ ในกรณีที่มิเหตุกรณีใด ๆ ทำให้สมาชิกวุฒิสภาไม่ครบจำนวนตามวรรคหนึ่ง แต่มีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด ให้ถือว่าวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนดังกล่าว แต่ต้องมีการเลือกตั้งหรือการสรรหาให้ได้สมาชิกวุฒิสภาครบจำนวนตามวรรคหนึ่งภายในหนึ่งร้อยแปด	มาตรา ๑๑๘ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่เกินสองร้อยคนซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้ (๑) ผู้ซึ่งเคยเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือนซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงหรือเทียบเท่าซึ่งเป็นตำแหน่งบริหาร และข้าราชการฝ่ายทหารซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด หรือผู้บัญชาการเหล่าทัพ ซึ่งมาจากการสรรหา จำนวนประเภทละไม่เกินห้าคน (๒) ผู้แทนสมาชิวิชาชีพ องค์กรวิชาชีพ หรืออาชีพ ที่เป็นนิติบุคคลและมีกฎหมายจัดตั้ง ซึ่งมาจากการสรรหา จำนวนไม่เกินสิบห้าคน (๓) ผู้แทนองค์กรที่เป็นนิติบุคคลหรือจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ด้านเกษตรกรรม ด้านแรงงาน ด้านวิชาการและการศึกษา ด้านชุมชน และด้านท้องถิ่นและท้องที่ ซึ่งมาจากการสรรหา จำนวนด้านละไม่เกินหกคน	มาตรา ๑๐๒ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม การแบ่งกลุ่มและคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน มาตราการที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการอื่นใดที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๗) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ (๘) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง (๙) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (๑๐) เป็นสมาชิกวุฒิสภา (๑๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (๑๒) เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (๑๓) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๙๕ (๑๔) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งและยังไม่มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติจนถึงวันเลือกตั้ง มาตรา ๑๒๑ วุฒิสภาประกอบด้วย	สิบวันนับแต่วันที่มิเหตุการณดังกล่าว และให้สมาชิกวุฒิสภาที่เข้ามานั้นอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่ มาตรา ๑๑๒ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละจังหวัด ให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งและให้มีสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดละหนึ่งคน โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หนึ่งเสียงและให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถหาเสียงเลือกตั้งได้แก่แต่เฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของวุฒิสภา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเลือกตั้งและการหาเสียงเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๑๒๐ เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุตามมาตรา ๑๑๙ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๑๑๘ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาในกรณีดังกล่าว และให้สมาชิกวุฒิสภาผู้เข้ามาแทน	(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรมด้านการเมือง ความมั่นคง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม การเศรษฐกิจ การสาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและผังเมือง ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมและชาติพันธุ์ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม คุ่มครองผู้บริโภค ด้านเด็กและเยาวชน ด้านสตรี ด้านผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ประชาชนชาวบ้าน ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ และด้านอื่น ซึ่งมาจากการสรรหา รวมกันแล้วมีจำนวนไม่เกินหกสิบแปดคน (๕) ผู้ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน โดยให้เป็นการเลือกตั้งโดยตรงและลับ และให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ในกรณีที่มิจังหวัดเพิ่มขึ้น ให้ลดจำนวนที่พึงมีตาม (๔) เมื่อถึงคราวที่มีการสรรหา และเพิ่มจำนวนตาม (๕) ให้ได้เท่าจำนวนจังหวัดที่เพิ่มขึ้น หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งองค์ประกอบและที่มาของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๑๑๙ ในกรณีที่มีเหตุใด ๆ ทำให้	วิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้ ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลง หรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุครบวาระ และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาเหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ในวาระเท่าที่เหลืออยู่ของวุฒิสภา การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ มาตรา ๑๒๒ การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง การคำนวณเกณฑ์จำนวนสมาชิกวุฒิสภาของแต่ละจังหวัดจะพึงมี ให้คำนวณตามวิธีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยอนุโลม มาตรา ๑๒๓ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้หนึ่งคน การเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ในกรณีที่จังหวัดใดมีสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีได้ในจังหวัดนั้น เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๑๓๔ เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา ให้มีการเลือกตั้ง	ตำแหน่งที่ว่างลงนั้น อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของสมาชิกวุฒิสภาที่ว่างลงจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่ดำเนินการเลือกตั้งหรือการสรรหากก็ได้	สมาชิกวุฒิสภามีจำนวนน้อยกว่าร้อยละแปดสิบห้าของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งรวมกับสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาตามประกาศผลการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๒๓ จะมีการประชุมวุฒิสภา มิได้เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๑๓๗ ในการนี้ต้องดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑๘ วรรคหนึ่ง ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุดังกล่าว และให้สมาชิกวุฒิสภาที่เข้ามาในภายหลังนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของวุฒิสภา ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังมีได้มีการดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่อายุของวุฒิสภาจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน สมาชิกวุฒิสภาผู้เข้ามาแทนนั้นให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่			
	มาตรา ๑๑๓ ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมายจำนวนหนึ่งคนและตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมอบหมายจำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ ทำหน้าที่สรรหาบุคคลตามมาตรา ๑๑๔ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแจ้งผลการสรรหาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผล ผู้ได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ให้กรรมการตามวรรคหนึ่งเลือกกันเองให้กรรมการผู้หนึ่งเป็นประธานกรรมการ ในกรณีที่ไม่มีกรรมการในตำแหน่งใด หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่	มาตรา ๑๑๘ วรรคสอง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการเลือกตั้งและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งองค์ประกอบและที่มาของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่ มาตรา ๑๑๔ ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่าง ๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเป็นสมาชิกวุฒิสภาเท่าจำนวนที่จะพึงมีตามที่กำหนดในมาตรา ๑๑๑ วรคหนึ่ง ในการสรรหาบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานของวุฒิสภาเป็นสำคัญ และให้คำนึงถึงองค์ประกอบจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน โอกาสและความเท่าเทียมกันทางเพศ สัดส่วนของบุคคลในแต่ละภาคตามวรรคหนึ่งที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งการให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสทางสังคมด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙) ผู้จัดทำ
	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา		
มาตรา ๑๒๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๔) มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๐๗ (๕) มาตรา ๑๒๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (๑) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง (๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง (๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัครรับเลือกตั้ง	มาตรา ๑๑๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๔) ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ด้วย (ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง (ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง (ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา (ง) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลา	มาตรา ๑๒๑ ผู้มีสิทธิสมัครหรือได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น (๒) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง หรือตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาห้าปีก่อนวันที่ประกาศให้เริ่มกระบวนการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (๓) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยในระยะเวลาสองปีก่อนวันที่ประกาศให้เริ่มกระบวนการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (๔) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๓) (๑๔) (๑๕) หรือ (๑๖) (๕) เป็นรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมือง หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกินห้าปีในวันที่ประกาศให้เริ่ม	มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ก. คุณสมบัติ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก (๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (๔) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) หรือ (๑๗) (๒) เป็นข้าราชการ (๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๔) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔) มาตรา ๑๒๗ สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่นมิได้	ติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี (๕) ไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๖) ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองหรือเคยเป็นสมาชิกหรือเคยดำรงตำแหน่งและพ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมืองมาแล้วยังไม่เกินห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ (๗) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่เกินห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ (๘) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔) (๙) ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกินห้าปี	กระบวนการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มาตรา ๑๒๒ สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มิได้ มาตรา ๑๒๐ ผู้มีสิทธิสมัครหรือได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันที่ประกาศให้เริ่มกระบวนการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (๓) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๑๘ และสำหรับผู้มีสิทธิสมัครตามมาตรา ๑๑๘ (๕) ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗ (๓) ด้วย (๔) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า สำหรับสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) (๔) และ (๕) (๕) ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีต่อคณะกรรมการเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี	ราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก (๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก (๕) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก (๖) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก (๗) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ (๘) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง แห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	มาตรา ๑๑๖ สมาชิกวุฒิสภาจะเป็น รัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือผู้ ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มิได้	(๖) คุณสมบัติอื่นตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา	
มาตรา ๑๓๐ อายุของวุฒิสภามีกำหนด คราวละหกปีนับแต่วันเลือกตั้ง มาตรา ๑๓๒ สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง	มาตรา ๑๑๗ สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งเริ่มตั้งแต่วันที่มีการ เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาที่มาจากการสรรหาเริ่มตั้งแต่วันที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนด คราวละหกปีนับแต่วันเลือกตั้ง หรือวันที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการ สรรหา แล้วแต่กรณี โดยสมาชิกวุฒิสภาจะดำรง ตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระไม่ได้ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสิ้นสุดสมาชิกภาพ ตามวาระ อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่	มาตรา ๑๒๓ สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาทั้งที่มาจากการเลือกตั้งและที่มาจากการ สรรหา เริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนด คราวละหกปีนับแต่วันเลือกตั้ง และจะดำรง ตำแหน่งติดต่อกันสองวาระ มิได้ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลง ตามวาระ อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าสมาชิกวุฒิสภาใหม่จะเข้ารับหน้าที่ตาม มาตรา ๑๒๘ ในกรณีนี้ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งเข้า รับหน้าที่ใหม่และมีอายุสูงสุดตามลำดับปฏิบัติ หน้าที่ประธานและรองประธานวุฒิสภาแทน จนกว่าจะมีการเลือกประธานหรือรองประธาน วุฒิสภาขึ้นใหม่	มาตรา ๑๐๔ สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศผลการเลือก สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนด คราวละห้าปีนับแต่วันประกาศผลการเลือก และ ให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสิ้นสุดสมาชิกภาพตาม วาระ อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่
มาตรา ๑๓๑ เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มี การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เป็นการเลือกตั้ง ทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง และวัน เลือกตั้งต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่ว	มาตรา ๑๑๘ เมื่อวาระของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะ ได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งใหม่เป็นการ เลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่วาระของสมาชิกวุฒิสภาซึ่ง	มาตรา ๑๒๔ เมื่อวาระของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์ จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศกำหนดวัน เลือกตั้งภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่วาระของ	มาตรา ๑๐๕ เมื่อวาระของสมาชิก วุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตรา พระราชกฤษฎีกาให้มีการดำเนินการเพื่อเลือก สมาชิกวุฒิสภาใหม่ และภายในห้าวันนับแต่วันที่ พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ราชอาณาจักร เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘ ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ใน วันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำ หน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับ เลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่	มาจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งนั้น ต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร เมื่อวาระของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการ สรรหาสิ้นสุดลง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศกำหนดวันเริ่มการสรรหาและระยะเวลา การสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งต้องทำการสรรหา ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วาระของ สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหาสิ้นสุดลง	สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่ว ราชอาณาจักร และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๔ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม เมื่อวาระของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการ สรรหาสิ้นสุดลง ให้ดำเนินการสรรหาสมาชิก วุฒิสภาใหม่ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่วาระของ สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมาจากการสรรหาสิ้นสุดลง และ วันเริ่มต้นกระบวนการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาแต่ละ ประเภทตามมาตรา ๑๑๘ ต้องกำหนดเป็นวัน เดียวกันทุกประเภท	ข้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกา ดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม
มาตรา ๑๓๓ สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕ (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗ (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘ (๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอด ถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำ วินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๖ ใน กรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่	มาตรา ๑๑๙ สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามวาระ (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๑๑๕ (๕) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๖ มาตรา ๒๖๕ หรือมาตรา ๒๖๖ (๖) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๓๔ ให้ถอด ถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำ วินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๙๑ หรือ ศาลฎีกามีคำสั่งตามมาตรา ๒๓๙ วรรคสอง หรือ	มาตรา ๑๒๕ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา สิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามวาระ (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๐ (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๑ หรือ มาตรา ๑๒๒ (๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๓๗ (๗) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจาก สมาชิกภาพตามมาตรา ๙๙ หรือถูกถอดถอนออก จากตำแหน่งตามมาตรา ๒๔๐ หรือศาลมีคำสั่งให้ ดำเนินการใหม่เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือ	มาตรา ๑๐๖ สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ (๑) ถึงคราวออกตามวาระ (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๑๐๓ (๕) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของ จำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลา ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาต จากประธานวุฒิสภา (๖) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะ มีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วแต่กรณี (๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ	มาตรา ๒๔๐ วรคสาม ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง แล้วแต่กรณี (๗) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (๘) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท	ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ถูกลดถอนหรือวันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง แล้วแต่กรณี (๘) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุม หรือไม่ลงมติในที่ประชุมสภาเกินจำนวนที่กำหนด ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (๙) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท เมื่อตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุดังกล่าว และให้สมาชิกวุฒิสภาผู้เข้ามาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระของสมาชิกวุฒิสภาที่ว่างลงนั้นจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน จะไม่ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้	ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (๗) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (๘) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๘ หรือต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๙ หรือมาตรา ๑๘๐ (๙) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๓๙ หรือมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม
มาตรา ๑๒๗ วรรคสอง บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุด	มาตรา ๑๒๖ วรรคสอง บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มิได้	มาตรา ๑๒๒ วรรคสอง บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งใดใน	มาตรา ๑๐๗ บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ลงตามมาตรา ๑๓๓ (๑) จะเป็นรัฐมนตรีหรือ ข้าราชการการเมืองอื่นมิได้		องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐ มิได้	
			มาตรา ๑๐๘ สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ฝักใฝ่ หรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมืองใด ๆ
มาตรา ๑๓๕ ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ ให้บุคคลดำรง ตำแหน่งใดตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๖ มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๗๔ (๓) มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๗๙ (๓) มาตรา ๒๙๗ มาตรา ๓๐๒ และ มาตรา ๓๑๒ ให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความ ประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรง ตำแหน่งนั้น รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและ พยานหลักฐานอันจำเป็น แล้วรายงานต่อวุฒิสภา เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป การดำเนินการของคณะกรรมการการตามวรรค หนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับการ ประชุมวุฒิสภา	มาตรา ๑๒๑ ในการที่วุฒิสภาจะ พิจารณา ให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้วุฒิสภาแต่งตั้ง คณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ ตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และ พฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลผู้ได้รับการ เสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น รวมทั้งรวบรวม ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็น แล้ว รายงานต่อวุฒิสภาเพื่อประกอบการพิจารณา ต่อไป การดำเนินการของคณะกรรมการการตาม วรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดใน ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา	มาตรา ๑๒๖ เมื่อมีกรณีวุฒิสภาต้อง พิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติ ความ ประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลผู้ ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น รวมทั้ง รวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็น แล้วรายงานต่อวุฒิสภาเพื่อประกอบการพิจารณา ต่อไป ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา	
ส่วนที่ ๕ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง	ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๔๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย	มาตรา ๑๒๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย	มาตรา ๑๒๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย	มาตรา ๑๐๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย	ไทย โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้อง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อ ประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดย ปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มาตรา ๑๖๒ วรรคสอง สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรมีอิสระจากมติพรรคการเมืองใน การตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติใน การอภิปรายไม่ไว้วางใจ	โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายหรือ ความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของ ปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่ง ผลประโยชน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภามีอิสระจากมติพรรคการเมืองหรืออาณัติ อื่นใด ในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย การลงมติ ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ การออกเสียงลงคะแนน เลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง ใด และการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง	ไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่ง ผลประโยชน์
มาตรา ๑๕๐ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้อง ปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็น สมาชิกด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้ “ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้ง จะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยทุกประการ”	มาตรา ๑๖๓ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้อง ปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็น สมาชิกด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้ “ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะ รักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยทุกประการ”	มาตรา ๑๖๔ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องปฏิญาณ ตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกด้วย ถ้อยคำดังต่อไปนี้ “ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้า โดยบริสุทธิ์ใจ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นใน จริยธรรม เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยทุกประการ”	มาตรา ๑๑๐ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้อง ปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้ “ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะ รักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยทุกประการ”
มาตรา ๑๕๑ สภาผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภาแต่ละสภา มีประธานสภาคนหนึ่งและ	มาตรา ๑๖๔ วรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาแต่ละสภา มีประธานสภาคนหนึ่ง	มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาแต่ละสภามีประธานสภาคนหนึ่งและ	มาตรา ๑๑๑ สภาผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภาแต่ละสภา มีประธานสภาคนหนึ่งและรอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
รองประธานคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภา นั้น ๆ ตามมติของสภา	และรองประธานคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภา นั้น ๆ ตามมติของสภา วรรคห้า ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็น เป็นกรรมการบริหารหรือดำรงตำแหน่งใดใน พรรคการเมืองขณะเดียวกันมิได้	รองประธานสภาสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามมติของสภา วรรคหก ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็น กรรมการบริหารหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรค การเมืองขณะเดียวกัน มิได้ และจะเข้าร่วม ประชุมพรรคการเมืองมิได้ด้วย	ประธานคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามมติของ สภา ในระหว่างการดำรงตำแหน่ง ประธานและ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นกรรมการ บริหารหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง ขณะเดียวกันมิได้
มาตรา ๑๕๒ วรรคหนึ่ง ประธานและ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจน สิ้นอายุของสภาหรือมีการยุบสภา วรรคสอง ประธานและรองประธาน วุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือก ประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่	มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ประธานและรอง ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจนสิ้น อายุของสภาหรือมีการยุบสภา วรรคสาม ประธานและรองประธาน วุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือก ประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่	มาตรา ๑๒๙ วรรคสาม ประธานและรอง ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจนสภา ผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ วรรคสี่ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๒๓ วรรค สาม ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรง ตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรอง ประธานวุฒิสภาใหม่ ซึ่งจะต้องกระทำทุกสามปี	มาตรา ๑๑๒ ประธานและรองประธาน สภาผู้แทนราษฎรดำรงตำแหน่งจนสิ้นอายุของ สภาหรือมีการยุบสภา ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรง ตำแหน่งจนถึงวันสิ้นอายุของวุฒิสภา
มาตรา ๑๕๒ วรรคสาม ประธานและ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธาน และรองประธานวุฒิสภา ย่อมพ้นจากตำแหน่ง ก่อนวาระตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่ กรณี เมื่อ (๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็น สมาชิก (๒) ลาออกจากตำแหน่ง (๓) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี	มาตรา ๑๒๔ วรรคสี่ ประธานและรอง ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานและรอง ประธานวุฒิสภา ย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ตามวรรคสองหรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี เมื่อ (๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็น สมาชิก (๒) ลาออกจากตำแหน่ง (๓) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น	มาตรา ๑๒๙ วรรคห้า ประธานและรอง ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานและรอง ประธานวุฒิสภา ย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ตามวรรคสาม หรือวรรคสี่ เมื่อ (๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็น สมาชิก (๒) ลาออกจากตำแหน่ง (๓) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น	มาตรา ๑๑๓ ประธานและรองประธาน สภาผู้แทนราษฎร และประธานและรองประธาน วุฒิสภา ย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระตาม มาตรา ๑๑๒ เมื่อ (๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตน เป็นสมาชิก (๒) ลาออกจากตำแหน่ง (๓) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองอื่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หรือข้าราชการการเมืองอื่น (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก	(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะ ยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็น กรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษใน ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุ โทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท	(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะ ยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็น กรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษใน ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุ โทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท	(๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้น จะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่ เป็นกรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการ ลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท
มาตรา ๑๕๓ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ดำเนิน กิจการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ รองประธานมีอำนาจหน้าที่ตามที่ประธาน มอบหมายและปฏิบัติหน้าที่แทนประธานเมื่อ ประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธาน วุฒิสภา และผู้ทำหน้าที่แทน ต้องวางตนเป็น กลางในการปฏิบัติหน้าที่ มาตรา ๑๕๔ เมื่อประธานและรอง ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานและรอง ประธานวุฒิสภาไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิก แห่งสภานั้น ๆ เลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธาน ในคราวประชุมนั้น	มาตรา ๑๒๕ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ดำเนิน กิจการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ รองประธานมีอำนาจหน้าที่ตามที่ประธาน มอบหมายและปฏิบัติหน้าที่แทนประธานเมื่อ ประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธาน วุฒิสภา และผู้ทำหน้าที่แทน ต้องวางตนเป็น กลางในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อประธานและรองประธานสภาผู้แทน ราษฎรหรือประธานและรองประธานวุฒิสภาไม่ อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ เลือก กันเองให้สมาชิกคนหนึ่งเป็นประธานในคราว ประชุมนั้น	มาตรา ๑๓๐ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการ ของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ รอง ประธานมีอำนาจหน้าที่ตามที่ประธานมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และผู้ทำหน้าที่แทน ต้องวางตนเป็นกลางทางการ เมือง เมื่อประธานและรองประธานสภาผู้แทน ราษฎรหรือประธานและรองประธานวุฒิสภาไม่อยู่ ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ เลือกกันเอง ให้สมาชิกคนหนึ่งเป็นประธานในคราวประชุมนั้น	มาตรา ๑๑๔ ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจดำเนิน กิจการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับ รองประธานมีหน้าที่และอำนาจตามที่ประธาน มอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่แทนประธานเมื่อ ประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธาน วุฒิสภา และผู้ทำหน้าที่แทน ต้องวางตนเป็น กลางในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อประธานและรองประธานสภาผู้แทน ราษฎรหรือประธานและรองประธานวุฒิสภาไม่ อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ เลือก กันเองให้สมาชิกคนหนึ่งเป็นประธานในคราว ประชุมนั้น
มาตรา ๑๕๕ การประชุมสภาผู้แทน ราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมา ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์	มาตรา ๑๒๖ การประชุมสภาผู้แทน ราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมา ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์	มาตรา ๑๓๑ การประชุมสภาผู้แทน ราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุม ร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตาม ลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของ	มาตรา ๑๑๕ การประชุมสภาผู้แทน ราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมา ประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๘๓ และมาตรา ๑๘๔ สมาชิกผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้ มาตรา ๑๕๖ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภา ต้องจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกดังกล่าวไว้ในที่ที่ประชาชนอาจเข้าไปตรวจสอบได้ เว้นแต่กรณีการออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใด ให้กระทำเป็นการลับ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ และสมาชิกย่อมมีอิสระและไม่ถูกผูกพันโดยมติของพรรคการเมืองหรืออาณัติอื่นใด	ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๕๖ และมาตรา ๑๕๗ สมาชิกผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานวุฒิสภา ต้องจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกดังกล่าวไว้ในที่ที่ประชาชนอาจเข้าไปตรวจสอบได้ เว้นแต่กรณีการออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใด ให้กระทำเป็นการลับ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ และสมาชิกย่อมมีอิสระและไม่ถูกผูกพันโดยมติของพรรคการเมืองหรืออาณัติอื่นใด มาตรา ๑๓๓ การประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตาม	แต่ละสภา แต่ถ้าคณะรัฐมนตรี สมาชิกของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือจำนวนสมาชิกของทั้งสองสภาเท่าที่มีอยู่ร่วมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ถามตามมาตรา ๑๕๙ สมาชิกผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะกำหนดเรื่ององค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และประธานรัฐสภา ต้องจัดให้มีการบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน และเปิดเผยบันทึกดังกล่าวไว้ในที่ที่ประชาชนอาจเข้า	ประชุม เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาระเบียบวาระกระทู้ สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะกำหนดองค์ประชุมไว้ในข้อบังคับเป็นอย่างอื่นก็ได้ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด รายงานการประชุม และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกแต่ละคน ต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบได้ทั่วไป เว้นแต่กรณีการประชุมลับหรือการออกเสียงลงคะแนนเป็นการลับ การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใด ให้กระทำเป็นการลับ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมแต่ ละสภา แต่ถ้าคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกของแต่ ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือจำนวน สมาชิกของทั้งสองสภาเท่าที่มีอยู่ร่วมกัน แล้วแต่ กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ	ไปตรวจสอบได้ เว้นแต่กรณีการออกเสียง ลงคะแนนเป็นการลับ การออกเสียงลงคะแนนเลือกหรือให้ความ เห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งใด ให้กระทำเป็น การลับ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นใน รัฐธรรมนูญนี้	
มาตรา ๑๕๙ ภายในสามสิบวันนับแต่วัน เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียก ประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมครั้งแรก ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และ สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือ เป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป ส่วนวันเริ่ม สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้กำหนด ในกรณีที่การเริ่มประชุมครั้งแรก ตามวรรคหนึ่งมีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่ถึงหนึ่ง ร้อยห้าสิบวัน จะไม่มีการประชุมสมัยสามัญ นิติบัญญัติสำหรับปีนั้นก็ได้ ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้รัฐสภา ดำเนินการประชุมได้เฉพาะกรณีที่บัญญัติไว้ใน หมวด ๒ หรือการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การอนุมัติ พระราชกำหนด การให้ความเห็นชอบในการ	มาตรา ๑๒๗ ภายในสามสิบวันนับแต่วัน เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียก ประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมครั้ง แรก ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และ สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือ เป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป ส่วนวันเริ่ม สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้กำหนด ในกรณีที่การเริ่มประชุมครั้งแรกตาม วรรคหนึ่งมีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่ถึงหนึ่งร้อยห้า สิบวัน จะไม่มีการประชุมสมัยสามัญนิติบัญญัติ สำหรับปีนั้นก็ได้ ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้รัฐสภา ดำเนินการประชุมได้เฉพาะกรณีที่บัญญัติไว้ใน หมวด ๒ หรือการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ การ	มาตรา ๑๓๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๐๑ วรรคสี่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุม รัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และ สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็น วันเริ่มสมัยประชุมสามัญทั่วไป ส่วนวันเริ่มสมัย ประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้สภาผู้แทนราษฎรเป็น ผู้กำหนด ในกรณีที่การเริ่มประชุมครั้งแรกตาม วรรคหนึ่งมีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่ถึงหนึ่งร้อยห้า สิบวัน จะไม่มีการประชุมสมัยสามัญนิติบัญญัติ สำหรับปีนั้นก็ได้ ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้รัฐสภา ดำเนินการประชุมได้เฉพาะกรณีที่บัญญัติไว้ใน ภาค ๑ หมวด ๑ พระมหากษัตริย์ หรือการ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	มาตรา ๑๑๖ ภายในห้าวันนับแต่วัน ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ให้มีการเรียกประชุม รัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภา สองสมัย วันประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง ให้ถือ เป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง ให้เป็นไปตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด กรณีที่ การเริ่มประชุมครั้งแรกตามวรรคหนึ่ง มีเวลา จนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่ถึงหนึ่งร้อยห้าสิบวัน จะไม่มี การประชุมสมัยสามัญประจำปีครั้งที่สองสำหรับ ปีนั้นก็ได้ สมัยประชุมสามัญประจำปีของรัฐสภาสมัย หนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่ พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ประกาศสงครม การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา การเลือกหรือการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การตั้งกระทู้ถาม และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เว้นแต่รัฐสภาจะมีมติให้พิจารณาเรื่องอื่นใดด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มาตรา ๑๖๐ สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ การปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา	อนุมัติพระราชกำหนด การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครม การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา การเลือกหรือการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การตั้งกระทู้ถาม และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เว้นแต่รัฐสภาจะมีมติให้พิจารณาเรื่องอื่นใดด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ การปิดสมัยประชุมสมัยสามัญก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา	หรือร่างพระราชบัญญัติ การอนุมัติพระราชกำหนด การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงครม การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา การเลือกหรือการให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง การตั้งกระทู้ถาม และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เว้นแต่รัฐสภาจะมีมติให้พิจารณาเรื่องอื่นใดด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือเป็นกรณีตามมาตรา ๑๗๒ สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ การปิดสมัยประชุมสมัยสามัญก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา	ขยายเวลาออกไปก็ได้ การปิดสมัยประชุมสามัญประจำปีก่อนครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน จะกระทำได้ก็แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา
มาตรา ๑๖๑ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดประชุม พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรกตาม มาตรา ๑๕๙ วรรคหนึ่ง ด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใด	มาตรา ๑๖๔ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดประชุม พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรกตาม มาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง ด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็น	มาตรา ๑๓๓ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดประชุม พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญทั่วไปครั้งแรกด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์ มาทำรัฐพิธีก็ได้	มาตรา ๑๑๗ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดประชุม พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งแรกด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พระราชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่ง เป็นผู้แทนพระองค์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์ มาทำรัฐพิธีก็ได้ มาตรา ๑๖๒ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อ ประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียก ประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ มาตรา ๑๖๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖๓ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และ การปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราช กฤษฎีกา	ผู้แทนพระองค์ มาทำรัฐพิธีก็ได้ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็น การประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖๔ การเรียก ประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิด ประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา	เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็น การประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๔ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา	มาทำรัฐพิธีก็ได้ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็น การประชุมสมัยวิสามัญก็ได้ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๘ และมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง การเรียกประชุม การขยายเวลา ประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดย พระราชกฤษฎีกา
มาตรา ๑๖๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาทั้งสองสภารวมกัน หรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่า หนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ ความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการ ประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุม สมัยวิสามัญได้ คำร้องขอดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ยื่นต่อ ประธานรัฐสภา ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคมทูล และลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	มาตรา ๑๒๙ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๓๔ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๑๘ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาทั้งสองสภารวมกัน หรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่า หนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธาน รัฐสภาให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรม ราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการ ประชุมสมัยวิสามัญได้ ให้ประธานรัฐสภานำความกราบบังคม ทูลและลงนามรับสนองพระบรม ราชโองการ
มาตรา ๑๕๗ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลง	มาตรา ๑๓๐ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลง	มาตรา ๑๓๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๔ และมาตรา ๒๖๘ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา	มาตรา ๑๑๙ ในที่ประชุมสภาผู้แทน ราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกัน ของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทาง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ข้อเท็จจริง แสดงความ คิดเห็น หรือออกเสียง ลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะ นำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด มิได้ เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้ กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทาง วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่ กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิด ทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น ซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าว ถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความ เสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการ โฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตาม วิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดใน ข้อบังคับการประชุมของสภานั้น ทั้งนี้ โดยไม่ กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลในการฟ้อง คดีต่อศาล มาตรา ๑๕๘ เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๕๗ ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้ โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่	ข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียง ลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะ นำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด มิได้ เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้ กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทาง วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่ กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิด ทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น ซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าว ถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความ เสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการ โฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตาม วิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดใน ข้อบังคับการประชุมของสภานั้น ทั้งนี้ โดยไม่ กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลในการฟ้อง คดีต่อศาล เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ย่อม คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการ ประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไป	สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแกล้ง ข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออกเสียง ลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะ นำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทาง ใดมิได้ เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้ กล่าวถ้อยคำในการประชุมซึ่งประธานมิได้อนุญาต ให้อภิปรายหรือสั่งให้หยุดอภิปราย หรือการกล่าว ถ้อยคำที่มีการถ่ายทอดให้ออกไปปรากฏนอก บริเวณรัฐสภา ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดทาง วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือด้วยวิธีการ อื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏ นอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมี ลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิ ในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือ สมาชิกแห่งสภานั้น ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าว ถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความ เสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการ โฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการ และภายในเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุม ของสภานั้น ทั้งนี้โดยไม่กระทบกระเทือนสิทธิของ บุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล	แกล้งข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือออก เสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้น ในทางใด ๆ มิได้ เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้ กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทาง วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่น ใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอก บริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะ เป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทาง แพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่ง สภานั้น ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าว ถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความ เสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการ โฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการ และภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการ ประชุมของสภานั้น ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อสิทธิ ของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ย่อม คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการ ประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี และคุ้มครอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้น ด้วย โดยอนุโลม	ถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วยโดยอนุโลม	เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชมสภาทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือด้วยวิธีการอื่นใด ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วย โดยอนุโลม	ไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใดที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วยโดยอนุโลม
มาตรา ๑๖๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ มาตรา ๑๖๖ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม	มาตรา ๑๓๑ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดี	มาตรา ๑๓๖ ในระหว่างสมัยประชุม การจับ การคุมขัง หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา จะกระทำมิได้ เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด หรือในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือความผิดอื่นที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจร้องขอให้ปล่อยผู้ถูกจับได้	มาตรา ๑๒๐ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ไปทำการสอบสวนในฐานที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะที่กระทำความผิด ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะที่กระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพิรูปร่างแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุม มิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอื่นเกี่ยวกับกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่ง ย่อมเป็นอันใช้ได้ มาตรา ๑๖๗ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ คำสั่งปล่อยตามวรรคหนึ่งให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม	นั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอื่นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่ง ย่อมเป็นอันใช้ได้ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ คำสั่งปล่อยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม	ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุม มิได้ เว้นแต่สมาชิกผู้นั้นยินยอม ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการพิจารณาคดีในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือเป็นคดีอื่นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือความผิดอื่นที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่ง ย่อมเป็นอันใช้ได้ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสาม	ได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ หรือคดีอื่นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา การพิจารณาพิพากษาคดีที่ศาลได้กระทำก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันทีถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ คำสั่งปล่อยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		คำสั่งปล่อยให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อย จนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม	
มาตรา ๑๖๘ ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภามีได้ เว้นแต่เป็นกรณีดังต่อไปนี้ (๑) การประชุมที่วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๒๓ โดยถือคะแนนเสียงจากจำนวนสมาชิกของวุฒิสภา (๒) การประชุมที่วุฒิสภาทำหน้าที่เลือกแต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ ให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๖ มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๗๔ (๓) มาตรา ๒๗๗ มาตรา ๒๗๘ มาตรา ๒๗๙ (๓) มาตรา ๒๘๗ มาตรา ๓๐๒ และมาตรา ๓๑๒ (๓) การประชุมที่วุฒิสภาทำหน้าที่พิจารณาและมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง	มาตรา ๑๓๒ ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภามีได้ เว้นแต่เป็นกรณีดังต่อไปนี้ (๑) การประชุมที่วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๑๘๙ โดยถือคะแนนเสียงจากจำนวนสมาชิกของวุฒิสภา (๒) การประชุมที่วุฒิสภาทำหน้าที่พิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ (๓) การประชุมที่วุฒิสภาทำหน้าที่พิจารณาและมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง	มาตรา ๑๓๗ ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภามีได้ เว้นแต่เป็นกรณีดังต่อไปนี้ (๑) การประชุมวุฒิสภาตามมาตรา ๗ วรรคสอง หรือการประชุมที่วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๑๘๒ (๒) การประชุมที่วุฒิสภาทำหน้าที่พิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา ๑๒๖ (๓) กรณีอื่นที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งซึ่งมีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อให้งานของวุฒิสภาหรืองานด้านนิติบัญญัติสามารถดำเนินต่อไปได้ในระหว่างที่ไม่มีสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมวุฒิสภามาตรานี้ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ในกรณีที่มีปัญหาตาม (๓) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่อาจร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้	มาตรา ๑๒๑ ในระหว่างที่ไม่มีสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่าด้วยเหตุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ หรือเหตุอื่นใด จะมีการประชุมวุฒิสภามีได้ เว้นแต่ (๑) มีกรณีที่รัฐสภาต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๗ มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๑๗๒ (๒) มีกรณีที่วุฒิสภาต้องประชุมเพื่อทำหน้าที่พิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ และให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ในกรณีตาม (๑) ให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภา แต่การให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๗๒ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๑๔๘ การประชุมสภาผู้แทน ราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุม ร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตาม ลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมแต่ ละสภา แต่ถ้าคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกของแต่ละ สภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือจำนวน สมาชิกของทั้งสองสภาเท่าที่มีอยู่ร่วมกัน แล้ว แต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ	มาตรา ๑๓๓ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๓๑ การประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของ รัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนด ไว้ในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา แต่ถ้า คณะรัฐมนตรี สมาชิกของแต่ละสภา หรือสมาชิก ของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี มีจำนวนไม่ น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่ มีอยู่ของแต่ละสภา หรือจำนวนสมาชิกของทั้งสอง สภาเท่าที่มีอยู่ร่วมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ	มาตรา ๑๒๒ การประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมร่วมกันของ รัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่ กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมแต่ละสภา แต่ ถ้าคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกของแต่ละสภา หรือ สมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อย กว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของแต่ละสภา หรือจำนวนสมาชิกของทั้งสอง สภาเท่าที่มีอยู่ร่วมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ
มาตรา ๑๙๑ สภาผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภา มีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับ การเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา เรื่องหรือกิจการอันเป็นอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการสามัญแต่ละชุด การ ปฏิบัติหน้าที่และองค์ประชุมของคณะกรรมการ วิธีการประชุม การเสนอและพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ การเสนอญัตติ การปรึกษา การ อภิปราย การลงมติ การบันทึกการลงมติ การ เปิดเผยการลงมติ การตั้งกระทู้ถาม การเปิด อภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความ เรียบร้อย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและ	มาตรา ๑๓๔ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือก และการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รอง ประธานสภา เรื่องหรือกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการสามัญแต่ละชุด การปฏิบัติ หน้าที่และองค์ประชุมของคณะกรรมการ วิธีการ ประชุม การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ การ เสนอญัตติ การปรึกษา การอภิปราย การลงมติ การ บันทึกการลงมติ การเปิดเผยการลงมติ การตั้งกระทู้ ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและ ความเรียบร้อย และการอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมี อำนาจตราข้อบังคับเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมของ	มาตรา ๑๓๘ สภาผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภามีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับ กิจการในอำนาจหน้าที่เพื่อดำเนินการตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตาม วรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องกำหนดให้สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองตาม มาตรา ๑๑๗ เป็นประธานกรรมการสามัญที่ทำ หน้าที่ตรวจสอบเกี่ยวกับการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต หรือทำหน้าที่กำกับติดตาม เกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาให้ความ เห็นชอบข้อบังคับการประชุมตามมาตรานี้แล้ว ก่อนประกาศใช้ ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา	มาตรา ๑๒๓ สภาผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภามีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับ การเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา เรื่องหรือกิจการอันเป็นอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการสามัญแต่ละชุด การ ปฏิบัติหน้าที่และองค์ประชุมของคณะกรรมการ วิธีการประชุม การเสนอและพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่าง พระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การปรึกษา การ อภิปราย การลงมติ การบันทึกการลงมติ การ เปิดเผยการลงมติ การตั้งกระทู้ถาม การเปิด อภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความ เรียบร้อย และการอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีอำนาจ ตราข้อบังคับเกี่ยวกับประมวลจริยธรรมของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กรรมการ และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้	สมาชิกและกรรมการ และกิจการอื่นเพื่อ ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้	ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องกระทำให้แล้ว เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับเรื่อง คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่า ร่างข้อบังคับการประชุมข้อใดมีข้อความขัดหรือ แย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้น เป็นอันตกไป ในกรณีที่วินิจฉัยว่าข้อความดังกล่าว เป็นสาระสำคัญหรือข้อบังคับการประชุมใดตราขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ ร่างข้อบังคับการประชุมนั้นเป็นอันตกไป	สมาชิกและกรรมการ และกิจการอื่นเพื่อ ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๑๙๒ สาระสำคัญที่ต้องมีใน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเรื่องต่าง ๆ ตามที่ บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล ให้เป็นสาระสำคัญที่ ต้องมีในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเรื่องนั้น ๆ ตามรัฐธรรมนูญนี้			
มาตรา ๑๘๙ สมาชิกผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภา มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้ง เป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือก บุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็น คณะกรรมการสามัญ เพื่อกระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ใน อำนาจหน้าที่ของสภา แล้วรายงานต่อสภา มติตั้ง คณะกรรมการสามัญดังกล่าวต้องระบุกิจการ หรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน	มาตรา ๑๓๕ สมาชิกผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็น คณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้ เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะ กรรมการสามัญ เพื่อกระทำการ พิจารณา สอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจ หน้าที่ของสภา แล้วรายงานต่อสภา มติตั้ง คณะกรรมการสามัญดังกล่าวต้องระบุกิจการ หรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน	มาตรา ๑๓๙ สมาชิกผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภา ตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือก บุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็น คณะกรรมการสามัญ เพื่อกระทำการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ใน อำนาจหน้าที่ของสภา แล้วรายงานต่อสภา มติตั้ง คณะกรรมการดังกล่าวต้องระบุกิจการหรือเรื่อง ให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกับกิจการหรือเรื่อง	มาตรา ๑๒๔ สมาชิกผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้ง เป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือก บุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็น คณะกรรมการสามัญ หรือคณะกรรมการ ร่วมกันตามมาตรา ๑๓๒ เพื่อกระทำการ พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ และรายงานให้สภาทราบตามระยะเวลาที่สภา กำหนด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
คณะกรรมการการตามวาระหนึ่งย่อมมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใด มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้ ในกรณีที่บุคคลตามวาระสองเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธานคณะกรรมการการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวาระสอง เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความ ปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ให้ถือว่าเป็นเหตุยกเว้นการปฏิบัติตามวาระสอง เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย กรรมการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร	คณะกรรมการการตามวาระหนึ่งมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้ และให้คำสั่งเรียกดังกล่าวมีผลบังคับตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่คำสั่งเรียกเช่นนั้นมิให้ใช้บังคับกับผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในกระบวนวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล และมีให้ใช้บังคับกับผู้ตรวจการแผ่นดินหรือกรรมการในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยตรงในแต่ละองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่บุคคลตามวาระสองเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ให้ประธานคณะกรรมการการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวาระสอง เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องความ ปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ให้ถือว่าเป็นเหตุยกเว้นการ	อันอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการอื่น เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๕ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย กรรมการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๓๘ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวาระสาม คณะกรรมการการตามวาระหนึ่งมีอำนาจออกคำสั่งเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเชิญหรือออกคำสั่งเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้ และให้คำสั่งเรียกดังกล่าวมีผลบังคับตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่จะมีคำสั่งเรียกผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ในกระบวนวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดีหรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่โดยตรงตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย มิได้	การกระทำกิจการ การสอบหาข้อเท็จจริงหรือการศึกษาตามวาระหนึ่ง ต้องเป็นเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของสภา และหน้าที่และอำนาจตามที่ระบุไว้ในการจัดตั้งคณะกรรมการกิติในการดำเนินการของคณะกรรมการกิติ ต้องไม่เป็นเรื่องซ้ำซ้อนกัน ในกรณีที่มีการกระทำกิจการ การสอบหาข้อเท็จจริงหรือการศึกษาในเรื่องใด มีความเกี่ยวข้องกัน ให้เป็นหน้าที่ของประธานสภาที่จะต้องดำเนินการให้คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องทุกชุดร่วมกันดำเนินการ ในการสอบหาข้อเท็จจริง คณะกรรมการการจะมอบอำนาจหรือมอบหมายให้บุคคลหรือคณะบุคคลใดกระทำการแทนมิได้ คณะกรรมการการตามวาระหนึ่งมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาอยู่นั้นได้ แต่การเรียกเช่นนั้นมิให้ใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาหรือตุลาการที่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในกระบวนวิธีพิจารณาพิพากษาอรรถคดี หรือการบริหารงานบุคคลของแต่ละศาล และมีให้ใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจโดยตรงในแต่ละองค์กรตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๙๑ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคห้า มาตรา ๑๗๕ วรรคสอง คณะกรรมการการร่วมกันอาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้ และเอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย	ปฏิบัติตามวรรคสอง เอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๐ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย กรรมการการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๓๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคห้า มาตรา ๑๔๗ วรรคสอง คณะกรรมการการร่วมกันอาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ และเอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๐ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย	ในกรณีที่บุคคลตามวรรคห้าเป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ ให้ประธานกรรมการการแจ้งให้รัฐมนตรีซึ่งบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลหน่วยงานที่บุคคลนั้นสังกัดทราบและมีคำสั่งให้บุคคลนั้นดำเนินการตามวรรคห้า เว้นแต่เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน บุคคลนั้นมีสิทธิที่จะไม่แถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือส่งเอกสาร ได้ ให้นำความในวรรคสอง วรรคห้า และวรรคหก มาใช้บังคับกับคณะกรรมการของรัฐสภา คณะกรรมการการร่วมกันของรัฐสภาตามมาตรา ๑๔๖ และคณะกรรมการการร่วมกันตามมาตรา ๑๔๘ (๓) ด้วย	บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี ให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในกิจการที่คณะกรรมการการสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษา ที่จะต้องสั่งการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดหรือในกำกับ ให้ข้อเท็จจริง ส่งเอกสาร หรือแสดงความเห็นตามที่คณะกรรมการการเรียก ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเปิดเผยบันทึกการประชุม รายงานการดำเนินการ รายงานการสอบหาข้อเท็จจริง หรือรายงานการศึกษา แล้วแต่กรณี ของคณะกรรมการการให้ประชาชนทราบ เว้นแต่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี มีมติมิให้เปิดเผย เอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๙ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่และผู้ปฏิบัติตามคำเรียกตามมาตรานี้ด้วย กรรมการการสามัญซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๒๓ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนตามวรรคแปด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ส่วนที่ ๖ การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ		
	มาตรา ๑๓๘ ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้ (๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ (๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน	มาตรา ๑๕๓ ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้ (๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ (๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ (๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า	มาตรา ๑๒๕ ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้ (๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (๑๐) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์ชาติ (๑๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐ (๑๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง (๑๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ	
	มาตรา ๑๓๙ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดย (๑) คณะรัฐมนตรี (๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือ (๓) ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น	มาตรา ๑๕๔ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดย (๑) คณะรัฐมนตรี (๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือ (๓) ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐ ซึ่งประธานศาลหรือประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ	มาตรา ๑๒๖ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดย (๑) คณะรัฐมนตรี โดยข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง (๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	มาตรา ๑๔๐ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาให้กระทำเป็นสามวาระ ดังต่อไปนี้ (๑) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ และในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเสียงข้างมากของแต่ละสภา (๒) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๖ ส่วนที่ ๗ การตราพระราชบัญญัติ มาใช้บังคับกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม ส่วนที่ ๘ การควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบ	มาตรา ๑๕๕ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาให้กระทำเป็นสามวาระ ดังต่อไปนี้ (๑) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ และในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเสียงข้างมากของแต่ละสภา เว้นแต่เป็นการลงมติไม่ให้ความเห็นชอบในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ต้องใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม (๒) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการตราพระราชบัญญัติ มาใช้บังคับกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม ส่วนที่ ๗ การควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว	มาตรา ๑๒๗ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาให้กระทำเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ เว้นแต่ (๑) ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ สภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่าง และในกรณีที่ต้องมีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันของทั้งสองสภา จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ตั้งคณะกรรมการร่วมกัน ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบตามร่างที่มีการเสนอครั้งแรก หรือที่ได้รับจากวุฒิสภา แล้วแต่กรณี (๒) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามและการลงคะแนนตาม (๔) ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาหรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่กรณี (๓) ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	รัฐธรรมนูญแล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่วินิจฉัยว่าข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลทำให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไปตามวรรคสอง ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นกลับคืนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณาตามลำดับ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ โดยมติในการแก้ไขเพิ่มเติมให้ใช้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา แล้วให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการ	ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่วินิจฉัยว่าข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลทำให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไปตามวรรคสอง ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นกลับคืนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณาตามลำดับ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ โดยมติในการแก้ไขเพิ่มเติมให้ใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา แล้วให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๑๕๑ หรือมาตรา ๑๕๒	รัฐธรรมนูญ หรือองค์กฤษฎีกาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความเห็น ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กฤษฎีกาที่เกี่ยวข้อง ไม่มีข้อทักท้วงภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างดังกล่าว ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป (๔) ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กฤษฎีกาที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในการนี้ ให้รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติม ตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กฤษฎีกาตามที่เห็นสมควรได้ และเมื่อดำเนินการแล้วให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ตามมาตรา ๙๐ และมาตรา ๑๕๐ หรือมาตรา ๑๕๑ แล้วแต่กรณี ต่อไป	แล้วแต่กรณี ต่อไป คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ไม่กระทบกระเทือนสิทธิในการดำเนินการตาม มาตรา ๒๒๐ และมาตรา ๒๒๑	
	ส่วนที่ ๗ การตราพระราชบัญญัติ	ส่วนที่ ๖ การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติ	
มาตรา ๑๖๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๐ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะรัฐมนตรี แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี การเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะกระทำได้อเมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัด มีมติให้เสนอได้และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่ายี่สิบคนรับรอง ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต่อไปนี้ (๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง	มาตรา ๑๔๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๙ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดย (๑) คณะรัฐมนตรี (๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน (๓) ศาลหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรและกฎหมายที่ประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ หรือ (๔) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามมาตรา ๑๖๓ ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติซึ่งมีผู้เสนอตาม (๒) (๓) หรือ (๔) เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี ในกรณีที่ประชาชนได้เสนอร่าง	มาตรา ๑๔๒ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดย (๑) คณะรัฐมนตรี (๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน (๓) ศาลหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรและกฎหมายที่ประธานศาลหรือประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ หรือ (๔) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติที่มีผู้เสนอตาม (๒) (๓) หรือ (๔) เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน จะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี	มาตรา ๑๒๘ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดย (๑) คณะรัฐมนตรี (๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน (๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด ๓ หรือหมวด ๖ ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติซึ่งมีผู้เสนอตาม (๒) หรือ (๓) เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอัน เกี่ยวกับภาษีหรืออากร (๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงิน แผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของ แผ่นดิน (๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้ เงินกู้ (๔) เงินตรา ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่จะต้อง มีคำรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็น อำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภา ผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสิทธิ ของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เป็นผู้วินิจฉัย ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการ ประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากรณีตามวรรคสี่ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่กรณีดังกล่าว มติของที่ประชุมร่วมกันตามวรรคสี่ให้ใช้ เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเพิ่มขึ้นอีก เสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด มาตรา ๑๓๒ ร่างพระราชบัญญัติและ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้	พระราชบัญญัติใดตาม (๔) แล้ว หากบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติที่มี หลักการเดียวกับร่างพระราชบัญญัตินั้นอีก ให้ นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๓ วรรคสี่ มาใช้บังคับ กับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นด้วย ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภา ผู้แทนราษฎรก่อน ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติตามวรรค หนึ่งต้องมีบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของ ร่างพระราชบัญญัติเสนอมาพร้อมกับร่าง พระราชบัญญัติด้วย ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อรัฐสภาต้อง เปิดเผยให้ประชาชนทราบและให้ประชาชน สามารถเข้าถึงข้อมูลรายละเอียดของร่าง พระราชบัญญัตินั้นได้โดยสะดวก มาตรา ๑๖๓ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อ ประธานรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติที่กำหนดในหมวด ๓ และ หมวด ๕ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่าง พระราชบัญญัติเสนอมาด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ รวมทั้งการ ตรวจสอบรายชื่อ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	ในกรณีที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เสนอ ร่างพระราชบัญญัติใดตาม (๔) แล้ว ให้สภาผู้แทน ราษฎรเริ่มพิจารณาภายในเวลาไม่เกินหนึ่งร้อย แปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้น หรือวันที่นายกรัฐมนตรีส่งคำรับรองกลับคืนมา หากบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) ได้เสนอร่างพระราช บัญญัติที่มีหลักการเดียวกับร่างพระราชบัญญัตินั้น อีกให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖๖ วรรคสาม มาใช้ บังคับกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นด้วย เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไป ตามบทบัญญัติภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้าง ความปรองดอง ให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์การ ปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติตามมาตรา ๒๕๙ มีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการ ปฏิรูปและการสร้างความปรองดองได้ตามมาตรา ๒๖๓ ร่างพระราชบัญญัติ ให้เสนอต่อสภาผู้แทน ราษฎรก่อน ในการเสนอร่างพระราชบัญญัติตามวรรค หนึ่งและวรรคสี่ต้องมีบันทึกวิเคราะห์สรุป สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติเสนอมาพร้อม กับร่างพระราชบัญญัติด้วย ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อรัฐสภาต้อง เปิดเผยให้ประชาชนทราบและให้ประชาชน	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน มาตรา ๑๗๐ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมายตามที่กำหนดในหมวด ๓ และหมวด ๕ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติเสนอมาด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการตรวจสอบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นชี้แจงหลักการของร่างพระราชบัญญัติ และคณะกรรมการการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้จะต้องประกอบด้วยผู้แทนของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย	สามารถเข้าถึงข้อมูลรายละเอียดของร่างพระราชบัญญัตินั้นได้โดยสะดวก มาตรา ๖๖ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนย่อมมีสิทธิร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายตามภาค ๑ หมวด ๒ ส่วนที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล และภาค ๒ หมวด ๒ แผนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ต่อรัฐสภา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายมีหน้าที่สนับสนุนการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายของบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการพิจารณาร่างกฎหมายตามวรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต้องให้ผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นชี้แจงหลักการของร่างกฎหมาย และคณะกรรมการการวิสามัญหรือคณะกรรมการร่วมกันที่พิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของผู้ที่เข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายนั้นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย	
มาตรา ๑๙๐ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก สตรี และคนชรา หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภา	มาตรา ๑๕๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎร	มาตรา ๑๔๓ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภา	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ผู้แทนราษฎรมีได้พิจารณาโดยกรรมการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด	มีได้พิจารณาโดยกรรมการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน	ผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีได้พิจารณาโดยกรรมการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภที่ตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การภาคประชาสังคมเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน	
มาตรา ๑๖๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๐ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะรัฐมนตรี แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี การเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะกระทำได้เมื่อพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัด มีมติให้เสนอได้และต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่ายี่สิบคนรับรอง ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต่อไปนี้ (๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอัน	มาตรา ๑๔๓ ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ต่อไปนี้ (๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร (๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน (๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน การใช้เงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ (๔) เงินตรา ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่ จะต้องมีการรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎร	มาตรา ๑๔๔ ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร (๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณแผ่นดิน (๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน การใช้เงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ (๔) เงินตรา ในกรณีที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่ จะต้องมีการรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎร	มาตรา ๑๒๙ ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) การตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร (๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน (๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน การใช้เงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ (๔) เงินตรา ในกรณีที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะเป็นผู้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เกี่ยวกับภาษีหรืออากร (๒) การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงิน แผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของ แผ่นดิน (๓) การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้ เงินกู้ (๔) เงินตรา ในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใด เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินที่จะต้อง มีคำรับรองของนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ให้เป็น อำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภา ผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญ ของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ เป็นผู้วินิจฉัย ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการ ประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากรณีตามวรรคสี่ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มติดังกล่าว มติของที่ประชุมร่วมกันตามวรรคสี่ให้ใช้ เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเพิ่มขึ้นอีก เสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด	กรรมการธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุก คณะ เป็นผู้วินิจฉัย ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการ ประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากรณีตามวรรคสอง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มติดังกล่าว มติของที่ประชุมร่วมกันตามวรรคสอง ให้ ใช้เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าคะแนนเสียง เท่ากัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียง เพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด	ทุกคณะ เป็นผู้วินิจฉัย ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการ ประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากรณีตามวรรคสอง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มติดังกล่าว มติของที่ประชุมร่วมกันตามวรรคสอง ให้ใช้ เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียงเพิ่มขึ้นอีก เสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด	วินิจฉัย ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการ ประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากรณีตามวรรคสอง ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มติดังกล่าว มติของที่ประชุมร่วมกันตามวรรคสอง ให้ ใช้เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้าคะแนนเสียง เท่ากันให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรออกเสียง เพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด
มาตรา ๑๗๑ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอและในชั้นรับหลักการ	มาตรา ๑๔๔ ร่างพระราชบัญญัติใดที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอและในชั้นรับ หลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ	มาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติใดที่ใน ชั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ การเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และ	มาตรา ๑๓๐ ร่างพระราชบัญญัติใดที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็น ผู้เสนอและในชั้นรับหลักการไม่เป็นร่างพระราช

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน และภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีกรณีดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปให้ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสิทธิการ	การเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน และภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีกรณีดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสิทธิการ	ประธานสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน และภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีกรณีดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้ที่ประชุมร่วมกันตาม มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง เป็นผู้วินิจฉัย ในกรณีที่ที่ประชุมร่วมกันตามวรรคหนึ่งวินิจฉัยว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นมีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้นายกรัฐมนตรีรับรอง ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการแก้ไขเพื่อมิให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน	บัญญัติเกี่ยวกับการเงิน แต่สภาผู้แทนราษฎรได้แก้ไขเพิ่มเติม และประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วทั้งต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทำให้มีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งระงับการพิจารณาไว้ก่อน เพื่อดำเนินการต่อไปตาม มาตรา ๑๒๙ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ในกรณีที่ที่ประชุมร่วมกันตามวรรคหนึ่งวินิจฉัยว่า การแก้ไขเพิ่มเติมทำให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นมีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้นายกรัฐมนตรีรับรอง ถ้านายกรัฐมนตรีไม่ให้คำรับรอง ให้สภาผู้แทนราษฎรดำเนินการแก้ไขเพื่อมิให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน
มาตรา ๑๗๓ ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา	มาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา	มาตรา ๑๔๖ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรี	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตามมาตรา ๒๑๑ ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดหากสภาผู้แทนราษฎรมิมติไม่ให้ความเห็นชอบ และคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้งหนึ่ง หากรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบ ให้ตั้งบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ประกอบกันเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยร่วมกันของรัฐบาลเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมการวินิจฉัยร่วมกันของรัฐบาลรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้อภิปรายแล้วต่อรัฐสภา ถ้ารัฐสภามีมติเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓ ถ้ารัฐสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบ ให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป	ตามมาตรา ๑๗๖ ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หากสภาผู้แทนราษฎรมิมติไม่ให้ความเห็นชอบ และคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้งหนึ่ง หากรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบให้ตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ประกอบกันเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยร่วมกันของรัฐบาลเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมการวินิจฉัยร่วมกันของรัฐบาลรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่ได้อภิปรายแล้วต่อรัฐสภา ถ้ารัฐสภามีมติเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๐ ถ้ารัฐสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป	ระบุไว้ในนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๘ ว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หากสภาผู้แทนราษฎรมิมติไม่ให้ความเห็นชอบในวาระที่หนึ่งหรือวาระที่สาม และคะแนนเสียงที่ไม่ให้ความเห็นชอบไม่ถึงสามในห้าหรือไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ แล้วแต่กรณี คณะรัฐมนตรีอาจขอให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อมีมติอีกครั้งหนึ่ง หากรัฐสภามีมติให้ความเห็นชอบ ให้ตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภามีจำนวนเท่ากันตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ประกอบกันเป็นคณะกรรมการวินิจฉัยร่วมกันของรัฐบาลเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้อภิปรายแล้วต่อรัฐสภา ถ้ารัฐสภามีมติเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัตินั้นด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าหรือเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๑ แต่ถ้ารัฐสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป	

[illegible]

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
วุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินไปยังวุฒิสภา ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปด้วยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอไปนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ค่าจ้างของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเป็นเด็ดขาด ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมิได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน	บัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ค่าจ้างของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเป็นเด็ดขาด ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมิได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน	บัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ค่าจ้างของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเป็นเด็ดขาด ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมิได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน	พระราชบัญญัตินั้นไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน
มาตรา ๑๗๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๐ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว (๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓ (๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช	มาตรา ๑๔๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖๘ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว (๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๐ (๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร	มาตรา ๑๔๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๙๒ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว (๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๑ (๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร	มาตรา ๑๓๒ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว (๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๔๐ (๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพิรูปร่างแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
รัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน คณะกรรมการการร่วมกันอาจเรียกเอกสาร จากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลง ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญได้ และเอกสารที่บัญญัติไว้ ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ นั้น ให้คุ้มครอง ถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย การประชุมคณะกรรมการการร่วมกันต้องมี กรรมการการของสภาทั้งสองมาประชุมไม่น้อย กว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะ เป็นองค์ประชุม และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๙๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม	เป็นองค์ประชุม และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้าวุฒิสภาไม่ส่งร่างพระราชบัญญัติคืนไป ยังสภาผู้แทนราษฎรภายในกำหนดเวลาตาม มาตรา ๑๔๖ ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความ เห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้ ดำเนินการตามมาตรา ๑๕๐ ต่อไป	พระราชบัญญัตินั้น และให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๕๑ ต่อไป	มาตรา ๑๓๑ ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบ ในร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้ดำเนินการตาม มาตรา ๑๔๐ ต่อไป
มาตรา ๑๗๖ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้ง ไว้ตามมาตรา ๑๗๕ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะ ยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบ วันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราช บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สำหรับ กรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๒) และนับแต่ วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณี การยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่	มาตรา ๑๔๘ ร่างพระราชบัญญัติที่ต้อง ยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๔๗ นั้น สภาผู้แทนราษฎร จะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อย แปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่าง พระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๔๗ (๒) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๔๗ (๓) ใน กรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยัน ร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการการร่วมกัน พิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของ	มาตรา ๑๔๙ ร่างพระราชบัญญัติที่ต้อง ยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๔๘ นั้น สภาผู้แทนราษฎร จะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปด สิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่าง พระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๔๘ (๒) และ นับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๔๘ (๓) ใน กรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่าง เดิมหรือร่างที่คณะกรรมการการร่วมกันพิจารณา ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน	มาตรา ๑๓๓ สภาผู้แทนราษฎรจะยกร่าง พระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๓๒ ขึ้นพิจารณาใหม่ได้เมื่อพ้นหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับ แต่ (๑) วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้น คืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สำหรับกรณีการยับยั้ง ตามมาตรา ๑๓๒ (๒) (๒) วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๓๒ (๓) ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าสภาผู้แทนราษฎร ลงมติยืนยันร่างที่ผ่านการพิจารณาจากสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียง มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราช บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของ รัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓ ถ้าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่าง พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทน ราษฎรอายกร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้น พิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภา ผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่ คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียง มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราช บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของ รัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓	จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา ผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติ นั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และ ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๐ ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้เป็น ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภา ผู้แทนราษฎรอายกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้น พิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภา ผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่ คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนน เสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่า พระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบ ของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๐	สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร แล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับ ความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไป ตามมาตรา ๑๕๑ ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่าง พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎร อายกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติ ยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกัน พิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทน ราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอัน ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการ ต่อไปตามมาตรา ๑๕๑ ร่างพระราชบัญญัติใดที่ประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งได้เข้าชื่อเสนอตามมาตรา ๑๔๒ (๔) ถ้า ร่างพระราชบัญญัตินั้นต้องเป็นอันตกไป สมาชิก สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของ ทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งใน สามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง สองสภา อาจร้องขอให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราช บัญญัตินั้นได้ตามข้อบังคับการประชุมของรัฐสภา	ผู้แทนราษฎร หรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกัน พิจารณา ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทน ราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็น อันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๔๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๘ วรรคสี่ ระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามวรรคหนึ่งให้ ลดเหลือสิบวันกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติที่ต้อง ยับยั้งไว้นั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ การเงิน
มาตรา ๑๓๗ ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่าง พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ	มาตรา ๑๔๙ ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่าง พระราชบัญญัติใดตามมาตรา ๑๔๗ คณะรัฐมนตรี	มาตรา ๑๕๐ ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่าง พระราชบัญญัติใดตามมาตรา ๑๔๘ คณะรัฐมนตรี	มาตรา ๑๓๔ ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่าง พระราชบัญญัติใดตามมาตรา ๑๓๒ คณะรัฐมนตรี

[illegible]

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น เป็นอันตกไป			
มาตรา ๑๘๑ การจ่ายเงินแผ่นดินจะ กระทำได้ก็เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่า ด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการ งบประมาณ กฎหมายเกี่ยวกับการโอน งบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้น แต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมาย บัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ต้องตั้งงบประมาณ รายจ่ายขอใช้ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณ รายจ่าย พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย เพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณถัดไป หรือเว้นแต่เป็นกรณี ตามมาตรา ๒๓๐ วรรคสอง	มาตรา ๑๖๙ การจ่ายเงินแผ่นดินจะ กระทำได้ก็เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่า ด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการ งบประมาณ กฎหมายเกี่ยวกับการโอน งบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้น แต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนรัฐบาลจะจ่ายไปก่อนก็ ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ต้องตั้ง งบประมาณรายจ่ายเพื่อขอใช้เงินคงคลังใน พระราชบัญญัติโอนเงินงบประมาณรายจ่าย พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณถัดไป ทั้งนี้ ให้กำหนด แหล่งที่มาของรายได้เพื่อขอใช้รายจ่ายที่ได้ใช้เงิน คงคลังจ่ายไปก่อนแล้วด้วย ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะ สงครามหรือการรบ คณะรัฐมนตรีมีอำนาจโอน หรือนำรายจ่ายที่กำหนดไว้สำหรับหน่วยราชการ หรือรัฐวิสาหกิจใดไปใช้ในรายการที่แตกต่างจาก ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปีได้ทันที และให้รายงานรัฐสภา ทราบโดยไม่ชักช้า	มาตรา ๑๙๓ การใช้จ่าย การก่อหนี้ และการ ก่อภาระทางการคลังที่มีผลผูกพันเงินแผ่นดินจะ กระทำได้ก็เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในพระราชบัญญัติ งบประมาณประจำปี พระราชบัญญัติงบประมาณ เพิ่มเติม พระราชบัญญัติโอนงบประมาณ หรือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลัง และการงบประมาณภาครัฐ เว้นแต่ในกรณีจำเป็น เร่งด่วนรัฐบาลจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและ การงบประมาณภาครัฐ ในกรณีที่มีการจ่ายเงินไปก่อนตามวรรค หนึ่งโดยใช้เงินคงคลัง ต้องตั้งงบประมาณรายจ่าย เพื่อขอใช้เงินคงคลังในพระราชบัญญัติโอน งบประมาณ พระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี งบประมาณถัดไป โดยต้องกำหนดแหล่งที่มาของ รายได้เพื่อขอใช้รายจ่ายที่ได้ใช้เงินคงคลังจ่ายไป ก่อนตามวรรคหนึ่งด้วย ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะ สงครามหรือการรบ คณะรัฐมนตรีอาจโอนหรือนำ รายจ่ายที่กำหนดไว้สำหรับรายการหนึ่ง ไปใช้ใน	มาตรา ๑๓๕ การจ่ายเงินแผ่นดิน จะ กระทำได้เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วย งบประมาณรายจ่าย กฎหมายว่าด้วยวิธีการ งบประมาณ หรือกฎหมายเกี่ยวกับการโอน งบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้น แต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมาย บัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ ต้องตั้งงบประมาณ รายจ่ายขอใช้ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณ รายจ่ายหรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย เพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณถัดไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ในกรณีที่มีการโอนหรือนำรายจ่ายตามงบประมาณที่กำหนดไว้ในรายการใดไปใช้ในรายการอื่นของหน่วยราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ให้รัฐบาลรายงานรัฐสภาเพื่อทราบทุกหกเดือน	รายการอื่นที่แตกต่างจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติมได้ แต่ต้องรายงานให้รัฐสภาทราบโดยไม่ชักช้า ให้คณะรัฐมนตรีรายงานการโอนหรือการนำรายจ่ายที่กำหนดไว้สำหรับรายการหนึ่งไปใช้ในรายการอื่นที่แตกต่างจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีหรือพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม ให้รัฐสภาทราบทุกหกเดือน	
	มาตรา ๑๗๐ เงินรายได้ของหน่วยงานของรัฐใดที่ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ให้หน่วยงานของรัฐนั้นทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินดังกล่าว เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปี และให้คณะรัฐมนตรีทำรายงานเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป การใช้จ่ายเงินรายได้ตามวรรคหนึ่งต้องอยู่ภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลังตามหมวดนี้ด้วย	มาตรา ๑๙๔ การกำหนดให้เงินรายได้ใดไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และการตรากฎหมายให้หน่วยงานของรัฐไม่ต้องนำเงินรายได้ส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ต้องมีขอบเขตและกรอบวงเงินเท่าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการรักษาวินัยทางการคลัง และต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าของการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน และความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ การใช้จ่าย การก่อหนี้ และภาระผูกพันที่มีผลต่อรายได้ตามวรรคหนึ่ง ต้องอยู่ภายใต้หลักความคุ้มค่า ความโปร่งใส และการรักษาวินัยทางการคลังตามหมวดนี้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		เงินรายได้ของหน่วยงานของรัฐใดที่กฎหมายกำหนดให้ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน เงินนอกงบประมาณ และเงินอื่นใดที่หน่วยงานของรัฐ นั้นมีอยู่ ให้หน่วยงานของรัฐนั้นทำรายงานการรับ และการใช้จ่ายเงินดังกล่าว เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ทุกสิ้นปีงบประมาณ และให้คณะรัฐมนตรีรายงาน ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทราบ	
		มาตรา ๑๙๕ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควร เชื่อได้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใด ก่อให้เกิดการใช้จ่ายเงิน แผ่นดินอันวิญญูชนพึงเห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดความ เสียหายแก่รัฐอย่างร้ายแรง ผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน หรือคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ อาจได้สวน ข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง แผนกคดีวินัยการคลังและการงบประมาณ และให้ ศาลพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ว่าด้วยการนั้น	
	หมวด ๘ การเงิน การคลัง และงบประมาณ	หมวด ๕ การคลังและการงบประมาณ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๑๗๙ งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลางก่อน	มาตรา ๑๖๖ ตรงกับมาตรา ๑๗๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๘ วรรคแปด รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารงานโดยอิสระของรัฐสภา ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครองและองค์กรตามรัฐธรรมนูญ	มาตรา ๑๙๑ วรรคหนึ่ง งบประมาณแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้พระราชบัญญัติงบประมาณในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลางก่อน มาตรา ๑๙๒ วรรคแปด รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารงานโดยอิสระของรัฐสภา ศาล และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ	มาตรา ๑๓๖ งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลางก่อน รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของรัฐสภา ศาล องค์กรอิสระ และองค์กรอัยการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ
	มาตรา ๑๖๗ ในการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ต้องมีเอกสารประกอบซึ่งรวมถึงประมาณการรายรับ และวัตถุประสงค์ กิจกรรม แผนงาน โครงการในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจน รวมทั้งต้องแสดงฐานะการเงินการคลังของประเทศเกี่ยวกับภาพรวมของภาวะเศรษฐกิจที่เกิดจากการใช้จ่าย และการจัดหารายได้ ประโยชน์และการขาดรายได้จากการยกเว้นภาษีเฉพาะรายในรูปแบบต่าง ๆ ความจำเป็นในการตั้งงบประมาณผูกพันข้ามปี ภาระหนี้และการก่อหนี้ของรัฐและฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจ ในปีที่ผ่านมา	มาตรา ๑๙๑ วรรคสอง ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีและร่างพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม ต้องแสดงงบการประมาณการรายรับและงบประมาณรายจ่ายประจำปี ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณตามภารกิจของหน่วยงาน-และตามพื้นที่ โดยต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และมีการกระจายงบประมาณเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนและเพื่อการพัฒนาอย่างเสมอภาค ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสาม กิจกรรมหรือโครงการใดที่ใช้งบประมาณดำเนินการเกินกว่าหนึ่งปี ให้ตั้งเป็นรายการงบประมาณผูกพันข้ามปีไว้ในพระราชบัญญัติ	มาตรา ๑๓๗ ในการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องแสดงแหล่งที่มาและประมาณการรายได้ และผลสัมฤทธิ์ที่จะได้รับจากการจ่ายเงิน และความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	งบประมาณนั้นและปีงบประมาณที่ผ่านมาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาด้วย หากรายจ่ายใดไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐได้โดยตรง ให้จัดไว้ในรายการรายจ่ายงบกลาง โดยต้องแสดงเหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายงบกลางนั้นด้วย ให้มีกฎหมายการเงินการคลังของรัฐเพื่อกำหนดกรอบวินัยการเงินการคลัง ซึ่งรวมถึง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวางแผนการเงินระยะปานกลาง การจัดการรายได้ การกำหนดแนวทางในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การบริหารการเงินและทรัพย์สิน การบัญชี กองทุนสาธารณะ การก่อหนี้หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สิน หรือภาระทางการเงินของรัฐ หลักเกณฑ์การกำหนดวงเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น และการอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องใช้เป็นกรอบในการจัดการรายได้ กำกับกับการใช้จ่ายเงินตาม หลักการรักษาเสถียรภาพ พัฒนาทางเศรษฐกิจ อย่างยั่งยืน และความเป็นธรรมในสังคม	งบประมาณประจำปี โดยให้แสดงวงเงินและระยะเวลาที่จะต้องขอตั้งงบประมาณในปีต่อ ๆ ไปไว้ด้วย	
มาตรา ๑๔๐ วรรคหนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ	มาตรา ๑๖๔ วรรคหนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม	มาตรา ๑๙๒ วรรคหนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปี ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอน	มาตรา ๑๓๘ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และ

[illegible]

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติม รายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติ ได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตาม ข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้ (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย วรรคเจ็ด ในการพิจารณาของสภา ผู้แทนราษฎรหรือของคณะกรรมการ การ เสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วย ประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มี ส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้ งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้ วรรคแปด ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่า หนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ แต่ละสภา เห็นว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตาม วรรคหก ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อ พิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัย ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ใน กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืน	สามารถเสนอคำขอแปรญัตติต่อคณะกรรมการ ได้โดยตรง	แปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่ รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้ (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย วรรคเก้า ในกรณีที่รัฐสภา ศาล และ องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการ ใช้อำนาจรัฐ เห็นว่างบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการ จัดสรรให้นั้นไม่เพียงพอ ให้สามารถเสนอคำขอ แปรญัตติต่อคณะกรรมการพิจารณางบประมาณ ประจำปีได้โดยตรง โดยต้องแสดงสถานะเงินนอก งบประมาณและเงินอื่นใดที่หน่วยงานนั้นมีอยู่ ไป พร้อมกับคำขอแปรญัตติด้วย และคณะกรรมการ ต้องเปิดโอกาสให้หน่วยงานชี้แจงเพื่อประกอบการ พิจารณา ในกรณีนี้ คณะกรรมการอาจเพิ่ม งบประมาณรายจ่ายให้ได้ตามความจำเป็นและ เหมาะสม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
บทบัญญัติตามวรรคหก ให้การเสนอการแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป			
มาตรา ๑๘๐ วรรคห้า ในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายการซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (๑) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้ (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย วรรคหก ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรหรือของคณะกรรมการการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมี ส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้ วรรคเจ็ด ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา	มาตรา ๑๖๘ วรรคห้า ในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายการซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (๑) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้ (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย วรรคหก ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือของคณะกรรมการการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมี ส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้ วรรคเจ็ด ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละ	มาตรา ๑๙๒ วรรคห้า ในกรณีที่มีการแปรญัตติในทางลดหรือตัดทอนรายการหรือจำนวนในรายการใด จำนวนรายจ่ายที่ลดหรือตัดทอนนั้น จะนำไปจัดสรรสำหรับรายการ กิจกรรม แผนงาน หรือโครงการใด ไม่ว่าจะมีอยู่แล้วหรือที่สร้างขึ้นใหม่ มิได้ เว้นแต่เป็นการจัดสรรเงินเพื่อสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้ ดอกเบี้ยเงินกู้ หรือชดใช้เงินคงคลัง วรรคหก ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือของคณะกรรมการการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมี ส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้ วรรคเจ็ด ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหก ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณา วินิจฉัยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการ	มาตรา ๑๓๙ ในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายการซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้ (๒) ดอกเบี้ยเงินกู้ (๓) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือของคณะกรรมการการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมี ส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย จะกระทำมิได้ ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพิรูปร่างแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เห็นว่าการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหก ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยภายในเจ็ด วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในกรณีที่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืน บทบัญญัติตามวรรคหก ให้การเสนอการแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป	สภา เห็นว่าการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรค หก ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อ พิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัย ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ใน กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืน บทบัญญัติตามวรรคหก ให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป	กระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหก ให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าว สิ้นผลไป	สภา เห็นว่าการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตาม วรรคสอง ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณา วินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับ เห็นดังกล่าว ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตาม วรรคสอง ให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการ กระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล ถ้าผู้กระทำการ ดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก วุฒิสภา ให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากสมาชิกภาพ นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้ เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น แต่ใน กรณีที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้กระทำการหรืออนุมัติ ให้กระทำการ หรือรู้ว่าการกระทำดังกล่าว แล้วแต่มิได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจาก ตำแหน่งทั้งคณะนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำ วินิจฉัย และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของ รัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ ว่าตนมิได้อยู่ในที่ประชุมในขณะที่มีมติ และให้ ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบใช้นั้นคืน พร้อมด้วยดอกเบี้ย เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รู้ว่าการดำเนินการ อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหนึ่งหรือ วรรคสอง ถ้าอนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณที่มี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			ลักษณะดังกล่าวโดยมิได้บันทึกข้อโต้แย้งไว้เป็นหนังสือ ต้องรับผิดชอบใช้นั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ยร่วมกับผู้กระทำการตามวรรคสองด้วย ทั้งนี้ ตามจำนวนเงินงบประมาณที่ได้จ่ายไป การเรียกเงินคืนตามวรรคสามหรือวรรคสี่ให้กระทำได้ภายในยี่สิบปีนับแต่วันที่มีการจัดสรรงบประมาณนั้น
มาตรา ๙๓ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้	มาตรา ๑๕๐ ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้	มาตรา ๑๕๑ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๕๐ ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ห้าวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภา ถ้าไม่มีกรณีต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๕๓ ให้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้
มาตรา ๙๔ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง	มาตรา ๑๕๑ ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง	มาตรา ๑๕๒ ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี	มาตรา ๑๕๑ ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภามีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา แล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้น ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ พระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธย พระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้นายก รัฐมนตรีนำพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นประกาศในราชกิจจา นุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่า พระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว	สองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราช บัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้ง หนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระ ปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือน หนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย แล้ว	อยู่ของทั้งสองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่าง พระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย อีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระ ปรมาภิไธยหรือมิได้พระราชทานคืนมาภายใน สามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้น ประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมาย ได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระ ปรมาภิไธยแล้ว	สองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราช บัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้ง หนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธย พระราชทานคืนมาภายในสามสิบวัน ให้นายก รัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราช กิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือน หนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย แล้ว
มาตรา ๑๗๘ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทน ราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือบรรดาร่าง พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุด ลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการ เลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือ วุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายัง มิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้ง	มาตรา ๑๕๓ ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทน ราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมหรือบรรดาร่าง พระราชบัญญัติที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบ ด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทาน คืนมา ให้เป็นอันตกไป ในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุด ลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการ เลือกตั้งทั่วไป รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือ วุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายัง มิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้ง	มาตรา ๑๕๖ ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้ร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติ ที่ พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้น เก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมานั้น เป็นอัน ตกไป ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดหรือสภา ผู้แทนราษฎรถูกยุบ ภายหลังการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป สภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่าง	มาตรา ๑๕๒ ในกรณีที่อายุของสภา ผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทน ราษฎร ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่าง พระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่พระมหา กษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยหรือเมื่อพ้นเก้าสิบวัน แล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป บรรดาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือ ร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความ เห็นชอบที่ตกไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าคณะรัฐมนตรี ที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อ รัฐสภา เพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือ วุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไป ถ้ารัฐสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพิรูปรแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภายัง มิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้ง ขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายในหก สิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการ เลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่ถ้า คณะรัฐมนตรีมิได้ร้องขอภายในกำหนดเวลา ดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่าง พระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญต่อไปตามวรรคสอง ให้เป็นไป ตามที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมรัฐสภา	ขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายในหก สิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการ เลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่ถ้า คณะรัฐมนตรีมิได้ร้องขอภายในกำหนดเวลา ดังกล่าว ให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่าง พระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติต่อไปตามวรรคสอง ให้ เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี	พระราชบัญญัติ ที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ ต่อไปได้ ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการ เลือกตั้งทั่วไปร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่วัน เรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้งทั่วไป และรัฐสภามีมติเห็นชอบด้วย แต่ถ้าคณะรัฐมนตรี มิได้ร้องขอภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัตินั้น เป็นอันตกไป แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอตามมาตรา ๑๔๒ (๔) ที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ ให้ รัฐสภาที่มีขึ้นภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปพิจารณา ต่อไปโดยไม่ต้องมีมติตามวรรคนี้อีก	เห็นชอบด้วยก็ให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือ วุฒิสภา แล้วแต่กรณี พิจารณาต่อไปได้ แต่ คณะรัฐมนตรีต้องร้องขอภายในหกสิบวันนับแต่ วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการ เลือกตั้งทั่วไป
	ส่วนที่ ๘ การควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ		
มาตรา ๒๖๒ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาให้ ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่าง พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อ พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา	มาตรา ๑๕๔ ร่างพระราชบัญญัติใดที่ รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายก รัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตาม มาตรา ๑๕๐ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่ รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๑๕๑ ก่อนที่	มาตรา ๑๕๘ ร่างพระราชบัญญัติใดที่ รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรี จะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหา กษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๑๕๑ หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตาม มาตรา ๑๕๒ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่าง	มาตรา ๑๔๓ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำ ร่างพระราชบัญญัติใดขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ตามมาตรา ๑๔๐ หรือมาตรา ๑๔๑ (๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก วุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือ ประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่ง สภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยัง ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายก รัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า (๓) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราช บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ส่งความเห็น เช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และ แจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธาน วุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัย ให้นายกรัฐมนตรีระงับการดำเนินการเพื่อ ประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไว้จนกว่าศาล รัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราช บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนั้นมีความขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และข้อความ ดังกล่าวเป็นสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ	ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราช บัญญัตินั้นมีความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ นี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระ สำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราช บัญญัตินั้นมีความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ แต่มีใช้กรณีตามวรรคสาม ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้ง นั้นเป็นอันตกไป และให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการ ตามมาตรา ๑๕๐ หรือมาตรา ๑๕๑ แล้วแต่กรณี ต่อไป	จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่าง พระราชบัญญัตินั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หรือวินิจฉัยว่ามี ข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ และข้อความ ดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้น เป็นอันตกไป ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราช บัญญัตินั้นมีความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ แต่มีใช้กรณีตามวรรคสาม ให้ข้อความที่ขัดหรือ แย้งนั้นเป็นอันตกไป และให้นายกรัฐมนตรี ดำเนินการตามมาตรา ๑๕๑ หรือมาตรา ๑๕๒ แล้วแต่กรณี ต่อไป คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ ไม่กระทบกระเทือนสิทธิในการดำเนินการตาม มาตรา ๒๒๐ และมาตรา ๒๒๑	รัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราช บัญญัตินั้นมีความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่มีใช้กรณีตามวรรคสาม ให้ข้อความที่ขัดหรือ แย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และให้ นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๑๕๐ หรือ มาตรา ๑๕๑ แล้วแต่กรณี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราช บัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนั้นมีความขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญนี้แต่มีใช้กรณีตามวรรคสาม ให้ ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป และให้ นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๙๓ หรือ มาตรา ๙๔ แล้วแต่กรณี ต่อไป			
มาตรา ๒๖๓ บทบัญญัติมาตรา ๒๖๒ (๒) ให้นำมาใช้บังคับกับร่างข้อบังคับการประชุม สภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุม วุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ที่ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่ กรณี ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา ด้วยโดยอนุโลม	มาตรา ๑๕๕ บทบัญญัติมาตรา ๑๕๔ ให้นำมาใช้บังคับกับร่างข้อบังคับการประชุมสภา ผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ที่สภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศในราช กิจจานุเบกษาด้วยโดยอนุโลม		มาตรา ๑๔๔ ให้นำมาตรา ๑๔๓ มาใช้ บังคับแก่ร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับ การประชุมรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาด้วยโดย อนุโลม
	ส่วนที่ ๙ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน	ส่วนที่ ๘ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน	
มาตรา ๑๘๒ สภาผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภามีอำนาจควบคุมการบริหารราชการ แผ่นดินโดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๑๘๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน มาตรา ๑๘๔ การบริหารราชการแผ่นดินเรื่องใดที่เป็นปัญหาสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือที่เป็นเรื่องเร่งด่วน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมในวันนั้นว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้นโดยไม่ต้องระบุคำถาม และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในวาระการประชุมวันนั้น การถามและการตอบกระทู้ตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินนั้นได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	มาตรา ๑๕๖ ตรงกับมาตรา ๑๘๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๒ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเพื่อตั้งกระทู้ถามในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ หรือการอภิปรายไม่วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใด ให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นต้องเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเพื่อชี้แจงหรือตอบกระทู้ถามในเรื่องนั้นด้วยตนเอง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ทำให้ไม่อาจเข้าชี้แจงหรือตอบกระทู้ แต่ต้องแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาทราบก่อนหรือในวันประชุมสภาในเรื่องดังกล่าว มาตรา ๑๕๗ ตรงกับมาตรา ๑๘๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	มาตรา ๑๕๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแต่ละคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ และนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องตอบโดยเร็ว แต่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความมั่นคงหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจตั้งกระทู้ถามสดต่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้ตามที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร และนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องตอบกระทู้ถามนั้นด้วยตนเอง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้	มาตรา ๑๕๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสภานั้น ๆ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๑๘๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิ เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้ สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปซึ่งเป็น บุคคลตามมาตรา ๒๐๑ วรรคสอง ด้วย และเมื่อได้มี การเสนอญัตติแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร มิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้น ไม่ได้คะแนนเสียงตามวรรคสาม การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตาม วรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของ นายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายรายผิดปกติ ส่อ ไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่า ฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะ เสนอโดยไม่มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ ก่อน มิได้ และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องขอตาม มาตรา ๓๐๔ แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ ต้องรอผลการดำเนินการตามมาตรา ๓๐๕ เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช่ด้วย มติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภา ผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลง มติในกรณีเช่นว่านี้ มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่ การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนน	มาตรา ๑๘๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิ เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้ สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปซึ่งเป็น บุคคลตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง ด้วย และเมื่อได้มี การเสนอญัตติแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร มิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้น ไม่ได้คะแนนเสียงตามวรรคสาม การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตาม วรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของ นายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายรายผิดปกติ ส่อ ไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่า ฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะ เสนอโดยไม่มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๒๗๑ ก่อนมิได้ และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องขอตาม มาตรา ๒๗๑ แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ ต้องรอผลการดำเนินการตามมาตรา ๒๗๒ เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช่ ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นว่านี้มีให้กระทำใน วันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่	มาตรา ๑๖๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิ เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ ไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอ ชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไป ด้วย และเมื่อได้เสนอญัตติแล้ว จะยุบสภา ผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือ การลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงตามวรรคสาม การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตาม วรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของ นายกรัฐมนตรีซึ่งมีพฤติการณ์ร้ายรายผิดปกติ ส่อไป ในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ จงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง จะเสนอโดยไม่มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๒๓๙ ก่อน หรือถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหาร ราชการแผ่นดินอันเล็งเห็นได้ว่าจะก่อให้เกิดความ เสียหายแก่เงินแผ่นดิน จะเสนอโดยไม่มีการฟ้อง คดีต่อศาลปกครองแผนกคดีวินัยการคลังและ การงบประมาณตามมาตรา ๒๒๙ ก่อน มิได้ และ เมื่อได้มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา ๒๓๙ หรือมี การฟ้องคดีตามมาตรา ๒๒๙ แล้วแต่กรณี แล้ว ให้ ดำเนินการต่อไปได้	มาตรา ๑๔๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิ เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติ ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เมื่อได้มีการเสนอญัตติตามวรรคหนึ่งแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะมี การถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียง ตามวรรคสี่ เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมิใช่ ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นว่านี้มีให้กระทำใน วันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุดลง มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ สภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคง เป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นภายหลังจากวันที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อตามวรรคหนึ่ง หรือพ้นจากตำแหน่งเดิมไม่เกินเก้าสิบวันก่อน วันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อตามวรรค หนึ่ง แต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่น ให้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่ มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี อีกตลอดสมัยประชุมนั้น ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียง มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภา ผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตาม วรรคหนึ่งกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป และมีให้นำมาตรา ๒๐๒ มาใช้บังคับ มาตรา ๑๘๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิ เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘๕ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม	ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทน ราษฎร ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่ มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี อีกตลอดสมัยประชุมนั้น ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียง มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภา ผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตาม วรรคหนึ่งกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป และมีให้นำมาตรา ๑๗๒ มาใช้บังคับ มาตรา ๑๕๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิ เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล และให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๑๕๘ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่	เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช่ด้วย มติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภา ผู้แทนราษฎรจัดให้มีการลงมติซึ่งต้องไม่กระทำใน วันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด และให้นับ เฉพาะคะแนนเสียงไม่ไว้วางใจเท่านั้น มติไม่ ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภา ผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะสิ้นสุด ลงก่อนมีการลงมติดังกล่าว ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่ มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี อีกตลอดสมัยประชุมนั้น ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียง มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภาผู้แทน ราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปตามวรรคหนึ่ง กราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป และมีให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๑๖๕ มาใช้บังคับ มาตรา ๑๖๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ ไว้วางใจต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นภายหลังจากวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามวรรคหนึ่งต่อไป ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับรัฐมนตรีผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไม่เกินเก้าสิบวันก่อนวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อตามวรรคหนึ่ง แต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นด้วยโดยอนุโลม	จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งแล้วแต่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีอีกภายหลังจากวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามวรรคหนึ่งต่อไป ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับรัฐมนตรีผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไม่เกินเก้าสิบวันก่อนวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติตามวรรคหนึ่ง แต่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอีก ด้วย โดยอนุโลม	
	มาตรา ๑๖๐ ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้อยู่ในพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพรรคนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๕๙ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวทั้งหมดเท่าที่มีอยู่มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด	มาตรา ๑๖๒ ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งอยู่ในพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพรรคการเมืองนั้นมีได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๖๐ หรือมาตรา ๑๖๑ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตามมาตรา ๑๕๘ หรือ มาตรา ๑๕๙ ได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีได้บริหาร ราชการแผ่นดินมาเกินกว่าสองปีแล้ว	อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตามมาตรา ๑๖๐ หรือ มาตรา ๑๖๑ ได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีได้บริหาร ราชการแผ่นดินมาเกินกว่าสองปีแล้ว	
			มาตรา ๑๔๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร จะ เข้าชื่อกันเพื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อซักถามข้อเท็จจริงหรือเสนอแนะปัญหาต่อ คณะรัฐมนตรี โดยไม่มีการลงมติก่อนก็ได้
มาตรา ๑๔๗ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่ น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิด อภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรี แถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการ การบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรานี้ จะ กระทำได้ครั้งเดียวในสมัยประชุมหนึ่ง	มาตรา ๑๖๑ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่ น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิด อภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลง ข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการ บริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรานี้ จะ กระทำได้ครั้งเดียวในสมัยประชุมหนึ่ง	มาตรา ๑๖๓ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่ น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอ เปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรี แถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการ บริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตาม มาตรานี้ จะกระทำได้ครั้งเดียวในสมัยประชุมหนึ่ง	มาตรา ๑๔๘ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่ น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิด อภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรี แถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการ การบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ
			มาตรา ๑๔๙ การเสนอญัตติขอเปิด อภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๔๖ มาตรา ๑๔๗ หรือมาตรา ๑๔๘ แล้วแต่กรณี ให้กระทำได้ปีละ หนึ่งครั้ง ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่การเปิด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพิรูปร่างแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			อภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๔๖ ที่สิ้นสุดลงด้วย มติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป
			มาตรา ๑๕๐ ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญ เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยหรือเศรษฐกิจของ ประเทศ สมควรที่จะปรึกษาหารือร่วมกันระหว่าง รัฐสภาและคณะรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภา ผู้แทนราษฎรจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้ มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาได้ ใน กรณีนี้ ประธานรัฐสภาต้องดำเนินการให้มีการ ประชุมภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการแจ้ง แต่รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้ การประชุมตามวรรคหนึ่งให้ประชุมลับ และคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องเข้าร่วมประชุมด้วย
ส่วนที่ ๖ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๙๓ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภา ประชุมร่วมกัน (๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้ง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๙ (๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑ (๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎ มณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระ	มาตรา ๑๓๖ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภา ประชุมร่วมกัน (๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้ง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๙ (๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑ (๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎ มณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระ	มาตรา ๑๔๐ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภา ประชุมร่วมกัน (๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้ง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๙ (๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๑ (๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎ มณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระ	มาตรา ๑๕๑ ในกรณีต่อไปนี้ ให้รัฐสภา ประชุมร่วมกัน (๑) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้ง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๗ (๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๙ (๓) การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎ มณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
พุทธศักราช ๒๕๖๗ มาตรา ๒๒ (๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบใน การสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๓ (๕) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใหม่ มาตรา ๙๔ (๖) การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นใน สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติได้ตามมาตรา ๑๕๙ (๗) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัย ประชุมตามมาตรา ๑๖๐ (๘) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๖๑ (๙) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่าง พระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๗๓ (๑๐) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ต่อไปตามมาตรา ๑๗๘ วรรคสอง (๑๑) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ตามมาตรา ๑๙๔ (๑๒) การแถลงนโยบายตามมาตรา ๒๑๑ (๑๓) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๒๑๓ (๑๔) การให้ความเห็นชอบในการประกาศ	พุทธศักราช ๒๕๖๗ มาตรา ๒๒ (๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบใน การสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๓ (๕) การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นใน สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติได้ตามมาตรา ๑๒๗ (๖) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัย ประชุมตามมาตรา ๑๒๗ (๗) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๒๘ (๘) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ตามมาตรา ๑๓๗ (๙) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่าง พระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๕ (๑๐) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ ใหม่ตามมาตรา ๑๕๑ (๑๑) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ ต่อไปตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสอง (๑๒) การแถลงนโยบายตามมาตรา ๑๗๖ (๑๓) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๗๙ (๑๔) การให้ความเห็นชอบในการประกาศ	พุทธศักราช ๒๕๖๗ ตามมาตรา ๒๒ (๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบใน การสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๓ (๕) การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นใน สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติได้ตามมาตรา ๑๓๒ วรรคสี่ (๖) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัย ประชุมตามมาตรา ๑๓๒ วรรคหก (๗) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๓๓ (๘) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภาตาม มาตรา ๑๔๑ (๙) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่าง พระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๔๖ (๑๐) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่ ตามมาตรา ๑๕๒ (๑๑) การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติ ต่อไปตามมาตรา ๑๕๖ วรรคสอง (๑๒) การแถลงนโยบายตามมาตรา ๑๖๘ วรรคหนึ่ง (๑๓) การให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์ชาติ	พุทธศักราช ๒๕๖๗ ตามมาตรา ๒๐ (๔) การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบใน การสืบราชสมบัติตามมาตรา ๒๑ (๕) การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัย ประชุมตามมาตรา ๑๑๖ (๖) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๑๑๗ (๗) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๒๗ (๔) (๘) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติใหม่ ตามมาตรา ๑๔๑ (๙) การพิจารณาให้ความเห็นชอบตาม มาตรา ๑๔๒ (๑๐) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๖๐ (๑๑) การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ตามมาตรา ๑๕๒ (๑๒) การแถลงนโยบายตามมาตรา ๑๕๗ (๑๓) การให้ความเห็นชอบในการประกาศ สงครามตามมาตรา ๑๗๒ (๑๔) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความ เห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๗๓ (๑๕) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตาม มาตรา ๒๕๓

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สงครามตามมาตรา ๒๒๓ (๑๕) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา ตามมาตรา ๒๒๔ (๑๖) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๑๓	สงครามตามมาตรา ๑๘๙ (๑๕) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความ เห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๙๐ (๑๖) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตาม มาตรา ๒๙๑	และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตาม มาตรา ๑๗๐ (๑๔) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๗๑ (๑๕) การให้ความเห็นชอบในการประกาศ สงครามตามมาตรา ๑๘๒ (๑๖) การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความ เห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๘๓ (๑๗) การมีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจาก ตำแหน่งตามมาตรา ๒๔๐ (๑๘) การมีมติให้ความเห็นชอบให้ บทบัญญัติในภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้าง ความปรองดอง ยังคงใช้บังคับอยู่ต่อไป ตาม มาตรา ๒๕๘ (๒) (๑๙) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตาม มาตรา ๒๗๐ และมาตรา ๒๗๑ (๒๐) กรณีอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้	
มาตรา ๑๙๔ ในการประชุมร่วมกันของ รัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ใน ระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ให้ ใช้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดย อนุโลมไปพลางก่อน มาตรา ๑๙๕ ในการประชุมร่วมกันของ รัฐสภาให้นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับ โดยอนุโลม เว้นแต่ในเรื่องการตั้งคณะกรรมการ	มาตรา ๑๓๗ ในการประชุมร่วมกันของ รัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ใน ระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ให้ ใช้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดย อนุโลมไปพลางก่อน ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้นำ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้น แต่ในเรื่องการตั้งคณะกรรมการ กรรมการซึ่ง	มาตรา ๑๔๑ ในการประชุมร่วมกันของ รัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ใน ระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ให้ใช้ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโลม ไปพลางก่อน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับกับการตราข้อบังคับการ ประชุมรัฐสภาด้วย โดยอนุโลม	มาตรา ๑๕๒ ในการประชุมร่วมกันของ รัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ใน ระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ให้ ใช้ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดย อนุโลมไปพลางก่อน ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้นำบท ที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ ในเรื่องการตั้งคณะกรรมการ กรรมการซึ่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กรรมการซึ่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละ สภาจะต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับ อัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา	ตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมี จำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของ จำนวนสมาชิกของแต่ละสภา	ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้นำบท ที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ ในเรื่องการตั้งคณะกรรมการธิการ กรรมการซึ่งตั้ง จากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมีจำนวน ตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิก ของแต่ละสภา	ตั้งจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกของแต่ละสภาจะต้องมี จำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของ จำนวนสมาชิกของแต่ละสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หมวด ๗ คณะรัฐมนตรี	หมวด ๙ คณะรัฐมนตรี	หมวด ๔ คณะรัฐมนตรี	หมวด ๘ คณะรัฐมนตรี
มาตรา ๒๐๑ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน สามสิบห้าคนประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่ บริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรแต่พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๑๑๘ (๗) ในอายุของสภาผู้แทนราษฎรชุดเดียวกัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี	มาตรา ๑๗๑ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน สามสิบห้าคน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่ บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบ ร่วมกัน นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา ๑๗๒ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งติดต่อกัน เกินกว่าแปดปีมิได้	มาตรา ๑๖๔ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน สามสิบห้าคน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่ บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบ ร่วมกัน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งติดต่อกัน เกินกว่าแปดปีมิได้	มาตรา ๑๕๓ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบ ห้าคน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่ บริหารราชการแผ่นดินตามหลักความรับผิดชอบ ร่วมกัน นายกรัฐมนตรีต้องแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งสภา ผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๕๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งรวมกันแล้ว เกินแปดปีมิได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการดำรง ตำแหน่งติดต่อกันหรือไม่
มาตรา ๒๐๒ ให้สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภา เป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๕๙ การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้ง เป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของ	มาตรา ๑๗๒ ให้สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้แล้วเสร็จภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็น ครั้งแรกตามมาตรา ๑๒๗ การเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้ง เป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ต้องมีสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของ	มาตรา ๑๖๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิ เสนอให้สภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบบุคคล ซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งสภา ผู้แทนราษฎรต้องมีมติให้แล้วเสร็จภายในสามสิบ วันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นครั้ง แรกตามมาตรา ๑๓๒ มติดังกล่าวต้องมีคะแนน	มาตรา ๑๕๔ ให้สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี จากบุคคลซึ่งมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๕๕ และเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรค การเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา ๘๓ เฉพาะจากบัญชี รายชื่อของพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือก เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย	จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรรับรอง มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบด้วยในการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย	เสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร แต่ในกรณีที่บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ให้กระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย ในกรณีที่พ้นกำหนดสามสิบวันตามวรรคหนึ่งแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการตามวรรคหนึ่งใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดสามสิบวันดังกล่าว ในกรณีนี้ หากปรากฏว่ายังไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้สภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นอันสิ้นอายุ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปโดยไม่ต้องตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๑๑๔ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศกำหนดวันเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรนั้นสิ้นอายุ และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร	ห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร การเสนอชื่อตามวรรคหนึ่งต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรี ต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย และมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๐๓ ในกรณีที่พ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรกแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๐๒ วรรคสาม ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรี	มาตรา ๑๗๓ ในกรณีที่พ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มาประชุมเป็นครั้งแรกแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำความขึ้นกราบบังคมทูลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าวเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเป็นนายกรัฐมนตรี	มาตรา ๑๖๕ วรรคสอง ในกรณีที่พ้นกำหนดสามสิบวันตามวรรคหนึ่งแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการตามวรรคหนึ่งใหม่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดสามสิบวันดังกล่าว ในกรณีนี้ หากปรากฏว่ายังไม่มีบุคคลใดได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบให้ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้สภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นอันสิ้นอายุ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปโดยไม่ต้องตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๑๑๔ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องประกาศกำหนดวันเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรนั้นสิ้นอายุ และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร	
มาตรา ๒๐๔ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบสามสิบวันนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๐๖ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๗) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔) (๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท (๖) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๓๓ (๑)	มาตรา ๑๗๔ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔) (๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (๖) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี	มาตรา ๑๖๖ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๒) (๑๓) (๑๔) หรือ (๑๕) (๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสามปีก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (๖) เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องแสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้ แต่ในกรณีที่ เป็นสมาชิกสภาผู้แทน	มาตรา ๑๕๕ รัฐมนตรีต้อง (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ (๕) ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (๖) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๓ (๗) ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (๘) ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๑ หรือมาตรา ๑๘๒ มาแล้วยังไม่ถึงสองปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง	
มาตรา ๒๐๕ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้ “ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอลถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”	มาตรา ๑๗๕ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๖๗ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้ “ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอลถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในจริยธรรม เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”	มาตรา ๑๕๖ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้ “ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอลถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”
มาตรา ๒๑๑ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสภตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้นิ่งช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้	มาตรา ๑๗๖ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาและชี้แจงการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามมาตรา ๗๕ โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ และเมื่อแถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้วต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการแต่ละปีตามมาตรา ๗๖ ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสภตามวรรคหนึ่ง	มาตรา ๑๖๘ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาและต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการในเรื่องใด ในระยะเวลาใด เพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสภตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้นิ่งช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์	มาตรา ๑๕๗ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาซึ่งต้องสอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐ และยุทธศาสตร์ชาติ และต้องชี้แจงแหล่งที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินการนโยบาย โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสภตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้นิ่งช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหาก ปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญ ของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะ ดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้	ของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะ ดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้	สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่ จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้
มาตรา ๒๑๐ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้า ประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิด เห็นในที่ประชุมสภา แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง ลงคะแนน ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือ วุฒิสภามีมติให้เข้าประชุมในเรื่องใด รัฐมนตรีต้อง เข้าร่วมประชุม เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และ มาตรา ๑๕๘ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม	มาตรา ๑๗๗ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้า ประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิด เห็นในที่ประชุมสภา และในกรณีที่สภาผู้แทน ราษฎรหรือวุฒิสภามีมติให้เข้าประชุมในเรื่องใด รัฐมนตรีต้องเข้าร่วมประชุม และให้นำเอกสิทธิ์ที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ถ้ารัฐมนตรี ผู้ใดเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกัน ด้วย ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นออกเสียงลงคะแนนใน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำรงตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่ หรือการมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น	มาตรา ๑๖๙ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ต้องให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมสภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา และย่อมมีสิทธิ แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ ประชุมสภา และให้นำเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๓๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม	มาตรา ๑๕๘ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้า ประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิด เห็นในที่ประชุมสภา แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง ลงคะแนนเว้นแต่เป็นการออกเสียงลงคะแนนใน สภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่รัฐมนตรีผู้นั้นเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย และให้นำเอกสิทธิ์ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม
มาตรา ๒๑๒ ในการบริหารราชการ แผ่นดิน รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้ แถลงไว้ตามมาตรา ๒๑๑ และต้องรับผิดชอบ ต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน รวมทั้ง ต้องรับผิดชอบต่อร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบาย ทั่วไปของคณะรัฐมนตรี	มาตรา ๑๗๘ ในการบริหารราชการ แผ่นดิน รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลง ไว้ตามมาตรา ๑๗๖ และต้องรับผิดชอบต่อสภา ผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน รวมทั้งต้อง รับผิดชอบต่อร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของ คณะรัฐมนตรี	มาตรา ๑๗๐ ในการบริหารราชการ แผ่นดิน รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว และต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ ของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อร่วมกันต่อรัฐสภา ในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี	มาตรา ๑๕๙ ในการบริหารราชการ แผ่นดิน คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ นโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา และต้องปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย (๑) ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจด้วยความ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เปิดเผย และมีความ รอบคอบและระมัดระวังในการดำเนินกิจการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนส่วนรวม (๒) ใช้จ่ายเงินแผ่นดินตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐอย่างเคร่งครัด (๓) ยึดถือและปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (๔) สร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี
มาตรา ๒๑๓ ในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภานายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้	มาตรา ๑๗๙ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๗๑ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๖๐ ไม่มีการแก้ไข
		มาตรา ๑๗๒ นายกรัฐมนตรีอาจเสนอขอความไว้วางใจในการบริหารราชการแผ่นดินจาก	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		สภาผู้แทนราษฎรได้ เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับเรื่องแล้ว ให้จัดให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาลงมติภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรียื่นเรื่องดังกล่าว แต่ นายกรัฐมนตรีจะเสนอขอความไว้วางใจตาม มาตรานี้เมื่อมีการเข้าชื่อกันเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๐ แล้วมิได้ ในกรณีที่มติไว้วางใจมีคะแนนเสียงน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะกราบบังคมทูลให้พระมหากษัตริย์ทรงยุบสภาผู้แทนราษฎรตาม มาตรา ๑๑๕ ก็ได้	
มาตรา ๒๑๔ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้ การออกเสียงประชามติต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการขอปรึกษาความเห็นของประชาชนว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกิจการสำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามวรรคหนึ่งซึ่งมิใช่เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ การออกเสียง	มาตรา ๑๖๕ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ การจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้กระทำได้ในเหตุ ดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติได้	มาตรา ๖๗ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีส่วนร่วมตัดสินใจโดยการออกเสียงประชามติในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีที่มีการประกาศพระบรมราชโองการให้มีการออกเสียงประชามติเนื่องจากเป็นเรื่องที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของชาติหรือประชาชน หรือในกรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ การออกเสียงประชามติตามวรรคหนึ่งอาจจัดให้เป็นการออกเสียงเพื่อมีข้อยุติในปัญหาที่จัด	มาตรา ๑๖๑ ในกรณีที่มิมีเหตุอันสมควร คณะรัฐมนตรีจะขอให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องใดอันมิใช่เรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคลใดได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ประชามติที่เกี่ยวกับตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือคณะบุคคลใดคณะบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้ ประกาศตามวรรคหนึ่งต้องกำหนดวันให้ประชาชนออกเสียงประชามติซึ่งจะต้องไม่ก่อนเก้าสิบวันแต่ไม่ช้ากว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และวันออกเสียงประชามติต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร ในระหว่างที่ประกาศตามวรรคหนึ่งมีผลใช้บังคับ รัฐต้องดำเนินการให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น แสดงความคิดเห็นของตนได้โดยเท่าเทียมกัน บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ ในการออกเสียงประชามติ หากผลปรากฏว่ามีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติเป็นจำนวนไม่มากกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ ให้ถือว่าประชาชนโดยเสียงข้างมากไม่เห็นชอบด้วยกับเรื่องที่ขอปรึกษานั้น แต่ถ้ามีผู้มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติมากกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติและปรากฏว่าผู้ออกเสียงประชามติโดยเสียงข้างมากให้ความเห็นชอบ ให้ถือว่าประชาชนโดยเสียงข้างมาก	(๒) ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติ การออกเสียงประชามติตาม (๑) หรือ (๒) อาจจัดให้มีการออกเสียงเพื่อมีข้อยุติโดยเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติในปัญหาที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ หรือเป็นการออกเสียงเพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ การออกเสียงประชามติต้องเป็นการให้ออกเสียงเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในกิจการตามที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ และการจัดการออกเสียงประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคล จะกระทำมิได้ ก่อนการออกเสียงประชามติ รัฐต้องดำเนินการให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเท่าเทียมกัน หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการออกเสียงประชามติ ระยะเวลาในการ	ให้มีการออกเสียงประชามติ หรือเป็นการออกเสียงเพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น การออกเสียงประชามติต้องเป็นการให้ออกเสียงในกิจการตามที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ และการจัดให้มีการออกเสียงประชามติในเรื่องที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙) ผู้จัดทำ
เห็นชอบด้วยกับเรื่องที่ชอบปริญนั้น การออกเสียงประชามติตามมาตรานี้ให้มี ผลเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี ในเรื่องนั้น หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการออกเสียงประชามติ	ดำเนินการ และจำนวนเสียงประชามติ เพื่อมี ข้อยุติ		
มาตรา ๒๑๕ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจาก ตำแหน่ง เมื่อ (๑) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๑๖ (๒) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมี การยุบสภาผู้แทนราษฎร (๓) คณะรัฐมนตรีลาออก คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ใน ตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะ รัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ แต่ในกรณี พ้นจากตำแหน่งตาม (๒) จะใช้อำนาจแต่งตั้งหรือ ย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง มิได้ เว้น แต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการ เลือกตั้ง มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๘ (๗) และ	มาตรา ๑๘๐ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจาก ตำแหน่ง เมื่อ (๑) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๒ (๒) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมี การยุบสภาผู้แทนราษฎร (๓) คณะรัฐมนตรีลาออก ในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีของนายก รัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๒ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๗๓ โดยอนุโลม	มาตรา ๑๗๓ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจาก ตำแหน่ง เมื่อ (๑) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๗๕ (๒) สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภา ผู้แทนราษฎรถูกยุบ (๓) คณะรัฐมนตรีลาออก ในกรณีที่ความเป็นรัฐมนตรีของนายก รัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๗๕ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) (๘) หรือ (๙) ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๕ โดยอนุโลม	มาตรา ๑๖๒ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจาก ตำแหน่ง เมื่อ (๑) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๖๕ (๒) อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมี การยุบสภาผู้แทนราษฎร (๓) คณะรัฐมนตรีลาออก (๔) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๑๓๙ เมื่อรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) (๓) หรือ (๔) ให้ดำเนินการเพื่อให้มีคณะ รัฐมนตรีขึ้นใหม่ตามมาตรา ๑๕๓ และมาตรา ๑๕๔

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
วรรคสอง และมาตรา ๒๐๔ มาใช้บังคับกับ คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งและอยู่ใน ระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสอง ในกรณีที่มีความเป็นรัฐมนตรีของนายก รัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๑๖ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) หรือ (๘) ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๐๒ และมาตรา ๒๐๓ โดยอนุโลม			
			มาตรา ๑๖๓ ให้คณะรัฐมนตรีที่พ้นจาก ตำแหน่ง อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๖๒ (๑) (๒) หรือ (๓) ให้อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๑๖๒ (๑) เพราะเหตุขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๓ หรือ มาตรา ๑๕๕ (๔) หรือ (๕) นายกรัฐมนตรีจะอยู่ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้ (๒) ในกรณีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๖๒ (๔) คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งจะอยู่ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ ต่อไปมิได้ตาม (๒) หรือคณะรัฐมนตรีที่อยู่ปฏิบัติ หน้าที่ต่อไปลาออกทั้งคณะ และเป็นกรณีที่ไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			อาจดำเนินการตามมาตรา ๑๕๓ และมาตรา ๑๕๔ ได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด หรือยังดำเนินการตาม มาตรา ๑๕๓ และมาตรา ๑๕๔ ไม่แล้วเสร็จ ให้ ปลัดกระทรวงปฏิบัติหน้าที่แทนรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงนั้น ๆ เฉพาะเท่าที่จำเป็นไปพลางก่อน โดยให้ปลัดกระทรวงคัดเลือกกันเองให้คนหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี
	มาตรา ๑๘๑ คณะรัฐมนตรีที่พ้นจาก ตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับ หน้าที่ แต่ในกรณีพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๘๐ (๒) คณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะปฏิบัติ หน้าที่ได้เท่าที่จำเป็น ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ดังต่อไปนี้ (๑) ไม่กระทำการอันเป็นการใช้อำนาจ แต่งตั้งหรือโยกย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่ แทน เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะ กรรมการการเลือกตั้งก่อน (๒) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติให้ ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน	มาตรา ๑๗๔ คณะรัฐมนตรีที่พ้นจาก ตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ แต่ถ้าเป็นกรณีรัฐมนตรีซึ่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปนั้นต้องพ้นจากตำแหน่งตาม มาตรา ๑๗๕ จนมีรัฐมนตรีเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๔ รัฐมนตรีที่ เหลืออยู่นั้นจะอยู่ในตำแหน่งต่อไปเพื่อปฏิบัติ หน้าที่ตามมาตรานี้มีได้ แต่ให้ปลัดกระทรวงของ แต่ละกระทรวงรักษาราชการแทนรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงนั้น และให้ปลัดกระทรวงทุกกระทรวงที่ รักษาาราชการแทนรัฐมนตรี ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ คณะรัฐมนตรีจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะ เข้ารับหน้าที่ คณะรัฐมนตรีซึ่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปหรือปลัดกระทรวงซึ่งร่วมกัน ปฏิบัติหน้าที่ที่คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งปฏิบัติ	มาตรา ๑๖๔ คณะรัฐมนตรีที่พ้นจาก ตำแหน่งตามมาตรา ๑๖๒ (๒) และต้องปฏิบัติ หน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๑๖๓ ต้องปฏิบัติหน้าที่ ตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้ (๑) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติ งานหรือโครงการ หรือมีผลเป็นการสร้างความ ผูกพันต่อคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป เว้นแต่ที่กำหนด ไว้แล้วในงบประมาณรายจ่ายประจำปี (๒) ไม่แต่งตั้งหรือโยกย้ายข้าราชการซึ่งมี ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ หรือพนักงานของ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการที่รัฐถือ หุ้นใหญ่ หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากการปฏิบัติ หน้าที่หรือพ้นจากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมาปฏิบัติ หน้าที่แทน เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน (๓) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติให้ ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	หรือจำเป็น เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน (๓) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติงาน หรือโครงการ หรือมีผลเป็นการสร้างความผูกพัน ต่อคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป (๔) ไม่ใช้ทรัพยากรของรัฐหรือบุคลากร ของรัฐเพื่อกระทำการใดซึ่งจะมีผลต่อการ เลือกตั้ง และไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อ ห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนด	หน้าที่ได้เท่าที่จำเป็นและภายใต้เงื่อนไข ดังต่อไปนี้ (๑) ให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามคำร้องขอ ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้ง เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และเที่ยงธรรม (๒) ไม่กระทำการอันเป็นการใช้อำนาจ แต่งตั้งหรือย้ายข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำ หรือพนักงานของหน่วยงานของ รัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือให้ บุคคลดังกล่าวพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือพ้น จากตำแหน่ง หรือให้ผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่แทน รวมทั้งกรรมการรัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือ หน่วยงานอื่นของรัฐ เว้นแต่จะได้รับความเห็น ชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน (๓) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติให้ ใช้จ่ายงบประมาณสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือ จำเป็น เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากคณะ กรรมการการเลือกตั้งก่อน (๔) ไม่กระทำการอันมีผลเป็นการอนุมัติ งานหรือโครงการ หรือมีผลเป็นการสร้างความ ผูกพันต่อคณะรัฐมนตรีชุดต่อไป (๕) ไม่ใช้หรือยอมให้ใช้ทรัพยากรของรัฐ หรือบุคลากรของรัฐเพื่อกระทำการใดซึ่งจะมีผล ต่อการเลือกตั้ง และไม่กระทำการอันเป็นการฝ่า	หรือจำเป็น เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน (๔) ไม่ใช้ทรัพยากรของรัฐหรือบุคลากร ของรัฐเพื่อกระทำการใดอันอาจมีผลต่อการ เลือกตั้ง และไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อ ห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ฝ่าฝืนข้อห้ามตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ให้ปลัดกระทรวงที่รักษาราชการแทนรัฐมนตรี เลือกปลัดกระทรวงที่รักษาราชการแทนรัฐมนตรีคนหนึ่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรี และเลือกปลัดกระทรวงที่รักษาราชการแทนรัฐมนตรีอีกจำนวนสองคนเพื่อปฏิบัติหน้าที่รองนายกรัฐมนตรี ให้การรักษาราชการแทนของปลัดกระทรวงตามมาตรานี้สิ้นสุดลงเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่เข้ารับหน้าที่แล้ว	
มาตรา ๒๑๖ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ (๑) ตาย (๒) ลาออก (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๖ (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก (๕) สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๘๕ หรือมาตรา ๑๘๖ (๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๘ หรือมาตรา ๒๐๙ (๗) มีพระบรมราชโองการตามมาตรา ๒๑๗ (๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอด	มาตรา ๑๘๒ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ (๑) ตาย (๒) ลาออก (๓) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดีคดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (๔) สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๕๙ (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔	มาตรา ๑๗๕ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ (๑) ตาย (๒) ลาออก (๓) ไม่ได้แสดงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ย้อนหลังเป็นเวลาสามปีต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ปกปิดหรือแสดงหลักฐานดังกล่าวอันเป็นเท็จ หรือจงใจเสียภาษีเงินได้โดยไม่ถูกต้อง เว้นแต่เป็นผู้ซึ่งไม่มีรายได้ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษี (๔) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะ	มาตรา ๑๖๕ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ (๑) ตาย (๒) ลาออก (๓) สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจ (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๕๕ (๕) กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๑ หรือมาตรา ๑๘๒ (๖) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๖ นอกจากเหตุที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามวรรคหนึ่งแล้ว ความเป็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ถอนออกจากตำแหน่ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๖ และมาตรา ๙๗ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๖)	(๖) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๓ (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙ (๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๗๔ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง นอกจากเหตุที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามวรรคหนึ่งแล้ว ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสี่ ด้วย ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย	ยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรื้อการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรื้อการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (๕) สภาผู้แทนราษฎรมิได้มีมติไว้วางใจตามมาตรา ๑๖๐ หรือมาตรา ๑๖๑ (๖) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๖ (๗) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๗๖ (๘) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๓๔ มาตรา ๒๓๕ หรือมาตรา ๒๓๖ (๙) ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๔๐ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๙ และมาตรา ๑๐๐ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๔) (๖) หรือ (๘) โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย	รัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสี่ ด้วย ให้นำมาตรา ๗๗ มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๔) หรือ (๕) หรือวรรคสอง โดยอนุโลม เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย
มาตรา ๒๑๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ	มาตรา ๑๘๓ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๗๖ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๖๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีถวายคำแนะนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๑๘ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น	มาตรา ๑๘๔ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๗๗ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๖๗ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าอยู่นอกสมัยประชุมและการรอการเปิดสมัยประชุมสามัญจะเป็นการชักช้า คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยวิสามัญเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดโดยเร็ว ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ หรือสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแต่วุฒิสภาไม่อนุมัติและสภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบต่อกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็น การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่ง กฎหมายใด และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตาม วรรคสาม ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อน การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไปนับ แต่วันที่มีการไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติพระ ราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและสภา ผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนนเสียง มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดนั้นมี ผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้ นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ใน กรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา การพิจารณาพระราชกำหนดของสภาผู้แทน ราษฎรและของวุฒิสภาในกรณียืนยันการอนุมัติ พระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาสแรกที่มี การประชุมสภานั้น ๆ			หากพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลเป็น การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่ง กฎหมายใด และพระราชกำหนดนั้นต้องตกไปตาม วรรคสาม ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อน การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิก มีผลใช้บังคับต่อไป นับแต่วันที่มีการไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นมีผล ถ้าสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอนุมัติ พระราชกำหนดนั้น หรือถ้าวุฒิสภาไม่อนุมัติและ สภาผู้แทนราษฎรยืนยันการอนุมัติด้วยคะแนน เสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราช กำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้ นายกรัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา ใน กรณีไม่อนุมัติ ให้มีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา การพิจารณาพระราชกำหนดของสภา ผู้แทนราษฎรและของวุฒิสภา และการยืนยันการ อนุมัติพระราชกำหนด จะต้องกระทำในโอกาส แรกที่มีการประชุมสภานั้น ๆ
มาตรา ๒๑๙ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใดตาม มาตรา ๒๑๘ วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า	มาตรา ๑๘๕ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือ วุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใดตามมาตรา ๑๘๔ วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของ	มาตรา ๑๗๘ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือ วุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใดตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก วุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวน	มาตรา ๑๖๘ ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๒๐ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งจะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม	มาตรา ๑๘๖ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งจะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม	มาตรา ๑๗๙ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งจะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม	มาตรา ๑๖๙ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ ให้นำมาตรา ๑๖๗ วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก และวรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม แต่ถ้าเป็นการตราขึ้นในระหว่างสมัยประชุม จะต้องนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
มาตรา ๒๒๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย	มาตรา ๑๘๗ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๘๐ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๗๐ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๒๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึกตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก	มาตรา ๑๘๘ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๘๑ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๗๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๒๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวาระหนึ่ง และการลงมติดังนี้มีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่	มาตรา ๑๘๙ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ในระหว่างที่อายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวาระหนึ่ง และการลงมติดังนี้มีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่	มาตรา ๑๘๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภำทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวาระหนึ่ง และการลงมติดังนี้มีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่	มาตรา ๑๗๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ให้นำความในมาตรา ๑๗ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม
มาตรา ๒๒๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา	มาตรา ๑๙๐ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรือ	มาตรา ๑๘๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรือ	มาตรา ๑๗๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขต ซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา และหนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	งบประมาณของประเทศ อย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญา กับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ ตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาตามวรรคสอง แล้ว ก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึง รายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และในกรณีที่การปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดประเภท กรอบการเจรจา ขั้นตอนและวิธีการจัดทำ หนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทาง เศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง	งบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา หนังสือสัญญาที่กระทบต่อความมั่นคงทาง เศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรือ งบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญตาม วรรคสอง หมายถึงหนังสือสัญญาเกี่ยวกับการเปิด เสรีการค้า หรือเปิดเสรีการลงทุนภายใต้กรอบ องค์การการค้าโลกหรือการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ หรือที่เกี่ยวกับการใช้หรือแบ่งสรรผลประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพย์สินทางปัญญา หรือการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญา กับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ ตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัด ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและต้อง ชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับการทำหนังสือสัญญานั้น โดยให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาที่เป็น เนื้อหาสาระสำคัญอันจะนำไปสู่การจัดทำหนังสือ สัญญานั้นต่อคณะกรรมการการต่างประเทศ ของรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย ในการนี้ คณะกรรมการการต่างประเทศดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมิได้เป็นสมาชิกรัฐสภาด้วยและ จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับ	กว้างขวาง ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน หกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง หากรัฐสภา พิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบ ลักษณะ ประเภท และขอบเขตของหนังสือ สัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของ ประเทศอย่างกว้างขวางที่จะต้องได้รับความ เห็นชอบของรัฐสภาตามวรรคสอง ให้เป็นไป ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยในกฎหมายต้องระบุ ให้ชัดเจน และต้องกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะ เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและ การเยียวยาที่จำเป็นด้วย เมื่อมีปัญหาว่าหนังสือสัญญาใดเป็นกรณี ตามวรรคสองหรือวรรคสามหรือไม่ คณะรัฐมนตรี จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้ ทั้งนี้ ศาล รัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่รับคำขอ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรือ งบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ จากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวโดย คำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์ กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตาม หนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป ในกรณีที่มีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็น อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาด โดยให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๔ (๑) มาใช้ บังคับกับการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดย อนุโลม (มาตรา ๑๕๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๔)	แต่วันที่ได้รับเรื่องดังกล่าว เมื่อลงนามในหนังสือสัญญาหรือจะเข้าทำ หนังสือสัญญาตามวรรคสองแล้ว ก่อนที่จะแสดง เจตนาให้มีผลผูกพันในหนังสือสัญญาตามวรรค สอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึง รายละเอียดของหนังสือสัญญานั้น และต้องได้รับ ความเห็นชอบของรัฐสภา ในการนี้ รัฐสภาจะต้อง พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับเรื่องดังกล่าว ในกรณีที่มีการปฏิบัติตาม หนังสือสัญญาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อ ประชาชน คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการแก้ไขหรือ เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบนั้นอย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรม ให้มีกฎหมายว่าด้วยการทำหนังสือสัญญา ซึ่งครอบคลุมถึงการกำหนดประเภท กรอบการ เจรจา ขั้นตอน และวิธีการจัดทำหนังสือสัญญา ตามวรรคสอง รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับ ผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญา ดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติ ตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป ในกรณีที่มีปัญหาตามวรรคสอง ให้เป็น อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยชี้ขาด โดย ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๔ มาใช้บังคับกับการ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอนุโลม ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้	
มาตรา ๒๒๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่ง พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ	มาตรา ๑๙๑ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๘๔ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๗๔ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๒๗ พระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้งข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน ตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า และทรงให้พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีที่พ้น จากตำแหน่งเพราะความตาย	มาตรา ๑๙๓ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๘๖ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตำแหน่ง ปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า และทรงให้ พ้นจากตำแหน่งหนึ่งเพื่อไปดำรงตำแหน่งอื่น เว้น แต่เป็นกรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นตาม กฎหมายหรือเพราะความตาย ให้นำความกราบ บังคมทูลเพื่อทรงทราบ	มาตรา ๑๗๕ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน ตำแหน่ง ปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า และทรงให้ พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีที่พ้นจากตำแหน่ง เพราะความตาย เกษียณอายุ หรือพ้นจาก ราชการเพราะถูกลงโทษ
		หมวด ๖ ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการ นักการเมือง และประชาชน	
มาตรา ๒๒๘ ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง จะ เป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองอื่น มิได้	มาตรา ๑๙๔ ข้าราชการและพนักงาน ของรัฐซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและ มิใช่ข้าราชการการเมือง จะเป็นข้าราชการ การเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น มิได้	มาตรา ๑๙๖ การแต่งตั้งข้าราชการพล เรือนต้องใช้ระบบคุณธรรมและมีความเป็นกลาง ทางการเมือง โดยให้มีคณะกรรมการดำเนินการ แต่งตั้ง ซึ่งมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ตามที่ กฎหมายบัญญัติ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมี ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการ การเมือง จะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองอื่น มิได้	มาตรา ๑๗๖ ข้าราชการและพนักงาน ของรัฐซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ ข้าราชการการเมือง จะเป็นข้าราชการการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นมิได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๓๑ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ มาตรา ๒๓๒ บทกฎหมายที่ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วหรือถือเสมือนหนึ่งว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยพลัน	มาตรา ๑๙๕ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ บทกฎหมายที่ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วหรือถือเสมือนหนึ่งว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยพลัน	มาตรา ๑๘๘ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ และผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการย่อมต้องรับผิดชอบในฐานะที่เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการนั้น บทกฎหมายที่ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วหรือถือเสมือนหนึ่งว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยพลัน	มาตรา ๑๗๗ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการทั้งปวงบรรดาที่ได้รับสนองพระบรมราชโองการ
มาตรา ๒๒๙ เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององคมนตรี ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานและรองประธานวุฒิสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา บำเหน็จบำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององคมนตรี ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานและรองประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา	มาตรา ๑๙๖ เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององคมนตรี ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานและรองประธานวุฒิสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดให้จ่ายได้ไม่ก่อนวันเข้ารับหน้าที่ บำเหน็จบำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององคมนตรีซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา	มาตรา ๑๘๗ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๗๘ เงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององคมนตรี ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานและรองประธานวุฒิสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา บำเหน็จบำนาญหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นขององคมนตรีซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ส่วนที่ ๒ การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์	ไม่มีการแก้ไข	หมวด ๙ การขัดกันแห่งผลประโยชน์
		มาตรา ๒๓๓ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่กระทำการที่เป็นการ ขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ ส่วนรวม ไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันของ บทบาทและตำแหน่ง และไม่กำหนดนโยบายหรือ เสนอกฎหมายหรือกฎซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อกิจการที่ ตน คู่สมรส บุตร หรือบิดามารดา มีส่วนได้เสียอยู่	
มาตรา ๑๑๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้อง (๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วย ราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือ ตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือ พนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากข้าราชการ การเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี (๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็น คู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาใน ลักษณะดังกล่าว	มาตรา ๒๖๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาต้อง (๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วย ราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือ ตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น (๒) ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการ เข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับ รัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาใน ลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือ	มาตรา ๒๓๔ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ต้อง (๑) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผล กำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของ บุคคลใด (๒) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วย ราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือ ตำแหน่ง ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น (๓) ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการ เข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ	มาตรา ๑๗๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาต้อง (๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วย ราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือ ตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (๒) ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการ เข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับ รัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาใน ลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือ ทางอ้อม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรี มาตรา ๑๒๘ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๐ และมาตรา ๑๑๑ มาใช้บังคับกับการกระทำอันต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยอนุโลม	ทางอ้อม (๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ (๔) ไม่กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๔๘ บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาได้รับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน ให้นำความใน (๒) (๓) และ (๔) มาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลอื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภานั้น ที่ดำเนินการในลักษณะที่ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาให้กระทำการตามมาตรา ๑๒๘ ด้วย	อันมีลักษณะเป็นการผูกขาด หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม (๔) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยงานดังกล่าวปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ (๕) ไม่กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๔๘ วรรคหก บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือเป็นการดำรงตำแหน่งหรือดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ให้นำความใน (๓) (๔) (๕) และวรรคสองมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี และบุคคลอื่นซึ่งดำเนินการในลักษณะที่ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้	(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานปกติ (๔) ไม่กระทำการใด ๆ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนโดยมิชอบ มาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาได้รับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวกับกิจการของสภา หรือกรรมการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ให้นำ (๒) และ (๓) มาบังคับใช้แก่คู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลอื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภานั้น ที่ดำเนินการในลักษณะที่ถูกใช้ ผู้ร่วม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		กระทำการตามมาตรานี้ด้วย	ดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาให้กระทำ การตามมาตรานี้ด้วย
มาตรา ๑๑๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง ไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรเข้าไปก้ำก่ายหรือแทรกแซงการ บรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อน ขึ้นเงินเดือนของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้ บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง	มาตรา ๒๖๖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเข้า ไปก้ำก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม ในเรื่องดังต่อไปนี้ (๑) การปฏิบัติราชการหรือการ ดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้น ใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น (๒) การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย โอน เลื่อน ตำแหน่ง และเลื่อนเงินเดือนของข้าราชการซึ่งมี ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการ การเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้น ใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือ (๓) การให้ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ	มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งทาง การเมืองเข้าไปก้ำก่ายหรือแทรกแซงเพื่อ ประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรค การเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในเรื่อง ดังต่อไปนี้ (๑) การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานใน หน้าที่ประจำของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (๒) การบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อน ตำแหน่ง และเลื่อนเงินเดือนของข้าราชการหรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (๓) การให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ้นจากตำแหน่ง (๔) การแต่งตั้งและการให้กรรมการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การมหาชน หรือหน่วยงาน อื่นของรัฐ พ้นจากตำแหน่ง	มาตรา ๑๘๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่ง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก วุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการ ก้ำก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดย ทางตรงหรือทางอ้อม ในเรื่องดังต่อไปนี้ (๑) การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงาน ในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือ ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการ ส่วนท้องถิ่น (๒) กระทำการในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วน ร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณหรือให้ความ เห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของ หน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการใน กิจการของรัฐสภา (๓) การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย โอน เลื่อน ตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือนหรือการให้พ้นจาก ตำแหน่งของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจกรรมที่รัฐถือหุ้น ใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น พ้นจากตำแหน่ง		พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจกรรมที่รัฐถือหุ้น ใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น
มาตรา ๒๐๘ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่ง หรือกระทำการใดตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๐๐ มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย และจะดำรงตำแหน่งใดในทาง หุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดย มุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็น ลูกจ้างของบุคคลใดก็ได้ด้วย	มาตรา ๒๖๗ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ด้วย เว้นแต่เป็นการดำรงตำแหน่งหรือ ดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะ ดำรงตำแหน่งใดในทางหุ้นส่วน บริษัท หรือ องค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือ รายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคล ใดก็ได้ด้วย มาตรา ๒๖๘ นายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีจะกระทำการใดที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๖ มิได้ เว้นแต่เป็นการกระทำตามอำนาจ หน้าที่ในการบริหารราชการตามนโยบายที่ได้ แถลงต่อรัฐสภาหรือตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๒๓๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่กระทำการตามมาตรา ๒๓๔ (๒) (๓) (๔) และ (๕) วรรคสอง วรรคสาม และมาตรา ๒๓๖ บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาได้รับ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการของสภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา หรือกรรมการ ที่ได้รับแต่งตั้งในราชการของฝ่ายนิติบัญญัติ มาตรา ๒๓๖ วรรคสอง ทั้งนี้ เว้นแต่เป็น การกระทำตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการ แผ่นดินตามนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภา หรือ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องป้องกันหรือ กำกับดูแลไม่ให้อุปการะและบุตรของตน รวมทั้ง บุคคลใดในพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ กระทำ การดังกล่าวด้วย	มาตรา ๑๘๑ ให้นำมาตรา ๑๗๙ มาใช้ บังคับแก่รัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่กรณี ดังต่อไปนี้ (๑) การดำรงตำแหน่งหรือการดำเนินการที่ กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของ รัฐมนตรี (๒) การกระทำตามหน้าที่และอำนาจใน การบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่ได้แถลง ต่อรัฐสภา หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีต้อง ไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใด ไม่ว่าโดย ทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการก้าวก่ายหรือ แทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของ พรรคการเมืองโดยมิชอบตามที่กำหนดใน มาตรฐานทางจริยธรรม
มาตรา ๒๐๙ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในทางหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในทางหุ้นส่วน หรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมาย	มาตรา ๒๖๙ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในทางหุ้นส่วนหรือ บริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือ หุ้นในทางหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตาม	มาตรา ๒๓๕ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในทางหุ้นส่วนหรือ บริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือ หุ้นในทางหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตาม	มาตรา ๑๘๒ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในทางหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่ คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในทาง หุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
บัญญัติ ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับ ประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้น แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้าง หุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการ ทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมี ลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ดังกล่าว	จำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จาก กรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อ ประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการ ใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการ ใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทตามวรรคหนึ่ง มิได้ บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่ สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายก รัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๒๕๙ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม	จำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จาก กรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อ ประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการ ใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการ ใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทตามวรรคหนึ่ง มิได้ บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่ สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายก รัฐมนตรีและรัฐมนตรีรวมทั้งผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีได้มอบหมายให้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือ หุ้นแทนตน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ด้วย	บัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับ ประโยชน์จากกรณีตามวรรคหนึ่งต่อไป ให้แจ้ง ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทดังกล่าว ให้แก่นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย บัญญัติ รัฐมนตรีจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหาร จัดการหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ตามวรรคสองไม่ว่าในทางใด ๆ มิได้ มาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่คู่สมรสและบุตรที่ยัง ไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และการถือหุ้นของ รัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของ บุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ด้วย
ส่วนที่ ๓ การถอดถอนจากตำแหน่ง	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	
มาตรา ๓๐๓ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก วุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ	มาตรา ๒๗๐ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธาน	มาตรา ๒๓๘ ให้รัฐสภามีอำนาจพิจารณา ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่ง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใด มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้ บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ (๑) กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (๒) ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ทั้งนี้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๓๐๕ เมื่อได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว เมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอ	ศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้ บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ (๑) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (๒) ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๒๗๒ เมื่อได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๒๗๑ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยในรายงานดังกล่าว	มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ออกจากตำแหน่งได้ ให้วุฒิสภามีอำนาจพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ซึ่งมีพฤติการณ์ตามวรรคหนึ่ง ออกจากตำแหน่งได้ แต่สำหรับการถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต บทบัญญัติวรรคสองให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ (๑) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้ตรวจการแผ่นดิน (๒) ผู้พิพากษา ตุลาการ ข้าราชการอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเทียบเท่า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ข้อใดมีมูลหรือไม่ เพียงใด พร้อมทั้งระบุเหตุแห่งการนั้น ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดเป็นเรื่องสำคัญ จะแยกทำรายงานเฉพาะข้อนั้นส่งไปให้วุฒิสภาพิจารณาไปก่อนก็ได้ ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าว ผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภามีมติ และให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่ พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๓๐๖ และอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่ารายงานเอกสาร และความเห็นที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งให้ตามวรรคสี่ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ ให้อัยการ	ต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่ เพียงใด มีพยานหลักฐานที่ควรเชื่อได้อย่างไร พร้อมทั้งระบุข้อยุติว่าจะให้ดำเนินการอย่างไรด้วย ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดเป็นเรื่องสำคัญ จะแยกทำรายงานเฉพาะข้อนั้นส่งไปให้ประธานวุฒิสภามาตรวจสอบหนึ่งเพื่อให้พิจารณาไปก่อนก็ได้ ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าวผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภามีมติ และให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่ พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๒๗๓ และอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่ารายงาน	รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สูงสุดแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุมูลที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและอัยการสูงสุดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจำนวนฝ่ายละเท่ากัน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทน ก็ได้	เอกสาร และความเห็นที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งให้ตามวรรคสี่ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ให้อัยการสูงสุดแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุมูลที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและอัยการสูงสุดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจำนวนเท่ากัน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ในกรณีที่คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนก็ได้		
มาตรา ๓๐๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๓๐๓ ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่	มาตรา ๒๗๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๗๔ ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๒๗๐ ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน	มาตรา ๒๓๙ บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๒๓๘ ออกจากตำแหน่ง (๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาหรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เพื่อให้รัฐสภาหรือวุฒิสภามี	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กล่าวว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการที่ประชาชนจะเข้าชื่อร้องขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๗๔ ให้ถอดถอนสมาชิกวุฒิสภาออกจากตำแหน่งได้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๒๗๐ ออกจากตำแหน่งได้ตามมาตรา ๑๖๔	มติให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ออกจากตำแหน่ง (๒) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาหรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี ให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ออกจากตำแหน่ง คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน	
มาตรา ๓๐๖ เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๓๐๕ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานให้นอกสมัยประชุม ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ มาตรา ๓๐๗ สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงลงคะแนนซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจาก	มาตรา ๒๗๓ เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๒๗๒ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานให้นอกสมัยประชุม ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ	มาตรา ๒๔๐ ในกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่กล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ว่ามีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีใช่เป็นการกล่าวหาว่ามีพฤติการณ์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้ประธานรัฐสภาหรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยเร็วและให้ดำเนินการต่อไป ดังนี้ (ก) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนให้	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตำแหน่งให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่ถูกถอดถอน และมีให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลาห้าปี มติของวุฒิสภาตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุดและจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	มาตรา ๒๗๔ ตรงกับมาตรา ๓๐๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	แล้วเสร็จโดยเร็ว ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล นับแต่วันดังกล่าวผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ จนกว่ารัฐสภาหรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี จะมีมติ และให้ดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาเป็นอันตกไป (ข) เมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อประธานรัฐสภาหรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่ มีพยานหลักฐานใด (๒) ในกรณีที่กล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ ว่ามีพฤติการณ์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้ประธานรัฐสภาหรือประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยเร็ว และให้ดำเนินการต่อไป ดังนี้ (ก) ให้ประธานกรรมการป้องกันและ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแจ้งให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรม องค์กรละหนึ่งคน และให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิและคุณธรรมหนึ่งคนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอ เป็นคณะกรรมการพิจารณาการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมโดยเร็ว โดยให้แต่งตั้งเป็นรายกรณี คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม อำนาจหน้าที่ วิธีการไต่สวนและพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ข) เมื่อคณะกรรมการตาม (ก) ดำเนินการไต่สวนเสร็จแล้ว ให้ทำรายงานเสนอต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่ มีพยานหลักฐานใด ในกรณีเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาเป็นอันตกไป แต่ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาใดมีมูล ให้แจ้งให้ประธาน	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทราบ โดยนับแต่วันดังกล่าวผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูก กล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้ จนกว่ารัฐสภา หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี จะมีมติ และให้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต ในการนี้ ถ้าคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติ ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม ขอให้ คณะกรรมการไต่สวนเพิ่มเติม ก็ให้คณะกรรมการ ดำเนินการไต่สวนต่อไปตามมตินั้น (๓) เมื่อได้รับรายงานตาม (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี แล้ว ให้ประธานรัฐสภาหรือประธาน วุฒิสภาจัดให้มีการประชุมรัฐสภาหรือวุฒิสภาเพื่อ พิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว ในกรณีที่คณะ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติส่งรายงานให้นอกสมัยประชุม ให้ประธาน รัฐสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราช โองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัย วิสามัญ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนอง พระบรมราชโองการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิก วุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงลงคะแนนซึ่งต้อง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติรัฐสภาที่ให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ วรรคหนึ่ง ออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และมติวุฒิสภาที่ให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๘ วรรคสองและวรรคสาม ออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะผู้นั้นจะยังคงอยู่ในตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งนั้นไปแล้ว ให้มีผลเป็นการตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือสิทธิในการดำรงตำแหน่งอื่นของผู้นั้นเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่มีมติ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ถูกถอดถอนเพราะเหตุที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้มีผลเป็นการตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือสิทธิในการดำรงตำแหน่งอื่นตลอดไป การร้องขอ การพิจารณาและไต่สวนคำร้องขอ และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราช	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง และปฏิรูปประเทศ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙) ผู้จัดทำ
		บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต	
		ภาค ๓ หลักนิติธรรม ศาล และองค์กรตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐ	
หมวด ๘ ศาล	หมวด ๑๐ ศาล	หมวด ๑ ศาลและกระบวนการยุติธรรม	หมวด ๑๐ ศาล
ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข
		มาตรา ๒๐๕ หลักนิติธรรมอันเป็น รากฐานของรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย อย่างน้อยมีหลักการพื้นฐานสำคัญ ดังต่อไปนี้ (๑) ความสูงสุดของรัฐธรรมนูญและ กฎหมายเหนืออำนาจอธิปไตยของบุคคล และการเคารพ รัฐธรรมนูญและกฎหมายทั้งโดยรัฐและประชาชน (๒) การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค (๓) การแบ่งแยกการใช้อำนาจ การตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ และการป้องกันการขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม (๔) นิติกระบวนการอันเป็นธรรม ซึ่งอย่างน้อย ต้องไม่บังคับใช้รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายย้อนหลัง เป็นโทษทางอาญาแก่บุคคล ให้บุคคลมีสิทธิในการ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ปกป้องตนเองเมื่อสิทธิหรือเสรีภาพถูกกระทบ ไม่ บังคับให้บุคคลต้องให้ถ้อยคำซึ่งทำให้ต้องรับผิดชอบ ทางอาญา ไม่ทำให้บุคคลต้องถูกดำเนินคดีอาญา ในการกระทำความผิดเดียวกันมากกว่าหนึ่งครั้ง และมีข้อกำหนดให้สันนิษฐานว่าบุคคลเป็นผู้ บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิด (๕) ความเป็นอิสระของศาล และความ สุจริตเที่ยงธรรมของกระบวนการยุติธรรม	
		มาตรา ๒๐๖ กระบวนการยุติธรรมต้อง เป็นไปโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มี ความเป็นธรรม มีมาตรฐานที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณา ที่เหมาะสมกับประเภทคดี มีประสิทธิภาพ ไม่ล่าช้า โดยไม่มีเหตุอันสมควร และให้ประชาชนเสีย ค่าใช้จ่ายน้อย การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลและ องค์กรในกระบวนการยุติธรรม ต้องมีการกำหนด ระยะเวลาการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งของ คู่ความของศาล และขององค์กรดังกล่าว ไว้อย่าง ชัดเจน เพื่อเป็นหลักประกันในการดำเนินการใน กระบวนการยุติธรรมและการพิจารณาพิพากษา คดี และต้องเปิดเผยให้ทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		คู่ความ คู่กรณี และทนายความ มีหน้าที่ร่วมมือกับศาลเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยไม่ล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร ถ้ามีการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตย่อมต้องรับผิดชอบตามที่กฎหมายบัญญัติ คำพิพากษา คำวินิจฉัย และคำสั่ง ต้องแสดงเหตุผลประกอบการวินิจฉัยหรือการมีคำสั่ง ต้องอ่านโดยเปิดเผย รวมทั้งต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะต้องให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	
มาตรา ๒๓๓ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ มาตรา ๒๔๙ วรรคหนึ่ง ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย วรรคสอง การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของผู้พิพากษาและตุลาการไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาตามลำดับชั้น วรรคสาม การจ่ายสำนวนคดีให้ผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสี่ การเรียกคืนสำนวนคดีหรือการ	มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ วรรคสอง ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย วรรคสี่ ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้	มาตรา ๒๐๗ วรรคหนึ่ง การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรมตามหลักนิติธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ วรรคสอง ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยปราศจากอคติทั้งปวง และต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่เหมาะสมกับประเภทคดีที่ต้องพิจารณาพิพากษา วรรคสาม ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มิได้	มาตรา ๑๘๓ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ผู้พิพากษาและตุลาการย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติดังเดิม	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
โอนสำนวนคดี จะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่จะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี มาตรา ๒๕๐ ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้			
มาตรา ๒๓๔ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้ มาตรา ๒๓๕ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้	มาตรา ๑๙๘ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้	มาตรา ๒๐๙ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ โดยให้จัดตั้งศาลอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อย การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้	มาตรา ๑๘๔ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ การตั้งศาลขึ้นใหม่หรือกำหนดวิธีพิจารณาเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลที่มีตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น ๆ จะกระทำมิได้
มาตรา ๒๓๖ การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะ และผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙) ผู้จัดทำ
มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าว ล่วงได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ			
มาตรา ๒๕๑ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ผู้พิพากษาและตุลาการ และทรงให้พ้นจาก ตำแหน่ง เว้นแต่กรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะ ความตาย การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาและตุลาการ ในศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร พ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนอำนาจพิพากษาคดีและวิธีพิจารณาของ ศาลดังกล่าว ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการ จัดตั้งศาลนั้น	มาตรา ๒๐๐ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้งผู้พิพากษาและตุลาการ และทรงให้พ้น จากตำแหน่งหนึ่งเพื่อไปดำรงตำแหน่งอื่น แต่ใน กรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นตามกฎหมาย หรือเพราะความตาย ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อ ทรงทราบ	มาตรา ๑๘๕ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ผู้พิพากษาและตุลาการพ้นจากตำแหน่ง แต่ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความตายหรือ เกษียณอายุหรือตามวาระ ให้นำความกราบ บังคมทูลเพื่อทรงทราบ
มาตรา ๒๕๒ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้ พิพากษาและตุลาการต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อ พระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้ “ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวาย สัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อ พระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ในพระ ปรมาภิไธยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยปราศจาก อคติทั้งปวง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร ทั้งจะรักษาไว้ และปฏิบัติตามซึ่งการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	มาตรา ๒๐๑ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๒๑๑ วรรคสองและวรรคสาม ตรงกับมาตรา ๒๐๑ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	มาตรา ๑๘๖ ไม่มีการแก้ไข

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและ กฎหมายทุกประการ”			
มาตรา ๒๔๘ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น ให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกินสี่คนตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นกรรมการ หลักเกณฑ์การเสนอปัญหาตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๑๙๙ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๒๑๐ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น ให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นทางนิติศาสตร์ไม่เกินสี่คน เป็นกรรมการ โดยให้เลขานุการศาลฎีกาเป็นเลขานุการ และให้เลขาธิการสำนักงานศาลปกครองและหัวหน้าหน่วยธุรการของศาลอื่น เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ตามวรรคหนึ่งจำนวนสามคนเป็นคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นรายคดี หลักเกณฑ์การเสนอปัญหาและการวินิจฉัยปัญหาตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๑๘๗ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกินสี่คนตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นกรรมการ หลักเกณฑ์และวิธีการชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจระหว่างศาลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
มาตรา ๒๗๐ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้น	มาตรา ๒๑๗ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็น	มาตรา ๒๑๓ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม และศาลปกครอง มีหน่วยธุรการของศาลที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และ	มาตรา ๑๘๘ ให้แต่ละศาล ยกเว้นศาลทหาร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการซึ่งมีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปณารูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๗๕ ศาลยุติธรรมมีหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรมมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๘๐ ศาลปกครองมีหน่วยธุรการของศาลปกครองที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลปกครองสูงสุด การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่	ผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ต้องมาจากการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญและได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๒๒ ศาลยุติธรรมมีหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ต้องมาจากการเสนอของประธานศาลฎีกาและได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติ สำนักงานศาลยุติธรรมมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๒๗ ศาลปกครองมีหน่วยธุรการของศาลปกครองที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลปกครองเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลปกครองสูงสุด	การดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลนั้น การแต่งตั้ง การพ้นจากตำแหน่ง การประเมินประสิทธิภาพ และการดำเนินการทางวินัย เลขาธิการสำนักงานศาล ต้องได้รับความเห็นชอบจากองค์กรบริหารงานบุคคลของศาลนั้นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้มีหน่วยงานในการบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพอยู่ในสังกัดของศาล เพื่อบังคับการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย คำพิพากษา และคำสั่งของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานของแต่ละศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙) ผู้จัดทำ
กฎหมายบัญญัติ สำนักงานศาลปกครองมีอิสระในการ บริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการ ดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	การแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาล ปกครอง ต้องมาจากการเสนอของประธานศาล ปกครองสูงสุดและได้รับความเห็นชอบของ คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่ กฎหมายบัญญัติ สำนักงานศาลปกครองมีอิสระในการ บริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการ ดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ		
ส่วนที่ ๓ ศาลยุติธรรม	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ส่วนที่ ๒ ศาลยุติธรรม
มาตรา ๒๗๑ ศาลยุติธรรมมีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่ รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจ ของศาลอื่น มาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง ศาลยุติธรรมมี สามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาล ฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นใน รัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น	มาตรา ๒๑๘ ตรงกับมาตรา ๒๗๑ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ วรรคหนึ่ง ศาลยุติธรรมมี สามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาล ฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นใน รัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น วรรคสอง ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณา พิพากษาคดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้ เสนอต่อศาลฎีกาได้โดยตรง และคดีที่อุทธรณ์ หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์ตามที่กฎหมายบัญญัติ เว้นแต่ เป็นกรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าข้อกฎหมายหรือ	มาตรา ๒๒๔ ศาลยุติธรรมมีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่ รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจ ของศาลอื่น ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาล ชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็น อย่างอื่นในรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่น มาตรา ๒๒๖ ให้ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ ภาค และศาลอุทธรณ์คดีชั้นพิเศษ มีอำนาจ พิจารณาและพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้ (๑) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิก ถอนสิทธิเลือกตั้งให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล ดังต่อไปนี้	มาตรา ๑๘๙ ศาลยุติธรรมมีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่ รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจ ของศาลอื่น การจัดตั้ง วิธีพิจารณาคดี และการ ดำเนินงานของศาลยุติธรรมให้เป็นไปตาม กฎหมายว่าด้วยการนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพิรูปร่างแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกานั้นไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณา ศาลฎีกามีอำนาจไม่รับคดีไว้พิจารณาพิพากษาได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด วรรคสาม ให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว	(ก) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาให้อยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์ (ข) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งเกิดขึ้นในเขตท้องที่ของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคใดให้อยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคนั้น แล้วแต่กรณี (ค) คดีที่มีการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ภายหลังที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งแล้ว ให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคตาม (ก) หรือ (ข) แล้วแต่กรณี เมื่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคแล้วแต่กรณี มีคำสั่งรับคำร้องให้เลือกตั้งใหม่หรือให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง แล้ว นับแต่วันดังกล่าว ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไป มิได้จนกว่าศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		กรณี จะมีคำสั่งยกคำร้อง คำพิพากษาในคดีเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง คู่ความมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้ ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ (๒) คดีเกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดง รายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง หรือ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่ เกี่ยวข้อง ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิด ข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจ พิจารณาพิพากษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และเมื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว คู่ความมีสิทธิ อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งต่อศาลฎีกาได้ (๓) คดีขำนัญพิเศษให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ คดีขำนัญพิเศษ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ วิธีพิจารณาและการพิพากษาคดีตาม (๑) และ (๒) รวมทั้งการอุทธรณ์และการพิจารณา อุทธรณ์ และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตาม ระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้อง ใช้ระบบไต่สวนให้เป็นไปโดยรวดเร็ว และอาจ พิจารณาลับเพื่อคุ้มครองพยานได้	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๗๒ วรยศสอง ให้มีแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวนเก้าคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ และให้เลือกเป็นรายคดี วรรคสาม อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและวิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาตรา ๓๑๑ การพิพากษาคดีให้ถือเสียงข้างมาก โดยผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือพร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ ความเห็นในการวินิจฉัยคดีอย่างน้อยต้องประกอบด้วย (๑) ชื่อผู้ถูกกล่าวหา (๒) เรื่องที่ถูกกล่าวหา (๓) ข้อกล่าวหาและสรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา	มาตรา ๒๑๙ วรยศสี่ ให้มีแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนเก้าคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ และให้เลือกเป็นรายคดี วรรคห้า อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและวิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาตรา ๒๗๗ วรยศสอง วิธีพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑๓ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยโดยอนุโลม มาตรา ๒๗๘ การพิพากษาคดีให้ถือเสียงข้างมาก โดยผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะทุก	มาตรา ๒๒๕ ให้มีแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนเก้าคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ และให้เลือกเป็นรายคดี อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การอุทธรณ์คำพิพากษา ซึ่งกระทำได้ทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และวิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	มาตรา ๑๙๐ ให้มีแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนเก้าคน โดยให้เลือกเป็นรายคดี ศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ วิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาความคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดียาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา ทั้งนี้ เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย หรือในกรณีที่มีพยานหลักฐานใหม่ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ การวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ดำเนินการโดยองค์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๔) เหตุผลในการวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (๕) บทบัญญัติของกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง (๖) คำวินิจฉัยคดี รวมทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ถ้ามี คำสั่งและคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เปิดเผยและเป็นที่สุด	คนต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือพร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ คำสั่งและคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เปิดเผยและเป็นที่สุด เว้นแต่เป็นกรณีตามวรรคสาม ในกรณีที่ผู้ต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ อาจยื่นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ที่มีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด		คณะของศาลฎีกาซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาซึ่งไม่เคยพิจารณาคดีนั้นมาก่อน และได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนเก้าคน หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
มาตรา ๒๔๙ วรรคห้า การโยกย้ายผู้พิพากษาและตุลาการโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษาและตุลาการนั้น จะกระทำได้ เว้นแต่เป็นการโยกย้ายตามวาระตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น เป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัย หรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญา มาตรา ๒๕๓ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง	มาตรา ๑๙๗ วรรคสาม การโยกย้ายผู้พิพากษาและตุลาการโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิพากษาและตุลาการนั้น จะกระทำได้ เว้นแต่เป็นการโยกย้ายตามวาระตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น เป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัยหรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญา เป็นกรณีที่กระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณา	มาตรา ๒๐๗ วรรคสี่ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ จะนำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับมิได้ และเมื่อมีการเพิ่มเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนเป็นสัดส่วนใด ให้ปรับเพิ่มเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของผู้	มาตรา ๑๙๑ การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรมต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ จะนำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับ มิได้ บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้นำมาใช้บังคับกับกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลม มาตรา ๒๕๔ บุคคลจะดำรงตำแหน่ง กรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม กรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง หรือกรรมการในคณะกรรมการตุลาการของศาลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในเวลาเดียวกันมิได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นกรรมการ โดยตำแหน่งหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มาตรา ๒๗๓ การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่ง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ในการนี้ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ในการนี้ให้คณะกรรมการตุลาการศาล	พิพากษาคดี หรือมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๐๒ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ จะนำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับมิได้ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ด้วยโดยอนุโลม มาตรา ๒๐๓ ตรงกับมาตรา ๒๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๐ การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่ง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ในการนี้ให้คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นชั้นศาลละหนึ่งคณะ เพื่อเสนอความคิดเห็นในเรื่อง	พิพากษาหรือตุลาการขึ้นอย่างน้อยให้เป็นไปตามสัดส่วนนั้น วรรคห้า ให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมหรือของตุลาการศาลปกครอง เพื่อเป็นหลักประกัน ความเป็นอิสระของผู้พิพากษาหรือตุลาการ โดยมีองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และวิธีดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในองค์กรบริหารงานบุคคลดังกล่าว ให้ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระ และบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่ง กรรมการในองค์กรบริหารงานบุคคลของศาลหนึ่ง จะไปดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรบริหารงานบุคคลของศาลอื่นหรือกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารของศาลใด ในเวลาเดียวกันมิได้ วรรคหก การแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนเงินเดือน และการเลื่อนตำแหน่ง วินัยและการลงโทษทางวินัย การทบทวนการลงโทษทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ของผู้พิพากษาและตุลาการ ต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๑๒ ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุด มีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง	ตุลาการ บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ยุติธรรมแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นชั้นศาลละ หนึ่งคณะ เพื่อเสนอความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว เพื่อประกอบการพิจารณา มาตรา ๒๗๔ คณะกรรมการตุลาการศาล ยุติธรรมประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้ (๑) ประธานศาลฎีกาเป็นประธาน กรรมการ (๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาล ชั้นศาลละสี่คน รวมเป็นสิบสองคน ซึ่งเป็น ข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล และได้รับ เลือกจากข้าราชการตุลาการในทุกชั้นศาล (๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการ และ ได้รับเลือกจากวุฒิสภา คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการ เลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ	ดังกล่าวเพื่อประกอบการพิจารณา การให้ความเห็นชอบของคณะกรรมการ ตุลาการศาลยุติธรรมตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถและพฤติกรรม ทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย เป็นสำคัญ มาตรา ๒๒๑ คณะกรรมการตุลาการศาล ยุติธรรมประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้ (๑) ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ (๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละชั้นศาล ได้แก่ ศาลฎีกาหกคน ศาลอุทธรณ์สี่คน และศาล ชั้นต้นสองคน ซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการในแต่ละ ชั้นศาล และได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการใน แต่ละชั้นศาล (๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน ซึ่งไม่เป็นข้าราชการตุลาการ และได้รับเลือกจาก วุฒิสภา คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการ เลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตาม วรรคหนึ่ง (๓) หรือมีแต่ไม่ครบสองคน ถ้า คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมจำนวนไม่ น้อยกว่าเจ็ดคนเห็นว่ามีเรื่องเร่งด่วนที่ต้องให้ ความเห็นชอบ ให้คณะกรรมการตุลาการศาล	และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ในกรณีที่ ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวยังไม่พ้นจากราชการ เพราะเหตุที่เกี่ยยณอายุราชการ ให้แต่งตั้งผู้นั้นให้ ดำรงตำแหน่งอื่นตามท้องที่การบริหารงานบุคคล ของศาลนั้นกำหนด	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ยุติธรรมจำนวนดังกล่าวเป็นองค์ประกอบและองค์ประชุมพิจารณาเรื่องเร่งด่วนนั้นได้ มาตรา ๓๐๖ ในวาระเริ่มแรก ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่เคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปัจจุบัณ ๒๕๕๐ สามารถปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาตามมาตรา ๒๑๙ ได้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาอาวุโส ภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมดำรงตำแหน่งได้จนถึงอายุครบเจ็ดสิบปี และผู้พิพากษาศาลยุติธรรมซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปัจจุบัณใดซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปีและผ่านการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถขอไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสในศาลซึ่งไม่สูงกว่าขณะดำรงตำแหน่งได้ กฎหมายที่จะตราขึ้นตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง จะต้องมิบัพัญญัติให้ผู้ที่มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปในปัจจุบัณใดในระยะสิบปีแรกนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	บังคับ หายยพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็น ลำดับในแต่ละปีต่อเนื่องกันไปและสามารถขอไป ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสต่อไปได้ ให้นำบทบัญญัติในวรรคสอง และวรรค สาม ไปใช้กับพนักงานอัยการด้วย โดยอนุโลม		
ส่วนที่ ๔ ศาลปกครอง	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ส่วนที่ ๓ ศาลปกครอง
มาตรา ๒๗๖ ศาลปกครองมีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่าง หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาล กับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วน ท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับ บัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกัน ซึ่ง เป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือ การละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วน ท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติ ตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำหรือการ ละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น	มาตรา ๒๒๓ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณา พิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับ เอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กร ตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อัน เนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย หรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครองของ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องที่รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาล ปกครอง อำนาจศาลปกครองตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึง	มาตรา ๒๒๗ ศาลปกครองมีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีปกครองอันเนื่องมาจากการ ใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายหรือ เนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครอง รวมทั้ง คดีอันเนื่องมาจากการบริหารและการบริหารงาน บุคคลขององค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย บัญญัติ ตลอดจนมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องที่ รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของ ศาลปกครอง อำนาจศาลปกครองตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึง การใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรง ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ ไม่ว่าอำนาจหน้าที่นั้นจะบัญญัติ ไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย	มาตรา ๑๙๒ ศาลปกครองมีอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดีปกครองตามที่กฎหมาย บัญญัติ ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครอง ชั้นต้น อำนาจศาลปกครองตามวรรคหนึ่ง ไม่ รวมถึงการวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กรอิสระซึ่งเป็น การใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญขององค์กร อิสระนั้น ๆ การจัดตั้ง วิธีพิจารณาคดี และการ ดำเนินงานของศาลปกครองให้เป็นไปตาม กฎหมายว่าด้วยการนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้	การวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้น ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้	ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้	
มาตรา ๒๕๓ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ จะนำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับ มิได้ บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้นำมาใช้บังคับกับกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐบาล กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดินด้วย โดยอนุโลม มาตรา ๒๕๔ บุคคลจะดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม กรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง หรือกรรมการในคณะกรรมการตุลาการของศาลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในเวลาเดียวกันมิได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นกรรมการโดยตำแหน่งหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มาตรา ๒๗๗ การแต่งตั้งและการให้ตุลาการในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่ง ต้องได้รับ	มาตรา ๒๐๒ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ จะนำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับมิได้ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ด้วยโดยอนุโลม มาตรา ๒๐๓ ตรงกับมาตรา ๒๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๔ การแต่งตั้งและการให้ตุลาการในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่ง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดินอาจได้รับ	มาตรา ๒๐๗ วรรคสี่ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษาและตุลาการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ จะนำระบบบัญชีเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับมิได้ และเมื่อมีการเพิ่มเงินเดือนหรือเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนเป็นสัดส่วนใด ให้ปรับเพิ่มเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของผู้พิพากษาหรือตุลาการขึ้นอย่างน้อยให้เป็นไปตามสัดส่วนนั้น วรรคห้า ให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมหรือของตุลาการศาลปกครอง เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระของผู้พิพากษาหรือตุลาการ โดยมีองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และวิธีดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่กรรมการซึ่งเป็นผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในองค์กรบริหารงานบุคคลดังกล่าว ให้ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระ และบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่ง	มาตรา ๑๙๓ การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับตุลาการศาลปกครองต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองซึ่งประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธาน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้พิพากษาในศาลปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นผู้พิพากษาในศาลปกครอง บรรดาที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตุลาการศาลปกครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษตุลาการในศาลปกครอง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษตุลาการในศาลปกครอง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๗๘ การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดนั้น เมื่อได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองและวุฒิสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป มาตรา ๒๗๙ คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้	แต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษตุลาการในศาลปกครอง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ ตุลาการศาลปกครองในชั้นศาลใดจะมีจำนวนเท่าใด ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองกำหนด มาตรา ๒๒๕ ตรงกับมาตรา ๒๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๒๖ คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้ (๑) ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธานกรรมการ (๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคน ซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองและได้รับเลือก	กรรมการในองค์กรบริหารงานบุคคลของศาลหนึ่งจะไปดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรบริหารงานบุคคลของศาลอื่นหรือกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารของศาลใด ในเวลาเดียวกันมิได้ วรรคหก การแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนเงินเดือน และการเลื่อนตำแหน่ง วินัยและการลงโทษทางวินัย การทบทวนการลงโทษทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ของผู้พิพากษาและตุลาการ ต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๒๘ ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล การคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครอง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๑) ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธานกรรมการ (๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองและได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองด้วยตนเอง (๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภาสองคน และจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	จากตุลาการในศาลปกครองด้วยตนเอง (๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภาสองคน และจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และวิธีการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง (๓) หรือมีแต่ไม่ครบสามคน ถ้าคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองจำนวนไม่น้อยกว่าหกคนเห็นว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องให้ความเห็นชอบ ให้คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองจำนวนดังกล่าวเป็นองค์ประกอบและองค์ประชุมพิจารณาเรื่องเร่งด่วนนั้นได้	และวิธีพิจารณาคดีปกครองบัญญัติ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อนแล้วจึงนำความกราบบังคมทูล	
		มาตรา ๒๒๙ ให้มีแผนกคดีวินัยการคลังและการงบประมาณในศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุด องค์คณะ อำนาจหน้าที่ การฟ้องคดีและวิธีพิจารณาคดี รวมทั้งการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ และการอื่นที่จำเป็น ของศาลปกครอง แผนกคดีวินัยการคลังและการงบประมาณ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ส่วนที่ ๕ ศาลทหาร	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ส่วนที่ ๔ ศาลทหาร
มาตรา ๒๘๑ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหารและคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๒๒๘ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๒๓๐ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๑๙๔ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้ง วิธีพิจารณาคดี และการดำเนินงานของศาลทหาร ตลอดจนการแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
ส่วนที่ ๒ ศาลรัฐธรรมนูญ	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	หมวด ๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกสิบสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้ (๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวนห้าคน (๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ ศาลปกครองสูงสุดโดย	มาตรา ๒๐๔ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้ (๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวนสามคน (๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครอง	มาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลดังต่อไปนี้ (๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาและได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสองคน (๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนสองคน (๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ จำนวน	มาตรา ๑๙๕ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคล ดังต่อไปนี้ (๑) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวนสามคน (๒) ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าตุลาการศาลปกครองสูงสุดมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
วิธีลงคะแนนลับ จำนวนสองคน (๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา ๒๕๗ จำนวนห้าคน (๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสภารัฐศาสตร์ ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา ๒๕๗ จำนวนสามคน วรรคสอง ให้ผู้ได้รับเลือกตามวรรคหนึ่งประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ วรรคสาม ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สูงสุดโดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวนสองคน (๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์อย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา ๒๐๖ จำนวนสองคน (๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสภารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารราชการแผ่นดินอย่างแท้จริงและได้รับเลือกตามมาตรา ๒๐๖ จำนวนสองคน วรรคสอง ในกรณีที่ไม่มีผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้รับเลือกตาม (๑) หรือ (๒) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แล้วแต่กรณี เลือกบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านนิติศาสตร์ที่เหมาะสมจะปฏิบัติหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตาม (๑) หรือ (๒) แล้วแต่กรณี	สามคน โดยต้องเป็นผู้ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายมหาชนอย่างน้อยหนึ่งคน (๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสภาวิชาศาสตร์หรือผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารภาครัฐ จำนวนสองคน วรรคสอง หลักเกณฑ์และวิธีการได้มาซึ่งบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ วรรคสาม ให้ผู้ได้รับเลือกตามวรรคหนึ่งประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ วรรคสี่ ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	จำนวนสองคน (๓) ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และมีผลงานทางวิชาการด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายมหาชนเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน (๔) ผู้ทรงคุณวุฒิสภาวิชาศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และมีผลงานทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์เป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่งคน (๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการสรรหาจากผู้รับหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่า หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิการบดีมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนสองคน ในกรณีที่ไม่มีอาชญากรรมผู้พิพากษาในศาลฎีกาตาม (๑) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จะเลือกบุคคลจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี ก็ได้ การนับระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้นับถึงวันที่ได้รับการคัดเลือกหรือวันสมัครเข้ารับการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			สรรหา แล้วแต่กรณี ในกรณีจำเป็นอันไม่อาจ หลีกเลี่ยงได้ คณะกรรมการสรรหาจะประกาศลด ระยะเวลาตามวาระหนึ่งหรือวาระสองลงก็ได้ แต่ จะลดลงเหลือน้อยกว่าสองปีมิได้
มาตรา ๒๕๖ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) และ (๔) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ (๓) เคยเป็นรัฐมนตรี กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดี หรือเทียบเท่า หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔) (๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรง	มาตรา ๒๐๕ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๐๔ (๓) และ (๔) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ (๓) เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหารในหน่วยราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ หรือเคยเป็นทนายความที่ประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องไม่น้อยกว่าสามสิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ หรือมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)	มาตรา ๒๑๙ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ การกระทำอันเป็นการต้องห้ามในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิรัฐ มาแล้ว เข้ารับการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์	มาตรา ๑๙๖ นอกจากคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๕ แล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้ด้วย (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบห้าปี (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๔) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ (๕) มีสุขภาพที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนดำรงตำแหน่ง (๗) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	(๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนดำรงตำแหน่ง (๗) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ		
มาตรา ๒๕๖ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) และ (๔) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ (๓) เคยเป็นรัฐมนตรี กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดี หรือเทียบเท่า หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์	มาตรา ๒๐๕ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๐๔ (๓) และ (๔) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปีบริบูรณ์ (๓) เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหารในหน่วยราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี	มาตรา ๒๑๙ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ การกระทำอันเป็นการต้องห้ามในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาแล้ว เข้ารับการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์	มาตรา ๑๙๗ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระใด (๒) ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) หรือ (๑๗) (๓) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔) (๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนดำรงตำแหน่ง (๗) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้อง (๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ (๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจ หรือของหน่วยงานของรัฐ (๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผล	หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ หรือเคยเป็นทนายความที่ประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องไม่น้อยกว่าสามสิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ หรือมาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔) (๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง ในระยะสามปีก่อนดำรงตำแหน่ง (๗) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มาตรา ๒๐๗ วรรคหนึ่ง ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้อง (๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ (๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของ		(๕) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการคัดเลือกหรือสรรหา (๖) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ (๗) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือกรรมการหรือที่ปรึกษาของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ (๘) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด (๙) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ (๑๐) มีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด (๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด วรรคสอง ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด หรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี เลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับ	รัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ (๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด (๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด วรรคสอง ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเลือกบุคคล หรือวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกหรือได้รับความเห็นชอบ แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกหรือได้รับความเห็นชอบให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๔ และมาตรา ๒๐๖ แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับ		
มาตรา ๒๕๗ การสรรหาและการเลือกตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ (๓) และ (๔) ให้ดำเนินการดังนี้	มาตรา ๒๐๖ การสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๐๔ (๓) และ (๔) ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้	มาตรา ๒๑๖ ให้มีคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๕ (๓) และ (๔) คณะหนึ่ง ประกอบด้วยกรรมการประเภทต่าง ๆ	มาตรา ๑๙๘ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา คณบดีคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน คณบดีคณะรัฐศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน เป็นกรรมการ คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่สรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) จำนวนสิบคน และผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๔) จำนวนหกคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น ทั้งนี้ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว มติในการเสนอชื่อดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับ	(๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และประธานองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน เป็นกรรมการ ทำหน้าที่สรรหาและคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๐๔ (๓) และ (๔) ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว แล้วให้เสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกพร้อมความยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภา มติในการคัดเลือกดังกล่าวต้องลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ในกรณีที่ไม่มีกรรมการในตำแหน่งใด หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๑๓ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่ไมอาจสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา (๑) ได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา	ดังต่อไปนี้ (๑) ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุด (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร (๓) ประธานองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน (๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทยเลือกจากคณบดีคณะนิติศาสตร์หนึ่งคน และจากคณบดีคณะรัฐศาสตร์หนึ่งคน หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง จะเข้ารับการสรรหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ มิได้ และให้กรรมการดังกล่าวประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสรรหา มาตรา ๒๑๗ ให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการสรรหาผู้ซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	คณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วย (๑) ประธานศาลฎีกา เป็นประธานกรรมการ (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นกรรมการ (๓) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นกรรมการ (๔) บุคคลซึ่งศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๖ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๗ และไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระใด และไม่เคยปฏิบัติหน้าที่ใด ๆ ในศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระใด องค์กรละหนึ่งคน เป็นกรรมการ ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการสรรหาตาม (๒) หรือกรรมการสรรหาตาม (๔) มีไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่ ให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหา ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	จำนวนสามคน และให้ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวนสองคน เป็นกรรมการสรรหาเพื่อดำเนินการตาม (๑) แทน	ตามมาตรา ๒๑๕ (๓) และ (๔) ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ต้องมีการสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว แล้วให้เสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกนั้นพร้อมความยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภา มติในการคัดเลือกดังกล่าวต้องลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ในกรณีที่ไมอาจดำเนินการให้ได้มาซึ่งกรรมการสรรหาในตำแหน่งใดหรือกรรมการสรรหาในตำแหน่งใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่ ในกรณีที่ไมอาจสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไมต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนสี่คน และให้ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวนสามคน เป็นกรรมการสรรหาเพื่อดำเนินการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทน ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมี	ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัคร ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการสรรหาให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด ในการสรรหา ให้คณะกรรมการสรรหาปรึกษาหารือเพื่อคัดสรรให้ได้บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม โดยนอกจากการประกาศรับสมัครแล้ว ให้คณะกรรมการสรรหา สรรหาจากบุคคลที่มีความเหมาะสมทั่วไปได้ด้วย แต่ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		มติให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการคัดเลือกตามวรรค หนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อ การ ลงมติให้ใช้วิธีลงคะแนนลับ ในกรณีที่วุฒิสภาให้ ความเห็นชอบ ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบ บังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ เห็นชอบในข้อใด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่ง ชื่อนั้นกลับไปยังคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาล รัฐธรรมนูญ หากคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาล รัฐธรรมนูญไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภาและมีมติยืนยัน ตามมติเดิมด้วยคะแนนเอกฉันท์ ให้ส่งชื่อนั้นให้ ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรง แต่งตั้งต่อไป แต่ถ้ามติที่ยืนยันตามมติเดิมไม่เป็น เอกฉันท์ ให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ ซึ่งต้อง ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ มีเหตุให้ต้องดำเนินการดังกล่าว	
มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง การสรรหาและการ เลือกตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ (๓) และ (๔) ให้ดำเนินการดังนี้ (๒) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภา เพื่อมีมติเลือกบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อในบัญชี ตาม (๑) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ ให้ห้าคนแรกในบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) และสามคนแรกในบัญชีรายชื่อผู้ทรง คุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๔) ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุด	มาตรา ๒๐๖ วรรคหนึ่ง การสรรหาและ การเลือกตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๐๔ (๓) และ (๔) ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๒) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภา เพื่อมีมติให้ความเห็นชอบบุคคลผู้ได้รับการ คัดเลือกตาม (๑) ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับรายชื่อ การลงมติให้ใช้วิธีลงคะแนนลับ ใน กรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ประธาน วุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้ง	มาตรา ๒๑๗ วรรคสี่ ให้ประธานวุฒิสภา เรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ความเห็นชอบผู้ ได้รับการคัดเลือกตามวรรคหนึ่งภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับรายชื่อ การลงมติให้ใช้วิธี ลงคะแนนลับ ในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรง แต่งตั้งต่อไป ในกรณีที่วุฒิสภาไม่เห็นชอบในข้อ ใด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งชื่อนั้นกลับไป ยังคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	มาตรา ๑๙๙ ผู้ได้รับการคัดเลือกหรือ สรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาล รัฐธรรมนูญต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิก วุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกรายใด ให้ดำเนินการ สรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้ว เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
และมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เป็นผู้ได้รับเลือกเป็น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แต่ถ้าจำนวนผู้ได้รับเลือก ดังกล่าวจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๓) มีไม่ครบห้าคน หรือจากบัญชีรายชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๒๕๕ (๔) มีไม่ครบสามคน ให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกในบัญชีนั้น มาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกอีก ครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ให้ผู้ได้รับ คะแนนสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบจำนวน เป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ถ้า มีผู้ได้รับคะแนนเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ ได้รับเลือกเกินห้าคนหรือสามคน แล้วแต่กรณี ให้ ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก วรรคสอง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับ มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง ให้ผู้ได้รับเลือก ตามวรรคหนึ่ง ประชุมและเลือกกันเองให้คน หนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ ประธานวุฒิสภาทราบ วรรคสาม ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาล รัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	ต่อไป ในกรณีที่วุฒิสภาไม่เห็นชอบในรายชื่อใด ไม่ ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งรายชื่อนั้นกลับไปยัง คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วยเหตุผลเพื่อให้ดำเนินการสรรหาใหม่ หากคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภาและมีมติยืนยันตามมติเดิม ด้วยคะแนนเอกฉันท์ ให้ส่งรายชื่อนั้นให้ประธาน วุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้ง ต่อไป แต่ถ้ามติที่ยืนยันตามมติเดิมไม่เป็นเอก ฉันท์ ให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ ซึ่งต้องดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ ต้องดำเนินการดังกล่าว มาตรา ๒๐๔ วรรคสาม ให้ผู้ได้รับเลือก ตามวรรคหนึ่ง ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่ง เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ ประธานวุฒิสภาทราบ วรรคสี่ ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธาน ศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	หากคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภาและมีมติยืนยันตามมติเดิม ด้วยคะแนนเอกฉันท์ ให้ส่งชื่อนั้นให้ประธาน วุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้ง ต่อไป แต่ถ้ามติที่ยืนยันตามมติเดิมไม่เป็นเอกฉันท์ ให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ ซึ่งต้องดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ ต้องดำเนินการดังกล่าว มาตรา ๒๑๕ วรรคสาม ให้ผู้ได้รับเลือก ตามวรรคหนึ่ง ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่ง เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ ประธานวุฒิสภาทราบ วรรคสี่ ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับ สนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาล รัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	เมื่อผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกได้รับ ความเห็นชอบจากวุฒิสภาแล้ว ให้เลือกกันเองให้ คนหนึ่งเป็นประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระ บรมราชโองการแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๕๘ พรรคสอง ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด หรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับ	มาตรา ๒๐๗ พรรคสอง ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเลือกบุคคล หรือวุฒิสภาให้ความเห็นชอบบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อตนได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกหรือได้รับความเห็นชอบ แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยรับเลือกหรือได้รับความเห็นชอบให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๔ และมาตรา ๒๐๖ แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับ	มาตรา ๒๑๙ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ การกระทำอันเป็นการต้องห้ามในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ มาแล้ว เข้ารับการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์	มาตรา ๒๐๐ ผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยที่ยังมิได้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๙๗ (๖) (๗) หรือ (๘) หรือยังประกอบวิชาชีพตาม (๙) อยู่ ต้องแสดงหลักฐานว่าได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๑๙๗ (๖) (๗) (๘) หรือ (๙) แล้ว ต่อประธานวุฒิสภา ภายในเวลาที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งต้องเป็นเวลาก่อนที่ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อแต่งตั้งตามมาตรา ๑๙๙ วรคสี่ ในกรณีที่มิได้แสดงหลักฐานภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ์ และให้ดำเนินการคัดเลือกหรือสรรหาใหม่
			มาตรา ๒๐๑ ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๑๙๙ ถ้ามีผู้ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหกคน ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ โดยไม่ต้องรอให้ผู้นั้นได้รับความเห็นชอบครบถ้วน และเมื่อประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			โดยให้ถือว่าศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญเท่าที่มีอยู่
มาตรา ๒๕๙ วรรคหนึ่ง ประธานศาล รัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระ การดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว วรรคสอง ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลา การศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะ เข้ารับหน้าที่ วรรคสาม ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลา การศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ตามกฎหมาย	มาตรา ๒๐๘ วรรคหนึ่งและวรรค สาม ตรงกับมาตรา ๒๕๙ วรรคหนึ่งและวรรค สามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	มาตรา ๒๑๘ วรรคหนึ่ง ตุลาการศาล รัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่ วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว วรรคสอง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่ง ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญมาครบสาม ปีแล้ว พ้นจากตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไป แล้วให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเลือกตุลาการศาล รัฐธรรมนูญคนหนึ่งให้ดำรงตำแหน่งประธานศาล รัฐธรรมนูญแทน วรรคสาม ให้นำความในวรรคสองมาใช้ บังคับกับกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญแสดง เจตนาขอพ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ประธานศาล รัฐธรรมนูญโดยมิได้ลาออกจากตำแหน่งตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ ด้วย วรรคห้า ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลา การศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานในการ ยุติธรรมตามกฎหมาย	มาตรา ๒๐๒ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมี วาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่ง ได้เพียงวาระเดียว
มาตรา ๒๕๙ วรรคสอง ประธานศาล รัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจาก	มาตรา ๒๐๘ วรรคสอง ตรงกับมาตรา ๒๕๙ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร	มาตรา ๒๑๘ วรรคสี่ ประธานศาล รัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้น	มาตรา ๒๐๓ นอกจากการพ้นจาก ตำแหน่งตามวาระ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตำแหน่งตามวาระ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาล รัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ มาตรา ๒๖๐ วรรคหนึ่ง นอกจากการพ้น จากตำแหน่งตามวาระ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ (๑) ตาย (๒) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๒๕๖ (๕) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ (๖) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอด ถอนออกจากตำแหน่ง (๗) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก มาตรา ๒๖๑ ในกรณีที่ประธานศาล รัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจาก ตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้งหมด ให้เริ่ม ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๗ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลา การศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งนอกจาก กรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญ	ไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๙ วรรคหนึ่ง นอกจากการพ้น จากตำแหน่งตามวาระ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ (๑) ตาย (๒) มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ (๓) ลาออก (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๒๐๕ (๕) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๐๗ (๖) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๗๔ ให้ ถอดถอนออกจากตำแหน่ง (๗) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะ ยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็น กรณีที่คดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษใน ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุ โทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท มาตรา ๒๑๐ ในกรณีที่ประธานศาล รัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจาก ตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้งหมด ให้เริ่ม ดำเนินการตามมาตรา ๒๐๔ และมาตรา ๒๐๖ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือ	จากตำแหน่งตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่ จะเข้ารับหน้าที่ มาตรา ๒๑๙ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ การกระทำอันเป็น การต้องห้ามในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธาน ศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และ การอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและ วิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยอย่างน้อย ต้องมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งใน องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐ มาแล้ว เข้ารับการสรรหา และการพ้น จากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์	จากตำแหน่งเมื่อ (๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๖ หรือมี ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๗ (๒) ตาย (๓) ลาออก (๔) ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้พ้นจาก ตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เพราะ เหตุฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทาง จริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (๕) พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม ประธานศาลรัฐธรรมนูญซึ่งลาออกจาก ตำแหน่ง ให้พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาล รัฐธรรมนูญด้วย ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจาก ตำแหน่งตามวาระ ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ พ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมี การแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญใหม่แทน ในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ใดพ้นจากตำแหน่งตาม (๑) หรือ (๓) หรือไม่ ให้ เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหา ตามมาตรา ๑๙๘ เป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของ คณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สิ้นสุด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาให้นำ มาตรา ๒๕๕ (๑) มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้ดำเนินการเลือกให้แล้วเสร็จภายในสามสิบ วันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่ง ได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดให้นำ มาตรา ๒๕๕ (๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้ดำเนินการเลือกให้แล้วเสร็จภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (๓) ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตาม มาตรา ๒๕๕ (๓) หรือ (๔)ให้นำ มาตรา ๒๕๗ มาใช้ บังคับโดยอนุโลม ในกรณีนี้ให้เสนอชื่อผู้สมควร เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิตาม มาตรา ๒๕๕ (๓) หรือ (๔) เป็นจำนวนสองเท่าของ ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งต่อประธานวุฒิสภา และให้ วุฒิสภามีมติเลือก ทั้งนี้ ให้ดำเนินการเลือกให้แล้ว เสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจาก ตำแหน่งไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในระหว่างที่อยู่ นอกสมัยประชุมของรัฐสภาให้ดำเนินการตาม มาตรา ๒๕๗ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัย ประชุมของรัฐสภา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ให้ ดำเนินการตามมาตรา ๒๐๔ ให้แล้วเสร็จภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาล ปกครองสูงสุด ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๐๔ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจาก ตำแหน่ง (๓) ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๐๔ (๓) หรือ (๔) ให้ดำเนินการ ตามมาตรา ๒๐๖ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจาก ตำแหน่งไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนนอกสมัยประชุม ของรัฐสภาให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๐๖ ภายใน สามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมของรัฐสภา ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจาก ตำแหน่งให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๔ วรรคสาม มาใช้บังคับ		การร้องขอ ผู้มีสิทธิร้องขอ การพิจารณา และการวินิจฉัยตามวรรคสาม ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญพ้นจาก ตำแหน่ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสอง มาใช้บังคับ			
มาตรา ๒๖๐ วรรคสอง เมื่อมีกรณีตาม วรรคหนึ่ง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เหลืออยู่ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ภายใต้บังคับมาตรา ๒๖๗	มาตรา ๒๐๙ วรรคสอง เมื่อมีกรณีตาม วรรคหนึ่ง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เหลืออยู่ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ภายใต้บังคับมาตรา ๒๑๖	มาตรา ๒๑๙ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ การกระทำอันเป็น การต้องห้ามในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธาน ศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และ การอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและ วิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยอย่างน้อย ต้องมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งใน องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐ มาแล้ว เข้ารับการสรรหา และการพ้น จากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์	มาตรา ๒๐๔ ในระหว่างที่ตุลาการศาล รัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่ มีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทน ตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเท่าที่ เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ บทบัญญัติตามวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับ กรณี มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึงหกคน
มาตรา ๒๖๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาล รัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่ เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์ แห่งการพิจารณาได้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือ คณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย	มาตรา ๒๑๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาล รัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่ เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้พนักงานสอบสวน หน่วย ราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์ แห่งการพิจารณาได้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือ คณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย	มาตรา ๒๒๒ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ให้ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านใน สภาผู้แทนราษฎร หรือองค์กรนั้น เสนอเรื่องพร้อม ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย	มาตรา ๒๐๕ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วย รัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย (๒) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ (๓) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ ในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๒๖๖ ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภา เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย	มาตรา ๒๑๔ ในกรณีที่มีความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาลตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป ให้ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรีหรือองค์กรนั้น เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย มาตรา ๒๑๕ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าเรื่องใดหรือประเด็นใดที่ได้มีการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา เป็นเรื่องหรือประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องหรือประเด็นดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้		การยื่นคำร้องและเงื่อนไขการยื่นคำร้อง การพิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ให้นำมาตรา ๑๘๓ มาตรา ๑๘๕ มาตรา ๑๘๖ และมาตรา ๑๘๘ มาใช้บังคับแก่ศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม
มาตรา ๒๖๗ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าเก้าคน คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียข้างมาก เว้นแต่จะมีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา	มาตรา ๒๑๖ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียข้างมาก เว้นแต่จะมีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยในส่วนของตนพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการศาล	มาตรา ๒๒๓ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียข้างมาก เว้นแต่จะมีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีในส่วนของตนพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และการทำคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้	มาตรา ๒๐๖ องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียข้างมาก เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติดลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง มาตรา ๒๖๘ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ มาตรา ๒๖๙ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งต้องกระทำโดยมติเอกฉันท์ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่อง การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณี แสดงความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญด้วย	รัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ	เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐทุกองค์กร และให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา	
มาตรา ๗ ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้น	มาตรา ๗ ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณี	มาตรา ๗ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ	มาตรา ๒๐๗ การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามตัวอักษรหรือตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ไปตามประเพณีการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข	นั้นไปตามประเพณีการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข	นี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการหรือวินิจฉัยกรณี นั้นไปตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในกรณีที่มิมีปัญหาเกี่ยวกับการกระทำหรือ การวินิจฉัยกรณีใดตามวรรคหนึ่ง สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาล ปกครองสูงสุด หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมี หน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ จะขอให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเพื่อดำเนินการตาม อำนาจหน้าที่ของตน ก็ได้ แต่สำหรับศาลฎีกา และศาลปกครองสูงสุด ให้กระทำได้เฉพาะในส่วน ที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีและเมื่อมีมติ ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลา การในศาลปกครองสูงสุด	ความมุ่งหมายของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ถ้าไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะยกมาปรับ แก้กรณีใดได้ ให้วินิจฉัยกรณีนั้นตามประเพณีการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหา กษัตริย์ทรงเป็นประมุข
มาตรา ๒๖๔ ในการที่ศาลจะใช้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาล เห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่ง กฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และ ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่ เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณา พิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้น นั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้ พิจารณาวินิจฉัย	มาตรา ๒๑๑ ในการที่ศาลจะใช้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาล เห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติ มาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาล รัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการ	มาตรา ๒๒๐ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติ แห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือ คู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่ง กฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยัง ไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับ บทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นตาม ทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำ	มาตรา ๒๐๘ ในการที่ศาลจะใช้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาล เห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วน ที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่น ว่านั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ในระหว่าง นั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอ การพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว	พิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว	วินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ มาตรา ๒๒๓ วรรคสี่ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐทุกองค์กร และให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา	ของศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้นเป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้ายังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ
	มาตรา ๒๑๒ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่มิอาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ	มาตรา ๒๒๑ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าการใช้สิทธิตามมาตรา ๒๒๑ นี้ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้	มาตรา ๒๐๙ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			มาตรา ๒๑๐ ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม และมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่าตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน
	หมวด ๑๑ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ		หมวด ๑๒ องค์กรอิสระ
	ส่วนที่ ๑ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ	ส่วนที่ ๕ องค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ	ส่วนที่ ๑ บททั่วไป
			มาตรา ๒๑๑ องค์กรอิสระเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นให้มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของ องค์กรอิสระต้องเป็นไปโดยเที่ยงธรรม กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ
มาตรา ๑๓๗ กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔) (๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะห้าปีก่อนดำรงตำแหน่ง (๗) ไม่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	มาตรา ๒๓๐ กรรมการการเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ (๒) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๓) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ (๑) (๔) (๕) และ (๖) (๔) ไม่เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๗ มาใช้บังคับกับกรรมการการเลือกตั้งด้วยโดยอนุโลม มาตรา ๒๔๒ วรรคสี่ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน มาตรา ๒๔๖ วรรคสอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา	มาตรา ๒๔๘ วรรคสาม คุณสมบัติลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการการเลือกตั้ง การส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยเรื่องการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระและการกระทำอันเป็นการต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้งและการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๕๖ วรรคสาม คุณสมบัติลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหา รวมทั้งวิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม คุณสมบัติ	มาตรา ๒๑๒ นอกจากคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยองค์กรอิสระแต่ละองค์กรแล้ว ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามทั่วไปดังต่อไปนี้ด้วย (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบห้าปี แต่ไม่เกินเจ็ดสิบปี (๒) มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙๖ (๑) (๓) (๔) และ (๕) (๓) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙๗

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๑๙๖ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการเลือก ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้เป็นไปตาม กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการ แผ่นดินของรัฐสภา มาตรา ๒๙๗ วรรคสอง กรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้อง เป็นผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖ มาตรา ๓๑๒ วรรคเจ็ด คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหาและการเลือก และ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงิน แผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้ง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจ เงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๑๙๙ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะ ต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอดถอน และการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมาย บัญญัติ มาตรา ๑๓๙ กรรมการการเลือกตั้งต้อง	๒๐๕ โดยเคยเป็นรัฐมนตรี กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือเคย รับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือผู้ดำรง ตำแหน่งทางบริหารในหน่วยราชการที่มีอำนาจ บริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำ กว่าศาสตราจารย์ ผู้แทนองค์การพัฒนาเอกชน หรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่มีองค์กรวิชาชีพตาม กฎหมายมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบปี ซึ่ง องค์การพัฒนาเอกชนหรือองค์กรวิชาชีพนั้นให้การ รับรองและเสนอชื่อเข้าสู่กระบวนการสรรหา มาตรา ๒๕๒ วรรคหก คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๒๕๖ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การถอดถอน และการกำหนด ค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้ เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ การยื่นเรื่องให้วุฒิสภามีมติให้ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญากับ กรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติใน ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอย่างน้อย ต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กร ตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจ รัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๕๒ วรรคห้า คุณสมบัติ ลักษณะ ต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงิน แผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องกำหนดให้การตรวจเงิน แผ่นดินต้องตรวจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตาม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือ เงินเดือนประจำ (๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการ ส่วนท้องถิ่น (๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งหาผล กำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้าง ของบุคคลใด (๔) ไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด ในกรณีที่วุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของผู้นั้น ผู้ได้รับ เลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อผู้นั้นได้ลาออก จากตำแหน่งตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงให้เห็น เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบวิชาชีพอิสระ ดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่ วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิก ประกอบวิชาชีพอิสระภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่า ผู้นั้นไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการ เลือกตั้ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ มาใช้ บังคับโดยอนุโลม		พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมี หน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับ การสรรหา มาตรา ๒๕๕ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหา รวมทั้ง วิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่า ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดย อย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่ง ในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการ ใช้อำนาจรัฐมาแล้วและกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ เข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติด้วย	
มาตรา ๑๓๖ วรรคสอง ให้ประธานวุฒิสภา ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธาน กรรมการและกรรมการตามวรรคหนึ่ง	มาตรา ๒๒๙ วรรคสอง ตรงกับมาตรา ๑๓๖ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	มาตรา ๒๔๔ วรรคสอง ให้ผู้ซึ่งได้รับความ เห็นชอบจากวุฒิสภา ประชุมและเลือกกันเองให้ คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง แล้ว	มาตรา ๒๑๓ เมื่อมีกรณีที่จะต้องสรรหาผู้ สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งใน องค์กรอิสระนอกจากคณะกรรมการสิทธิ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๑๓๘ การสรรหาและการเลือกประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง ให้ดำเนินการดังนี้ (๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งจำนวนสิบคน ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสี่คน ทำหน้าที่พิจารณาสรรหาผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓๗ ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวนห้าคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น มติในการเสนอชื่อดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (๒) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนห้าคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น (๓) การเสนอชื่อตาม (๑) และ (๒) ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง	มาตรา ๒๓๐ พรรคสอง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๗ มาใช้บังคับกับกรรมการการเลือกตั้งด้วยโดยอนุโลม มาตรา ๒๓๑ การสรรหาและการเลือกประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง ให้ดำเนินการดังนี้ (๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งจำนวนเจ็ดคน ซึ่งประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน เป็นกรรมการ ทำหน้าที่สรรหาผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๓๐ ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวนสามคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น มติในการสรรหาดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ในกรณีที่ไม่มีกรรมการในตำแหน่งใด หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการที่	แจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ พรรคสาม ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งตามพรรคหนึ่งและพรรคสอง มาตรา ๒๔๘ พรรคสาม คุณสมบัติลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการการเลือกตั้ง การส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเรื่องการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระและการกระทำอันเป็นการต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้งและการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๔๕ การสรรหากรรมการการเลือกตั้ง ให้ดำเนินการดังนี้ (๑) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนสองคน (๒) ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง สรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนสามคน หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการการเลือกตั้งตามพรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ	มนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๔๘ ที่จะดำเนินการสรรหา ให้นำมาตรา ๑๔๘ มาตรา ๑๔๙ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับแก่การสรรหาตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ดังกล่าว ในกรณีที่คณะกรรมการสรรหาตาม (๑) ไม่อาจเสนอชื่อได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่อาจเสนอชื่อได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเสนอชื่อแทนจนครบจำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องเสนอชื่อตาม (๑) (๔) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อตาม (๑) (๒) และ (๓) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ ให้หาคณะแรกซึ่งได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการการเลือกตั้ง แต่ถ้าจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งดังกล่าวมีไม่ครบห้าคนให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนเลือกอีกครั้งหนึ่งต่อเนื่องกันไป และในกรณีนี้ ให้ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดเรียงลงไปตามลำดับจนครบห้าคน เป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ในครั้งนี้ถ้ามีผู้ได้คะแนนเสียงเท่ากันในลำดับใดอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินห้าคน ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก (๕) ให้ผู้ได้รับเลือกตาม (๔) ประชุมและ	เหลืออยู่ ทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๑๓วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเลือกตามวรรคหนึ่ง ต้องมิใช่ผู้พิพากษาหรือตุลาการ และต้องไม่เป็นกรรมการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญอื่นในขณะเดียวกัน (๒) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้ที่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๓๐ ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวนสองคนเสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ขึ้น (๓) การสรรหาตาม (๑) และ (๒) ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุที่ทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ในกรณีที่มีเหตุที่ทำให้ไม่อาจดำเนินการสรรหาได้ภายในเวลาที่กำหนดหรือไม่อาจสรรหาได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนดตาม (๑) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาแทนจนครบจำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดตาม (๑) (๔) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาตาม (๑) (๒) หรือ (๓) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ (๕) ในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบให้	ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง มติในการสรรหาตาม (๒) ต้องลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มาตรา ๒๔๖ คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๒๔๕ (๒) ประกอบด้วยกรรมการประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (๑) ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเลือกโดยที่ประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หนึ่งคน (๒) ประธานศาลปกครองสูงสุดหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดซึ่งเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด หนึ่งคน (๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเลือกโดยพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล หนึ่งคน (๔) ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเลือกโดยพรรคการเมืองที่มีได้ร่วมรัฐบาล หนึ่งคน (๕) อธิการบดีซึ่งเลือกโดยที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย หนึ่งคน (๖) ประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการร่วมภาคเอกชนสามสถาบัน ซึ่งสุ่ม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ และให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป มาตรา ๑๙๖ วรรคสอง ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มาตรา ๒๙๗ วรรคสาม การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้โดยให้มี คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจำนวนสิบห้าคน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน	ดำเนินการตาม (๖) แต่ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบในรายชื่อใด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งรายชื่อนั้นกลับไปยังคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งหรือที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อให้ดำเนินการสรรหาใหม่ หากคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งหรือที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภา และมีมติยืนยันตามมติเดิมด้วยคะแนนเอกฉันท์หรือด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าสองในสามของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการต่อไปตาม (๖) แต่ถ้ามติที่ยืนยันตามมติเดิมไม่เป็นเอกฉันท์หรือไม่ได้คะแนนตามที่กำหนด ให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ต้องดำเนินการดังกล่าว (๖) ให้ผู้ได้รับความเห็นชอบตาม (๔) หรือ (๕) ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ และให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป มาตรา ๒๔๒ วรรคสอง ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ วรรคสาม ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลง	เลือกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งคน (๗) ประธานที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนระดับจังหวัดทุกจังหวัด ซึ่งสุ่มเลือกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งคน หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการสรรหาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการสรรหาตามวรรคหนึ่ง จะเข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการการเลือกตั้ง มิได้ ในกรณีที่ไมอาจเลือกกรรมการสรรหาให้ครบจำนวนตามวรรคหนึ่งได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใด หากกรรมการสรรหาที่เลือกมาได้นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่ มาตรา ๒๔๗ ให้ดำเนินการสรรหาผู้ซึ่งสมควรได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๒๔๕ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ต้องมีการสรรหาบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว แล้วให้เสนอรายชื่อผู้ได้รับเลือกนั้นพร้อมความยินยอมของผู้นั้นต่อประธานวุฒิสภา ในกรณีที่ไม่มีกรรมการสรรหาในตำแหน่งใดหรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการสรรหาที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ให้	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
และอธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหกคน เป็นกรรมการ วรรคสี่ ในกรณีที่มีเหตุทำให้ต้องมีการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่มีกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ครบองค์ประกอบตามวรรคสาม หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่ วรรคห้า ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา ๓๑๒ วรรคห้า ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน วรรคเจ็ด คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหาและการเลือก และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจ	นามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน มาตรา ๒๔๓ การสรรหาและการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๖ และมาตรา ๒๐๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้มีคณะกรรมการสรรหาจำนวนเจ็ดคนประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๑ (๑) วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม มาตรา ๒๔๖ วรรคสาม การสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๔ วรรคสามและวรรคสี่ มาตรา ๒๐๖ และมาตรา ๒๐๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้มีคณะกรรมการสรรหาจำนวนห้าคนประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร วรรคสี่ ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธาน	คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่ ในกรณีที่มีเหตุที่ทำให้ไม่อาจดำเนินการสรรหาได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือไม่อาจสรรหาได้ครบจำนวนภายในเวลาที่กำหนด ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาแทนจนครบจำนวนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ครบกำหนดดังกล่าว ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสองและวรรคสาม แต่ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นชอบในข้อใด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ส่งชื่อนั้นกลับไปยังที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี หากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภา และที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกายืนยันตามมติเดิม หรือคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งมีมติด้วยคะแนนเอกฉันท์ยืนยันตามมติเดิม ให้ส่งชื่อนั้นให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการดำเนินการตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสอง โดยอนุโลม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๑๙๙ วรรคสอง ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอดถอน และการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๑๔๓ ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๓๘ ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้นำมาตรา ๑๓๘ มาใช้บังคับกับการสรรหา และการเลือกกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นโดยอนุโลม ในกรณีนี้ ให้เสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งต่อประธานวุฒิสภา เป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง และให้วุฒิสภามีมติเลือก ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง	กรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา ๒๕๒ วรรคสาม การสรรหาและการเลือกกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๔ วรรคสามและวรรคสี่ มาตรา ๒๐๖ และมาตรา ๒๐๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นไปตามมาตรา ๒๔๓ วรรคสี่ ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๒๕๖ วรรคสอง ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วรรคห้า ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๔ วรรคสาม มาตรา ๒๐๖ มาตรา ๒๐๗ และมาตรา ๒๐๙ (๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นไปตามมาตรา ๒๔๓ มาตรา ๒๓๔ ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้ง	ก่อนนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป แต่ถ้ามติที่ยืนยันตามมติเดิมไม่เป็นไปตามที่กล่าวมาแล้ว ให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุให้ต้องดำเนินการดังกล่าว มาตรา ๒๕๖ วรรคสอง ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสอง และวรรคสาม (๓) คณะกรรมการสรรหารวมทั้งวิธีการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๒๔๖ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) วรรคสาม และวรรคสี่ และมาตรา ๒๔๗ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงหรือเทียบเท่า ซึ่งสุ่มเลือกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งคน ร่วมเป็นกรรมการสรรหาด้วย (๕) การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนตามมาตรา ๒๔๙ แต่ให้ผู้ได้รับการสรรหาขึ้นดำรงตำแหน่งตามวาระตาม (๔) วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหารวมทั้งวิธีการสรรหา และ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
และให้ผู้ได้รับเลือกอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่ เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน	คณะ ให้ดำเนินการสรรหาตามมาตรา ๒๓๑ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจาก ตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตาม วาระ ให้ดำเนินการสรรหาตามมาตรา ๒๓๑ ให้ แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุดังกล่าว และให้ผู้ได้รับความเห็นชอบอยู่ในตำแหน่งเพียง เท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน	การพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดิน ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิ ให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้า รับการสรรหา มาตรา ๒๕๓ พรรคสอง ให้นำหลักเกณฑ์ และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔๔ พรรคสอง และพรรคสาม (๓) คณะกรรมการสรรหา รวมทั้งวิธีการสรร หาตามมาตรา ๒๔๕ พรรคสองและพรรคสาม มาตรา ๒๔๖ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) พรรคสาม และ พรรคสี่ และมาตรา ๒๔๗ โดยให้ประธานศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกา หนึ่งคน ร่วมเป็นกรรมการสรรหาด้วย (๕) การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนตาม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		มาตรา ๒๔๙ แต่ให้ผู้ได้รับการสรรหานั้นดำรงตำแหน่งตามวาระในวาระหนึ่ง วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การยื่นเรื่องให้วุฒิสภามีมติให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๕๒ วรรคสี่ ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลมทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสอง และวรรคสาม (๓) คณะกรรมการสรรหา รวมทั้งวิธีการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๒๔๖ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) วรรคสาม และวรรคสี่ และมาตรา ๒๔๗ โดยให้ผู้แทนองค์กรวิชาชีพหรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีและการตรวจสอบภายในซึ่งสุ่มเลือกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งคน ร่วมเป็นกรรมการสรรหาด้วย (๕) การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนตาม มาตรา ๒๔๙ วรรคห้า คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องกำหนดให้การตรวจเงินแผ่นดินต้องตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๕๔ วรรคสองและวรรคสาม (๔) การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนตามมาตรา ๒๕๙ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหา รวมทั้งวิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยแล้วและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วย มาตรา ๒๕๙ ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งตามวาระพร้อมกันทั้ง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		คณะ ให้ดำเนินการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจาก ตำแหน่งเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตาม วาระ ให้ดำเนินการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ ให้ แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุดังกล่าว และให้ผู้ได้รับความเห็นชอบอยู่ในตำแหน่งเพียง เท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน	
มาตรา ๑๔๑ นอกจากการพ้นจาก ตำแหน่งตามวาระ กรรมการการเลือกตั้งพ้น จากตำแหน่ง เมื่อ (๑) ตาย (๒) ลาออก (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๑๓๗ หรือมาตรา ๑๓๙ (๔) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดย ประมาทหรือความผิดลหุโทษ (๕) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอด ถอนออกจากตำแหน่ง เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มาตรา ๒๔๘ วรรคสาม การพ้นจาก ตำแหน่ง การสรรหาและการเลือกกรรมการ	มาตรา ๒๓๒ วรรคสาม ให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๒๐๙ (๑) (๒) (๓) (๕) (๖) (๗) และการ ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๓๐ มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการการเลือกตั้งด้วยโดยอนุโลม มาตรา ๒๔๗ วรรคสาม การพ้นจาก ตำแหน่ง การสรรหา และการเลือกกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแทน ตำแหน่งที่ว่าง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๙ และมาตรา ๒๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา ๒๕๒ วรรคหก คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตาม	มาตรา ๒๔๘ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของ กรรมการการเลือกตั้ง การส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยเรื่องการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระและการ กระทำอันเป็นการต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้ง และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการ เลือกตั้ง โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคย ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม	มาตรา ๒๑๔ นอกจากการพ้นจาก ตำแหน่งตามวาระ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร อิสระพ้นจากตำแหน่งเมื่อ (๑) ตาย (๒) ลาออก (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ทั่วไปตามมาตรา ๒๑๒ หรือขาดคุณสมบัติหรือมี ลักษณะต้องห้ามเฉพาะตามมาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๒๔ มาตรา ๒๒๘ มาตรา ๒๓๔ หรือตามมาตรา ๒๔๒ วรรคสอง และตามกฎหมายที่ตราขึ้นตาม มาตรา ๒๔๒ วรรคสาม แล้วแต่กรณี ให้นำมาตรา ๒๐๓ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า และมาตรา ๒๐๔ มาใช้ บังคับแก่การพ้นจากตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่ง ในองค์กรอิสระโดยอนุโลม ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา ๓๑๒ วรรคเจ็ด คุณสมบัติลักษณะต้องห้าม การสรรหาและการเลือก และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๑๔๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗ หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๙ และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่ากรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือไม่ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังประธานรัฐสภา	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๒๓๓ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาว่ากรรมการการเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๓๐ และให้ประธานรัฐสภาส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามวันนับแต่วันที่รับคำร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยไปยังประธานรัฐสภาและประธานกรรมการการเลือกตั้ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการการเลือกตั้งด้วยโดยอนุโลม	การทุจริตแห่งชาติ การยื่นเรื่องให้วุฒิสภามีมติให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๕๒ วรรคห้า คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องกำหนดให้การตรวจเงินแผ่นดินต้องตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา	ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๒๓๓ วรรคเจ็ด มาใช้บังคับโดยอนุโลม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
และประธานกรรมการการเลือกตั้ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๗ มาใช้บังคับกับ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการการเลือกตั้งด้วย โดยอนุโลม			
	หมวด ๑๓ จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ		
	มาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง มาตรฐานทาง จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น วรรคสอง มาตรฐานทางจริยธรรมตาม วรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการ ดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษ ตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ วรรคสี่ การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วน เกี่ยวข้องในการใช้อำนาจอธิรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการ ลงโทษบุคคลนั้น จะต้องเป็นไปตามระบบ คุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรม ของบุคคลดังกล่าวด้วย		มาตรา ๒๑๕ ให้ศาลรัฐธรรมนูญและ องค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทาง จริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ผู้ดำรงตำแหน่งในศาล รัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการ ตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการ ของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ และเมื่อ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวต้อง ครอบคลุมถึงการรักษาเกียรติภูมิและผลประโยชน์ ของชาติ และต้องระบุให้ชัดแจ้งด้วยการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมใดมี ลักษณะร้ายแรง ในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมตาม วรรคหนึ่ง ให้รับฟังความคิดเห็นจากสภาผู้แทน ราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย และเมื่อประกาศใช้บังคับแล้ว ให้ใช้บังคับแก่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และ คณะรัฐมนตรีด้วย แต่ไม่ห้ามสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะรัฐมนตรีที่จะกำหนดจริยธรรม เพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับมาตรฐานจริยธรรมตาม วรรคหนึ่ง การกำหนดดังกล่าวต้องประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา
มาตรา ๓๐๒ คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน่วยธุรการของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็น ผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้อง ได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและวุฒิสภา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอิสระในการ บริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการ ดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม ให้มีสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระ ในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการ ดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๔๒ วรรคหก ให้มีสำนักงาน ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระใน การบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการ ดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๕๑ คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน่วยธุรการของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็น ผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้อง	มาตรา ๒๔๔ วรรคสี่ ให้มีสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยธุรการของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีอิสระในการ บริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการ ดำเนินการอื่น โดยมีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อประธานกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๕๖ วรรคสอง ให้นำหลักเกณฑ์ และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับผู้ตรวจการ แผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด้วย โดย อนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (๒) หน่วยธุรการตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสี่ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหา รวมทั้งวิธีการสรรหา และ การพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการ	มาตรา ๒๑๖ ให้องค์กรอิสระแต่ละแห่ง นอกจากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มี หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการ ดำเนินการ และอำนวยความสะดวก เพื่อให้องค์กรอิสระ บรรลุภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญ กฎหมาย และเป็นไปตามมติหรือ แนวทางที่องค์กรอิสระกำหนด โดยให้มีหัวหน้า หน่วยงานคนหนึ่งซึ่งแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบ ขององค์กรอิสระแต่ละองค์กรเป็นผู้รับผิดชอบ การบริหารงานของหน่วยงานนั้น รับผิดชอบขึ้น ตรงต่อองค์กรอิสระ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและวุฒิสภา ให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๕๔ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีหน่วยธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระ โดยมีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ให้มีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๕๖ พรรคกก ให้มีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	แผ่นดิน ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๕๓ พรรคคตอง ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๒) หน่วยธุรการตามมาตรา ๒๕๔ พรรคคสี่ พรรคคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การยื่นเรื่องให้วุฒิสภามีมติให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในศาลฎีกาแผนก	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการเมือง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอย่างน้อย ต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กร ตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจ รัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๕๒ วรรคสี่ ให้นำหลักเกณฑ์และ กรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (๒) หน่วยธุรการตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสี่ โดยให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน วรรคห้า คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจ เงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่ง ต้องกำหนดให้การตรวจเงินแผ่นดินต้องตรวจสอบตาม รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการ อื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		รัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (๒) หน่วยธุรการตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสี่ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหา รวมทั้งวิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้วและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วย	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพิรูปร่างแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			มาตรา ๒๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ ถ้าองค์กรอิสระใดเห็นว่าผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายและอยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้แจ้งให้องค์กรอิสระนั้นทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป
ส่วนที่ ๔ คณะกรรมการการเลือกตั้ง	๑. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	ตอนที่ ๑ คณะกรรมการการเลือกตั้ง	ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการการเลือกตั้ง
มาตรา ๑๓๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์	มาตรา ๒๒๙ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตามวรรคหนึ่ง	มาตรา ๒๔๔ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย กรรมการห้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์	มาตรา ๒๑๘ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากบุคคลดังต่อไปนี้ (๑) ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่จะยังประโยชน์แก่การบริหารและจัดการการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาจำนวนห้าคน (๒) ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ หรือตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการ มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากที่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			ประชุมใหญ่สามัญ จำนวนสองคน ผู้ซึ่งจะได้รับการสรรหาเป็นกรรมการการ เลือกตั้งตาม (๑) ต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๒๘ (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) หรือเป็นผู้ ทำงานหรือเคยทำงานในภาคประชาสังคมมาแล้ว เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปี ทั้งนี้ ตามที่ คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด
มาตรา ๑๔๐ กรรมการการเลือกตั้งมี วาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว กรรมการการเลือกตั้งซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้รับ แต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่	มาตรา ๒๓๒ วรรคหนึ่ง กรรมการการ เลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่ วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว วรรคสอง กรรมการการเลือกตั้งซึ่งพ้น จากตำแหน่งตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่	มาตรา ๒๔๘ วรรคหนึ่ง กรรมการการ เลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้ เพียงวาระเดียว วรรคสอง กรรมการการเลือกตั้งซึ่งพ้นจาก ตำแหน่งตามวาระ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติ หน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้รับ แต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ และให้นำความใน มาตรา ๒๑๘ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับ กับการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง ประธานกรรมการการเลือกตั้งด้วย โดยอนุโลม	มาตรา ๒๑๙ กรรมการการเลือกตั้งมี วาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่ง ได้เพียงวาระเดียว ในระหว่างที่กรรมการการเลือกตั้งพ้นจาก ตำแหน่งก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้ง กรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติ หน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงสี่ คนให้กระทำได้แต่เฉพาะการที่จำเป็นอันไม่อาจ หลีกเลี่ยงได้
มาตรา ๑๔๔ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก วุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหาร ท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้	มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการ การเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือ จัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภา ท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี	มาตรา ๒๕๐ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการ การเลือกตั้งเป็นผู้จัดให้มีและควบคุมการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหาร ท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้ง	มาตรา ๒๒๐ ให้คณะกรรมการการ เลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือก สมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มาตรา ๑๔๕ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง (๒) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง (๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง (๔) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (๕) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ (๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการ	รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม มาตรา ๒๓๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ออกประกาศหรือวางระเบียบกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสอง รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและการดำเนินการใด ๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการของรัฐในการสนับสนุนให้การเลือกตั้งมีความเสมอภาค และมีโอกาสทัดเทียมกันในการหาเสียงเลือกตั้ง (๒) วางระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๘๑ โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐและคำนึงถึงความสุจริต เที่ยงธรรม ความเสมอภาค และโอกาสทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง (๓) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการ	จัดให้มีและควบคุมการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้มีอำนาจหน้าที่อื่นตามรัฐธรรมนูญนี้ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	และผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ (๒) ควบคุมดูแลการเลือกตั้งและการเลือกตาม (๑) ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และควบคุมดูแลการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อการนี้ ให้มีอำนาจสืบสวนหรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็นหรือที่เห็นสมควร (๓) เมื่อผลการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (๒) หรือพบเห็นการกระทำที่ผิดอันควรสงสัยว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกตาม (๑) มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้มีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกการเลือกตั้งหรือการเลือก หรือการออกเสียงประชามติ และสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้งเลือก หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วย หรือทุกหน่วย (๔) สั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตาม (๑) ไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ที่มีลักษณะเป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (๕) ดูแลการดำเนินงานของพรรคการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพิรูปรุแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย มาตรา ๑๑๓ เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม ให้รัฐสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องดังต่อไปนี้ (๑) จัดที่ปิดประกาศและที่ติดแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งในสาธารณะสถานซึ่งเป็นของรัฐ (๒) พิมพ์และจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (๓) จัดหาสถานที่หาเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง (๔) จัดสรรเวลาออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ให้แก่พรรคการเมือง	ตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมือง โดยเปิดเผย และการควบคุมการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง (๔) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสอง (๕) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๒๓๕ วรรคสอง (๖) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (๗) ประกาศผลการเลือกตั้ง ผลการสรรหา และผลการออกเสียงประชามติ (๘) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์การเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี		ให้เป็นไปตามกฎหมาย (๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ในการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมอบหมายให้กรรมการแต่ละคนดำเนินการ หรือมอบหมายให้คณะบุคคลดำเนินการภายใต้การกำกับของกรรมการการเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดก็ได้ การใช้อำนาจตาม (๓) ให้กรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนซึ่งพบเห็นการกระทำความผิดมีอำนาจกระทำได้สำหรับหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งที่พบเห็นการกระทำความผิด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๕) กิจกรรมอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด การดำเนินการตาม (๑) (๔) และ (๕) โดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง หรือบุคคลอื่นนอกจากรัฐ จะกระทำมิได้ หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการดำเนินการตามมาตรา ๙ ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งต้องให้ออกโดยเท่าเทียมกัน มาตรา ๑๒๙ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เพื่อประโยชน์ในการแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยเท่าเทียมกัน ให้รัฐดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) จัดให้มีการปิดประกาศและติดแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง (๒) พิมพ์และจัดส่งเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งไปให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (๓) จัดหาสถานที่ และจัดสรรเวลา	พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (๙) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย มาตรา ๒๓๙ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ (๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย (๒) ผู้เข้ารับการสรรหา หรือสมาชิกของ		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้ง (๔) กิจการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเองหรือบุคคลอื่นจะกระทำได้เฉพาะเท่าที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น มาตรา ๑๔๖ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่สั่งการตามมาตรา ๑๔๕	องค์กรตามมาตรา ๑๑๔ วรรคหนึ่ง คัดค้านว่าการสรรหาสมาชิกวุฒิสภานั้น เป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย (๓) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้งหรือสรรหา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือสรรหา หรือได้รับเลือกตั้งหรือสรรหามาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป โดยฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (๔) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติมิได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการโดยพลัน		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง	มาตรา ๒๓๕ วรรคสอง ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง	มาตรา ๒๕๐ วรรคสี่ ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง วรรคห้า ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นประจำทุกปี โดยคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติ แล้วแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และประกาศผลการประเมินดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	
	มาตรา ๒๓๗ ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการ ก่อ หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือ		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ถ้าการกระทำของบุคคลตามวรรคหนึ่งปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ใด มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา ๖๘ และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวมีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่ที่มีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง		
มาตรา ๑๔๗ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง	มาตรา ๒๓๘ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง	มาตรา ๒๕๐ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้จัดให้มีและควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหาร	มาตรา ๒๒๑ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกนั้นมิได้เป็นไปโดย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ดังต่อไปนี้ (๒) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต โดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป ทั้งนี้ อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	ดังต่อไปนี้ (๓) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้งหรือสรรหา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใด ๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือสรรหา หรือได้รับเลือกตั้งหรือสรรหามาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไป โดยฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา ๒๓๙ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนการประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุด	ท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งจัดให้มีและควบคุมการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้มีอำนาจหน้าที่อื่นตามรัฐธรรมนูญนี้ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	สุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๒๒๐ (๔) คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นที่สุด
	มาตรา ๒๓๙ วรรคสอง ในกรณีที่ประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าควรให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือ	มาตรา ๒๕๐ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้จัดให้มีและควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น แล้วแต่กรณี	มาตรา ๒๒๒ เมื่อมีการดำเนินการตามมาตรา ๒๒๑ หรือภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้งแล้วมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกผู้ใดกระทำการทุจริต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	สมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย เมื่อศาลฎีกาได้รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภานั้นจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำสั่งยกคำร้อง ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งใดหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งนั้นสิ้นสุดลง วรรคสาม ในกรณีที่บุคคลตามวรรคสอง ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ มิให้นำบุคคลดังกล่าวเข้าไปในจำนวนรวมของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี วรรคสี่ ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม โดยการยื่นคำร้องต่อศาลตามวรรคสอง ให้ยื่นต่อศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด	ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งจัดให้มีและควบคุมการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้มีอำนาจหน้าที่อื่นตามรัฐธรรมนูญนี้ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น	ในการเลือกตั้งหรือการเลือก ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น ในกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษาว่าบุคคลตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดตามที่ถูกร้อง ให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา แล้วแต่กรณี เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้นั้นหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด และเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภานั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ มิให้นำสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคสามเป็นจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			ให้นำมาตรานี้ไปใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วยโดยอนุโลม แต่ให้อำนาจของศาลฎีกา เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ และให้คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาซึ่งต้องกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนและให้ดำเนินการได้โดยรวดเร็ว
	มาตรา ๒๔๐ ในกรณีที่มีการคัดค้านว่า การสรรหาสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าก่อนได้รับการสรรหา สมาชิกวุฒิสภาผู้ใดกระทำการตามมาตรา ๒๓๘ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยพลัน เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้วินิจฉัยสั่งการเป็นอย่างไรแล้ว ให้เสนอต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณาวินิจฉัยโดยพลัน และให้นำความในมาตรา ๒๓๙ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับการที่สมาชิกวุฒิสภาผู้นั้นไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ โดยอนุโลม ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนการ		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	สรรหาหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ผู้ใด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาผู้นั้น สิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลฎีกามีคำสั่ง และให้ ดำเนินการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาใหม่แทน ตำแหน่งที่ว่าง ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรค สองประธานกรรมการการเลือกตั้งจะร่วมดำเนินการ หรือวินิจฉัยสั่งการก็ได้ และให้คณะกรรมการการ เลือกตั้งมีองค์ประกอบเท่าที่มีอยู่ การคัดค้านและการพิจารณาของคณะ กรรมการการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา		
มาตรา ๑๔๘ ในระหว่างที่พระราช กฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มี การออกเสียงประชามติ มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้ จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการ เลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้ง ในขณะที่กระทำความผิด หรือจับ หรือคุมขัง	มาตรา ๒๔๑ ในระหว่างที่พระราช กฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ประกาศให้มีการสรรหา สมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียง ประชามติ มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือ หมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการ สอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจาก คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับ ในขณะที่กระทำความผิด ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้ง	มาตรา ๒๕๐ วรรคสอง ในระหว่างที่พระ ราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ประกาศให้มีการสรร หาสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศพระบรมราช โองการหรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียก ตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้น แต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการ เลือกตั้ง หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด วรรคสาม ในกรณีที่มีการจับกรรมการการ	มาตรา ๒๒๓ ในระหว่างที่พระราช กฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรหรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือเมื่อ ประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ มีผลใช้ บังคับ ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัว กรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน เว้นแต่ได้รับ อนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือใน กรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด ในกรณีที่มีการจับกรรมการการเลือกตั้ง ในขณะที่กระทำความผิด หรือจับ หรือคุมขัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานไปยังประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และประธานกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้	ในขณะกระทำความผิด หรือจับ หรือคุมขัง กรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานไปยังประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และประธานกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคุมขัง ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ	เลือกตั้งในขณะกระทำความผิด หรือจับ หรือคุมขัง กรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานไปยังประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และประธานกรรมการการเลือกตั้งอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคุมขัง ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ	กรรมการการเลือกตั้งในกรณีอื่น ให้รายงานต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งโดยด่วน และให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้ แต่ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ถูกจับหรือคุมขัง ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่เป็นผู้ดำเนินการ
ส่วนที่ ๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	๒. ผู้ตรวจการแผ่นดิน	ตอนที่ ๕ ผู้ตรวจการแผ่นดิน	ส่วนที่ ๓ ผู้ตรวจการแผ่นดิน
มาตรา ๑๙๖ วรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีจำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ วรรคสอง ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	มาตรา ๒๔๒ วรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีจำนวนสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ วรรคสอง ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ วรรคสาม ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน	มาตรา ๒๕๖ วรรคหนึ่ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีจำนวนสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ วรรคสอง ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสอง	มาตรา ๒๒๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่าหรือหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่ากรมตามที่คณะกรรมการสรรหาประกาศกำหนด ทั้งนี้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี จำนวนไม่น้อยกว่าสองคน หรือมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการอันเป็นสาธารณะมาแล้วไม่น้อยกว่ายี่สิบปีมีจำนวนไม่เกินหนึ่งคน และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	วรรคสี่ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน	และวรรคสาม วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหารวมทั้งวิธีการสรรหา และ การพ้นจากตำแหน่งของผู้ตรวจการแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของสำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดิน ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิ ให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้า รับการสรรหา	
มาตรา ๑๙๖ วรรคสี่ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ของรัฐสภามีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่ วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว	มาตรา ๒๔๒ วรรคห้า ผู้ตรวจการ แผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วัน ที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว	มาตรา ๒๕๖ วรรคสอง ให้นำหลักเกณฑ์ และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับ ผู้ตรวจการแผ่นดินและสำนักงานผู้ตรวจการ แผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (๔) วาระการดำรงตำแหน่งและการอยู่ใน ตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๒๔๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง	มาตรา ๒๒๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระ การดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหา กษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียง วาระเดียว
มาตรา ๑๙๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภามีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียนในกรณี	มาตรา ๒๔๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตาม คำร้องเรียนในกรณี	มาตรา ๒๕๖ วรรคห้า ผู้ตรวจการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและสอบหาข้อเท็จจริง ตามคำร้องเรียนในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัตินอกเหนืออำนาจ	มาตรา ๒๒๖ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีหน้าที่ และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น (ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม (ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (๒) จัดทำรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา	(ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น (ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม (ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล (ง) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม และมาตรา ๒๘๐ (๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น	หน้าที่ตามกฎหมาย ปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่และก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่หรือไม่ก็ตาม หรือเป็นกรณีที่ต้องคัดค้านรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐหรือองค์กรในกระบวนการยุติธรรมละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอำนาจหน้าที่อื่น แต่ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน	ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่ง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใด ๆ บรรดาที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน หรือเป็นภาระแก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นหรือเกินสมควรแก่เหตุ (๒) แสวงหาข้อเท็จจริงเมื่อเห็นว่ามีผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดหรือระงับความเดือดร้อนหรือความไม่เป็นธรรมนั้น (๓) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ทราบถึงการที่หน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจการแผ่นดินตาม (๑) หรือ (๒) โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควรต่อไป ในการดำเนินการตาม (๑) หรือ (๒) หากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดำเนินการต่อไป การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา และเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้		ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
มาตรา ๑๙๘ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตาม มาตรา ๑๙๗ (๑) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครองแล้วแต่กรณี ให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครอง แล้วแต่กรณี พิจารณาวินิจฉัยเรื่องให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน	มาตรา ๒๔๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้ (๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๒๔๔ (๑) (ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอ		มาตรา ๒๒๗ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้ (๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙) ผู้จัดทำ
ของรัฐสภาเสนอตามวรรคหนึ่งโดยไม่ชักช้า	เรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง		ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง
ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ	๓. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ	ตอนที่ ๓ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ	ส่วนที่ ๔ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ
มาตรา ๒๙๗ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน ซึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของ วุฒิสภา วรรคสอง กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเป็นผู้ซึ่งมี ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖	มาตรา ๒๔๖ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและ กรรมการอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา วรรคสอง กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องเป็นผู้ซึ่งมีความ ซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์และมีคุณสมบัติและ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๐๕ โดยเคยเป็น รัฐมนตรี กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน หรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ ต่ำกว่าอธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางบริหารใน หน่วยราชการที่มีอำนาจบริหารเทียบเท่าอธิบดี หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ ผู้แทน องค์การพัฒนาเอกชน หรือผู้ประกอบการวิชาชีพที่มี	มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยกรรมการจำนวนเก้าคนซึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของ วุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ ประจักษ์ มีคุณวุฒิ ทักษะ หรือความเชี่ยวชาญ ด้านกฎหมาย ด้านรัฐศาสตร์ ด้านการเงินการ บัญชี ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านการบริหารงาน ภาครัฐ ด้านการบริหารงานภาคเอกชน หรือมี ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปราม การทุจริต มีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่ วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว	มาตรา ๒๒๘ คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย กรรมการจำนวนเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับ การสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความ ซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความ เชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือ การอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต และต้องมีคุณสมบัติอย่าง หนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ด้วย (๑) รับราชการหรือเคยรับราชการใน ตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาล อุทธรณ์ อธิบดีศาลปกครองชั้นต้น ตุลาการพระ ธรรมนูญหัวหน้าศาลทหารกลาง หรืออธิบดี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	องค์กรวิชาชีพตามกฎหมายมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบปี ซึ่งองค์การพัฒนาเอกชนหรือองค์กรวิชาชีพนั้นให้การรับรองและเสนอชื่อเข้าสู่กระบวนการสรรหา วรรคห้า ให้มีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำจังหวัด โดยคุณสมบัติ กระบวนการสรรหา และอำนาจหน้าที่ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต		อัยการมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (๒) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (๓) เป็นหรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (๔) ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์มาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี (๕) เป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่มีกฎหมายรับรองการประกอบวิชาชีพ โดยประกอบวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบปีนับถึงวันที่ได้รับการเสนอชื่อ และได้รับการรับรองการประกอบวิชาชีพจากองค์กรวิชาชีพนั้น (๖) เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ทางด้านการบริหาร การเงิน การคลัง การบัญชี หรือการบริหารกิจการวิสาหกิจในระดับไม่ต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูงของบริษัทมหาชนจำกัดมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี (๗) เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) รวมกันไม่น้อยกว่าสิบปี การนับระยะเวลาตามวรรคสอง ให้นับถึง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			วันที่ได้รับการเสนอชื่อหรือวันสมัครเข้ารับการ สรรหา แล้วแต่กรณี
มาตรา ๒๙๘ กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรง ตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้อง ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับ แต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ การพ้นจากตำแหน่ง การสรรหาและการ เลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ มาใช้ บังคับโดยอนุโลม	มาตรา ๒๔๗ กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรง ตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว กรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ต้อง ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับ แต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ การพ้นจากตำแหน่ง การสรรหา และการ เลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๒๐๙ และมาตรา ๒๑๐ มาใช้บังคับโดย อนุโลม	มาตรา ๒๕๓ คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วย กรรมการจำนวนเก้าคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความ ซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณวุฒิ ทักษะ หรือ ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ด้านรัฐศาสตร์ ด้าน การเงินการบัญชี ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านการ บริหารงานภาครัฐ ด้านการบริหารงานภาคเอกชน หรือมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต มีวาระการดำรงตำแหน่งเก้า ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๑) การแต่งตั้งตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสอง และวรรคสาม (๒) หน่วยธุรการตามมาตรา ๒๔๔ วรรคสี่	มาตรา ๒๒๙ กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรง ตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ในระหว่างที่กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง ก่อนวาระ และยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการแทน ตำแหน่งที่ว่าง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติ หน้าที่ต่อไปได้ เว้นแต่จะมีกรรมการเหลืออยู่ไม่ ถึงห้าคน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		(๓) คณะกรรมการสรรหา รวมทั้งวิธีการสรรหาตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๒๔๖ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) วรรคสาม และวรรคสี่ และมาตรา ๒๔๗ โดยให้ประธานศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกา หนึ่งคน ร่วมเป็นกรรมการสรรหาด้วย (๔) การอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๒๔๘ วรรคสอง (๕) การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนตาม มาตรา ๒๔๙ แต่ให้ผู้ได้รับการสรรหานั้นดำรงตำแหน่งตามวาระในวรรคหนึ่ง (๖) การประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรา ๒๕๐ วรรคห้า	
หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	หมวด ๑๒ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	หมวด ๒ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	
ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน	ส่วนที่ ๑ การตรวจสอบทรัพย์สิน	ส่วนที่ ๑ บททั่วไป	
		มาตรา ๒๓๑ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย สุจริต เป็นกลางทางการเมือง ปราศจากอคติและการขัดกันแห่งผลประโยชน์ รวมทั้งต้องกระทำโดยกระบวนการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ และให้	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		นำความในมาตรา ๒๐๖ วรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย โดยอนุโลม การตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยที่เป็นไปตาม วรรคหนึ่ง ย่อมได้รับความคุ้มครอง	
มาตรา ๓๐๑ คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน พร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภาตาม มาตรา ๓๐๕ (๒) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน พร้อมทั้งทำความเห็นส่งไปยังศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตาม มาตรา ๓๐๘ (๓) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อ ดำเนินการต่อไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่ จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและ หนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๙๑	มาตรา ๒๕๐ คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน พร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการถอดถอนออก จากตำแหน่งเสนอต่อวุฒิสภาตามมาตรา ๒๗๒ และมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม (๒) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน พร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการดำเนิน คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่งไป ยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองตามมาตรา ๒๗๕ (๓) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรง ตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อ หน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการ ยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ	มาตรา ๒๕๔ คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน พร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคล ออกจากตำแหน่งเสนอต่อรัฐสภาหรือวุฒิสภาตาม มาตรา ๓๘ และมาตรา ๒๔๐ (๒) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวน พร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองส่งไปยังศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามมาตรา ๒๔๑ (๓) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตาม รัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษา ตุลาการ ข้าราชการอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้า หน่วยงานของรัฐหรือเทียบเท่า ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำ	มาตรา ๒๓๐ คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการ กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจใช้หน้าที่ และอำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือ กฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงเพื่อดำเนินการต่อไป ตามรัฐธรรมนูญหรือตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต (๒) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อ หน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการ ยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตามพระราช

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
และมาตรา ๒๙๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้ (๕) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี และนำรายงานนั้นออกพิมพ์เผยแพร่ต่อไป (๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ และมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย โดยอนุโลม มาตรา ๒๙๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง (๑) นายกรัฐมนตรี (๒) รัฐมนตรี (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๔) สมาชิกวุฒิสภา (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ	หรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำ ความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นสมควรดำเนินการด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๙ และมาตรา ๒๖๔ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด (๕) กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๖) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา และเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย (๗) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑๓ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและ	ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งได้สวนและวินิจฉัยว่าผู้ใดเป็นตุลาการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๔) ตรวจสอบความถูกต้อง ความมีอยู่จริง และความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตลอดจนได้สวนและวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวร้ายผิดปกติ (๕) ฟ้องคดีต่อศาลปกครองในคดีที่เกี่ยวกับวินัยการคลังและการงบประมาณตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการคลังและการงบประมาณภาครัฐ หรือคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (๖) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี และเผยแพร่รายงานดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไปด้วย (๗) ดำเนินการอื่นตามที่รัฐธรรมนูญนี้และตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๓๒ ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ มี	บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๓) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๔) หน้าที่และอำนาจอื่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่จะต้องจัดให้มีมาตรการหรือแนวทางที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพ เกิดความรวดเร็ว สุจริต และเที่ยงธรรม ในกรณีจำเป็นจะมอบหมายให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดำเนินการแทนในเรื่องที่มีใช่เป็นความผิดร้ายแรง หรือที่เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบางระดับ หรือกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย มาตรา ๒๙๒ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๙๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่เป็นกรพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง (๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๙๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรง	ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามกฎหมาย มาตรา ๒๕๙ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง (๑) นายกรัฐมนตรี (๒) รัฐมนตรี (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๔) สมาชิกวุฒิสภา (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ	หน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้พร้อมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งผู้ซึ่งบุคคลดังกล่าวได้มอบหมายให้ครอบครองหรือดูแลทรัพย์สินของตน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย โดยให้ยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่ถ้าเป็นกรณีของประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (๑) นายกรัฐมนตรี (๒) รัฐมนตรี (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (๔) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๕) สมาชิกวุฒิสภา (๖) ข้าราชการการเมืองอื่นและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (๗) ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (๘) ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเทียบเท่า และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน	หน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนหรือไต่สวนเบื้องต้นตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตก็ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีก ครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจาก ตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย มาตรา ๒๙๓ เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแล้ว ให้ ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติซึ่งประธานกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย ลง ลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า บัญชีและเอกสารประกอบตามวรรคหนึ่งของ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีให้เปิดเผยให้ สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต	หนี้สินตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้รวมถึง ทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของ บุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย มาตรา ๒๗๙ วรรคสาม การฝ่าฝืนหรือไม่ ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางวินัย ในกรณีที่มี ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ ตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่ กรณี และหากเป็นการกระทำความผิดร้ายแรงให้ส่ง เรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็น เหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐ มาตรา ๒๘๐ เพื่อประโยชน์ในการ ดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมี อำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการ จัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ มี จิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงาน การกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตาม ประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตาม	สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ และเอกสารที่ เกี่ยวข้อง ของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้ดำรง ตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้เปิดเผยให้ สาธารณชนทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินสามสิบ วันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นจะเปิดเผยได้ต่อเมื่อการ เปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา พิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการ ร้องขอจากศาล ผู้มีส่วนได้เสีย หรือคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดจงใจไม่ยื่น บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบ แสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบ แสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ ควรแจ้งให้ทราบ ให้คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาล อุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่ กรณี วินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวผู้ใดกระทำ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
แห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว มาตรา ๒๙๔ ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ รายงานดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม	ประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้ มาตรา ๒๖๐ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๙ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่เข้ารับตำแหน่งหรือวันที่พ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง (๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๙ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี	ความผิดตามวรรคสาม ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งในวันที่ศาลมีคำวินิจฉัย โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งอื่นเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กำหนดเวลาที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบความถูกต้องและการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สิน การมอบหมายให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ต่อองค์กรอื่น และการอื่นที่จำเป็นให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้นำการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น โดยจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการกำหนดขั้นตอนการ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการเมือง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันครบหนึ่งปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวอีกครั้งหนึ่งโดยให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย มาตรา ๒๖๑ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา ให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นจะเปิดเผยได้ต่อเมื่อการเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือผู้มีส่วนได้เสียหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว มาตรา ๒๖๒ ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้น	ลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ วรรคสอง การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย และให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยต่อไป ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งให้มีการไต่สวนการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามดังกล่าวโดยเร็ว และให้รายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะรัฐมนตรี สภาท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสาม การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ย่อมเป็นเหตุแห่งการถอดถอนตามมาตรา ๒๓๘	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	จากตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ รายงานดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๒ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม		
มาตรา ๒๙๕ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๙๒ หรือนับแต่	มาตรา ๒๖๓ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอ	มาตรา ๒๓๒ วรรคหนึ่ง ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ พร้อมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง ของตน คู่สมรส และบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งผู้ซึ่งบุคคลดังกล่าวได้มอบหมายให้ครอบครองหรือดูแลทรัพย์สินของตน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย โดยให้ยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม	มาตรา ๒๓๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๒ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๐ (๑) ให้คณะกรรมการป้องกันและ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา ๒๙๖ บทบัญญัติมาตรา ๒๙๑ มาตรา ๒๙๒ มาตรา ๒๙๓ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๒๙๕ วรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตด้วยโดยอนุโลม ส่วนที่ ๔ การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาตรา ๓๐๘ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายรายผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่ง	เรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยต่อไป ถ้าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งในวันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัย โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยด้วย มาตรา ๒๖๔ บทบัญญัติมาตรา ๒๕๙ มาตรา ๒๖๐ มาตรา ๒๖๑ วรรคสอง และมาตรา ๒๖๓ วรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดด้วยโดยอนุโลม คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอาจเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบที่มีการยื่นไว้แก่ผู้มีส่วนได้เสียได้ ถ้าเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีหรือการวินิจฉัยการกระทำความผิด ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ	การทุจริตแห่งชาติ แต่ถ้าเป็นกรณีของประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (๘) ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือเทียบเท่า และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสาม ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี วรรคสี่ ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี วินิจฉัยว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวผู้ใดกระทำความผิดตามวรรคสาม ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งในวันที่ศาลมีคำวินิจฉัย โดยให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งอื่นเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยด้วย ทั้งนี้ ตาม	ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้สวนข้อเท็จจริงและหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์ตามที่ได้สวน ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ยกเว้นกรณีที่ถูกกล่าวหาเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อวินิจฉัย (๒) กรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การไต่สวนข้อเท็จจริงและมีมติตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เมื่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รับเรื่องไว้พิจารณาหรือประทับรับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำวินิจฉัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อ หน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจ พิจารณาพิพากษา บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณี ที่บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือ ผู้สนับสนุนด้วย มาตรา ๓๐๙ ผู้เสียหายจากการกระทำ ตามมาตรา ๓๐๘ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติเพื่อให้ดำเนินการตามมาตรา ๓๐๑ (๒) ได้ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา ๓๑๐ ในการพิจารณาคดี ให้ศาล ฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการ พิจารณา และอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและ พยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับ กับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา	ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ส่วนที่ ๔ การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง มาตรา ๒๗๕ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้าย วายนผิดปฏิบัติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิด ต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษา บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่ บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่า จะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตาม วรรคหนึ่ง เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ด้วย การยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อให้ ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๐ (๒) ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ส่วนที่ ๔ การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง มาตรา ๒๔๑ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก วุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหา ว่าร้ายวายนผิดปฏิบัติ กระทำความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อ หน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจ พิจารณาพิพากษา บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่ บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือ ผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตามวรรค หนึ่ง เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือ ประวิงการกระทำในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบ หรือไม่ชอบด้วยหน้าที่ ด้วย มาตรา ๒๔๓ ในการพิจารณาคดี ให้ศาล	หรือคำพิพากษา เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาล ฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาล รัฐธรรมนูญหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำวินิจฉัยหรือคำ พิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นพาดพิงหรือกระทำความ ผิด หรือร้ายวายนผิดปฏิบัติตามที่ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำวินิจฉัยหรือพิพากษานั้น พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และ ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูก กล่าวหาของผู้นั้น และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมี กำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้ ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่า ในกรณีใด ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูก กล่าวหามีความผิดฐานร้ายวายนผิดปฏิบัติหรือทุจริต ต่อหน้าที่ ให้ริบทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการ กระทำความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้น ตกเป็น ของแผ่นดิน การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญและศาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยโดยอนุโลม บทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๑๖๗ มิให้นำมาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	ป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาตามวรรคหนึ่ง เป็นผู้ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธาน สภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ผู้เสียหาย จากการกระทำความผิดจะยื่นคำร้องต่อคณะ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติเพื่อให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๐ (๒) หรือจะยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อ ขอให้ตั้งผู้ไต่สวนอิสระตามมาตรา ๒๗๖ ก็ได้ แต่ ถ้าผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว ผู้เสียหาย จะยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ต่อเมื่อ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติไม่รับดำเนินการไต่สวน ดำเนินการล่าช้า เกินสมควร หรือดำเนินการไต่สวนแล้วเห็นว่าไม่มี มูลความผิดตามข้อกล่าวหา ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่ามิเหตุอันควร สงสัยว่ามีกรณีตามวรรคสี่ และคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติให้ ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๐ (๒) ด้วยคะแนนเสียงไม่ น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติดำเนินการตามมาตรา ๒๕๐ (๒)	ฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือของผู้ไต่สวน อิสระ แล้วแต่กรณี เป็นหลักในการพิจารณา และ อาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร	ฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง ให้นำสำนวนการไต่สวนของ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และให้มี อำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม ให้นำมาตรานี้มาใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจ เงินแผ่นดิน ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๓๐ (๓) หรือจง ใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอัน เป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าเพื่อไม่ประสงค์ แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นด้วยโดย อนุโลม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	โดยเร็ว ในกรณีนี้ ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามวรรคสี่ มิได้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๗๒ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่ง ในการพิจารณาคดี ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือของผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณีเป็นหลักในการพิจารณา และอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร วรรคสาม บทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๓๑ มิให้นำมาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง		
มาตรา ๒๙๙ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่	มาตรา ๒๔๘ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการขาดความเที่ยงธรรม จง	มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม คุณสมบัติลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การยื่นเรื่องให้วุฒิสภามีมติให้	มาตรา ๒๓๒ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อกล่าวหาว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใดกระทำการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง และขอให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่งได้ มติของวุฒิสภาให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มาตรา ๓๐๐ วรรคหนึ่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใด ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	ใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง เพื่อให้วุฒิสภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง มติของวุฒิสภาให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มาตรา ๒๔๙ วรรคหนึ่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ใด ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ	กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญากับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา	ตามมาตรา ๒๓๐ (๑) โดยยื่นต่อประธานรัฐสภา พร้อมด้วยหลักฐานตามสมควร เมื่อประธานรัฐสภาเห็นว่ามีความเห็นสมควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดที่ถูกล่ามโซ่ ให้ประธานรัฐสภาดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีกล่าวหาว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย โดยให้นำมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม วรรคห้า และวรรคหกมาใช้บังคับโดยอนุโลม (๒) ในกรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกา เพื่อดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๒๓๓
มาตรา ๓๐๐ วรรคสอง คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำการตามวรรคหนึ่งเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน และให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญา	มาตรา ๒๔๙ วรรคสอง คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำการตามวรรคหนึ่งเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน และให้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องแล้วให้ส่งคำร้องดังกล่าวไปยังศาลฎีกาแผนก	มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม คุณสมบัติลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม	มาตรา ๒๓๓ เมื่อประธานศาลฎีกาได้รับเรื่องตามมาตรา ๒๓๒ (๒) แล้วให้เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเพื่อตั้งคณะผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ เพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อพิจารณา พิจารณาพิพากษา วรรคสาม กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหา จะ ปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้ จนกว่าจะมีคำ พิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้อง ดังกล่าว	คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อ พิจารณาพิพากษา วรรคสาม กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติผู้ถูกกล่าวหา จะ ปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างนั้นมิได้ จนกว่าจะมีคำ พิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองให้ยกคำร้องดังกล่าว วรรคสี่ ในกรณีที่กรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ ได้ตามวรรคสาม และมีกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเหลืออยู่น้อยกว่ากึ่ง หนึ่งของจำนวนกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและ ประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้ง อยู่ในตำแหน่งได้จนกว่ากรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ตนดำรงตำแหน่ง แทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีคำพิพากษา ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองว่าผู้นั้นกระทำความผิด มาตรา ๒๗๖ ในกรณีที่ประชุมใหญ่ศาล	การทุจริตแห่งชาติ การยื่นเรื่องให้วุฒิสภามีมติให้ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญากับ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติใน ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอย่างน้อย ต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กร ตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจ รัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา มาตรา ๒๘๒ ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ร่ำรวยผิดปกติ กระทำ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวล กฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น และ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติไม่รับดำเนินการไต่สวน ดำเนินการ ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร หรือดำเนินการไต่สวน แล้วเห็นว่าไม่มีมูลความผิดตามข้อกล่าวหา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือ สมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่า หนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่	คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่และ อำนาจ วิธีการไต่สวน ระยะเวลาการไต่สวน และ การดำเนินการอื่นที่จำเป็นของคณะผู้ไต่สวน อิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ถ้าคณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่ มีมูลให้สั่งยุติเรื่อง และให้คำสั่งดังกล่าวเป็นที่สุด ถ้าคณะผู้ไต่สวนอิสระเห็นว่ากรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ถูก กล่าวหาผิดพฤติการณ์ตามที่ถูกกล่าวหา ให้ส่ง สำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อ ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองรับฟ้องแล้ว ให้ผู้ถูกกล่าวหา หยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูก กล่าวหากระทำการตามที่ถูกกล่าวหา ให้ผู้นั้นพ้น จากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ฎีกาเห็นควรดำเนินการตามคำร้องที่ยื่นตามมาตรา ๒๗๕ วรรคสี่ ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ หรือจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนตามมาตรา ๒๕๐ (๒) แทนการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ ก็ได้ คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ วิธีการไต่สวน และการดำเนินการอื่นที่จำเป็นของผู้ไต่สวนอิสระ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อผู้ไต่สวนอิสระได้ดำเนินการไต่สวนหาข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทำความเห็นแล้ว ถ้าเห็นว่าข้อกล่าวหาไม่มูล ให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๒๗๓ และส่งสำนวนและความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๗๒ วรรคห้ามาใช้บังคับโดยอนุโลม	ของทั้งสองสภา หรือผู้เสียหายจากการกระทำดังกล่าว อาจยื่นคำร้องต่อประธานศาลฎีกาเพื่อขอให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระจำนวนไม่เกินสามคนจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ไต่สวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลดังกล่าว ในกรณีที่ผู้ไต่สวนอิสระดำเนินการแล้วเห็นว่าเรื่องที่ไต่สวนนั้นไม่มูล ให้ส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานรัฐสภาเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๒๔๐ และยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการแต่งตั้งผู้ไต่สวนอิสระ รวมทั้งการยื่นคำร้อง การดำเนินการไต่สวน การยื่นฟ้องคดีต่อศาล และการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	ในกรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ และมีกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทั้งหมด ให้ประธานศาลฎีกาและประธานศาลปกครองสูงสุดร่วมกันแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่นเดียวกับกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นการชั่วคราว โดยให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่ากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ตนดำรงตำแหน่งแทนจะปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทน
หมวด ๑๑ การตรวจเงินแผ่นดิน	๔. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	ตอนที่ ๒ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน	ส่วนที่ ๕ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๓๑๒ วรรคหนึ่ง การตรวจเงินแผ่นดิน ให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง วรรคสอง คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงิน การคลัง และด้านอื่น วรรคแปด การกำหนดคุณสมบัติและวิธีการเลือกบุคคลซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน จะต้องเป็นไปเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีความซื่อสัตย์สุจริต และเพื่อให้ได้หลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว	มาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง การตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง วรรคสอง คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง และด้านอื่น วรรคเจ็ด การกำหนดคุณสมบัติและวิธีการเลือกบุคคลซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน จะต้องเป็นไปเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเพื่อให้ได้หลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว	มาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง การตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง วรรคสอง คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประกอบด้วย กรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และมีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง กฎหมาย หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจเงินแผ่นดิน วรรคห้า คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องกำหนดให้การตรวจเงินแผ่นดินต้องตรวจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา	มาตรา ๒๓๔ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน กฎหมาย การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง และด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้งนี้ เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๓๑๒ วรรคหก กรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว	มาตรา ๒๕๒ วรรคห้า กรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว	มาตรา ๒๕๒ วรรคสี่ ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลมทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (๔) วาระการดำรงตำแหน่งและการอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๒๔๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง	มาตรา ๒๓๕ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว
	มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน ให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน และมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลังที่เป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยการดำเนินการที่เกี่ยวกับวินัยทางการเงิน การคลัง และการงบประมาณ และให้คดีที่พิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลังในเรื่องดังกล่าวเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง	มาตรา ๒๕๒ วรรคห้า คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องกำหนดให้การตรวจเงินแผ่นดินต้องตรงตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา	มาตรา ๒๓๖ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) วางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน (๒) กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน (๓) กำกับการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตาม (๑) และ (๒) และกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ (๔) ให้คำปรึกษา แนะนำ หรือเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ รวมทั้งการให้คำแนะนำแก่หน่วยงานของรัฐในการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน (๕) ส่งลงโทษทางปกครองกรณีมีการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙) ผู้จัดทำ
			กระทำผิดกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลัง ของรัฐ การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ถูกสั่งลงโทษตาม (๕) อาจอุทธรณ์ต่อศาล ปกครองสูงสุดได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับคำสั่ง ในการพิจารณาของศาลปกครอง สูงสุดต้องคำนึงถึงนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน และหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงิน แผ่นดินตาม (๑) และ (๒) ประกอบด้วย
มาตรา ๓๑๒ วรรคสี่ พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตาม คำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้มีความชำนาญและ ประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน การ บัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง หรือด้านอื่น วรรคเจ็ด คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหาและการเลือก และการพ้นจากตำแหน่ง ของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจ เงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้ เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย	มาตรา ๒๕๒ วรรคสาม การสรรหาและ การเลือกกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการ ตรวจเงินแผ่นดิน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๔ วรรคสามและวรรคสี่ มาตรา ๒๐๖ และมาตรา ๒๐๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นไป ตามมาตรา ๒๔๓ วรรคหก คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงิน แผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้ง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงิน แผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตาม	มาตรา ๒๕๒ วรรคสาม พระมหากษัตริย์ ทรงแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินตามคำแนะนำ ของวุฒิสภาจากผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ ประจักษ์ และมีความชำนาญและประสบการณ์ด้าน การตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบ ภายใน การเงินการคลัง กฎหมาย หรือด้านอื่น วรรคสี่ ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตรวจเงิน แผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ตรวจเงินแผ่นดิน (๓) คณะกรรมการสรรหา รวมทั้งวิธีการสรร	มาตรา ๒๓๗ ให้มีผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดินคนหนึ่งซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ตามคำแนะนำของวุฒิสภาโดยได้รับการเสนอชื่อ จากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ได้รับการเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ว่าการ ตรวจเงินแผ่นดิน ต้องได้รับความเห็นชอบจาก วุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ สมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้นำ มาตรา ๑๙๙ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสี่ และมาตรา ๒๐๐ มาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งผู้ว่า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
การตรวจเงินแผ่นดิน วรรคแปด การกำหนดคุณสมบัติและวิธีการเลือกบุคคลซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน จะต้องเป็นไปเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีความซื่อสัตย์สุจริต และเพื่อให้ได้หลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน วรรคเจ็ด การกำหนดคุณสมบัติและวิธีการเลือกบุคคลซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน จะต้องเป็นไปเพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ และเพื่อให้ได้หลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว	ตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๒๔๖ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) วรรคสาม และวรรคสี่ และมาตรา ๒๔๗ โดยให้ผู้แทนองค์กรวิชาชีพหรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีและการตรวจสอบภายในซึ่งสุ่มเลือกโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หนึ่งคน ร่วมเป็นกรรมการสรรหาด้วย (๕) การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนตาม มาตรา ๒๔๗ วรรคห้า คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องกำหนดให้การตรวจเงินแผ่นดินต้องตรวจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา	การตรวจเงินแผ่นดินด้วยโดยอนุโลม การสรรหา การคัดเลือก และการเสนอชื่อผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
	มาตรา ๒๕๓ วรรคสอง ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง	มาตรา ๒๕๒ วรรคห้า คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงิน	มาตรา ๒๓๘ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม เป็นกลาง และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ โดยมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		แผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องกำหนดให้การตรวจเงิน แผ่นดินต้องตรวจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมี หน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับ การสรรหา	(๑) ตรวจเงินแผ่นดินตามนโยบายการ ตรวจเงินแผ่นดินและหลักเกณฑ์มาตรฐาน เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินที่คณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดินกำหนด และตามกฎหมายว่า ด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ (๒) ตรวจผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพใน การใช้จ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ (๓) มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตาม (๑) และ (๒) (๔) กำกับและรับผิดชอบในการปฏิบัติ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตาม (๓)
มาตรา ๓๑๒ วรรคเจ็ด คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหาและการเลือก และ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงิน แผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้ง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจ เงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน	มาตรา ๒๕๒ วรรคหก คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๒๕๔ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดินมีหน่วยธุรการของคณะ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระ โดยมีผู้ว่า การตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรง ต่อประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	มาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง การตรวจเงิน แผ่นดินให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงิน แผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระ และเป็นกลาง วรรคสี่ ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการตรวจเงิน แผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ตรวจเงินแผ่นดิน (๒) หน่วยธุรการตามมาตรา ๒๕๔ วรรคสี่ โดยให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	มาตรา ๒๓๙ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ โดย รับผิดชอบต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยธุรการของ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจาก ตำแหน่ง และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าการตรวจ เงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		(๔) วาระการดำรงตำแหน่งและการอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๒๔๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง วรรคห้า คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งต้องกำหนดให้การตรวจเงินแผ่นดินต้องตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้ว เข้ารับการสรรหา	
			มาตรา ๒๔๐ ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการใช้จ่ายเงินแผ่นดินมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจใช้หน้าที่และอำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรืออาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม และเป็นกรณีที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีอำนาจจะดำเนินการใดได้ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			การเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อทราบและดำเนินการตามหน้าที่ และอำนาจต่อไป ในการดำเนินการของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการ การเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่น ตามที่ได้รับแจ้ง ตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเอกสารและหลักฐานที่ผู้ว่า การตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบหรือจัดทำขึ้นเป็น ส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือของหน่วยงานอื่น นั้น แล้วแต่กรณี
			มาตรา ๒๔๑ เพื่อประโยชน์ในการระงับ หรือยับยั้งความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่การเงิน การคลังของรัฐ ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเสนอ ผลการตรวจสอบการกระทำที่ไม่เป็นไปตาม กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐและ อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การเงินการคลัง ของรัฐอย่างร้ายแรง ต่อคณะกรรมการตรวจเงิน แผ่นดินเพื่อพิจารณา ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เห็นพ้องด้วยกับผลการตรวจสอบดังกล่าว ให้ ปรึกษาหารือร่วมกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			ทุจริตแห่งชาติ หากที่ประชุมร่วมเห็นพ้องกับผล การตรวจสอบนั้น ให้ร่วมกันมีหนังสือแจ้งสภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีเพื่อ ทราบโดยไม่ชักช้า และให้เปิดเผยผลการ ตรวจสอบดังกล่าวต่อประชาชนเพื่อทราบด้วย
ส่วนที่ ๘ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๒. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	ตอนที่ ๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	ส่วนที่ ๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
มาตรา ๑๙๙ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการ คนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสิบคน ซึ่งพระมหา กษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้อง คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กร เอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอดถอน และการ กำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสี่ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง	มาตรา ๒๕๖ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ คนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหา กษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้อง คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กรเอกชน ด้านสิทธิมนุษยชนด้วย วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การถอดถอน และการกำหนดค่าตอบแทน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ วรรคสี่ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรง	มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการ จำนวนเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตาม คำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรอบรู้และ ประสบการณ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ ประชาชน และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ ประจักษ์ ทั้งนี้ ในการสรรหาต้องคำนึงถึงการมี ส่วนร่วมของผู้แทนจากองค์กรภาคประชาสังคม ด้านสิทธิมนุษยชนด้วย วรรคสอง ให้นำหลักเกณฑ์และกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด้วย โดยอนุโลม ทั้งนี้ ตาม กฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ	มาตรา ๒๔๒ คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวน เจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตาม คำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหา ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้และ ประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชน เป็นกลางทางการเมือง และมีความ ซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้ เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งบทบัญญัติ เกี่ยวกับการสรรหาต้องกำหนดให้ผู้แทนองค์กร เอกชนด้านสิทธิมนุษยชนมีส่วนร่วมในการสรรหา ด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว	ตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว วรรคห้า ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๔ วรรคสาม มาตรา ๒๐๖ มาตรา ๒๐๗ และ มาตรา ๒๐๙ (๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่ องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นไป ตามมาตรา ๒๔๓	(๓) วาระการดำรงและการอยู่ในตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามมาตรา ๒๔๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง (๔) การสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนตาม มาตรา ๒๔๙ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหา รวมทั้งวิธีการสรรหา และการ พ้นจากตำแหน่งของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้ เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ โดยอย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมี หน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมาแล้วและ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เข้ารับการสรรหา เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วย	
มาตรา ๒๐๐ วรรคสอง ในการปฏิบัติ หน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและ ประชาชนประกอบด้วย	มาตรา ๒๕๗ วรรคสอง ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๒๕๕ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหา รวมทั้ง วิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่า	มาตรา ๒๔๓ คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติ หน้าที่ และต้องปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต เที่ยงธรรม และปราศจากอคติทั้งปวงในการใช้ดุลพินิจ และ คำนึงถึงความผาสุกของประชาชนชาวไทยและ ผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดย อย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่ง ในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการ ใช้อำนาจรัฐมาแล้วและกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ เข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติด้วย	
มาตรา ๒๐๐ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณี ระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการ แก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่ กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อ ดำเนินการ ในกรณี queปรากฏว่าไม่มีการ ดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อ ดำเนินการต่อไป (๒) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการ ปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ มนุษยชน (๓) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการ เผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน	มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือ การละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิ มนุษยชน หรือไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่าง ประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็น ภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อ บุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการ กระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่า ไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อ รัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป (๒) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาล รัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (๓) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาล	มาตรา ๒๕๕ วรรคสาม คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม คณะกรรมการสรรหา รวมทั้ง วิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนการอื่นที่จำเป็น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่า ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดย อย่างน้อยต้องมีข้อห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่ง ในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการ ใช้อำนาจรัฐมาแล้วและกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ เข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติด้วย	มาตรา ๒๔๔ คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้ (๑) ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณี โดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือ แนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการ ละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับ ผลร้ายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน ต่อ หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง (๒) จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอต่อรัฐสภาและ คณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน (๓) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการ คุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตลอดทั้งการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน (๔) ชี้แจงแถลงข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในกรณีที่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๔) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กร เอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน (๕) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน ภายในประเทศ และเสนอต่อรัฐสภา (๖) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	ปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่ผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (๔) ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหาย และเป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (๕) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายและกฎต่อรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (๖) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน (๗) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กร เอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน (๘) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา (๙) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ		มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม (๕) สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน (๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อรับทราบรายงานตาม (๑) และ (๒) หรือข้อเสนอแนะตาม (๓) ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการ ให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบโดยไม่ชักช้า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	วรรคสาม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติดำเนินการเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่ เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการ ปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ		
	๓. สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ		
มาตรา ๘๙ เพื่อประโยชน์ในการ ดำเนินการตามหมวดนี้ ให้รัฐจัดให้มีสภาที่ ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีหน้าที่ให้ คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีใน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ต้องให้สภา ที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ ความเห็นก่อนพิจารณาประกาศใช้ องค์ประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่ และการ ดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๒๕๘ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและ ข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่ เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงกฎหมายที่ เกี่ยวข้อง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติต้องให้สภาที่ ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้ ความเห็นก่อนพิจารณาประกาศใช้ องค์ประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่ และการ ดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้มีสำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการ บริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการ ดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปณารูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ส่วนที่ ๒ องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ		
	๑. องค์กรಯการ		หมวด ๑๓ องค์กรಯการ
	มาตรา ๒๕๕ พนักงานยการมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้และตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานยการและกฎหมายอื่น พนักงานยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม การแต่งตั้งและการให้อัยการสูงสุดพ้นจากตำแหน่งต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการยการ และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งอัยการสูงสุด องค์กรยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ พนักงานยการต้องไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน เว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการยการ ทั้งต้องไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือกระทำ	มาตรา ๒๑๔ องค์กรยการมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตามหลักนิติธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ พนักงานยการมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรยการและพนักงานยการ และกฎหมายอื่น ในการสอบสวนคดีอาญาที่สำคัญ ให้พนักงานยการมีอำนาจสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ คำสั่งชี้ขาดคดีเกี่ยวกับคำสั่งฟ้อง ไม่ฟ้อง ถอนฟ้อง อุทธรณ์ฎีกา ไม่อุทธรณ์ฎีกา หรือถอนอุทธรณ์ฎีกา ของอัยการสูงสุดตามกฎหมาย ต้องแสดงเหตุผลประกอบการมีคำสั่ง รวมทั้งต้องให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะต้องให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การแต่งตั้ง การโยกย้าย การเลื่อนเงินเดือน	มาตรา ๒๔๕ องค์กรยการมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย พนักงานยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยงธรรม และไม่ให้อิทธิพลเป็นคำสั่งทางปกครอง การบริหารงานบุคคล การงบประมาณและการดำเนินการอื่นขององค์กรยการให้มีความเป็นอิสระ และการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับพนักงานยการ ต้องดำเนินการโดยคณะกรรมการยการซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็นพนักงานยการ และผู้ทรงคุณวุฒิบรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานยการ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคสาม ต้องมีมาตรการป้องกันมิให้พนักงานยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งได้อันอาจมีผลให้การสั่งคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่เป็นไปตามวรรคสอง หรืออาจทำให้มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ทั้งนี้ มาตรการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	กิจการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ และต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือที่ปรึกษากฎหมาย หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนบริษัท ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม	และการเลื่อนตำแหน่ง วินัยและการลงโทษทางวินัย การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ ของข้าราชการอัยการ ต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๗ วรรคสี่ มาใช้บังคับกับข้าราชการอัยการด้วยโดยอนุโลม ให้มีคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลของข้าราชการอัยการเพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระ โดยมีองค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ และวิธีดำเนินการ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยประธานกรรมการต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกตั้งจากข้าราชการอัยการ ต้องไม่เป็นข้าราชการอัยการและไม่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ประธานกรรมการและกรรมการอื่นซึ่งมิใช่กรรมการโดยตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระ ข้าราชการอัยการต้องไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐในตนเอง เดียวกัน หรือในห้างหุ้นส่วนบริษัท ไม่เป็นที่ปรึกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งใดในลักษณะเดียวกัน ทั้งต้องไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือกระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่หรือเสื่อมเสีย	ดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดแจ้งและใช้เป็นการทั่วไป โดยจะมอบอำนาจให้มีการพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปไม่ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		เกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการ อัยการ สำนักงานอัยการสูงสุดมีอิสระในการ บริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการ ดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	
หมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น	หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น	หมวด ๗ การกระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น	หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น
มาตรา ๒๘๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ รัฐ จะต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลัก แห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของ ประชาชนในท้องถิ่น มาตรา ๒๘๓ ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะ ปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิได้รับจัดตั้งเป็น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ต้อง เป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนใน ท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ จะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งหลักการ ปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนใน ท้องถิ่นหรือนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ มิได้	มาตรา ๒๘๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ รัฐ จะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตาม เจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริม ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเอง ได้ ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๑๙๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ รัฐ ต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรบริหารท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ ของประชาชนในท้องถิ่นโดยให้มีรูปแบบองค์กร บริหารท้องถิ่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับการ บริหารจัดการตามภูมิสังคมแต่ละพื้นที่ รวมทั้งต้อง กระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ และ ต้องส่งเสริมให้องค์กรบริหารท้องถิ่นเป็นหน่วยงาน หลักในการจัดทำบริการสาธารณะ ตลอดจนให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะใดที่ชุมชนหรือ บุคคลสามารถดำเนินการได้โดยมีมาตรฐาน คุณภาพ และประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าองค์กร บริหารท้องถิ่น รัฐหรือองค์กรบริหารท้องถิ่นต้อง	มาตรา ๒๔๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๑ ให้มี การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการ ปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนใน ท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน รูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชน ในท้องถิ่นและความสามารถในการปกครอง ตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่น ของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		กระจายภารกิจดังกล่าวให้ชุมชนหรือบุคคล ดังกล่าวดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลที่ เหมาะสม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	
มาตรา ๒๘๔ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนด นโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงาน บุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ ของตนเองโดยเฉพาะ การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจ เพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจ ซึ่งอย่างน้อยต้องมี สาระสำคัญ ดังต่อไปนี้ (๑) การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการ จัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง (๒) การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากร ระหว่างรัฐกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดย คำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์การปกครอง	มาตรา ๒๘๒ การกำกับดูแลองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสม กับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยต้องเป็นไปเพื่อการ คุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือ ประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม และจะกระทบถึง สาระสำคัญแห่งหลักการปกครองตนเองตาม เจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือ นอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ ในการกำกับดูแลตามวรรคหนึ่ง ให้มีการ กำหนดมาตรฐานกลางเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกไปปฏิบัติได้เอง โดย คำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างในระดับ ของการพัฒนาและประสิทธิภาพในการบริหารของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบโดยไม่ กระทบต่อความสามารถในการตัดสินใจดำเนินงาน ตามความต้องการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงาน โดยประชาชนเป็นหลัก มาตรา ๒๘๓ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น	มาตรา ๒๐๒ การกำกับดูแลองค์กรบริหาร ท้องถิ่นต้องกระทำตามกฎหมาย เท่าที่จำเป็น และ ต้องเป็นไปเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศ เป็นส่วนรวม และเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชน จากการใช้อำนาจขององค์กรบริหารท้องถิ่น เหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรบริหารท้องถิ่น และจะกระทบกับหลักความเป็นอิสระขององค์กร บริหารท้องถิ่นมิได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในการกำกับดูแลตามวรรคหนึ่ง รัฐอาจ ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) กำหนดมาตรฐานกลางให้องค์กรบริหาร ท้องถิ่นปฏิบัติและติดตามตรวจสอบให้เป็นไปตาม มาตรฐานนั้น (๒) ทำสัญญาแผนระหว่างรัฐ ราชการส่วน ภูมิภาค และองค์กรบริหารท้องถิ่น ในกรณีที่มีการ พัฒนาพื้นที่หรือโครงการร่วมกัน (๓) ส่งเรื่องให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย ว่ากฎ คำสั่ง มติ หรือการกระทำใด ของผู้บริหาร ท้องถิ่น สภาท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น เป็นไปโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย	มาตรา ๒๔๗ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการ สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนใน ท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองให้สามารถดำเนินการ ตามวรรคหนึ่งได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยัง ไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อ สนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามควรแก่ กรณี การจัดทำบริการสาธารณะใดที่สมควรให้ เป็นหน้าที่โดยเฉพาะขององค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมาย บัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ของท้องถิ่น ตามวรรคสอง กฎหมายดังกล่าวให้บัญญัติถึง กลไกและขั้นตอนในการกระจายอำนาจของส่วน ราชการให้แก่ท้องถิ่นด้วย กฎหมายตามวรรคหนึ่งและกฎหมายที่ เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ (๓) การจัดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ตาม (๑) และ (๒) ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีจำนวนเท่ากัน ในกรณีที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่และการจัดสรรภาษีและอากรตาม (๑) และ (๒) ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดแล้ว คณะกรรมการตาม (๓) จะต้องนำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาทบทวนใหม่ทุกระยะเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่หรือวันที่มีการจัดสรรภาษีและอากร แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของการกำหนดอำนาจและหน้าที่ และการจัดสรรภาษีและอากรที่ได้กระทำไปแล้ว ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ การดำเนินการตามวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานรัฐสภาแล้ว ให้มีผลใช้บังคับได้ มาตรา ๒๘๙ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิ	ย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดการบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งในการบริหารงานได้โดยอิสระและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่นให้จัดบริการสาธารณะได้โดยครบถ้วนตามอำนาจหน้าที่ จัดตั้งหรือร่วมกันจัดตั้งองค์การเพื่อจัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าเป็นประโยชน์ และให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อกำหนดการแบ่งอำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นตามระดับ	แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดอำนาจผู้กำกับดูแลที่ยังคง คำสั่ง มติ หรือการกระทำดังกล่าว ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายจัดตั้งองค์การบริหารท้องถิ่น (๔) การอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๐๐ วรรคสอง องค์กรบริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ โดยอย่างน้อยต้องมีอำนาจหน้าที่ในด้านการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐาน การกีฬา การศึกษาอบรม และการส่งเสริมศาสนา และการจัดการศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีของท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคสาม องค์กรบริหารท้องถิ่นต้องบริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล และการคลัง โดยต้องคำนึงถึงดุลยภาพระหว่างความเป็นอิสระและความมีมาตรฐาน รวมทั้งความ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าว การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ปัญหาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา ๕๓ และมาตรา ๘๑ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย มาตรา ๒๙๐ เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ (๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน (๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่ม	ความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ รวมทั้งกำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผล โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากัน เป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ให้มีกฎหมายรายได้ท้องถิ่น เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมตามลักษณะของภาษีแต่ละชนิด การ จัดสรรทรัพยากรในภาครัฐ การมีรายได้ที่เพียงพอ กับรายจ่ายตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงระดับขั้นการ พัฒนาทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น สถานะทางการ คลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความ ยั่งยืนทางการคลังของรัฐ ในกรณีที่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และ การจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นแล้ว คณะกรรมการตามวรรคสามจะต้อง นำเรื่องดังกล่าวมาพิจารณาพบทวนใหม่ทุก ระยะเวลาไม่เกินห้าปี เพื่อพิจารณาถึงความ เหมาะสมของการกำหนดอำนาจหน้าที่ และการ จัดสรรรายได้ที่ได้กระทำไปแล้ว ทั้งนี้ ต้อง คำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่องค์กร	สอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัด และประเทศ โดยรวม วรรคสี่ องค์กรบริหารท้องถิ่นต้องมีขนาด และศักยภาพที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนใน ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ สูงสุด โดยสามารถจัดทำบริการสาธารณะได้ใน รูปแบบที่หลากหลาย สามารถสร้างความร่วมมือ กับทั้งภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และองค์กร ภาคประชาสังคม ได้ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า เป็น ประโยชน์ และให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคห้า รัฐ ราชการส่วนภูมิภาค และ องค์กรบริหารท้องถิ่น ต้องร่วมมือกันดำเนินการ ตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้พัฒนาพื้นที่ ร่วมกันและในภารกิจอื่นที่ได้รับมอบหมาย เพื่อ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๐๑ เพื่อประโยชน์ในการ ดำเนินการให้เป็นไปตามหมวดนี้ ให้มีประมวล กฎหมายจัดตั้งองค์กรบริหารท้องถิ่นและกฎหมาย ส่งเสริมการกระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น โดยต้องให้มีการกระจายอำนาจที่เพิ่มขึ้น มี คณะกรรมการส่งเสริมการบริหารท้องถิ่นแห่งชาติ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
โครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่	ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ การดำเนินการตามวรรคห้า เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานรัฐสภาแล้ว ให้มีผลบังคับได้ มาตรา ๒๘๙ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย มาตรา ๒๙๐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้	มีหน่วยงานรับผิดชอบการกระจายอำนาจที่เป็นเอกภาพและสามารถดำเนินการให้การกระจายอำนาจเป็นผลสำเร็จ และมีการประเมินผลการกระจายอำนาจด้วย ให้กระจายอำนาจทางการคลังให้แก่องค์กรบริหารท้องถิ่นให้มีอิสระในการจัดหารายได้และใช้จ่ายในการดำเนินงาน การกระจายอำนาจในการจัดเก็บภาษีให้กับองค์กรบริหารท้องถิ่น ให้คำนึงถึงการให้ท้องถิ่นโดยรวมมีรายได้จากภาษีท้องถิ่นที่เพียงพอสำหรับความจำเป็นในการใช้จ่ายของท้องถิ่น องค์การบริหารท้องถิ่นใดที่ความสามารถในการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่นไม่เพียงพอในการใช้จ่าย ให้รัฐจัดสรรเงินรายได้ในรูปของการจัดสรรเงินภาษีและเงินอุดหนุนให้องค์กรบริหารท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ให้มีการกำกับดูแลการใช้จ่ายงบประมาณ การรายงานการเงิน การคลัง และการตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารการเงินการคลังขององค์กรบริหารท้องถิ่นเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งรักษาวินัยและความยั่งยืนทางการคลังโดยรวมของท้องถิ่นและของประเทศ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙) ผู้จัดทำ
	ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ในเขตพื้นที่ (๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขต พื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อ ดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน (๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่ม โครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมี ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ อนามัยของประชาชนในพื้นที่ (๔) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น		
มาตรา ๒๔๘ การแต่งตั้งและการให้ พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความ ต้องการและความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ พนักงานส่วนท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย บัญญัติ คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่นตาม วรรคหนึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้แทนของหน่วย ราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่ กฎหมายบัญญัติ โดยมีจำนวนเท่ากัน การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อน	มาตรา ๒๔๘ การแต่งตั้งและการให้ ข้าราชการและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความ เหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น โดย การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องมีมาตรฐานสอดคล้องกัน และอาจ ได้รับการพัฒนาร่วมกันหรือสับเปลี่ยนบุคลากร ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้ รวมทั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรกลาง บริหารงานบุคคลท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ ในการบริหารงานบุคคลขององค์กร	มาตรา ๒๐๔ การบริหารงานบุคคลของ องค์กรบริหารท้องถิ่นต้องเป็นไปตามระบบ คุณธรรมและความเหมาะสมขององค์กรบริหาร ท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ โดยต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑) ให้บุคลากรขององค์กรบริหารท้องถิ่นมี สถานะเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือลูกจ้างส่วน ท้องถิ่น และสามารถย้ายหรือสับเปลี่ยนสังกัด ระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรบริหาร ท้องถิ่นรูปแบบต่างกันได้ (๒) ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของ องค์กรบริหารท้องถิ่นทุกรูปแบบ ในระดับชาติและ ระดับจังหวัด ร่วมกันเป็นองค์กรเดียว โดยมี	มาตรา ๒๔๘ การบริหารงานบุคคลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น การจัดให้มี มาตรฐานที่สอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถพัฒนา ร่วมกันหรือการสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เงินเดือน และการลงโทษพนักงานและลูกจ้าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ	ปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีองค์กรพิทักษ์ระบบ คุณธรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้าง ระบบคุ้มครองคุณธรรมและจริยธรรมในการ บริหารงานบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ คณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นตาม วรรคหนึ่งจะต้องประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วย ราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการส่วนท้องถิ่นและ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีจำนวนเท่ากัน ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อน เงินเดือน และการลงโทษข้าราชการและลูกจ้าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ	องค์กรประกอบสี่ฝ่าย ประกอบด้วย ผู้แทนของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนผู้บริหารท้องถิ่น ผู้แทนข้าราชการส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ มี จำนวนเท่ากัน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (๓) ให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบ คุณธรรมในการบริหารท้องถิ่นและคณะกรรมการ ดำเนินการแต่งตั้งข้าราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ องค์กรบริหารท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอาจมี องค์กรกลางบริหารงานบุคคลตาม (๒) และ คณะกรรมการตาม (๓) เป็นการเฉพาะได้ตามที่ กฎหมายบัญญัติ	
มาตรา ๒๔๕ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหาร ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการ เลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะ ผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการ	มาตรา ๒๔๔ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหาร ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะ ผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออก	มาตรา ๒๐๐ วรรคหนึ่ง องค์กรบริหาร ท้องถิ่นต้องมีผู้บริหารท้องถิ่น หรือสภาท้องถิ่น ที่มาจากการเลือกตั้ง แต่ในกรณีที่ป็นองค์กร บริหารท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะมาจากความ เห็นชอบของประชาชนโดยวิธีอื่นก็ได้ และ ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ต้องไม่ กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๒๔๙ สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมา จากการเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือ มาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือใน กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วน ร่วมของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย บัญญัติ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิ สมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ให้ใช้วิธีออกเสียง ลงคะแนนโดยตรงและลับ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละสี่ปี คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือน ประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของ รัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วน ท้องถิ่น มิได้ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิ สมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและ ผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่มีการยุบสภาท้องถิ่น หรือใน กรณีที่สมาชิกสภาท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งทั้ง คณะตามมาตรา ๒๙๖ และต้องมีการแต่งตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็น การชั่วคราว มิให้นำบทบัญญัติวรรคสอง วรรค สาม และวรรคหก มาใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามที่ กฎหมายบัญญัติ	เสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละสี่ปี คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือน ประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการ ส่วนท้องถิ่น และจะมีผลประโยชน์ขัดกันกับการ ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายบัญญัติมิได้ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิ สมัครรับเลือกตั้ง หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นและ ผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่คณะผู้บริหารท้องถิ่นต้องพ้น จากตำแหน่งทั้งคณะหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้น จากตำแหน่งและจำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะ ผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการ ชั่วคราว มิให้นำบทบัญญัติวรรคสาม และวรรค หก มาใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษที่มีโครงสร้างการบริหารที่แตกต่าง จากที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ให้กระทำได้ตามที่ กฎหมายบัญญัติ แต่คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือ		เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องคำนึงถึง เจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาตรา ๒๖๖ มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ มาใช้ บังคับกับสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหาร ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ด้วย โดยอนุโลม		
	มาตรา ๒๘๗ ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิ มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วน ร่วมดังกล่าวได้ด้วย ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียด ให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลา พอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับ การร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับ ฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัด ให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจ ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงาน การดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำ	มาตรา ๒๐๓ ประชาชนหรือชุมชนย่อมมี สิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร บริหารท้องถิ่น ในการกำหนดรูปแบบขององค์กร บริหารท้องถิ่น การบริหารงานท้องถิ่น การออก เสียงประชามติระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการ ดำเนินงาน การถอดถอน ผู้บริหารท้องถิ่น หรือ สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือการเสนอข้อบัญญัติ ท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ องค์กรบริหารท้องถิ่นมีหน้าที่ต้องส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอย่างน้อยต้อง เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รายงานผลการดำเนินงาน และรายงานงบการเงินและสถานะทางการเงินคลัง ท้องถิ่นให้ประชาชนทราบ ส่งเสริมสมาชิกาพลเมือง รวมทั้งต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจใน การดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๒๕๐ ในการดำเนินงาน ให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น และผู้บริหาร ท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลและดำเนินการให้ประชาชน ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	งบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงาน ในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำงบประมาณขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสาม ให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๑๖๘ วรรคหก มาใช้บังคับ โดยอนุโลม		
มาตรา ๒๔๖ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อย กว่าสามในสี่ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มา ลงคะแนนเสียง เห็นว่าสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นนั้นไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้ สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้นพ้น จากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การลงคะแนนเสียงตามวรรคหนึ่งต้องมีผู้ มีสิทธิเลือกตั้งมาลงคะแนนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด มาตรา ๒๔๗ ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่น้อย กว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อ ประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณา	มาตรา ๒๔๕ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด เห็นว่าสมาชิก สภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่นผู้ใดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป ให้มีสิทธิ ลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้นั้น พ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อ การตรวจสอบ รายชื่อ และการลงคะแนนเสียง ให้เป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๒๔๖ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อร้อง ขอต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้สภาท้องถิ่น พิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ จำนวนผู้มีสิทธิเข้าชื่อ หลักเกณฑ์และ	มาตรา ๒๐๓ วรรคหนึ่ง ประชาชนหรือ ชุมชนย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารงานของ องค์กรบริหารท้องถิ่น ในการกำหนดรูปแบบของ องค์กรบริหารท้องถิ่น การบริหารงานท้องถิ่น การ ออกเสียงประชามติระดับท้องถิ่น การตรวจสอบ การดำเนินงาน การถอดถอน ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือการเสนอข้อบัญญัติ ท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	มาตรา ๒๕๑ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกัน เพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภา ท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ คำร้องขอตามวรรคหนึ่งต้องจัดทำร่าง ข้อบัญญัติท้องถิ่นเสนอมาด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการเข้าชื่อรวมทั้งการ ตรวจสอบ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ	วิธีการเข้าชื่อ รวมทั้งการตรวจสอบรายชื่อ ให้ เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ		
		ภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง	
		หมวด ๑ บททั่วไป	
		มาตรา ๒๕๗ บทบัญญัติในภาคนี้ก่อให้เกิด ความรับผิดชอบแก่รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หน่วยงาน ของรัฐทุกหน่วยงาน และประชาชน ที่ต้องจัดให้มี การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองตามหลักการ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการนั้น ให้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การปฏิรูป และการสร้างความปรองดองของคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ และข้อเสนอการปฏิรูปของสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ให้ประธานสภา ผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี หรือ ประธานกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดองแห่งชาติ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาล รัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย	
		มาตรา ๒๕๘ บทบัญญัติในภาคนี้ให้สิ้นสุด บังคับในวันถัดจากวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ครบห้าปี เว้นแต่ (๑) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อย กว่าห้าหมื่นคน คณะรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ เสนอให้จัดให้มีการออกเสียงประชามติให้ บทบัญญัติในภาคนี้คงใช้บังคับต่อไป ทั้งนี้ ตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ออกเสียงประชามติ. (๒) รัฐสภามีมติด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่ง หนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง สองสภา ให้บทบัญญัติในภาคนี้คงใช้บังคับอยู่ ต่อไป ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่รัฐสภามีมติ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		หมวด ๒ การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความ เป็นธรรมและความปรองดอง	
		ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดองแห่งชาติ	
		มาตรา ๒๕๙ เพื่อประโยชน์แห่งการ ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้ต่อเนื่องจนบรรลุผล รวมทั้งเพื่อป้องกันและระงับความขัดแย้งระหว่าง คนในชาติ และสร้างความปรองดอง ให้มี คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดองแห่งชาติและสภาดำเนินการปฏิรูปและ สร้างความปรองดอง โดยมีองค์ประกอบ ที่มา และอำนาจหน้าที่ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้	
		มาตรา ๒๖๐ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการจำนวนไม่ เกินยี่สิบสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง จากบุคคลดังต่อไปนี้ (๑) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ ประธาน รัฐสภา ประธานวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ผู้ บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้ บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		(๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งจากผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ซึ่งเลือกกันเองในแต่ละประเภท ประเภทละหนึ่งคน และ (๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคนซึ่งแต่งตั้งตามมติรัฐสภา จากผู้ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการปฏิรูปด้านต่าง ๆ และการสร้างความปรองดอง ให้กรรมการตามวรรคหนึ่งเลือกผู้ซึ่งมีความเหมาะสมคนหนึ่งให้เป็นประธานกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หลักเกณฑ์ และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ และการอื่นที่จำเป็นของคณะกรรมการตามมาตรานี้ รวมทั้งเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอื่นของประธานกรรมการและกรรมการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ในกรณีที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์การ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติมีกรรมการไม่ครบองค์ประกอบหรือจำนวนตามวรรคหนึ่ง หากมีกรรมการเหลืออยู่เกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้คณะกรรมการเท่าที่มีอยู่เป็นองค์ประกอบและองค์ประชุมและสามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไปได้ ให้มีหน่วยธุรการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติและสภาดำเนินการปฏิรูปและสร้างความปรองดองที่มีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองของคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติและสภาดำเนินการปฏิรูปและสร้างความปรองดอง เป็นประจำทุกปี โดยคณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติ แล้วแจ้งให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ และสภาดำเนินการปฏิรูปและสร้างความปรองดองทราบ และประกาศผลการประเมินดังกล่าวให้ทราบเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ตาม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง แห่งชาติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง	
		มาตรา ๒๖๑ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาตินี้ หน้าที่ดังต่อไปนี้ (๑) แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปด้านต่าง ๆ และคณะกรรมการอิสระเสริมสร้างความปรองดอง เพื่อศึกษาและเสนอแนะเรื่องการปฏิรูปและการ เสริมสร้างความปรองดองต่อคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ (๒) ขับเคลื่อนการปฏิรูปโดยการเสนอแนะ นโยบายและข้อเสนอในการปฏิรูป รวมทั้งข้อเสนอ ในการจัดสรรงบประมาณที่จำเป็นต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการ พัฒนาประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็น ธรรมในต่าง ๆ (๓) นำข้อเสนอการปฏิรูปของสภาพัฒนาการ แห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ รวมทั้ง แผนงานและยุทธศาสตร์การปฏิรูปของทุกภาค ส่วน มาบูรณาการเพื่อให้สามารถพัฒนาประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมได้ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งปรับแผนและ ขั้นตอนดังกล่าวได้ตามที่เห็นว่าเหมาะสม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง และปฏิรูปประเทศ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		(๔) ดำเนินการที่จำเป็นเพื่อสร้างความ ปรองดองและสมานฉันท์ระหว่างคู่ขัดแย้งและสร้าง ความปรองดองในหมู่ประชาชนตามหลักความ ยุติธรรมระยะเปลี่ยนผ่าน ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูป และการปรองดอง (๕) ดำเนินการหรือสั่งให้มีการดำเนินการที่ จำเป็นเพื่อป้องกันและระงับความขัดแย้งหรือ ความรุนแรง และระงับหรือยับยั้งการกระทำที่มี ผลเป็นการขัดขวางการปฏิรูปหรือการสร้าง ความปรองดอง ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดอง (๖) ตรวจสอบและไต่สวนการไม่ปฏิบัติตาม แผนหรือขั้นตอนที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์การ ปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติกำหนดตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) (๗) เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาล รัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยกรณีตาม (๖) หรือกรณีอื่นตามมาตรา ๒๒๒ หรือมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม (๘) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปและการ ปรองดอง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		(๙) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของประชาชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดี (๑๐) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการปฏิบัติที่สอดคล้องและเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ (๑๑) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติมีอำนาจกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการสร้างความปรองดองอำนาจการ และดำเนินการให้เกิดสภาวะที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และปรองดอง และเพื่อการนี้ ให้คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์นั้น รวมทั้งมีอำนาจเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาแนวทางและมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการขจัดความขัดแย้งและการสร้างความปรองดอง ทั้งนี้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติย่อมไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อคณะรัฐมนตรีได้รับข้อเสนอตามวรรคหนึ่ง หรือแนวทางและมาตรการตามวรรคสอง ให้	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		คณะรัฐมนตรีพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอ หรือแนวทางและมาตรการดังกล่าว รวมทั้งให้การ สนับสนุนงบประมาณ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีไม่ สามารถดำเนินการตามข้อเสนอหรือแนวทางและ มาตรการใดได้ ให้ชี้แจงเหตุผลให้รัฐสภา และ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดองแห่งชาติ ทราบ ในการนี้ หาก คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดองแห่งชาติทบทวนข้อเสนอ แนวทาง หรือ มาตรการดังกล่าว และมีมติยืนยันด้วยคะแนน เสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ ให้คณะรัฐมนตรี ดำเนินการให้เป็นไปตามมติดังกล่าว	
		มาตรา ๒๖๒ ให้มีสภาดำเนินการปฏิรูป และสร้างความปรองดอง ประกอบด้วยบุคคลตาม มาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ (๑) เพื่อ ดำเนินการปฏิรูปและสร้างความปรองดองให้ เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูป และการปรองดอง ให้สดาดำเนินการปฏิรูปและสร้างความ ปรองดองประเมินผลการปฏิรูปและการสร้าง ความปรองดองในแต่ละปี และจัดทำแผนปฏิรูป และสร้างความปรองดองในปีถัดไป รวมทั้ง พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูป	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		และการสร้างความปรองดอง ซึ่งต้องนำเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภาต่อไป และอำนาจหน้าที่ อื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดอง ให้ประธานกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูป และการปรองดองแห่งชาติเป็นผู้เรียกประชุมและ เป็นประธานการประชุมสมัชชาดำเนินการปฏิรูปและ สร้างความปรองดอง	
		มาตรา ๒๖๓ ในการดำเนินการตามมาตรา ๒๖๑ หากเห็นว่ากรณีใดจำเป็นต้องตราพระราช บัญญัติขึ้นใช้บังคับ ให้สภาดำเนินการปฏิรูปและ สร้างความปรองดองจัดทำร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับกรณีนั้นเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์การ ปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติเพื่อเสนอต่อสภา ผู้แทนราษฎร ในการนี้คณะกรรมการยุทธศาสตร์การ ปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือ ส่งให้สภาดำเนินการปฏิรูปและสร้างความปรองดอง แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนใดก่อนก็ได้ ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตั้ง คณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติดังกล่าวโดยต้องประกอบด้วย สมาชิกสภาดำเนินการปฏิรูปและสร้างความ ปรองดองและผู้แทนคณะกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติรวมกันมี	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปณิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการ ทั้งหมด และในกรณีที่เป็นการศึกษาโดย คณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติดังกล่าว คณะกรรมการร่วมกัน นั้นจะต้องประกอบด้วยสมาชิกสภาดำเนินการ ปฏิรูปและสร้างความปรองดองและผู้แทน คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดองแห่งชาติรวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่ง ในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดด้วย ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอตาม วรรคหนึ่งเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน จะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีต้องพิจารณาให้คำรับรอง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่าง ในกรณีที่ นายกรัฐมนตรีไม่แจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาที่ กำหนด ให้ถือว่านายกรัฐมนตรีให้คำรับรอง	
หมวด ๑๒ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	บทสุดท้าย การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	หมวด ๑๕ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๓๑๓ (๑) วรรคสอง ญัตติขอ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการ เปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ เปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะเสนอมิได้	มาตรา ๒๙๑ (๑) วรรคสอง ไม่มีการ แก้ไข	มาตรา ๒๖๘ การขอแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะ กระทำมิได้	มาตรา ๒๕๒ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะ กระทำมิได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		มาตรา ๒๖๙ การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญในบททั่วไป ภาค ๑ รากฐานของ ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข และการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการพื้นฐาน สำคัญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามมาตรา ๒๗๑ หลักการพื้นฐานสำคัญตามวรรคหนึ่ง หมายถึง (๑) หลักประกันเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง (๒) โครงสร้างของสถาบันการเมือง ซึ่ง ได้แก่การมีสองสภา องค์ประกอบของแต่ละสภา การตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่าย นิติบัญญัติ (๓) กลไกเพื่อการรักษาวินัยการเงิน การคลัง และการงบประมาณ (๔) สาระสำคัญของบทบัญญัติในภาค ๓ หลักนิติธรรม ศาล และองค์กรตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐ (๕) สาระสำคัญของบทบัญญัติในภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง (๖) หลักเกณฑ์การแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญตามบทสุดท้ายนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขยายหรือเพิ่มสิทธิ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		เสรีภาพหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนทาง การเมือง หรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการ ดำเนินการของศาลหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่ง มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ไม่ถือเป็นการ แก้ไขเพิ่มเติมหลักการพื้นฐานสำคัญตามมาตรานี้	
มาตรา ๓๑๓ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จะกระทำได้อีกแต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ (๑) ยุติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจาก คณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรจะเสนอหรือร่วมเสนอญัตติดังกล่าว ได้เมื่อพรตการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้ ญัตติข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มี ผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะเสนอมิได้ (๒) ยุติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณา	มาตรา ๒๙๑ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ (๑) ยุติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจาก คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจาก ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้า หมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอ กฎหมาย ญัตติข้อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มี ผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ จะเสนอมิได้ (๒) ยุติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณาเป็น สามวาระ	มาตรา ๒๗๐ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้ (๑) ยุติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจาก คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่ น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มี อยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจากสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งใน ห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสอง สภา หรือจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่ น้อยกว่าห้าหมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อ เสนอกฎหมาย (๒) ยุติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและให้รัฐสภาพิจารณา เป็นสามวาระ (๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง ขั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดย เปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยใน การแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่าสองในสามของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา	มาตรา ๒๕๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๒ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้กระทำได้ตาม หลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้ (๑) ยุติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจาก คณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามี จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือจาก ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้า หมื่นคนตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอ กฎหมาย (๒) ยุติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็น ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต่อรัฐสภา และให้ รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ (๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่ง ขั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนน โดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เป็นสามสาระ (๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและ ลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียง เห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อย กว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา (๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียง ข้างมากเป็นประมาณ (๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้น แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้ รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป (๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดย เปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยใน การที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่ง หนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง สองสภา (๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าว แล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้น ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๙๓ และมาตรา ๙๔ มาใช้ บังคับโดยอนุโลม	(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ หนึ่งขึ้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและ ลงคะแนนโดยเปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียง เห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ ทั้งสองสภา (๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้น พิจารณาเรียงลำดับมาตรา ต้องจัดให้มีการรับ ฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอา เสียงข้างมากเป็นประมาณ (๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้น แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้ รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป (๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดย เปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยใน การที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่ง หนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง สองสภา (๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าว แล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้น	(๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณา เรียงลำดับมาตรา ถ้าเป็นกรณีที่ประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งเข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้ มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข เพิ่มเติมนั้นด้วย การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สอง ขึ้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ให้ถือเอาเสียงข้าง มากเป็นประมาณ (๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้น แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้วให้ รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป (๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดย เปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยใน การที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าสอง ในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง สองสภา (๗) เมื่อการลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อ พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ประธาน รัฐสภาส่งร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่รัฐสภา เห็นชอบแล้วให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาว่าร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นได้ตราขึ้นโดยเป็นไป	ในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วย ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกวุฒิสภา ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (๔) การพิจารณาในวาระที่สองขึ้นพิจารณา เรียงลำดับมาตรา โดยการออกเสียงในวาระที่สองนี้ ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่ เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกัน ได้แสดงความคิดเห็นด้วย (๕) เมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จสิ้น แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้ รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป (๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ขั้นสุดท้าย ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดย เปิดเผย และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยใน การที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญมากกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสอง สภา และในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจากพรรคการเมืองทุกพรรคการเมืองที่มี สมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าสิบคน เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรค

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพิรูปรแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๕๑ มาใช้ บังคับโดยอนุโลม	ตามรัฐธรรมนูญนี้หรือมีข้อความขัดหรือแย้งต่อ มาตรา ๒๖๘ หรือไม่ หรือเป็นการแก้ไขเพิ่มเติม หลักการพื้นฐานสำคัญตามมาตรา ๒๖๙ หรือไม่ ซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่ วันที่ได้รับเรื่อง ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หรือมีข้อความขัด หรือแย้งต่อมาตรา ๒๖๘ ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้น เป็นอันตกไป แต่ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหลักการพื้นฐานสำคัญตาม มาตรา ๒๖๙ ให้ศาลรัฐธรรมนูญส่งร่างรัฐธรรมนูญ นั้นกลับคืนให้รัฐสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตาม มาตรา ๒๗๑ ต่อไป (๘)ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยแล้วว่าได้ตราขึ้นโดย ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่มี ข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ขึ้นทูลเกล้า ทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ศาล รัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรง ลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุ เบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ และให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๑๕๒ มาใช้บังคับโดย อนุโลม แต่มติยืนยันต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อย	การเมืองดังกล่าว และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคการเมืองทุกพรรคการเมืองที่มีสมาชิก อยู่ในสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่าพรรคการเมือง ละสิบคน ถ้ารวมกันทุกพรรคการเมืองแล้วมี จำนวนตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ต้องเห็นชอบด้วยไม่ น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของทุกพรรคดังกล่าว และมีสมาชิก วุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของ จำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (๗) เมื่อมีการลงมติเห็นชอบตาม (๖) แล้ว ให้รอไว้สิบห้าวัน แล้วจึงนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข เพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย และให้นำ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ และมาตรา ๑๔๓ มา ใช้บังคับโดยอนุโลม (๘) ในกรณีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๑ หมวด ๒ หรือ หมวด ๑๕ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือ ลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตาม รัฐธรรมนูญ หรือเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจ ของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาล หรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรือ อำนาจได้ ก่อนดำเนินการตาม (๗) ให้จัดให้มีการ ออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการ ออกเสียงประชามติ ถ้าผลการออกเสียง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		กว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของทั้งสองสภา	ประชุมมติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข เพิ่มเติมจึงให้ดำเนินการตาม (๗) ต่อไป (๙) ก่อนนายกรัฐมนตรีนำความกราบ บังคมทูลเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตาม (๗) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อย กว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของ แต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกัน แล้วแต่ กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธาน แห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญตาม (๗) ขัดต่อ มาตรา ๒๕๒ หรือมีลักษณะตาม (๘) และให้ ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่ง ความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ในระหว่างการพิจารณา วินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้า ทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลง พระปรมาภิไธยมิได้
		มาตรา ๒๗๑ การแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๙ ให้กระทำได้ตาม หลักเกณฑ์และวิธีการตามมาตรา ๒๗๐ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) แล้วให้ประธานรัฐสภานำ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ส่งให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งเพื่อดำเนินการให้ประชาชนผู้มีสิทธิ เลือกตั้งออกเสียงประชามติก่อนนำร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการออกเสียงประชามติ ในกรณีที่ประชาชนผู้มาใช้สิทธิออกเสียง ประชามติโดยเสียงข้างมากไม่เห็นชอบด้วยในการที่ จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมเป็นอันตกไป แต่ถ้าประชาชนผู้ มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติโดยเสียงข้างมาก เห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้า ทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่มีการ ออกเสียงประชามติ เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลง พระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุ เบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้	
		มาตรา ๒๗๒ หุ้รอบห้าปีนับแต่วันที่ รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้สำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎรแจ้งไปยังสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ ศาล ปกครองสูงสุด และองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมี หน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อให้ประธาน รัฐสภาแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งองค์กรดังกล่าวเสนอ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ฝ่ายละหนึ่งคน ประกอบกันเป็นคณะผู้ทรงคุณวุฒิ อิสระประเมินผลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ มี อำนาจหน้าที่ทำรายงานเสนอความเห็นเกี่ยวกับการ ใช้บังคับและการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่ง ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ในกรณีที่คณะผู้ทรงคุณวุฒิอิสระตามวรรค หนึ่งเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ให้เสนอ ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมรายงานต่อสภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป และ ประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปด้วย	
บทเฉพาะกาล	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๑๔ ให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็น คณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิก วุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดตามมาตรา ๓๒๓ ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่คณะ องคมนตรีด้วย และให้คณะองคมนตรีที่เหลืออยู่ ทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมีใหนำมาตรา ๒๐	มาตรา ๒๙๒ ให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็น คณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้	มาตรา ๒๗๓ ไม่มีการแก้ไข	มาตรา ๒๕๔ ให้คณะองคมนตรีซึ่งดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะองคมนตรีตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
วรรค สาม และมาตรา ๒๔ วรรคสาม มาไข บังคับ และให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคน หนึ่งขึ้นทำ หน้าที่ประธานเป็นการชั่วคราว			
มาตรา ๓๑๕ นับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ให้สภาผู้แทนราษฎรตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ทำ หน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึง วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ และให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ทำหน้าที่วุฒิสภาตาม รัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันที่ครบสี่ปีนับแต่วันที่พระ มหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตาม วรรคหา (๑) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตาม วรรคหา (๒) แล้วแต่กรณี ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภา	มาตรา ๒๙๓ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ทำหน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามอบบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าจะมีการประชุมรัฐสภา เป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๒๗ ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าบทบัญญัติ ใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือ ประธานวุฒิสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราช โองการ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ในวาระเริ่มแรก หากปรากฏว่าเมื่อต้องม ีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๒๗ แล้ว แต่ยังไม่ม ีวุฒิสภา ให้สภานิติบัญญัติ แห่งชาติทำหน้าที่วุฒิสภาต่อไป เว้นแต่การ พิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งและการถอดถอน จากตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ และ กิจการใดที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ดำเนินการ ในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้มีผลเป็นการ	มาตรา ๒๗๔ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประธานและรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ทำหน้าที่สภา ผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา และทำหน้าที่ ประธานหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการ ประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๓๒ ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าบทบัญญัติ ใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือ ประธานรัฐสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราช โองการ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลง นามรับสนองพระบรมราชโองการ ในวาระเริ่มแรก หากปรากฏว่าเมื่อต้องม ีการประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๓๒ แล้ว แต่ยังไม่ม ีวุฒิสภา ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่วุฒิสภา และให้ประธานและรอง ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ประธาน และรองประธานวุฒิสภา ต่อไป จนกว่าจะมี	มาตรา ๒๕๕ ในระหว่างที่ยังไม่มีสภา ผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และสมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทำหน้าที่รัฐสภา สภา ผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา หรือเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามลำดับ ตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้สิ้นสุดลงใน วันก่อนวันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลัง การเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นอกจาก จะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว ต้องมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม รวมทั้งเหตุ แห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามที่บัญญัติไว้สำหรับ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามอบ รัฐธรรมนูญนี้ ดังต่อไปนี้ด้วย (๑) มาตรา ๙๒ ยกเว้น (๓) และ (๔)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวางลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาวางลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม	ดำเนินการของวุฒิสภา และในกรณีที่บทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๓ มาตรา ๙๔ มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๒ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๙ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๔ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๙ มาตรา ๑๒๐ มาตรา ๑๙๗ วรรคสี่ มาตรา ๒๖๑ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๓ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม	วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่การพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งและการถอดถอนจากตำแหน่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และกิจการใดที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ดำเนินการในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้มีผลเป็นการดำเนินการของวุฒิสภา และในกรณีที่บทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ มีให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๒ มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๔ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๐๙ มาตรา ๑๑๐ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ มาตรา ๑๑๓ มาตรา ๑๑๕ มาตรา ๑๑๖ มาตรา ๑๑๗ มาตรา ๑๒๐ มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๕ บทบัญญัติมาตรา ๑๒๗ บทบัญญัติเกี่ยวกับการต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๑๙๖ วรรคสอง มาตรา ๒๐๗ วรรคสาม มาตรา ๒๓๒ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๓๗ และบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	(๒) มาตรา ๙๓ ยกเว้น (๓) (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) (๓) มาตรา ๙๖ ยกเว้น (ก) กรณีตาม (๔) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๙๒ (๓) และ (๔) (ข) กรณีตาม (๕) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๙๓ (๓) (๑๒) (๑๓) (๑๔) และ (๑๕) และ (ค) กรณีตาม (๖) เฉพาะในกรณีที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติการตามหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายหรือคำสั่งที่ขัดด้วยกฎหมาย (๔) มาตรา ๑๐๓ ยกเว้น ข. ลักษณะต้องห้ามตาม (๑) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๙๓ (๓) และ (๑๕) และ ข. ลักษณะต้องห้ามตาม (๒) และ (๖) มีให้นำมาตรา ๑๐๗ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่ห้ามมิให้บุคคลดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีให้นำมาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ในกรณีที่มิมีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามาบรรลุนิติภาวะสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในคราวแรกดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามาบรรลุนิติภาวะสิ้นสุดลง (๒) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ ให้ดำเนินการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายดังกล่าว ให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เทาที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาด้วย โดยให้ใช้คำว่า “สมาชิกวุฒิสภา” แทนคำว่า “สมาชิกสภาผู้		ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๖ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม	หน้าที่รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภามาบรรลุนิติภาวะหนึ่ง ให้อำนาจของประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมาย เป็นอำนาจของประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในระหว่างที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หากมีตำแหน่งว่างลง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งผู้มีความสมควรและไม่มีลักษณะต้องห้ามวรรคสอง เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติแทนก็ได้ เมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ เว้นแต่จะได้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
แทนราษฎร” ทุกแห่งและให้ประธานกรรมการ การเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา ๓๑๙ เป็นผู้ รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว และในกรณีที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นวาทบัญญัติใด ของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้ แทนราษฎรขัดหรือแย้ง หรือไม่สอดคล้องกับ รัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมี อำนาจกำหนดระเบียบที่จำเป็นขึ้นในแทน บทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดย สุจริตและเที่ยงธรรม ระเบียบดังกล่าวและ ความเห็นที่วาทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว นั้นขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ นี้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วย รัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตาม (๒) ให้ กระทำภายในเก้าสิบวันนับแต่วันครบสองร้อยสี่ สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และ มิให้ดำเนินการเลือกตั้งในวันเดียวกันกับการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ มาตรา ๓๑๖ ให้ประธานสภาผู้แทน ราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้ นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คง เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธาน			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นประธานวุฒิสภาและรองประธานวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าอายุของวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ จะสิ้นสุดลงหรือพ้นจากตำแหน่งจนถึงวาระตามมาตรา ๓๒๓ ให้คณะกรรมการซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็น คณะกรรมการการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้ขอบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ขอบังคับการประชุมของวุฒิสภา และขอบังคับการประชุมของรัฐสภา ซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ และให้ขอบังคับการประชุมดังกล่าวสิ้นสุดลงเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง แลวแต่กรณี ดังต่อไปนี้ (๑) เมื่อสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๑๕ วรรคหนึ่ง สิ้นอายุหรือถูกยุบหรือเป็นกรณีตามมาตรา ๓๒๓ (๒) เมื่อมีการตราขอบังคับการประชุมวุฒิสภาขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องไม่เกิน			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๓) เมื่อมีการตราขอบังคับการประชุม รัฐสภาขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องไม่เกิน สองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภา ภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้			
มาตรา ๓๑๗ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหาร ราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ นี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๖ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ มาใช้บังคับกับ การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล และคณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งหรือกับการ อภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและ คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งหรือกับการอภิปราย ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและคณะมนตรี ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ แล้วแต่กรณี และถ้ามติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียง	มาตรา ๒๙๘ วรรคหนึ่ง ให้คณะรัฐมนตรีที่ บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ เมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้า รับหน้าที่ วรรคสาม มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง มาตรา ๑๗๒ มาตรา ๑๗๔ และ มาตรา ๑๘๒ (๔) (๗) และ (๘) มาใช้บังคับกับการ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้	มาตรา ๒๗๘ วรรคหนึ่ง ให้คณะรัฐมนตรี ที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้พ้นจาก ตำแหน่งทั้งคณะเมื่อคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตาม รัฐธรรมนูญนี้เข้ารับหน้าที่ วรรคสาม มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการ ให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๖๕ คุณสมบัติและ ลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๖ การสิ้นสุด ความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๗๓ มาตรา ๑๗๔ (๓) (๕) (๘) และ (๙) มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๓๔ (๒) และ (๔) มาใช้บังคับกับการดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่บริหาร ราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้	มาตรา ๒๕๖ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหาร ราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ เป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้น ใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตาม รัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ และให้นำมาตรา ๒๕๕ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม รัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งนอกจากจะต้องมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว ต้องไม่มี ลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้สำหรับรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญนี้ ดังต่อไปนี้ด้วย (๑) มาตรา ๑๕๕ ยกเว้น (๖) เฉพาะใน ส่วนที่เกี่ยวกับมาตรา ๙๓ (๑๒)(๑๔) และ (๑๕) (๒) มาตรา ๑๖๕ (๓) (๔) ยกเว้นในส่วนที่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตามที่กำหนด ก็ให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี ดังกล่าว พ้นจากตำแหน่ง เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ แล้ว ให้คณะรัฐมนตรี ตามวาระหนึ่งหรือคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม มาตรา ๓๒๔ แล้วแต่กรณีพ้นจากตำแหน่ง แต่ ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่า คณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๒๐๑ มาตรา ๒๐๒ มาตรา ๒๐๓ มาตรา ๒๐๔ มาตรา ๒๐๖ (๒) (๓) และ (๖) มาตรา ๒๐๙ มาตรา ๒๑๕ วรรคสี่ และมาตรา ๒๑๖ (๕) มาใช้บังคับกับการดำรง ตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีตามมาตรา			เกี่ยวกับมาตรา ๑๕๕ (๖) เฉพาะในส่วนที่ เกี่ยวกับมาตรา ๙๓ (๑๒) (๑๔) และ (๑๕) การดำเนินการแต่งตั้งรัฐมนตรีในระหว่าง เวลาตามวาระหนึ่ง ให้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ ให้นำมาตรา ๒๕๕ วรรคเจ็ด มาใช้บังคับ แก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร หรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ของรัฐมนตรีตามวาระหนึ่งและวาระสามด้วยโดย อนุโลม
	มาตรา ๒๙๘ วรรคสอง ให้คณะมนตรี ความมั่นคงแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะพร้อมกับ คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ด้วย	มาตรา ๒๗๘ วรรคสอง ให้คณะรักษา ความสงบแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรักษาความ สงบแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และให้พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ พร้อมกับคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดิน	มาตรา ๒๕๗ ให้คณะรักษาความสงบ แห่งชาติที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้ง ขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกตาม รัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ตามวาระหนึ่ง ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		อยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ด้วย และในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติคงมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ด้วย	รักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ และให้ถือว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและคณะรักษาความสงบแห่งชาติยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป ให้นำมาตรา ๒๕๕ วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรักษาความสงบแห่งชาติด้วยโดยอนุโลม
	มาตรา ๒๙๔ ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ สิ้นสุดลงในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เพื่อประโยชน์แห่งการจัดส่วนได้เสีย ห้ามมิให้กรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภากายในสองปี นับ	มาตรา ๒๗๕ เพื่อประโยชน์ในการจัดให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็น ให้คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญและสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปและสิ้นสุดลงในวันเปิดประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตาม มาตรา ๑๓๒ เว้นแต่นายกรัฐมนตรีจะมีประกาศให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศซึ่งนายกรัฐมนตรี	มาตรา ๒๕๘ ให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศอยู่ปฏิบัติหน้าที่ เพื่อดำเนินการตาม มาตรา ๒๖๙ ต่อไปให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และเมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าว ให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศสิ้นสุดลง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือวิธีการทำงานของสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	แต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง	แต่ตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ สิ้นสุดลงก่อนกำหนดเวลาดังกล่าว เพื่อประโยชน์แห่งการจัดส่วนได้เสีย ห้ามมิให้กรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่หรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง ภายในสองปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ แต่สำหรับกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ยังคงดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไปได้	ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจตามมาตรา ๒๖๙ และเกิดประสิทธิภาพก็ได้ และในกรณีที่มีตำแหน่งว่างลง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรเพื่อแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ ให้นำมาตรา ๒๕๕ วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้วยโดยอนุโลม
มาตรา ๓๒๓ ภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้รัฐสภาดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้แล้วเสร็จทุกฉบับ โดยใน	มาตรา ๒๙๕ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ได้รับจากคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดตาม	มาตรา ๒๗๖ ให้คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติดังต่อไปนี้ แล้วเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา โดยมีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๕๔ มาใช้บังคับ ในกรณีนี้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัตินี้แล้วเสร็จ	มาตรา ๒๕๙ ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่จำเป็นดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จ และ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ระหว่างเวลาดังกล่าวจะยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรค หนึ่ง ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่ วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่พัน กำหนดเวลาดังกล่าวแต่การพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรค หนึ่งยังไม่แล้วเสร็จทุกฉบับ ให้สมาชิกภาพของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกัน ทั้งหมด และห้ามมิให้มีการดำเนินการเลือกตั้ง ทั่วไปตามรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการให้ความ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งแล้วเสร็จทุกฉบับ หรือเป็นกรณีตามมาตรา ๓๒๔ ในกรณีนี้ ให้ วุฒิสภากำหนดหน้าที่รัฐสภาและดำเนินการเสนอ และพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบ วันนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหนึ่งร้อย สี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๒) ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตาม วรรคหนึ่งทุกฉบับแล้วเสร็จ ภายในกำหนดเวลา	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ในกรณีที่พันกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง แล้ว แต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติดียังพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ แล้วเสร็จ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติดำ เนินการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญที่คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรร มนูญจัดทำขึ้นพลุลเกล้า ทูลกระหม่อมถวายภายในเจ็ดวันเพื่อทรงลงพระ ปรมาภิไธย โดยถือเสมือนว่าสภานิติบัญญัติแห่ง ชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประ กอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว ในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามวรรคหนึ่ง ยัง ไม่มีผลใช้บังคับ ให้พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ยังคง ใช้บังคับต่อไปจนกว่าพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับ	ภายในเวลาและเงื่อนไขที่กำหนด ดังนี้ (๑) ร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้ แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตาม มาตรา ๑๕๓ (๑๐) (๑๒) และ (๑๓) ต้อง พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่ วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการยกร่างรัฐ ธรรมนูญ (๒) ร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๓ (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๑) ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน หนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่รับร่างจากคณะ กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ แต่ต้องไม่ช้ากว่า การเปิดประชุมรัฐสภาเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๓๒ (๓) ร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการ ยกร่างรัฐธรรมนูญเห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อให้ บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนี้และได้ จัดทำบัญชีรายชื่อของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในสามวัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ รวมทั้งได้ ยกร่างและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ต้องพิจารณา	เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ ความเห็นชอบต่อไป (๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง (๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (๑๐) กฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลัง ของรัฐ การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง จะจัดทำขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตาม (๑) ให้วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว (๓) ในกรณีที่วุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งทุกฉบับให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตาม (๑) หรือ (๒) ให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดได้รับ ความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นได้รับ ความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว และให้นำมาตรา ๙๓ และ มาตรา ๙๔ มาใช้บังคับกับร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวโดยอนุโลม ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วหรือถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วตามมาตรา ๙๓ โดยพลัน และมีให้กำหนดเวลาตามมาตรา ๙๓ มาใช้บังคับ มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๙ เฉพาะส่วนที่ว่าด้วยร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินมาใช้บังคับกับการเสนอและการพิจารณาร่าง		ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างจากคณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญจัดส่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญไปพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ด้วย และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และศาล ใช้เจตนารมณ์ดังกล่าวในการจัดทำและในการวินิจฉัยเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัตินั้น ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยในคณะกรรมการการวิสามัญนั้นต้องประกอบด้วยกรรมการการยกร่างรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งร่วมเป็นกรรมการด้วย เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง (๑) หรือ (๒) แล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วย	ใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและต้องมุ่งหมายให้มีการขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบในทุกรูปแบบ และต้องทำให้แล้วเสร็จภายในแปดเดือนนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญคณะใหม่เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็ว หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะแต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่งเพิ่มขึ้นก็ได้ แต่รวมแล้วต้องไม่เกินสามสิบคน เมื่อได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรค หนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก วุฒิสภามาตราสอง (๑) และ (๒) ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘ มาใช้บังคับ บทบัญญัติมาตรา ๑๖๘ มาใช้บังคับ มาตรา ๓๒๙ ภายในสองปีนับแต่วัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการตรา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้ให้แล้ว เสร็จ (๑) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (๒) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๓) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง (๔) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การตรวจเงินแผ่นดิน (๕) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การออกเสียงประชามติ		รัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๗ ส่วนร่าง พระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่ง (๓) ที่สภานิติ บัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบแล้ว ให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๑๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ โดยให้คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญมี อำนาจขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย ในกรณีที่พ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว แต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติยังพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่าง พระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งไม่แล้วเสร็จ ให้ถือ เสมือนว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการการร่าง รัฐธรรมนูญเสนอ และให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาตินำ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ ส่งให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาภายในเจ็ดวัน และให้นำ บทบัญญัติมาตรา ๑๕๗ มาใช้บังคับ แล้วให้ นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๑๕๑ (๒) ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติ ที่คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ ขึ้น ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระ ปรมาภิไธยตามมาตรา ๑๕๑	แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติ บัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการ ร่างรัฐธรรมนูญเสนอ และให้นำมาตรา ๑๒๗ มา ใช้บังคับแก่การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๒๙ โดยอนุโลม เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายตามวรรคหนึ่ง ประกาศใช้บังคับ ครบทุกฉบับแล้ว ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นอันพ้นจากหน้าที่ เพื่อประโยชน์แห่งการจัดส่วนได้เสีย ห้าม มิให้กรรมการร่างรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งทาง การเมืองภายในสองปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ตามวรรคห้า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ร่างพระราชบัญญัติใดที่สภาปฏิรูปแห่งชาติ ให้ความเห็นชอบและเสนอต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติแล้ว หรือร่างพระราชบัญญัติใดที่สภา ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเสนอต่อสภานิติ บัญญัติแห่งชาติแล้ว การพิจารณาร่างพระราช บัญญัตินั้น ๆ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้ง คณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติดังกล่าว โดยในคณะกรรมการ วิสามัญนั้นต้องประกอบด้วยบุคคลซึ่งสภา ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเสนอไม่น้อยกว่ากึ่ง หนึ่งเป็นกรรมการ	
มาตรา ๓๒๔ ให้ดำเนินการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อ มีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทุกฉบับ แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือ วุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่รัฐสภาตามมาตรา ๓๒๓ พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวทุกฉบับภายใน กำหนดเวลาตามมาตรา ๓๒๓ ให้คณะกรรมการ การเลือกตั้งตามมาตรา ๓๑๙ ดำเนินการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม	มาตรา ๒๙๖ ให้ดำเนินการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้ว เสร็จภายในเก้าสิบวัน และดำเนินการให้ได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายใน หนึ่งร้อยห้าสิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๙๕ มีผลใช้บังคับ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั่วไปครั้งแรกภายหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรค การเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว ไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ส่วน ระยะเวลาตามมาตรา ๑๐๑ (๔) (ก) ให้ใช้กำหนด เป็นเวลาหนึ่งปี และระยะเวลาตามมาตรา ๑๐๑	มาตรา ๒๗๗ ในวาระเริ่มแรกนับแต่วัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๑) ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการ เลือกตั้ง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง ตามมาตรา ๒๗๖ วรรค หนึ่ง (๑) มีผลใช้บังคับ และมีให้นำบทบัญญัติว่า ด้วยการหยั่งเสียงสมาชิกพรรคการเมืองในเขต เลือกตั้งตามมาตรา ๗๖ วรรคสาม ในการเลือกตั้ง	มาตรา ๒๖๐ ให้ดำเนินการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือก สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่พระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติ ตามมาตรา ๒๕๙ ทั้งหมดมีผลใช้บังคับแล้ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
รัฐธรรมนูญนี้ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบ หรือเมื่อมีกรณีตามมาตรา ๓๒๓ (๒) ในกรณีที่ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม รัฐธรรมนูญนี้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๓๒๓ วรรคหนึ่ง และให้นำกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้มาใช้บังคับกับการเลือกตั้งดังกล่าว โดยให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งที่ตั้งขึ้นตามมาตรา ๓๑๙ เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายดังกล่าว และในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าบทบัญญัติใดของกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดระเบียบที่ จำเป็นขึ้นใช้แทนบทบัญญัตินั้นได้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ระเบียบดังกล่าวและ	(๔) (ค) และ (ง) ให้ใช้กำหนดเป็นสองปี ในวาระเริ่มแรก ห้ามมิให้ผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งจะมีการได้มาเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑๕ (๙) และมาตรา ๑๑๖ วรรคสอง มาใช้บังคับกับผู้เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับเลือกตั้งครั้งสุดท้ายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกตามมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการนำระบอบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับการลงคะแนนเลือกตั้ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อตามมาตรา ๑๐๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๑๖ (๒) เรียงลำดับตามบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น (๒) ให้ดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (๑) มีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๑๘ (๕) และให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาในส่วนที่เหลือนจนครบจำนวน โดยคำนึงถึงที่มาตามมาตรา ๑๑๘ (๑) (๒) (๓) และ (๔) และ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ความเห็นที่ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว นั้นขัดหรือแย้งหรือไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ นี้ ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ใน ราชกิจจานุเบกษา เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ตาม รัฐธรรมนูญนี้แล้ว และยังไม่มี พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๒๓วรรคหนึ่ง ครบทุกฉบับ ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ดำเนินการพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ยังไม่ได้ ตราขึ้นตามมาตรา ๓๒๓ โดยให้เริ่มนับ กำหนดเวลานับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เป็นต้นไป และ ให้นำความใน (๒) และมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลม		ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้มาตามอนุมาตรานี้มีวาระ การดำรงตำแหน่งสามปีนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิก วุฒิสภา แต่ทั้งนี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ซึ่งได้รับ เลือกตั้งหรือได้รับการสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามอนุมาตรานี้ที่จะสมัครเข้ารับการเลือกตั้งหรือ รับการสรรหาใหม่ ในกรณีที่บุคคลตามอนุมาตรานี้สมัครเข้า รับการเลือกตั้งหรือรับการสรรหาใหม่หลังจากที่ พ้นจากตำแหน่งตามอนุมาตรานี้แล้ว มิให้นำ บทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๑ (๕) และมาตรา ๑๒๒ รวมทั้งบทบัญญัติ เกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งและการห้ามดำรง ตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระตามมาตรา ๑๒๓ วรรคสอง มาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในการ ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาคราวถัดไปหลังจากที่บุคคล ดังกล่าวสิ้นสุดสมาชิกภาพตามอนุมาตรานี้ (๓) มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะ ต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๑ (๕) และมาตรา ๑๒๒ วรรคสอง มาใช้บังคับกับผู้ซึ่งเคยเป็นสมาชิก วุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเพราะเหตุที่ วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง	
มาตรา ๓๒๐ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่ง	มาตรา ๒๙๙ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้	มาตรา ๒๗๙ ในวาระเริ่มแรก ให้การดำรง ตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่ หรือการอื่นใดที่มีอยู่ใน	มาตรา ๒๖๑ ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีศาลรัฐธรรมนูญตามวรรคสอง ในวาระเริ่มแรกให้ดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๗ ภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างที่ยังไม่มีศาลปกครองสูงสุด มิให้นำมาตรา ๒๕๕ (๒) มาใช้บังคับ และให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกสิบสองคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคลตามมาตรา ๒๕๕ (๑) (๓) และ (๔) มาตรา ๓๒๑ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและ	รัฐธรรมนูญนี้ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดังกล่าวเลือกตนเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๔๒ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม ให้กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ โดยให้เริ่มนับวาระตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระมาใช้บังคับกับบุคคลนั้นในการแต่งตั้งกรรมการสิทธิมนุษยชน	วันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นไปตามระยะเวลาและเงื่อนไข ดังต่อไปนี้ (๑) ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระ ตามวาระที่มีอยู่เดิมในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้ดำเนินการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างให้เป็นไปตามมาตรา ๒๑๕ ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาความของศาลรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๖ และมาตรา ๒๑๗ บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญตามอนุमतรานี้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามอนุमतรานี้ดำเนินการต่อไปแต่ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาความของศาลรัฐธรรมนูญ ให้นำข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มาใช้ไปพลางก่อนจนกว่าจะตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	เงินแผ่นดิน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องที่จัดทำขึ้นตามมาตรา ๒๕๙ ใช้บังคับแล้ว การดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ในระหว่างเวลาที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่จัดทำขึ้นตามมาตรา ๒๕๙ การพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างที่ยังไม่มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาลรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญนี้ แล้วแต่กรณี จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องกระทำภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริตจะมีผลใช้บังคับ ในวาระเริ่มแรก ในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามมาตรา ๒๙๗ วรรคสาม มี	แห่งชาติขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้บุคคลตามมาตรานี้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ต่อไป จนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้ขึ้นใช้บังคับ เว้นแต่บทบัญญัติใดขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แทน มาตรา ๓๐๐ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกาเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ คงดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่	แล้วเสร็จตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (๒) (๒) ให้กรรมการการเลือกตั้งซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนสิ้นสุดวาระตามวาระที่มีอยู่เดิมในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างเวลาดังกล่าว ถ้ามีกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งผู้ใดต้องพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใดก่อนครบวาระ ให้กรรมการการเลือกตั้งนั้นคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการการเลือกตั้งที่ได้รับการสรรหาใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่ และให้กรรมการการเลือกตั้งซึ่งได้รับการสรรหาใหม่นั้น ดำรงตำแหน่งเพียงเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน (๓) ให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระตามวาระที่มีอยู่เดิมในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และให้ดำเนินการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่างให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๓ ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติ	ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
จำนวนสิบสี่คน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ อธิการบดีของ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่ง ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือเจ็ดคน และผู้แทนพรรค การเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเอง ให้เหลือห้าคน เป็นกรรมการ	วันที่ได้มีการแต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและ ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรหลังจากการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปครั้ง แรกตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๕ (๓) มาตรา ๒๐๗ (๑) (๒) และมาตรา ๒๐๙ (๕) มา ใช้บังคับกับการดำรงตำแหน่งตุลาการศาล รัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ให้บทบัญญัติมาตรา ๓๕ วรรคสอง วรรค สาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ยังคงมี ผลใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการตราพระราช บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ บรรดาคดีหรือการใดที่อยู่ในระหว่าง ดำเนินการของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตาม วรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ ดำเนินการต่อไป และเมื่อมีการแต่งตั้งตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว บรรดา คดีหรือการที่ค้างดำเนินการนั้นให้ออนไปอยู่ใน อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้งขึ้น ใหม่นั้น ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล	ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตมีผลใช้บังคับ และ คณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้เข้า รับหน้าที่แล้ว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๓ (๔) ให้กรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่า การตรวจเงินแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อน วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นกรรมการตรวจ เงินแผ่นดินหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน แล้วแต่ กรณี ตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรงตำแหน่ง ต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระตามวาระที่มีอยู่เดิมใน วันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และมีให้นำ บทบัญญัติที่บัญญัติให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระ เดียวตามมาตรา ๒๕๒ วรรคสี่ มาใช้บังคับกับ บุคคลดังกล่าวในการแต่งตั้งกรรมการตรวจเงิน แผ่นดินหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินขึ้นใหม่เป็น ครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่ในกรณีที่บุคคล ดังกล่าวได้รับการสรรหาเป็นกรรมการตรวจเงิน แผ่นดินหรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินอีกวาระหนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้ที่ได้รับการสรรหาเป็น กรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดิน ดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้ไม่เกินสามปี ให้กรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลัง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง แห่งชาติดังเดิม	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	รัฐธรรมนูญ ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออก ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการทำคำ วินิจฉัยได้ แต่ทั้งนี้ ต้องตราพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในหนึ่ง ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มาตรา ๓๐๑ ให้ดำเนินการสรรหาคณะ กรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงิน แผ่นดินภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่มีการ แต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้าน ในสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปครั้งแรก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และหากยังไม่มี ประธานศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากการสรรหาตาม รัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการสรรหา ประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่ ในระหว่างที่ยังไม่มีคณะกรรมการตรวจเงิน แผ่นดิน ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ใช้อำนาจ หน้าที่แทนประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	ตรวจเงินแผ่นดินซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การคลังและการงบประมาณภาครัฐและกฎหมายว่า ด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดี ปกครองจะมีผลใช้บังคับ (๕) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินและกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวัน ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นผู้ตรวจการ แผ่นดินหรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วแต่กรณี ตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้คงดำรง ตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะสิ้นสุดวาระตามวาระที่มี อยู่เดิมในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และ เมื่อครบสี่ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ คณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติประเมินผลการ ปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินและคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าการคงสถานภาพตาม เดิมหรือการควมรวบสององค์กรจะเป็นประโยชน์ แก่ประชาชนมากกว่า โดยให้พิจารณาถึงความ ซ้ำซ้อน ความรวดเร็ว รวมทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชน เป็นสำคัญ (๖) ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับวาระการดำรง ตำแหน่งประธานศาลหรือประธานองค์กรตาม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		รัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามมาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๑๘ วรรคสองและวรรคสาม มาตรา ๒๔๘ วรรคสอง มาตรา ๒๕๒ วรรคสี่ (๔) มาตรา ๒๕๓ วรรคสอง (๔) มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง (๓) มาตรา ๒๕๖ วรรคสอง (๔) มาใช้บังคับกับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานศาลหรือประธานองค์กรดังกล่าวซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยให้นับวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นวาระการดำรงตำแหน่งของประธานศาลหรือประธานองค์กรดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญนี้ด้วย ให้ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรานี้ปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญนี้และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ต่อไป จนกว่าจะมีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้ ขึ้นใช้บังคับเว้นแต่บทบัญญัติใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญนี้ ให้ใช้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แทน ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จะเข้ารับการสรรหาเป็นกรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญนี้ มิได้ เว้นแต่เป็นกรณีตาม (๔) ในระหว่างที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วแต่กรณี ยังไม่มีผลใช้บังคับ ถ้ามีกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แล้วแต่กรณี ต้องพ้นจากตำแหน่งไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงิน	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		แผ่นดิน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือ ผู้ตรวจการแผ่นดิน แล้วแต่กรณี นั้น คงปฏิบัติ หน้าที่ต่อไปจนกว่าผู้ซึ่งได้รับการสรรหาใหม่ตาม รัฐธรรมนูญนี้จะเข้ารับหน้าที่	
	มาตรา ๓๐๕ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำ บทบัญญัติดังต่อไปนี้มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ (๑) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๗ วรรค สอง มาใช้บังคับจนกว่าจะมีการตรากฎหมาย ตามมาตรา ๔๗ จัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบ กิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และ กิจการโทรคมนาคม ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปด สิบวันนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา โดย อย่างน้อยกฎหมายดังกล่าวต้องมีสาระสำคัญให้ มีคณะกรรมการเฉพาะด้าน เป็นหน่วยย่อย ภายในองค์กรนั้น แยกต่างหากจากกัน ทำหน้าที่ กำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและ วิทยุโทรทัศน์ และกำกับการประกอบกิจการ โทรคมนาคม และมีรายละเอียดว่าด้วยการ กำกับและคุ้มครองการดำเนินการกิจการ การจัดให้ มีกองทุนพัฒนาทรัพยากรสื่อสารและส่งเสริมให้ ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ สื่อมวลชนสาธารณะ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบ	มาตรา ๒๘๑ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำ บทบัญญัติดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ (๒) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘๑ วรรคสอง ที่กำหนดให้ต้องจัดทำการประมาณการรายรับและ งบประมาณรายจ่ายประจำปี มาใช้บังคับกับการ จัดทำงบประมาณแผ่นดินสำหรับปีงบประมาณที่ ถัดจากปีงบประมาณที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้	มาตรา ๒๖๒ ให้คณะกรรมการกิจการ กระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติตามพระราชบัญญัติองค์กร จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นองค์กรตามมาตรา ๕๖ และให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติดังกล่าวให้เป็นไปตามบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญนี้ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติเพื่อพิจารณาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	กระเถือนถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญาที่ ชอบด้วยกฎหมายที่ได้กระทำขึ้นก่อนวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญานั้นจะสิ้นผล		
			มาตรา ๒๖๓ ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มี กฎหมายตามมาตรา ๖๑ วรรคสองให้แล้วเสร็จ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ นี้ และดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตาม มาตรา ๖๑ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้
			มาตรา ๒๖๔ ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมาย ตามมาตรา ๑๗๓ วรรคสาม หนังสือสัญญาอื่นที่อาจ มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือ การค้าหรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ตามมาตรา ๑๗๓ วรรคสอง ให้หมายความถึงหนังสือ สัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการ ให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้อง สูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือ บางส่วน
	มาตรา ๓๐๔ ให้ดำเนินการจัดทำ ประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ ให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้		มาตรา ๒๖๕ ให้ศาลรัฐธรรมนูญและ องค์กรอิสระดำเนินการให้มีมาตรฐานทาง จริยธรรมตามมาตรา ๒๑๕ ภายในหนึ่งปีนับแต่ วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หากดำเนินการไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ พ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ระยะเวลาหนึ่งปีตามวรรคหนึ่งให้นับแต่วันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระเข้ารับหน้าที่หลังสุด
			มาตรา ๒๖๖ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๑๙๑ มาตรา ๑๙๓ มาตรา ๒๔๒ และมาตรา ๒๔๕ วรรคสี่ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างที่ยังไม่มีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๒๔๕ วรรคสี่ ห้ามมิให้พนักงานอัยการดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน หรือดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือกิจการอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์มุ่งหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นที่ปรึกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			มาตรา ๒๖๗ ให้คณะรักษาความสงบ แห่งชาติและคณะรัฐมนตรีร่วมกันดำเนินการและ ผลักดันให้มีการปฏิรูปการศึกษาของชาติให้แล้ว เสร็จ เพื่อให้เป็นไปตามหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๕๐ วรรคสองและวรรคสาม และให้เกิดผล สัมฤทธิ์ตามมาตรา ๕๐ วรรคสี่ โดยเร็ว โดย จะต้องจัดทำแนวทางการปฏิรูปให้แล้วเสร็จและ เริ่มดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นสมควร จะเสนอแนะต่อคณะรักษาความสงบ แห่งชาติและคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางการ ปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดผล สัมฤทธิ์สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อประกอบการพิจารณาตามที่เห็นสมควรก็ได้
			มาตรา ๒๖๘ เพื่อให้รัฐปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรา ๔๙ และดำเนินการตามแนวนโยบายแห่ง รัฐตามมาตรา ๖๔ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และ แก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงาน บุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมใน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
			การแต่งตั้ง โยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จ ความชอบ เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีอิสระ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติ ของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ และภาคภูมิใจใน การปฏิบัติหน้าที่ของตน ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายที่ก่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว ให้การแต่งตั้งโยกย้าย ข้าราชการตำรวจดำเนินการตามลำดับอาวุโส การจัดลำดับอาวุโสตามวรรคหนึ่ง ให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรค หนึ่ง ให้มีคณะกรรมการอิสระคณะหนึ่งมีหน้าที่ ปฏิรูปให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดใน พระราชกฤษฎีกา
		ส่วนที่ ๒ การปฏิรูปด้านต่าง ๆ	
		มาตรา ๒๖๔ ให้มีการปฏิรูปกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรม การบริหารราชการแผ่นดิน การบริหารท้องถิ่น และการป้องกันและปราบปราม การทุจริต และประพฤติมิชอบ ตามแนวทางดังนี้ (๑) จัดให้มีมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่มี	มาตรา ๒๖๙ นอกจากการปฏิรูปตาม มาตรา ๒๖๗ และมาตรา ๒๖๘ แล้ว ให้มีการ ปฏิรูปในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย (๑) เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเรื่อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ประสิทธิภาพ จัดให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายและคดี พัฒนาระบบการยุติธรรมทางเลือกและการระงับข้อพิพาทระหว่างประชาชน ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตลอดจนองค์กรในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งบูรณาการกระบวนการยุติธรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (๒) บริหารราชการแผ่นดินและจัดสรรงบประมาณตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทบทวนภารกิจและบริการสาธารณะที่หน่วยงานของรัฐจัดทำอยู่ เพื่อขจัดความซ้ำซ้อน รวมทั้งส่งเสริมความเป็นพลเมืองและการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการบริหารราชการแผ่นดิน (๓) ให้มีกลไกที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อขับเคลื่อนการกระจายอำนาจ การจัดสรรรายได้ และการปรับบทบาทของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และให้มีกฎหมายและกลไกสำหรับการจัดตั้งองค์กรบริหารท้องถิ่นรูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่ โดยเร็ว (๔) ให้มีกฎหมายและกลไกส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ ความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในสังคม ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้ง	(๒) เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเรื่อง ฯลฯ ฯลฯ ทั้งนี้ ให้เป็นหน้าที่ของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่จะดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะหรือร่างกฎหมายเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป แต่ไม่เป็นการตัดอำนาจของคณะรัฐมนตรีที่จะดำเนินการควบคุมกันไป การปฏิรูปตามมาตรา นี้ ถ้าจำเป็นต้องมีกฎหมายออกใช้บังคับ ให้ดำเนินการจัดทำร่างกฎหมายเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่อาจดำเนินการได้โดยไม่ต้องมีกฎหมายออกใช้บังคับ ให้เริ่มดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ให้มีการปฏิรูปองค์กรที่มีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้มีความเป็นอิสระ และมีกระบวนการในการนำผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีโดยเร็ว มาตรา ๒๖๕ ให้มีการปฏิรูปการศึกษา สาธารณสุข สังคม ศิลปและวัฒนธรรม และการคุ้มครองผู้บริโภค ตามแนวทางดังนี้ (๑) จัดให้มีกลไกเพื่อปฏิรูปโครงสร้างการบริหารการศึกษาและระบบการเรียนรู้ทุกระดับ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนมีอิสระและความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา สนับสนุนให้ภาคเอกชน ชุมชน และองค์กรบริหารท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา จัดสรรค่าใช้จ่ายรายหัวโดยตรงแก่ผู้เรียนระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างเพียงพอและเป็นธรรม ส่งเสริมการอาชีวศึกษา และการวิจัยระดับอุดมศึกษา สร้างธรรมาภิบาลในวงการศึกษา ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นเพื่อจัดอุปสรรคต่อการปฏิรูปการศึกษา (๒) ปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพและการเงินการคลังของกองทุนสุขภาพให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน ปฏิรูประบบสุขภาพปฐมภูมิ รวมทั้ง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		พัฒนากลไกการกำกับดูแลระบบสุขภาพให้มี คุณภาพและการให้บริการสุขภาพที่เป็นธรรม โดย ให้มีราคาและค่าบริการที่เหมาะสมและเป็นธรรม ต่อผู้รับบริการ (๓) จัดให้มีกลไกซึ่งทำหน้าที่ศึกษารวมทั้ง จัดทำข้อเสนอแนะและกฎหมายต่าง ๆ เพื่อ ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปด้านสังคมและชุมชน ระบบสวัสดิการ ระบบการออมเพื่อการดำรงชีพใน ยามสูงอายุ ระบบบำนาญ และระบบการดูแล อย่างต่อเนื่องให้กับผู้ด้อยโอกาส และผู้พิการหรือ ทุพพลภาพ รวมทั้งให้มีกฎหมายและกลไก สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนหรือธนาคารแรงงาน เพื่อส่งเสริมการออมและการพัฒนาตนเอง และ จัดทำแนวทางในการรวมตัวกันและการเจรจา ต่อรองของผู้ใช้แรงงานให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ระหว่างประเทศ (๔) สนับสนุนให้มีสมาชิกศิลปวัฒนธรรม ระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีระบบ ดูแลทุนทางวัฒนธรรมแห่งชาติเพื่อส่งเสริม ประชาชนและชุมชนในการสร้างเสริมศิลปวัฒนธรรม (๕) ปฏิรูประบบ โครงสร้าง องค์กร และ กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคและการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองผู้บริโภค สร้างความปลอดภัยจากสินค้าและบริการ และ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		การเยียวยาความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ รวมทั้ง จัดให้มีกลไกเพื่อคุ้มครองความมั่นคงด้านอาหาร มาตรา ๒๖๖ ให้มีการปฏิรูปเศรษฐกิจ ตามแนวทางดังนี้ (๑) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของ ประเทศ โดยปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยเฉพาะ การแข่งขันทางการค้า ระบบรัฐวิสาหกิจ พัฒน าการเกษตร อุตสาหกรรม บริการ ท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ ระบบเศรษฐกิจ ดิจิทัล เศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรม ตลอดจนส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการ การพัฒนา เศรษฐกิจเชิงพื้นที่ในรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ และตามแนวชายแดน และการลงทุนของ ภาคเอกชนไทยในต่างประเทศ (๒) ขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็น ธรรมทางเศรษฐกิจ โดยให้มีกลไกกลางเพื่อ กำหนดและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ จัดสรร งบประมาณเพื่อลดระดับความยากจนและความ เหลื่อมล้ำ กระจายการถือครองที่ดิน ให้โอกาสที่ เท่าเทียมด้านอาชีพ การศึกษา การสาธารณสุข บริการการเงิน สาธารณูปโภคที่สำคัญ และ คุ้มครองเกษตรกรให้ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนสนับสนุนให้ภาคเอกชนและประชาชนมี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทาง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		เศรษฐกิจและสังคม (๓) เสริมสร้างวินัยทางการเงิน การคลัง และการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของ ประเทศในระยะยาว โดยให้มีกลไกอิสระในการ ปฏิรูประบบการคลังและภาษีอากร เพิ่มภาษีให้ ครบถ้วน ขยายขอบเขตของการครอบคลุมของ ระบบภาษีให้กว้างขวาง รวมทั้งจัดให้มีระบบ บำนาญแห่งชาติที่มีความยั่งยืน ยกระดับ มาตรฐานการดำเนินงานและความมั่นคงของ ระบบการเงินระดับฐานรากและระบบสหกรณ์ ส่งเสริมตลาดทุนให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา เศรษฐกิจ และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้และมี วินัยทางการเงิน มาตรา ๒๖๗ ให้มีการปฏิรูปการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการ ผังเมือง การปฏิรูปด้านพลังงาน และการปฏิรูป ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ตาม แนวทางดังนี้ (๑) ปฏิรูประบบ โครงสร้าง องค์กร และ กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบการจัดทำ รายงานประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและ สุขภาพ การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ปฏิรูประบบกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม ปฏิรูประบบ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		การผังเมือง พัฒนาการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาองค์กรและ กระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และปรับปรุง กลไกและกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (๒) ให้มีการบริหารจัดการพลังงานอย่างมี ธรรมาภิบาลและยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และสุขภาพของประชาชนและชุมชน รวมทั้งให้ ประชาชนได้รับรู้ เข้าถึง และเข้าใจในข้อมูลด้าน พลังงาน มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนด นโยบายและกระบวนการวางแผนพลังงาน ติดตามและตรวจสอบการดำเนินนโยบายและแผน และให้มีการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วย การปิโตรเลียมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (๓) ให้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และ แผนเพื่อการปฏิรูประบบวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งสร้างกลไกระดับชาติเพื่อทำ หน้าที่ดังกล่าว กำหนดมาตรการในการส่งเสริมและ พัฒนาองค์ความรู้และระบบโครงสร้างพื้นฐานของ ประเทศในด้านนี้อย่างเพียงพอ ตลอดจนจัดทำหรือ ปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นเพื่อขจัดอุปสรรคต่อการ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		พัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศ	
	มาตรา ๓๐๙ บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้	มาตรา ๒๘๕ บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ บรรดาประกาศและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ไม่ว่าเป็นการประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ ให้ประกาศหรือคำสั่งตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้น เป็นประกาศ คำสั่ง หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญและเป็นที่สุด และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป และการยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงประกาศหรือคำสั่งดังกล่าวให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ การตราพระราชบัญญัติตามมาตรานี้ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานของบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งได้กระทำไปตามประกาศหรือคำสั่ง	มาตรา ๒๗๐ บรรดาประกาศ คำสั่ง และการกระทำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่จะออกใช้บังคับต่อไปตามมาตรา ๒๕๗ วรรคสอง ไม่ว่าเป็นประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีผลใช้บังคับในทางรัฐธรรมนูญ ทางนิติบัญญัติ ทางบริหาร หรือทางตุลาการ ให้ประกาศ คำสั่ง การกระทำ ตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำนั้น เป็นประกาศ คำสั่ง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และมีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำดังกล่าวให้กระทำเป็นพระราชบัญญัติ เว้นแต่ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำที่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจทางบริหาร การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมให้กระทำโดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ และรัฐธรรมนูญแห่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		ดังกล่าว และให้บุคคลหรือคณะบุคคลนั้นได้รับความคุ้มครอง ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องในทางใดมิได้	ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ ว่าเป็นการชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย
มาตรา ๓๑๘ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ เป็นคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีคณะ กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามมาตรา ๒๗๔ และการเลือกตั้งกรรมการตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ภายในสามปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ดำเนินการทั้งหลายอันจำเป็น เพื่อให้การเป็นไปตามมาตรา ๒๗๔ ของรัฐธรรมนูญนี้			
มาตรา ๓๒๒ ในวาระเริ่มแรก กรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาล			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
รัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ที่วุฒิสภามีมติเลือกให้มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเพียงครึ่งหนึ่งของวาระที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งดังกล่าว และเพื่อประโยชน์ในการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นคราวแรกโดยวุฒิสภาซึ่งเลือกตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติที่ให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้เพียงวาระเดียว มาใช้บังคับ ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นมติของที่ประชุมร่วมของสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภามีมติมาตรา ๓๑๕ และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๙ (๑๔) มาตรา ๑๑๘ (๑๐) มาตรา ๑๓๓ (๘) มาตรา ๑๔๑ (๕) มาตรา ๑๖๘ (๓) มาตรา ๒๑๖ (๘) มาตรา ๒๖๐ (๖) มาตรา ๒๙๙ มาตรา ๓๐๓ มาตรา ๓๐๔ และมาตรา ๓๐๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม			
มาตรา ๓๒๕ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำกำหนดเวลา ตามมาตรา ๑๐๗ (๔) มาใช้บังคับ			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๓๒๖ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง และการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง (๒) การให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๕ วรรคสอง ออกเสียงลงคะแนน (๓) การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ การตรวจสอบและการคัดชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ซ้ำกันออกจากการสมัครรับเลือกตั้ง และการประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งอยู่ในบัญชีรายชื่อ (๔) การกำหนดแบบบัตรเลือกตั้งซึ่งต้องมีสำหรับทำเครื่องหมายว่าไม่ลงคะแนนเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และการประกาศจำนวนผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง (๕) การสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยรัฐ รวมทั้งวิธีการแนะนำผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเองหรือบุคคลอื่นที่อาจกระทำได้ (๖) การจำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายของผู้สมัคร			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
รับเลือกตั้ง การแต่งตั้งสมุหบัญชีเลือกตั้งโดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง การตรวจสอบและการประกาศผลการตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (๗) การนับคะแนนและการประกาศผลการนับคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละเขตเลือกตั้ง ซึ่งต้องกระทำโดยเปิดเผย ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งแต่เพียงแห่งเดียว เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดเป็นอย่างอื่นก็ได้ (๘) การนับคะแนนและการประกาศผลการนับคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (๙) การประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งจากผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ และการเลื่อนผู้มีรายชื่ออยู่ในลำดับถัดไปขึ้นมาแทนผู้ได้รับเลือกตั้งจากผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อซึ่งพ้นจากตำแหน่ง			
มาตรา ๓๒๗ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๒) การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยเรื่องการแบ่งเขตเลือกตั้ง การจัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการนับคะแนนใหม่ (๓) การให้การศึกษาแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๔) กระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๕) การดำเนินคดีในศาลโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งในความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง (๖) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง (๗) การรับรองและการแต่งตั้งผู้แทนองค์การเอกชนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง (๘) การจัดให้มีหน่วยงานที่เป็นอิสระเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด (๙) กำหนดเวลาที่คณะกรรมการการ			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
เลือกตั้งจะเริ่มควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้			
มาตรา ๓๒๘ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งอย่างน้อยให้กระทำได้โดยบุคคลตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไป และการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมือง (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง (๓) การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง และการจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง (๔) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสาขาพรรคโดยรัฐ (๕) การสนับสนุนทางการเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่พรรคการเมืองโดยรัฐ การ			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
จำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง และการควบคุมการรับบริจาคของพรรคการเมือง (๖) การตรวจสอบสถานะทางการเงินของพรรคการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบและการเปิดเผยที่มาของรายได้และการใช้จ่ายของพรรคการเมือง (๗) การจัดทำบัญชีแสดงรายรับและรายจ่ายของพรรคการเมือง และบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง ซึ่งต้องแสดงโดยเปิดเผยซึ่งที่มาของรายได้และการใช้จ่ายประจำปีของพรรคการเมืองในทุกรอบปีปฏิทิน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อตรวจสอบและประกาศให้สาธารณชนทราบ			
มาตรา ๓๓๐ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้ (๑) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (๒) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องให้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
(๓) คุณสมบัติและหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (๔) อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา			
มาตรา ๓๓๑ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อย่าง น้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) การกำหนดลักษณะอันเป็นการร่ำรวย ผิดปกติ และการกระทำอันเป็นการทุจริตต่อ หน้าที่ (๒) การห้ามกระทำการอันเป็นการขัดกัน ระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ ส่วนรวมซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐต้องรับผิดชอบ ทั้งใน ระหว่างดำรงตำแหน่งหรือหลังพ้นจากตำแหน่ง ตามเวลาที่กำหนด (๓) ตำแหน่งและชั้นของผู้พิพากษาหรือ ตุลาการ พนักงานอัยการ ตำแหน่งและระดับ ของข้าราชการ พนักงาน และผู้ดำรงตำแหน่ง อื่น ที่ต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและที่ อาจถูกถอดถอนได้ตามรัฐธรรมนูญนี้ (๔) การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
พร้อมทั้งเอกสารประกอบ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาและตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินนั้นเป็นระยะ และหลักเกณฑ์ในการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สิน (๕) วิธีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายฉ้อโกงการกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำการที่สื่อให้เห็นว่ามีพฤติการณ์ดังกล่าว ซึ่งต้องระบุพฤติการณ์และมีหลักฐานหรือเบาะแสตามสมควร (๖) กระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและทำสำนวนในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกกล่าวหา โดยให้คำนึง ถึงฐานะของตำแหน่งซึ่งมีอำนาจให้คุณให้โทษในระดับสูง และการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร (๗) กระบวนการพิจารณาของวุฒิสภาในการถอดถอนผู้ใดผู้หนึ่งออกจากตำแหน่ง ซึ่งจะต้องเปิดเผย เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ และการลงมติซึ่งต้องกระทำการเป็นลับ (๘) กระบวนการไต่สวนและวินิจฉัยในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายฉ้อโกงการกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่ง			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
หน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม โดยต้องกำหนดกระบวนการให้เหมาะสมกับระดับของตำแหน่ง และการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาตามสมควร (๙) การดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา (๑๐) ความร่วมมือที่ศาล พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานของรัฐ ต้องให้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (๑๑) การดำเนินการตามมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า เพื่อฟ้องคดี รวมทั้งอำนาจในการนำตัวผู้ถูกกล่าวหามาดำเนินคดีต่อไป (๑๒) หลักเกณฑ์และวิธีการให้ชุดใช้ราคาทรัพย์สินในกรณีที่น่าจะปรากฏว่ามีการโอนหรือยกย้ายทรัพย์สิน (๑๓) โทษที่ประธานกรรมการหรือ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะได้รับในกรณีที่กระทำการโดยขาดความเที่ยงธรรม กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งต้องมีโทษสูงกว่าที่กำหนดไว้ใน			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
กฎหมายที่กำหนดโทษนั้นไม่น้อยกว่าสองเท่า ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น			
มาตรา ๓๓๒ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้ (๑) อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนก คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๒) วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งต้องเป็นระบบไต่สวน ข้อเท็จจริง โดยยึดสำนวนที่คณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสรุป ไว้เป็นหลัก และต้องยึดถือหลักในเรื่องการฟัง ความทุกฝ่าย และสิทธิในการต่อสู้คดีของผู้ถูก กล่าวหา (๓) การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย เว้นแต่ จะมีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ สาธารณะสำคัญ (๔) การห้ามดำเนินคดีซ้ำหรือซ้อนกัน (๕) การแต่งตั้งบุคคลให้ดำเนินคดีตาม มาตรา ๓๐๕ (๖) การบังคับตามคำสั่งและคำพิพากษา ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ทางการเมือง (๗) การอื่นอันจำเป็นเพื่อให้กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม โดยเฉพาะความร่วมมือที่ศาลอื่น พนักงานสอบสวน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ต้องให้แก่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง			
มาตรา ๓๓๓ นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน อันได้แก่ การวางนโยบาย การให้คำปรึกษาและคำแนะนำ การเสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในเรื่องวินัยทางงบประมาณและการคลัง การกำหนดโทษปรับทางปกครอง การพิจารณาวินิจฉัยความผิดทางวินัยและงบประมาณและการคลังในฐานะที่เป็นองค์กรสูงสุด และการพิจารณาเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (๒) การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน (๓) การจัดให้มีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การปฏิบัติงาน และการดำเนินการอื่น			
มาตรา ๓๓๔ ในวาระเริ่มแรก ให้ดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด (๑) ให้ตรากฎหมายตามมาตรา ๖๘ มาตรา ๑๙๙ มาตรา ๒๐๐ มาตรา ๒๔๘ มาตรา ๒๗๐ มาตรา ๒๗๕ และมาตรา ๒๘๔ วรรคสองและวรรคสาม ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๒) ภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้พิพากษาศาล ยุติธรรมซึ่งจะมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ในปีงบประมาณใด ไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโสเพื่อนั่งพิจารณาพิพากษาคดีในศาลชั้นต้น ตั้งแต่วันถัดจากวันสิ้นปีงบประมาณที่มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ จนถึงวันสิ้นปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบหกสิบห้าปีบริบูรณ์ และหากผู้พิพากษาอาวุโสผู้ใดผ่านการประเมินตามที่กฎหมายบัญญัติว่ายังมีสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ก็ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปได้จนถึงวันสิ้น			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
ปีงบประมาณที่ผู้พิพากษาผู้นั้นมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ (๓) ให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองตามมาตรา ๒๗๒ ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๔) ให้ดำเนินการให้มีคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นตามมาตรา ๒๘๕ วรรคสาม ให้ครบถ้วนภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ นี้ ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๓๓๕ (๗)			
มาตรา ๓๓๕ ในวาระเริ่มแรก มิให้นำบทบัญญัติ ดังต่อไปนี้ มาใช้บังคับกับกรณีต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขดังต่อไปนี้ (๑) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ หรือที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ แต่เมื่อมีการตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวขึ้นใหม่ หรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว การดำเนินการนั้นต้องเป็นไปตามมาตรา ๒๙ ทั้งนี้ ให้นำไปใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัย			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
อำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายด้วย โดย อนุโลม (๒) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๐ มาใช้ บังคับ จนกว่าจะมีการตรากฎหมายอนุวัติการ ให้เป็นไปตามบทบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกิน สามปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ กฎหมายที่จะตราขึ้นจะต้องไม่กระทบกระเทือน ถึงการอนุญาต สัมปทาน หรือสัญญา ซึ่งมีผล สมบูรณ์อยู่ในขณะที่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้ บังคับ จนกว่าการอนุญาต สัมปทาน หรือ สัญญานั้น จะสิ้นผล (๓) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๓ วรรค หนึ่ง มาใช้บังคับ จนกว่าจะได้ดำเนินการให้ เป็นไปตามบทบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินห้า ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๔) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗๐ และ มาตรา ๒๐๙ มาใช้บังคับ จนกว่าจะมีการตรา กฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติ ดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๕) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๖ และ มาตรา ๒๔๙ วรรคสามและวรรคห้า มาใช้ บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และ มิให้นำมาตรา ๒๗๓ วรรคสอง มาใช้บังคับกับ			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
คณะกรรมการตุลาการตามมาตรา ๓๑๘ แต่ ทั้งนี้จะต้องดำเนินการเพื่อให้การเป็นไปตาม บทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๖) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๗ มาใช้ บังคับ จนกว่าจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติ ดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ (๗) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๘๕ วรรค สองและวรรคสาม มาใช้บังคับกับสมาชิกหรือ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็น สมาชิกหรือผู้บริหารโดยตำแหน่ง และดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะครบวาระการดำรงตำแหน่งของ สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การ บริหารส่วนตำบลดังกล่าว (๘) มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๘๘ วรรค สอง มาใช้บังคับกับองค์ประกอบคณะกรรมการ พนักงานส่วนท้องถิ่น จนกว่าจะมีการแก้ไข เพิ่มเติมหรือตรากฎหมายขึ้นใหม่เพื่ออนุวัติการ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว ซึ่งต้องไม่เกิน สองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้			

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
มาตรา ๓๓๖ เมื่อครบห้าปีนับแต่วัน ประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ คณะกรรมการการ เลือกตั้ง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ มีอำนาจทำรายงานเสนอความเห็นต่อ รัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นได้			
	มาตรา ๒๙๗ ในวาระเริ่มแรก ให้สมาชิก วุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีวาระสามปีนับแต่ วันเริ่มต้นสมาชิกภาพ และมีให้นำบทบัญญัติ เกี่ยวกับการห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่ง วาระมาใช้บังคับกับบุคคลดังกล่าวในการสรรหา คราวถัดไปหลังจากสิ้นสุดสมาชิกภาพ		
	มาตรา ๓๐๒ ให้พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังต่อไปนี้มีผลใช้บังคับ ต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ (๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยให้ประธานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้ รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญนี้ (๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.	มาตรา ๒๘๔ บรรดากฎหมายใดที่มี บทบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้รักษา การตามกฎหมายนั้นและคณะรัฐมนตรีดำเนินการ เพื่อให้มีการตราหรือการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนั้น ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่ต้องตรากฎหมายกำหนด รายละเอียดเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้ตามที่ บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘ วรรคสาม มาตรา ๔๓ วรรคสาม มาตรา ๔๔ (๖) มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	๒๕๕๒ โดยให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยให้ประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยพระราชบัญญัติที่ได้ประกาศใช้บังคับในระหว่างวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๙ มีผลใช้บังคับ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ในกรณีที่ยังไม่มีผู้	วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๔๙ วรรคสี่ มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๘ วรรคสอง มาตรา ๖๐ วรรคสอง มาตรา ๖๔ วรรคสอง มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาตรา ๖๙ และมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่งและวรรคสี่ ให้ดำเนินการตรากฎหมายดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และในระหว่างเวลาที่ยังตรากฎหมายดังกล่าวไม่แล้วเสร็จ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๒ วรรคสาม มาใช้บังคับ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ดำรงตำแหน่งที่เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ระยะเวลาหนึ่งปีให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ที่มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรานี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และให้วุฒิสภาพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น การลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภา ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้นำความในวรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม		
	มาตรา ๓๐๓ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุง	มาตรา ๒๘๒ ในวาระเริ่มแรก ให้ดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด (๑) ให้ตรากฎหมายตามมาตรา ๗๔ วรรค	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ระดับเสนาสภาพัฒนาการปกครอง แห่งชาติดังกล่าว	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	กฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด (๑) กฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา ๕๐ มาตรา ๕๔ บทบัญญัติในส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ส่วนที่ ๘ สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ส่วนที่ ๙ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๕๖ ส่วนที่ ๑๒ สิทธิชุมชน กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระตามมาตรา ๖๑ วรรคสอง กฎหมายว่าด้วยสภาพัฒนาการเมืองตามมาตรา ๗๘ (๗) กฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์การเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๘๑ (๔) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรกรตามมาตรา ๘๔ (๘) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา ๘๗ (๔) และกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติดังกล่าว มาตรา ๒๕๖ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๗๖	ทำ ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๒) ให้การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติตาม มาตรา ๗๗ เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๖๐ ไปจนกว่าบทบัญญัติในภาค ๔ การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง จะสิ้นสุดใช้บังคับ โดยให้ถือว่าคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติเป็น คณะกรรมการซึ่งมีหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยยุทธศาสตร์ชาติ (๓) ให้ตรากฎหมายดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (ก) กฎหมายเกี่ยวกับการชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลตามมาตรา ๒๑๐ และในระหว่างเวลาดังกล่าว ให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังคงปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการตามมาตรา ๒๑๐ ต่อไป ตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่ให้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๐ (ข) กฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลของผู้พิพากษาหรือ	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	(๒) กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติตามมาตรา ๘๐ โดยส่งเสริมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชนหรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๗๖ (๓) กฎหมายตามมาตรา ๑๙๐ วรรคห้า โดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยที่มีความเป็นอิสระซึ่งดำเนินการก่อนการเจรจาทำหนังสือสัญญา โดยไม่มีการขัดกันระหว่างประโยชน์ของรัฐกับผลประโยชน์ของผู้ศึกษาวิจัยไม่ว่าในระยะเวลาใดของการบังคับใช้หนังสือสัญญาภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๗๖ (๔) กฎหมายตามมาตรา ๘๖ (๑) และมาตรา ๑๖๗ วรรคสาม ภายในสองปีนับแต่วันที่	ตุลาการตามมาตรา ๒๐๗ วรรคห้า ทั้งนี้ โดยให้นับวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรบริหารงานบุคคลดังกล่าวอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามที่รัฐธรรมนูญนี้บัญญัติไว้ด้วย (ค) กฎหมายเกี่ยวกับการทบทวนการลงโทษทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ของผู้พิพากษาและตุลาการตามมาตรา ๒๐๗ วรรคหก (ง) ให้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๔) ให้ตรากฎหมายตามมาตรา ๒๐๖ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ให้แล้วเสร็จภายในสามปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (๕) ให้ออกระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีตามมาตรา ๒๒๖ (๑) ให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวัน และตามมาตรา ๒๒๖ (๒) ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๒๗๖ วรรค	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๗๖ (๕) กฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น กฎหมายจัดตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกฎหมายอื่นตามหมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ภายในสองปีนับแต่ วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามมาตรา ๑๗๖ ใน การนี้ จะจัดทำเป็นประมวลกฎหมายท้องถิ่นก็ได้ ในกรณีที่ปรากฏว่ากฎหมายใดที่ตราขึ้นก่อน วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มีเนื้อหาสาระเป็นไป ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้ถือเป็น การยกเว้นที่ไม่ต้องดำเนินการตามมาตรานี้อีก	หนึ่ง (๑) ใช้บังคับ (๖) ให้แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ของเจ้าหน้าที่รัฐในศาลอาญา ซึ่งจัดตั้งขึ้นแล้วใน วันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ เป็นแผนกคดี ทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐใน ศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยให้ใช้ระบบไต่ สวนและให้ใช้สำนวนของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลัก และ เมื่อครบสี่ปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ คณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติประเมินว่า สมควรยกฐานะขึ้นเป็นศาลชำนาญพิเศษตาม รัฐธรรมนูญนี้ หรือไม่ โดยให้พิจารณาจากปริมาณ คดีที่อยู่ในเขตอำนาจ ความรวดเร็วในการ พิจารณาคดี และประสิทธิผลในการปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นสำคัญ ในกรณีที่ คณะกรรมการประเมินผลแห่งชาติเห็นว่าสมควร ยกฐานะขึ้นเป็นศาลชำนาญพิเศษ ให้ยกฐานะ แผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ ของรัฐในศาลยุติธรรมดังกล่าว ขึ้นเป็นศาลชำนาญ พิเศษตามรัฐธรรมนูญนี้ (๗) ให้ตรากฎหมายเกี่ยวกับองค์คณะ อำนาจหน้าที่ การฟ้องคดีและวิธีพิจารณาคดี รวมทั้งการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ตาม	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		มาตรา ๒๒๙ วรรคสอง ให้แล้วเสร็จภายใน กำหนดเวลาตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง (๒)	
	มาตรา ๓๐๗ ให้กรรมการตุลาการศาล ยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงดำรงตำแหน่งเป็น กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมต่อไป เว้นแต่ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่อายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ และกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิในชั้นศาลใดที่ย้ายไปจากชั้นศาลนั้น ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้		
	มาตรา ๓๐๘ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหาร ราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ นี้ แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายที่มีการ ดำเนินการที่เป็นอิสระภายในเก้าสิบวันนับแต่วัน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยให้คณะกรรมการ ดังกล่าวมีหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะการจัดทำ กฎหมายที่จำเป็นต้องตราขึ้นเพื่ออนุวัติการตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และให้คณะกรรมการ ดังกล่าวจัดทำกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการ ปฏิรูปกฎหมาย ตามมาตรา ๘๑ (๓) ให้แล้ว เสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้ รัฐธรรมนูญนี้ โดยในกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อย		

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
	ต้องมีบทบัญญัติกำหนดให้มีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการร่างกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ต้องจัดทำกฎหมายในความรับผิดชอบ		
		มาตรา ๒๘๐ ในวาระเริ่มแรก เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติตามมาตรา ๒๖๐ ให้รอการแต่งตั้งให้ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการโดยตำแหน่งตามมาตรา ๒๖๐ (๑) ไว้ก่อน จนกว่าจะได้มาซึ่งประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญนี้ และให้ถือว่าคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติที่ได้แต่งตั้งขึ้นตามมาตรานี้ เป็นคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติตามมาตรา ๒๖๐ ภายในห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ถ้ามีความจำเป็นเพื่อรักษาความเป็นเอกราชของชาติ บูรณภาพแห่งดินแดน หรือเพื่อป้องกันระงับ หรือปราบปรามการกระทำอันเป็นการบ่อนทำลายความสงบเรียบร้อยหรือความมั่นคงของชาติ ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจของประเทศ หรือมี	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาการปกครอง ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		กรณีที่เกิดความขัดแย้งอันอาจนำไปสู่ความรุนแรง ขึ้นในประเทศ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอก ราชอาณาจักร ทั้งการดำเนินการตามปกติของ สถาบันทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญและ คณะรัฐมนตรีไม่อาจดำเนินการเพื่อยุติกรณี ดังกล่าวได้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูป และการปรองดองแห่งชาติซึ่งมีมติด้วยคะแนน เสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ มีอำนาจใช้มาตรการที่จำเป็นสำหรับ จัดการกับสถานการณ์ดังกล่าวแทนได้ภายหลัง จากที่ได้มีการปรึกษาหารือกับประธานศาล รัฐธรรมนูญและประธานศาลปกครองสูงสุดแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้สถานการณ์กลับคืนสู่ภาวะปกติโดยเร็ว เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคสองแล้ว ให้ ประธานกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดองแห่งชาติโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดองแห่งชาติ มีอำนาจสั่งการ ระงับ ยับยั้ง หรือกระทำการใด ๆ ได้ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะมี ผลบังคับในทางนิติบัญญัติหรือในทางบริหาร และ ให้ถือว่าคำสั่ง การกระทำ และการปฏิบัติตาม คำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่ง การกระทำ หรือการ ปฏิบัติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้และกฎหมาย และ เป็นที่สุด ทั้งนี้ เมื่อได้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว ให้	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		คณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการ ปรองดองแห่งชาติรายงานประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และ ประธานศาลปกครองสูงสุด ทราบโดยเร็ว และ แถลงให้ประชาชนทราบถึงการใช้มาตรการ ดังกล่าว ในกรณีที่ต้องมีผู้ลงนามรับสนองพระ บรมราชโองการ ให้ประธานกรรมการยุทธศาสตร์ การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติเป็นผู้ลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการ เมื่อได้มีการใช้อำนาจตามวรรคสอง ให้ถือ ว่าเป็นการเปิดสมัยประชุมรัฐสภาโดยไม่ต้องมีการ ตราพระราชกฤษฎีกาเปิดสมัยประชุม และให้ถือ ว่าในระหว่างที่มีการใช้อำนาจตามมาตรานี้ เป็น สมัยประชุมของรัฐสภา	
		มาตรา ๒๘๓ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญนี้ บัญญัติให้ดำเนินการตราพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติใดเพื่อให้การเป็นไป ตามรัฐธรรมนูญ แต่ผู้มีหน้าที่เสนอหรือผู้มีหน้าที่ พิจารณากฎหมายดังกล่าวไม่ดำเนินการภายในเวลา ที่รัฐธรรมนูญกำหนด หรือภายในเวลาอันสมควรใน กรณีที่รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดเวลาไว้ ทำให้การ ปฏิบัติการตามรัฐธรรมนูญนี้ไม่บังเกิดผล ให้ถือว่า คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ สมาชิกวุฒิสภา ผู้มีหน้าที่เสนอหรือผู้มีหน้าที่	

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติลงมติ	ร่างรัฐธรรมนูญร่างเบื้องต้น (ปี ๕๙)
		พิจารณากฎหมายนั้น จงใจไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ นี้ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยหรือเป็น เหตุที่ตนเองมิได้มีส่วนรับผิดชอบด้วย	

รายนามคณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษาผู้จัดทำ

นายคุณวุฒิ ตันตระกูล

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้จัดทำ

นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

ผู้ตรวจทาน

๑. ว่าที่ร้อยตำรวจโท เสกสรรค์ เอกวิริยะวิทย์

นิติกรชำนาญการ

กลุ่มงานประธานรัฐสภา

๒. นายวีรวัฒน์ เปรมนิธิวัฒน์

นิติกรชำนาญการ

กลุ่มงานประธานรัฐสภา

๓. นางสาวภริมย์พร สุดใจ

นิติกรปฏิบัติการ

กลุ่มงานประธานรัฐสภา

๔. นางพรหมพัทธ์ ศรีสมุทร

วิทยากรชำนาญการ

กลุ่มงานประธานรัฐสภา

๕. นางสาวกรอุมา ประเสริฐ

วิทยากรชำนาญการ

กลุ่มงานประธานรัฐสภา

ผู้ออกแบบปก

นางสาวกัญญาณัฐ เรืองสูงเนิน

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กลุ่มงานประธานรัฐสภา

พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร